

T. C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

Yüksek Lisans Tezi

ÇOK-KÜLTÜRLÜLÜK TARTIŞMALARI
BAĞLAMINDA
AVUSTRALYA'DA YAŞAYAN TÜRKLERİN
KİMLİK ALGISI

AYŞE MAHİNUR İNAN
2501091210

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Yücel BULUT

İSTANBUL/2012

T.C. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER
1982 ENSTİTÜSÜ

Y Ü K S E K L İ S A N S

TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN

Adı ve Soyadı :Ayşe Mahinur İNAN Numarası :2501091210
Anabilim/Bilim Dalı :Sosyoloji Tez Savunma Tarihi :17.07.2012
Danışman :Doç.Dr.Yücel BULUT Saati :16.00
Tez Başlığı :”Çok Kültürlülük Tartışmaları Bağlamında Avustralya’da Yaşayan Türklerin Kimlik Algısı”

TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği’nin 15. Maddesi uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABULÜ’NE OYBİRLİĞİ / ~~OYÇOKLUGUYLA~~ karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATI (KABUL / RED / DÜZELTME)
1-Prof.Dr.İsmail COŞKUN		Kabul
2-Doç.Dr.Yücel BULUT		Kabul
3-Yrd.Doç.Dr.Ayşen ŞATIROĞLU		Kabul
4-Yrd.Doç.Dr.Enes KABAĞCI		Kabul
5-Yrd.Doç.Dr.Bülent ŞEN		Kabul

ÖZ

Çok-kültürlülük Tartışmaları Bağlamında Avustralya’da Yaşayan Türklerin Kimlik Algısı

Ayşe Mahinur İnan

Bütün toplumların çok-kültürlü oldukları gerçeği bir tarafa göçler yoluyla meydana gelen kültürel çeşitlilik ve kültürlerin birbirleri ile ilişkileri tartışma konusu olmuştur. Bu bağlamda çok-kültürcülük politikaları ile çeşitli şekillerde kültürler arası uyum gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada çok-kültürcülük politikalarının uygulandığı iki ülkeden biri olan Avustralya’nın uygulamaları ile Avustralya’da yaşayan Türk göçmenler odak noktası olmuştur. Çalışma literatür çalışması ve saha araştırması ile desteklenmiştir. Literatür kısmında çok-kültürlülük ve göç teorileri irdelenmiştir. Saha çalışması ise yapılandırılmış anket ve mülakat ile desteklenmiştir. Araştırmanın temel amacı Avustralya’da yaşayan Türklerin öz-kültürlerini ne derece devam ettirdiklerini, çok-kültürcülük politikalarını ne derecede özümstediklerini ve Avustralya’ya adaptasyon seviyelerini tespit etmeye yöneliktir.

Yapılan araştırmanın sonucuna göre Avustralya’da yaşayan Türkler kendi kültürlerini halen devam ettirebiliyor olsalar da gelecek nesillerin durumunun farklı olacağı anlaşılmıştır. Bu noktada en çok dikkat çeken Türkçenin ikincil dil olacağına dair emarelerin varlığıdır. Bu bağlamda ilk kuşak göçmenler ile ikinci kuşak göçmenler arasında adaptasyon dereceleri açısından önemli farklar vardır. Uygulanan çok-kültürcülük politikalarını çok inandırıcı bulmayan Türk göçmenler bu uygulamaların gönüllülükten değil de zorunluluktan kaynaklandığına inanmaktadırlar. Aynı zamanda genel kanı Türklerin hiçbir zaman gerçek bir vatandaş olarak görülmeyeceklerine her zaman göçmen olarak kalacaklarına dairdir.

ABSTRACT

The Identity Perception of Turkish Migrants Living in Australia in the Context of Multiculturalism Discussions

Ayşe Mahinur İnan

There has been discussions on cultural diversity occurring through migrations and on interrelations between different cultures. In this context, the aim of different multiculturalist policies is to provide harmony among cultures in different ways. The thesis study covers the multicultural policies in Australia which one of two countries that apply multiculturalist policies and covers Turkish migrants living in Australia. This study supported by literature research and field research. In the part of literature research have discussed the theories of multiculturalism and migration. We choose survey and interview techniques to complete the field research part. The main aim of this study is to analyze the degree of own culture continuity of Turkish migrants and adaptation degree to multicultural policies and integration degree to Australia.

According to research results; even if Turkish migrants continue to live their culture now, it is understood that future generations would be in different situation. The reason of this situation is the interesting result which covers findings of Turkish will be secondary language among future Turkish generations. In this context, there are important differences between first and second generations about integration levels. Another result of this study is that Turkish migrants believe that multiculturalist policies implement because of obligations not because of willingness. At the same time the general opinion is that Turkish migrants will be never evaluated as *real citizens* by Australians, they will always stay in the position of *immigrants*.

ÖNSÖZ

Çalışmanın önemi, toplumsal değişmelerin ve nüfus hareketlerinin her zaman sosyolojik ilgiyi çekiyor olmasına binaen Avustralya’da yaşayan Türklerin kültürel yapılarındaki değişime ve kimlik erozyonuna uğrayıp uğramadıklarına dair yapılmış olan çalışmaların sınırlı sayıda olması ve bu alandaki eksikliğin tespit edilmiş olmasındandır. Eksik kalan bir alana küçük de olsa bir katkı sağlamayı ve yeni çalışmaların önünün açılmasına destek vermeyi amaçladık. Sosyal bilimler alanında Avustralya’daki Türklere yönelik Türkiye’de yapılmış çalışmalara örnek olarak gösterilebilecek olan Ali Bilge Okan’ın “*Tarihsel Boyutta Avustralya’daki Türk Diasporası (1950-2004)*” başlıklı yüksek lisans tezi dışında herhangi bir tez çalışması yapılmamıştır. Bahsi geçen tezin Tarih anabilim dalında yapılmış olması sebebi ile lisansüstü tezi olarak sosyolojik bir araştırmanın henüz yapılmamış olması bu çalışmaya olan ihtiyacı doğurmuştur. Bazı Türk akademisyenlerin Avustralya’daki Türklerin kültürel problemlerine yönelik olarak yapmış olduğu doktora tezlerinin çalışıldığı üniversiteler Avustralya merkezlidir. Bu durum, araştırma yapmak üzere yurt dışına giden Türk akademisyenlerin o bölgede yaşayan Türkler üzerine çalışmalar yapılması geleneğinin dışına çıkmış bir durum değildir. Türkiye’de bu alanda yazılmış makalelerin sayısı da sınırlı olmakla beraber Avustralya’da Türkler üzerine yazılmış makalelerin sayısı hayli yüksektir. Avustralya’nın göç toplumu olması münasebetiyle göçmen grupları üzerine sürekli çalışmalar yapılmaktadır. Türkiye’de de göç ve dış göç üzerine çok sayıda çalışma yapılmış ve yapılıyor olsa da, göç araştırmalarının yoğunluğunu Avrupa’daki göçmenler üzerine yapılan çalışmalar oluşturmaktadır. Bu çalışma Avrupa dışındaki Türklerin problemlerini tespit etmeye çalışacak olması yönünden de ayrıca önemlidir.

YÖK tarafından sağlanan Yüksek Lisans Araştırma Bursu bu çalışmanın saha araştırması ayağını tamamlayabilme hususunda çok faydalı olmuştur. Eğer ki bu burs sağlanmasaydı bu tezin yapılabilmesinin kendi açımdan imkanı yoktu.

Yüksek lisans tezinin nasıl araştırma yapılacağına öğrenildiği bir uygulama olduğunu söyleyenlerin haklı olduğunu anladığımı ve literatür çalışması ile saha çalışmasının birlikte yürütüldüğü bu tez ile akademik anlamda büyük kazanımlarım olduğunu ifade etmek isterim.

Tez konumu belirleme süreci ile yazım aşamalarımda bana en büyük katkıyı sağlayan saygıdeğer danışmanım, kıymetli hocam Doç. Dr. Yücel Bulut'a tüm acemiliklerimi anlayışla karşılayıp yol gösterdiği için, Kadim dekanım ve hocam sayın Prof. Dr. Korkut Tuna'ya hem Avustralya'ya gitme sürecimde sağladığı katkılar hem de çalışmama gösterdiği özel ilgi, alaka ve anket sorularımızın hazırlanması sürecinde verdiği destek için, Bölüm Başkanım ve hocam sayın Prof. Dr. İsmail Coşkun'a tez hazırlama sürecimde gösterdiği özel özveri için, Kadim hocam Yrd. Doç. Dr. Sıtkı Yıldız'a anket verilerimi SPSS ortamında analiz etmenin inceliklerini gösterdiği ve sabırla beni dinleyip yönlendirdiği, yardımcı olduğu için müteşekkirim.

Tezimin Avustralya ayağına sıkıntısız bir şekilde başlamamı sağlayan, yabancı bir memlekette bana kızları gibi muamele eden çok sevgili Tuncay ailesine ve dostum Feyza Tuncay'a, araştırmalarımı sağlıklı bir şekilde sürdürmeme yardımcı olan Prof. Dr. Christine Inglis'e, ISRA Vakfı'na, Melbourne Başkonsolosu Aydın Nurhan'a, Avustralya Çok-kültürlülük Kom. Bşk. Bülent Has Dellal'a, Moreland Türk Derneği Bşk. Cemal Karadeniz'e, Avustralya'daki tecrübelerinden faydalandığım Dr. Saffet Sayın'a, şu an ismini telaffuz edemediğim yardımlarını zevkle esirgemeyen Türkiyeli göçmenlere ve araştırmama katkı sağlayan özveri ile uzun anket sorularını cevaplamaktan çekinmeyen tüm katılımcılara şükranlarımı sunarım.

Dilimden düşürmediğim tez muhabbetimi sabırla dinleyip bana daima ilgi, sevgi, dua ve temennileriyle destek olan çok kıymetli Işıl-Gökhan Göktürk çiftine, dostluğun, ilginin, muhabbetin ve desteğin mekanı olmadığını bir kere daha anlamamı sağlayan ve beni sürekli motive etmeye çalışan çok sevgili dostlarım Havva Öznur Yıldız ve Ayşegül Altunbek'e, katkılarını esirgemeyen M. Emin Balcı ve tüm mesai arkadaşlarıma, sıcak çalışma ortamı ile İSAM'a, öğrencilik yaşamımı geçirdiğim her türlü sıkıntıma katlanan, sevgi ve ilgisiyle hep yanımda olan can kardeşim İbrahim Yusuf İnan ve tüm kardeşlerime çok özel teşekkürlerimi sunarım. Tüm yaşamım boyunca desteklerini, dualarını, sevgilerini esirgemeyen, büyük emek sarf eden çok kıymetli annem ve babama minnettarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar	ix
KISALTMALAR	xii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
SOSYOLOJİDE GÖÇ TARTIŞMALARI VE AVUSTRALYANIN GÖÇMEN POLİTİKALARI	4
A - Göç Tanımı, Sebepleri ve Çeşitleri	5
B - Göç Teorileri	10
C - Uluslararası Göç ve Çok-kültürlü Toplamlar	34
D - Avustralya'nın Göçmen Politikası	37
E - Avustralya'ya Türk Göçü	42
İKİNCİ BÖLÜM	47
ÇOK-KÜLTÜRLÜLÜK TARTIŞMALARI VE AVUSTRALYA'NIN ÇOK- KÜLTÜRCÜLÜK POLİTİKALARI	47
A - Çok-Kültürlülüğün ve Çok-Kültürcülüğün Tarihsel Arka Planı	48
B - Kültür, Çok-Kültürlülük ve Çok-Kültürcülük	55
C - Çok-Kültürlülüğten Vazgeçiş/Geri Dönüş	76
D - Avustralya'nın Çok-Kültürcülük Politikası	81
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	92
AVUSTRALYA'DAKİ GÖÇMEN TÜRKLERİN KÜLTÜR, KİMLİK ALGILARI ÜZERİNE SAHA ÇALIŞMASI	92

A - Çalışmanın Amacı, Yöntemi	93
B - Sosyo-Demografik Özellikler	97
C - Avustralya’da Türkler Arasındaki İlişkiler.....	148
D - Kültür Algısı ve Kültür Aktarımı	164
E - Çok-Kültürlü Bir Ülkede Yaşam ve Politikalara Bakış Açıları.....	174
SONUÇ	213
KAYNAKÇA	221
EKLER	237
Ek 1: Metin İçinde Verilmeyen Tablolar	237
Ek 2: Anket Soruları	284

TABLolar

Tablo-1. Cinsiyet	97
Tablo-2. Anketin Yapıldığı Şehir	97
Tablo-3. Yaş	98
Tablo-4. Doğum Yeri-Kent/İlçe/Kır.....	98
Tablo-5. Doğum Yeri-Bölge	98
Tablo-9. Eğitim Düzeyi* - <i>Sydney</i> -	101
Tablo-10. Eğitim Düzeyi* - <i>Melbourne</i> -	101
Tablo-12. Size Göre Avustralya’da Yaşamamın En Güzel Tarafı Nedir?	103
Tablo-82. Avustralya’ya geldikten sonra Türkiye’ye ilk defa ne kadar süre sonra gittiniz? * Avustralya’ya yaşamak için hangi statüyle geldiniz? Çapraz Tablo	108
Tablo-87. Türkiye’de en çok neyi özlüyorsunuz?	111
Tablo-19. Avustralya’ya yaşamak için hangi statüyle geldiniz?	113
Tablo-54. Avustralya’da yaşayan göçmenler vakitlerinin çoğunu çalışarak geçirmektedirler.	116
Tablo-24. Avustralya’da yaşamak ile ilgili gelecek planlarınız nedir?	121
Tablo-30. Avustralya’ya yetişkin olarak geldiyseniz en büyük endişeniz neydi? ..	122
Tablo-33. Avustralya’ya yaşamak için hangi statüyle geldiniz?	125
Tablo-42. Kültürel olarak kendinizi nasıl tanımlarsınız?*Kendinizi nereli hissediyorsunuz?	130
Tablo-48. Siyasi görüşünüz nedir?	138
Tablo-51. Birikiminizi nasıl değerlendirmek istersiniz?	141
Tablo-59 Kendinizi öncelikli olarak hangi kimlikle tanımlarsınız?	146
Tablo-60. Avustralya’da Türkler genel olarak kendi içine kapalı bir topluluk olarak yaşamaktadır.	148
Tablo-65. Komşularınızla hangi vesilelerle görüşürsünüz? * Mahallenizdeki komşuluk ilişkilerini nasıl tanımlarsınız?	151
Tablo-69. Avustralya’daki Türklerin kendi aralarındaki ilişkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?	154
Tablo-72. Burada herhangi bir sosyal derneğe üye misiniz? * Dernek faaliyetlerine düzenli olarak katılır mısınız? Çapraz Tablo	157

Tablo-75. Avustralya'daki Türklerin yerel yönetimlerde çok fazla yer almamalarının sebebi Türkler arasında dayanışma olmamasından kaynaklanmaktadır.	161
Tablo-78. Avustralya'daki Türklerin yerel yönetimlerde yer almamalarının sebebi eğitim düzeylerinin düşük olmasıdır.	162
Tablo-79. Avustralya'daki Türklerin yerel yönetimlerde yer almamalarının sebebi yönetime katılmaya ihtiyaç hissetmemeleri her hangi bir sorunlarının olmamasıdır.	163
Tablo-92. Avustralya'da yaşayan Türklerin çoğu imkânları olsa Türkiye'de yaşamak isterler * Avustralya'daki hayatınızdan memnun musunuz? Çapraz Tablo-	165
Tablo-94. Avustralya'da çocuklarımı çok iyi bir gelecek bekliyor * Çocuklarımı kaybetmekten korkuyorum. (Çapraz Tablo)	166
Tablo-96. Mümkün olsa çocuklarımı Türkiye'de yetiştiririm * Avustralya'da çocuklarımı çok iyi bir gelecek bekliyor Çapraz Tablo	167
Tablo-100. Avustralya'da yetişen gençler Türkiye'de yetişen gençlerden daha dürüsttür *	169
Mümkün olsa çocuklarımı Türkiye'de yetiştiririm. (Çapraz Tablo).....	169
Tablo-106. Oğlumun yabancılarla evlenmesinden kaygı duyuyorum *	171
Kızınız ya da kız kardeşinizin Türk olmayan biri ile evliliğini onaylar mısınız? (Çapraz Tablo)	171
Tablo-108. Kızımın yabancılarla evlenmesinden kaygı duyuyorum *	171
Kızınız ya da kız kardeşinizin Türk olmayan biri ile evliliğini onaylar mısınız? (Çapraz Tablo)	171
Tablo-114. Avustralya'nın çok kültürcülük politikasını nasıl değerlendiriyorsunuz?	175
Tablo-115. Size göre, Avustralya'da bütün kültürler eşit değer ve muamele görüyor mu?	177
Tablo-119. Kumar oynamanın serbest olması özgürlükler çerçevesinde değerlendirilmelidir.	180
Tablo-122. 11 Eylül'deki saldırılardan sonra Türklere yönelik tepkiler oluştu mu? * 11 Eylül'ün Türklerin Avustralya'daki yaşantısına etkileri oldu mu? Çapraz Tablo	184
Tablo- 132. Avustralya'da en çok güvendiğiniz kurum hangisidir?	187

Tablo-135. Avustralya’da iken hiç işsiz kaldınız mı?	189
Tablo-137. İşsiz kaldığınız sürede nasıl geçindiniz?.....	189
Tablo-138. Size göre Avustralya’da yaşamının en zor tarafı nedir?	190
Tablo-139. Hayatınızın sonunu nerede geçirmek istersiniz?	191
Tablo- 152. Avustralyalılar sizi Avustralya’da ne olarak görüyorlar? * Kendinizi Avustralya’da ne olarak görüyorsunuz? Crosstabulation	197
Tablo-153. Kendinizi Avustralya’ya ait hissediyor musunuz?	199
Tablo-167. Halen Avustralya’da yaşamınızın en önemli sebebi nedir?	201

KISALTMALAR

ABD	Amerika Birleşik Devletleri
A.e.	Aynı Eser
A.g.e	Adı Geçen Eser
Au	Avustralya
BAP	Beyaz Avustralya Politikası
Bkz.	Bakınız
BM	Birleşmiş Milletler
C.	Cilt
Çev.	Çeviren
Der.	Derleyen
Edt.	Editör
et. al.	Ve diğerleri (Uluslararası)
Haz.	Hazırlayan
Ibid.	Aynı eser (Uluslararası)
İSAM	İslami Araştırmalar Merkezi Kütüphanesi
op. cit.	Adı geçen eser (Uluslararası)
p.	Sayfa (Uluslararası)
pp.	Sayfalar Arası (Uluslararası)
s.	Sayfa
ss.	Sayfalar Arası
Yay. Haz.	Yayına Hazırlayan
t. y.	Basım Tarihi Yok
UN	United Nations
v. b.	Ve Benzeri
Vol.	Volume (Uluslararası)
y. y.	Basım Yeri Yok

GİRİŞ

Bu çalışmada Avustralya’da yaşayan Türklerin çok-kültürlü bir ülkeye göç deneyimleri üzerinden öz kültürlerinden uzakta olan bir ülkedeki yaşam süreçlerinde kendi kültürel kimliklerini ne derece devam ettirebildikleri ve Avustralya’ya ne derece uyum sağladıkları anlaşılmaya çalışılmaktadır.

Bu doğrultuda göçmenlerin kendi kültürel kimliklerini sürdürmelerine olanak sağlayarak çeşitli kültürlerin bir arada uyumlu bir şekilde yaşayabilmeleri ve ülkede harmoninin oluşmasını hedefleyen çok-kültürcülük politikalarının amacına ne derece hizmet ettiği ve Avustralya’da yaşayan Türk göçmenlerin bu politikalara olan bakış açılarını incelemeye gayret gösterdik.

Bu bağlamda çalışmamız teorik altyapının üzerine bina edilecek olan saha çalışması çerçevesinde ilerlemektedir ve üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde “göç” olgusu üzerine tarihsel ve teorik düzlemde ortaya koyulmuş olan tartışmalar irdelenmiştir. Göç çeşitleri ve nedenleri farklı düzlemlerde ele alınmıştır. Göç olgusu insanlığın tarihi ile eş zamanlı olarak değerlendirilmektedir ve bu bağlamda göçün tarihinin ezeli olduğu düşünülmektedir. İnsanlık tarihi boyunca göçlerin sürekli olması ile beraber bu süreklilik aynılık anlamında değerlendirilmemektedir. Dolayısı ile göç nedenleri ve çeşitleri farklılaşmaktadır. Bu farklılaşma ile birlikte göç teorilerinin oluşumu ve kurgusu da konjonktürel olarak değişmektedir. Bu nedenle birinci bölümde göç teorilerindeki farklılaşmalar tartışılmıştır. Konumuz gereği ilgi alanımız dış göçlerin oluşturduğu çok-kültürlü toplumlardır. Bu bağlamda çalışmada göç teorilerinin ardından uluslararası göçler ve çok-kültürlü toplumlar arasındaki ilişki irdelenmektedir. Akabinde göçmen ülkesi olan Avustralya’nın göç politikaları ve Avustralya’ya Türk göçünün tarihsel serüveni işlenmektedir.

İkinci bölümde çok-kültürlü/cülük kavramları ve çok-kültürcülük politikalarının tarihsel serüveni ile bu çerçevede oluşan tartışmalar irdelenmektedir. Çok-kültürcülük kavramının teorik düzeyde ele alınış biçimleri tartışılmaktadır. Akabinde

çok-kültürcülük politikasından geri dönüşe dair çeşitli söylemler ve Avustralya'nın çok-kültürcülük politikasının uygulanış biçimi incelenmektedir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde saha araştırmasının bulguları değerlendirilmektedir. Saha araştırması açık ve kapalı uçlu olarak yapılandırılmış olan anket soruları ile ilk kuşak göçmenlerinin göç serüveni üzerine yapılacak olan mülakatlardan oluşmaktadır. Aynı zamanda Avustralya'da yaşayan Türkler hakkında detaylı bilgi almak üzere çeşitli dernek yöneticileri ve konsolosluk görevlileri ile mülakatlar yapılmıştır. Avustralya'da yaşayan Türklerle yapılmış olan anket çalışmasının uygulandığı katılımcılara ilk etapta Türk dernekleri aracılığı ile ulaşılmıştır. Ulaştığımız Türklerin bizi yönlendirmiş olduğu yeni katılımcılara “kartopu” araştırma tekniği kullanılarak ulaşılmıştır. Yapılandırılmış anketin çerçevesini demografik bilgileri, göç hikayelerini, kimlik algılarını, kültürel değerlerin ne'liğini, Avustralya'ya uyum derecesini, çok-kültürcülük politikalarına dair tutumlarını ve bakış açılarını, vb. tespit etmeye yönelik sorular oluşturmaktadır.

Saha çalışmamız Avustralya'da Türklerin en fazla bulunduğu Sydney ve Melbourne'da yapılmıştır. Saha çalışmamız demografik olarak en az iki yıl önce Avustralya'ya çeşitli sebeplerle Türkiye'den göç etmiş ya da Avustralya'da doğmuş olan 17 ve üzeri yaş grubu ile yapılmıştır. Saha çalışmamızın amacı bu kişilerin Avustralya'ya vatan olgusuna bakış açılarını, ne derece adaptasyon sağladıklarını, kendi öz kültürlerini yaşatma ve gelecek kuşaklara aktarma konusundaki tutumlarını ve geleceğe dair beklentilerini tespit etmeye çalışmaktır. Aynı zamanda ilgimizi çeken bir diğer konu Türkçe kullanım davranışlarının nasıl olduğu ve gelecekte Türkçenin Avustralya'daki Türkler arasındaki durumunun ne olacağına ilişkindir.

Çok-kültürlülük kavramı “kültür” ve “göç” tartışmalarının getirdiği kavram karmaşasından fazlasıyla etkilenmiştir ve çok çeşitli biçimlerde tartışılmıştır. Göç teorilerine karşı yapılan genel bakış neticesinde Avustralya'ya göç hikayesini destekleyen en önemli teoriler itme çekme teorileri ile göç sistemleri teorisi dir. Göç teorileri sadece bu iki teori bağlamında değil tarihsel bir süreç içerisinde incelenerek genel bir tartışma yapılmaktadır.

Kavramsal çerçeve içerisinde tartışmaların odağında çok-kültürlülükten kast edilenin etnisite temelli mi yoksa diğer bütün dezavantajlı grupların içerdiği alt kültürler temelli mi olacağına dair tartışmalar yer almaktadır. Aynı zamanda kültürel çeşitliliğin olduğu bir toplumda kültürlere tanınacak hakların boyutları ve grup hakkının birey hakkının ötesine geçmesinin sakıncaları üzerine tartışmalar söz konusudur. Bu noktada çalışma konumuz gereği ve Avustralya'daki çok-kültürcülük politikalarının temelinde yer alan bir çok-kültür tartışması çalışmamızın çerçevesini oluşturmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

SOSYOLOJİDE GÖÇ TARTIŞMALARI VE
AVUSTRALYANIN GÖÇMEN POLİTİKALARI

A - Göç Tanımı, Sebepleri ve Çeşitleri

Tarih boyunca insanlar çeşitli sebeplerle doğdukları ve yaşadıkları yerlerden ayrılarak yeni yerler arayışı içerisinde oldular. Göç bir anlamda sebep ya da sonuç olarak, sosyal değişme ve gelişmenin göstergesi olmuştur. Aynı zamanda göç, kültürlenmeye ve kültür değişimine yol açmıştır. Bu açıdan göç kültürel değişiminin hem nedeni hem de sonucu olmuştur. Kültürel farklılıklar ya da farklı kültürlerin biraradalığı kimi zaman göçlere yol açmışken, kimi zaman da göçler kültürel çeşitlilik sorunsalını/olgusunu beraberinde getirmiştir. *“Göçler toplumsal değişmelerin en güçlü unsuru olarak, farklı fiziksel yapıya, dine, kültüre ve dile sahip toplulukları karşı karşıya getirmiş, bu toplulukların bir arada yaşamalarına ve böylelikle etkileşim içinde olmalarına neden olmuştur.”*¹ Ulus devlet yapılanmaları kimi zaman kültürel çeşitliliği temel unsurlarına karşı tehdit olarak görmüş, küreselleşme ile birlikte ise çok-kültürlülük tartışmaları gündeme oturmuştur.

Göç olgusu için sanayi devrimi önemli bir dönüm noktası olmuştur. Literatürde göç tartışmaları, sanayi devriminin etkisi ile ortaya çıkan kentleşme olgusunun ekseninde kırdan kente göçlerin incelenmesi ile başlamıştır. Göç olgusunun sosyal bilimlerde gündeme oturması ve tartışmaların ivme kazanması ise Soğuk Savaş döneminin ardından yaşanan göç hareketleri ile birlikte olmuştur.

Sanayileşen ülkelerin işgücüne duyduğu ihtiyacın salt kırsal bölgelerden karşılanamaması nedeniyle, uluslararası göç dönemi başlamış ve arkasından uluslararası göç tartışmaları literatüre damgasını vurmuştur. Göç tartışmalarını ilk etapta ekonomik temel ile makro düzeyde şekillendirirken, zaman içerisinde göçleri mikro düzeyde inceleyen araştırmalar yoğunluk kazanmaya başlamıştır.

Göç tartışmaları ve teorileri; göç sebepleri, türleri, yapıları, göçün ve göçmenlerin yapısına yönelik olarak çeşitli düzeylerde yapılmıştır. Çok sayıda göç teorisi olması,

¹ Kemal Karpat, **Osmanlı'dan Günümüze Etnik Yapılanma ve Göçler**, İstanbul, Timaş Yayınları, 2010, s. 9.

büyük ölçüde göçlerin çok farklı açılardan sınıflandırılabilir olmasından kaynaklanmaktadır. Örneğin, göç tartışmalarının dönüm noktası olan sanayi devrimi göçlerin yapısını şekillendirmek ve değiştirmek noktasında önemli olduğundan, göçler sanayi devriminden önce ve sonra yapılan göçler olarak ikiye ayrılabilir. Bir diğer sınıflama ise, göçlerin kısmi –bireysel- ya da toplu göçler olmasından hareketle yapılmaktadır. Toplu göçler; belirli bir topluluğun tamamının ya da büyük çoğunluğunun doğal afetler veya ekonomik, siyasi, dini vb. sebeplerle yaşadığı bölgeyi terk ederek ya da zor ile gönderilerek, kendilerine yaşayacak yeni yurtlar edinme arayışlarını içine alır. Toplu göçlere Kavimler göçü ve İslamiyet'in ilk yıllarında Müslümanların Mekke'den Medine'ye hicreti örnek olarak gösterilebilir. Bireysel göçler de benzer sebeplerle salt bireylerin ya da aile gibi küçük grupların doğdukları bölgelerden ayrılarak sürekli ya da geçici olarak yeni bölgelerde yaşamlarını sürdürmelerini ifade etmektedir.

Her ne kadar göç üzerine çok fazla eğilmemiş olsa da İbn Haldun'un başlıca eseri **Mukaddime**'de de göç hakkında değerlendirmelerde bulunduğu bilinmektedir. İnsanoğlunun gelişim sürecinin bedevilikle –göçebelik- başlayıp hadariliğe -yerleşik hayat- ulaştığını iddia eden İbn Haldun, nedensellik zinciri oluşturarak kurguladığı toplumsal olayları ve toplumların gelişimini anlatırken göçün nedenlerinden de bahsetmektedir. İbn Haldun, **Mukaddime**'de toplumun işbölümü sayesinde zenginlik ve refaha ulaşacağından, belirli bir refaha ulaştıktan sonra ihracatın ve toplumların gelişeceğinden bahsetmektedir. Ekonomik refah içerisinde olan yerlerin ise göç alan bölgeler olduğunu söylemektedir. Mısır'daki refahın diğer yerlerden daha muazzam olduğunu haber alan Mağripli fakirlerin oraya göç etmek için çırpındıkları² örneğinden hareket eden İbn Haldun şehrin nüfusunu refah düzeyi ile ilişkilendirmiştir. Refah düzeyinin yüksekliğini ise sanat düzeyine bağlamış ve aşağıdaki şekilde ifade etmiştir.

“Bir şehrin ümrani gerilemeye yüz tutar ve oradaki nüfus seyrek hale gelmeye başlarsa, bundan dolayı sanatlar da azalır. Şehrin ümrani büyüyüp

² İbn Haldun, **Mukaddime II**, Haz.: Süleyman Uludağ, Dergah yayınları, İstanbul, 1982, ss. 844-845.

nüfusu kalabalıklaşınca, o vakit artan ameller (vasıflı iş gücü) sebebiyle (inşaat) malzemesi çoğalır, sanatkar (ve ustalar) fazlalaşır.”³

XIX. yüzyılda göç tartışmaları ivme kazanmış olsa da, İbn Haldun’un göçe ilişkin yorumları göç tartışmalarının kökenini XIV. yüzyıla kadar götürmektedir.

Toplumsal oluşum süreçleri ve toplumların var oluşu göç ile ilişkilendirilmekte ve göç sona erdiği zaman toplumların da eriyeceği düşünülmektedir. Ortaylı günümüz Batı Avrupa’ında göç eyleminin azaldığını çünkü toplumun yaşlandığını fakat göç eden başka toplumların Batı Avrupa’ya sızdığından ve geçmişten bu yana süregelen göçün ebede kadar süreceğinden bahsetmektedir.⁴ Göç kavramı, tarihi çok eskilere giden, çok kapsamlı ve tartışmalı bir kavramdır. Bu nedenle göç tanımlamaları ve çeşitleri de farklılıklar arz etmektedir. Göç tanımlarının farklılaşmasındaki temel sebep, göç tanımı yapılırken gözetilen öncelikler ve göçün temel unsurlarının ve koşullarının farklılaşmasıdır.

Göç olgusu üzerine oluşturulmuş olan göç tanımları belirli düzeylerde farklılaşsa da, temel olarak, bireyin/topluluğun yaşadığı coğrafyayı değiştirmesi üzerinden tanımlamalar yapılmaktadır. İkinci olarak, bireyin özgür iradesinin önemsendiği ve tanım içine alındığı durumlar olduğu gibi, köle ticaretini de göç çeşitleri içerisinde gösterenlerin özgür iradeyi göç tanımının içine almadıkları anlaşılmaktadır.

Göç olgusu oldukça farklı şekillerde tanımlanmakta, tartışılmakta ve ele alınmaktadır. Ancak genel olarak göçü; bireylerin/grupların ekonomik, siyasi, dini, ekolojik, evlilik, eğitim vb. gibi nedenlerle tercihen ya da zor kullanılarak, belirli bir süre için ya da sürekli olarak yaşadıkları bölgeye uzak ya da yakın olan başka bir coğrafi bölgeye yerleşme durumu olarak tanımlamak mümkündür.

³ İbn Haldun, **Mukaddime II**, ss. 840-841.

⁴ İlber Ortaylı, “*Genel Göç Olgusu*”, **8-11 Aralık 2005 Uluslararası Göç Sempozyumu Bildiriler**, Zeytinburnu Belediye Başkanlığı, 2006, İstanbul, s.19.

İnsanlığın tarihi kadar eski olan göçlerin sebepleri yaşanan yapının farklılaşmasına göre değişiklik arz etse de, temel sebep bireylerin yaşam koşullarını/kalitesini iyileştirme esasına dayandırılabilir. Yaşam koşullarını/kalitesini iyileştirme amacı ekonomik nedenlere dayanabildiği gibi eğitim amacı ile yapılan göçlerin sonucunda da bireylerin yaşam kalitesinin yükseleceğine inanılmaktadır. Benzer şekilde siyasi sebeplerle bireylerin yaşadıkları bölgeyi terk etmek zorunda kalması, bu bölgede yaşanan sıkıntıları giderme çabalarının bir ürünü olarak karşımıza çıkmaktadır. Zoraki göçlerde ise durum tersinden işlemekle beraber, yaşam kalitesi yükseltilmeye çalışılan grup göç ettirilen değil kimi zaman geride kalanlar kimi zaman da göçe zorlandıkları bölgedeki toplumdur. Ezcümle, göçler her ne sebeple yapılırsa yapılsın temel hedef yaşam kalitesini yükseltmektir.

Göçlerin sebepleri çok belirgin ve tüm insanlık dönemleri boyunca benzer olsa da, zamansal ve dönemsel farklılıklar göçü hazırlayan nedenleri farklılaştırmaktadır. Göç sebebi olarak değerlendirilen nüfus taşması, kaynakların sınırlı olmasından dolayı, o bölgenin toplumu için yeterli olmayışı ve başka kaynaklar aramaya yönelme şeklinde ortaya çıkmaktadır. Dini baskı ya da siyasi özgürlüğün ihlali sıklıkla karşılaşılan⁵ diğer göç sebepleridir. Göç sebeplerinin farklılaşması göç çeşitlerinin farklılaşmasına yol açmaktadır.

Göç tanımlarında olduğu gibi göç çeşitlendirmelerinde de ortak bir görüş yoktur. Göç çeşitleri, tanımda ele alınan kriterlere göre değişiklik arz etmektedir. Göçün kendisi belli bir hareketliliğe işaret ettiği gibi, göç çeşitleri ve sebeplerinde de sabitlik yoktur. Sürekli bir değişim halindedir. Dönemsel olarak göçün yapısı değiştiği için tanımları ve sebepleri gibi çeşitleri de farklılaşmaktadır. Literatürde ilk tartışılan göç tipi kır-kent göçü iken, zamanla iç-dış göç olgusu da tartışılmaya başlanmıştır. Dolayısı ile göç çeşitliliği temelde mesafe üzerinden ele alınarak, iç göçler ve dış göçler olarak ikiye ayrılmaktadır. Bu açıdan, göç türleri göçün yapısı, büyüklüğü, motivasyonu/güdüğü, isteklilik derecesi ve mesafesine ilişkin olarak çeşitlenmiştir. Göç türlerinin farklılaşmasının arka planında göç olgusu

⁵ William Petersen, "A General Typology of Migration", **American Sociological Review**, Vol. 23, No: 3, Jun., 1958, p.259. (p. 256-266)

tartışmalarına esas olan noktaların teorik alt yapılarının ve bakış açılarının farklılığı yer almaktadır.

B - Göç Teorileri

Sosyal bilimlerde göç farklı boyutlarıyla ve çeşitli disiplinlerce ele alınmıştır. Göç teorileri, çeşitli göç hareketlerinin sebeplerini, yapısını, göç öncesindeki koşulları ve sonrasında karşılaşılabilecek durumları göç olgusu, göçmenlerin konumu ve göç edilen bölgenin toplumu açısından irdelemekte ve çeşitli açıklamalar getirerek göç olgusunun anlaşılması için tipolojiler oluşturmaktadır. Göç olgusunun anlaşılmasına yönelik olarak oluşturulan teorilerin sayısı oldukça fazladır. Bununla birlikte göç çalışması yapanların ortak kanısı göç olgusunun salt bir teori ile yorumlanamayacağıdır. XIX. yüzyılın iç ve dış göç hareketlerini tek bir kuramla açıklama gayretlerinden sonra, XX. yüzyılın sosyal bilimcileri farklı kavramlar ve hipotezler kullanarak çeşitli kuramsal modeller geliştirmeye başlamışlardır.⁶

XX. yüzyıl boyunca göç üzerine çeşitli teoriler geliştirilmiştir. Fakat bu teoriler arasında paradigma ve modelde olduğu kadar, analiz seviyelerinde de önemli farklılıklar görülmektedir. Bu farklılaşmanın olası sebeplerinden biri, sosyal bilimlerin göç çalışması özel bir alanının olmayışı ve bir çok disipline çalışılmış olmasıdır. Disiplinler, paradigmlar ve analiz seviyeleri arasındaki farklılıklar, göçün sebeplerini, doğasını ve sonuçlarını geniş bir tartışma zeminine çekmiştir.⁷

1980'lerin başına kadar göç tartışmaları bir yanda neo-klasik diğer yanda tarihsel-yapısalcı (neo-Marksist, bağımlılık, dünya sistemleri) kutuplarına ayrılmıştı. Bununla birlikte, postmodernizmin etkisi altında, tartışma daha az kutuplu hale gelerek farklı disiplinlerden ve görüşlerden (paradigma) göç teorisyenleri arasındaki artan işbirliği göze çarpmaktadır. Ayrıca, farklı göç tartışmalarının seçilerek birleştirilmesinin mümkün olduğuna dair tartışmalar sıklıkla yapılmıştır. Göç sebepleri ve sonuçlarının neden genellenemediğine ilişkin yapılan açıklamalar arasında göç olgusunun çeşitliliği ve karmaşıklığının yanı sıra göçü diğer sosyo-ekonomik ve politik

⁶ Nermin Abadan-Unat, **Bitmeyen Göç: Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa**, İstanbul, Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2006, s.21.

⁷ Hein de Haas, "*Migration and Development: A Theoretical Perspective*", **Transnationalisation and Development(s): Towards a North-South Perspective**, Bielefeld, Germany, Center for Interdisciplinary Research, May 31 - June 01, 2007, No. 29, 2007, p. 9.

süreçlerden ayrı tutmanın zorluğundan kaynaklanan problem yer almaktadır. Göçü inceleyen makro ve mikro teorileri birleştirmeye çalışmak da diğer bir problem olarak değerlendirilmektedir. Bu da genel bir göç teorisi oluşamayacağına işaret etmektedir.⁸

Göç kuramları ekonomik temelli olarak yapılandırılmış ve göç çalışmalarının çoğu emek göçü üzerine yoğunlaşmıştır. Bunun nedeni tarihsel olarak gerçekleşen bütün göçlerin, çeşitli sebeplerle (iklim, savaş, doğal afetler vb.) temel ihtiyaçları gidermeye yönelik olarak yapılmış olmasıdır.

Halihazırda tartışılmış olan göç teorilerini, Erken dönem/Klasik göç teorileri ve çağdaş göç teorileri olmak üzere dönemsel olarak ikiye ayırmak konunun bütünlüğü açısından önemlidir.

Pek çok uluslararası göçün de itme-çekme teorilerinde yer aldığı şekli ile az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerin yaşadığı istihdam probleminden kaynaklı itme nedeniyle ve gelişmiş ülkelerin sosyal devlet anlayışı, yüksek sanayileşme hızı neticesinde doğan işgücü talebinin ortaya çıkardığı çekme faktörleri neticesinde oluştuğu bilinmektedir.

Sosyal bilimlerde uluslararası göç tartışmaları sanayileşme ile birlikte II. Dünya savaşı sonrası yaşanan işgücü eksikliği ile daha fazla tartışılır olmuştur. Erken dönem göç teorileri ise daha çok göç ve göçmenlik tanımları, unsurları ve sebepleri bağlamında tartışılmış ve kısa mesafe göçü ve kıır-kent göçü tartışmaları ağırlıklı geliştirilmiştir. Erken dönemde göç meselesini ilk defa tartışmaya açan bir istatistikçi olan Ravenstein'dir. Göç üzerine ilk sistematik teoriyi barındıran Neo-klasik ekonomi perspektifi göçün istatistiksel kurallarını formüle eden Ravenstein'dan etkilenmiştir.⁹ İç göçleri oluşturan yasaların uluslararası göçler içinde geçerli

⁸ **Ibid.**, p. 10.

⁹ Stephen Castles, Mark J. Miller, **Göçler Çağı: Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri**, İstanbul, Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2008, s. 31.

olduğunu belirten Ravenstein genellemelere gitmiştir.¹⁰ Ravenstein'den sonra göç üzerine çalışan bir çok sosyal bilimci de benzer genellemelerden hareket etmiştir.

“Bu tür genel teoriler insanların nüfusun yoğun olduğu yerlerden seyrek nüfuslu yerlere, gelir düzeyinin düşük olduğu yerlerden yüksek olan yerlere göç etme eğilimlerini vurgular veya göçü iş döngülerindeki dalgalanmalarla ilişkilendirirler. Bu teoriler sıklıkla itme-çekme teorileri olarak bilinir, çünkü göçün nedenleri olarak insanları doğdukları yerlerden ayrılmaya zorlayan itici faktörleri ve onları göç alan belirli ülkelere çeken çekici faktörleri algırlar.”¹¹

Ravenstein, 1885’de ve 1889’da yayımladığı “Göçün Yasaları” – The Laws of Migration - başlıklı 2 ayrı makale ile göç teorilerinin temelini atmıştır. Ravenstein çalışmasını 1871 ve 1881 yılları nüfus sayımı istatistiklerini baz alarak yapmıştır. İlk makalesinde göç yasalarını açıklamaya, göç merkezlerindeki işgücü talebinin göç akışına sebep olduğuna dair herhangi bir şüphe olmadığından bahsederek başlamıştır. “Eğer bir şekilde göç yasalarından bahsedeceksek, biz sadece ülkenin bir tarafındaki işgücü eksikliğini diğer tarafındaki bolluktan temin edileceğine işaret etmiş oluruz”¹² diyerek göç yasalarını sıralamıştır.

Ravenstein’in göç yasasını oluşturan ilk unsur tüm göç teorilerinin de alt yapısını oluşturan göç ve mesafe arasındaki ilişkidir. Ravenstein bu ilişkiyi sanayileşme durumuna bağlayarak evrensel bir hareketliliğin varlığına değinir. Nüfusun yer değiştirmesi yeni göçlerin oluşumuna olanak sağlamaktadır.¹³ Sanayi merkezlerinin cazibesi kırsal kesimde yaşayanlar için bir çekim unsurudur. Bunun en büyük

¹⁰ Aristide R. Zolberg, The Next Waves: Migration Theory for a Changing World, International Migration Review, Vol. 23, No. 3, Special Silver Anniversary Issue: International Migration an Assessment for the 90's (Autumn, 1989), p.405.

¹¹ Stephen Castles, Mark J. Miller, **Göçler Çağı: Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri**, İstanbul, Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2008, s. 31.

¹² E. G. Ravenstein, “The Laws of Migration”, **Journal of the Statistical Society of London**, Vol. 48, No. 2, Jun., 1885, p. 198.

¹³ Ibid.

göstergesi, kır nüfusuna oranla şehir merkezlerinin nüfusunda yaşanan patlamadır.¹⁴ Göçmenler kısa seyahatleri uzunlarına tercih eder. Uzun mesafe göçmenlerinin girişimleri istisnadır ve kural değildir.¹⁵ Göçmenlerin büyük çoğunluğunun sadece yakın mesafelere göç ettiğinin kanıtlandığını söyleyen Ravenstein, göçmenleri içine alan büyük sanayi ve ticaret merkezlerine doğru olan evrensel hareketlilik ve nüfusun yer değiştirmesinin göç akımlarını yarattığını söylemektedir.

Ravenstein'in istisna olarak nitelendirdiği uzun mesafe göçleri küreselleşen günümüz dünyanın istisna olmayacağından emin olacağı göç türleridir. Ravenstein'in göç teorisi temeli itibari ile göç hareketlerini anlamlandırma hususunda sınırlı kalmıştır. Kendi çalışma konumuz dahil pek çok çalışmanın konusu uzak mesafe göçlerine ilişkindir.

Ravenstein'den sonra sayısız çalışma hareketlilik ve mesafe arasındaki yakın ilişkiyi göstermiş olsa da, mesafe üzerine yapılan çalışmaların yetersiz olduğunu düşünen Stouffer, bir çok insanın kısa mesafelere hareket ederken, çok azının uzak mesafelere hareket ediyor olmasını¹⁶ temel aldığı çalışmasını, itme-çekme kuramlarının mesafe faktörü hususunda eksik kaldığından hareketle oluşturmuştur. Mesafenin, kavramsal ve deneysel olarak itme-çekme teorilerine dahil edilmediği müddetçe analizlerin yararlı olmayacağına inanmaktadır. Bununla birlikte, *kesişen fırsatlar teorisi* olarak adlandırılan teorisine göre, Ravenstein'in söylediğinin aksine hareketlilik ve mesafe arasında zaruri bir ilişki yoktur. Kesişen fırsatlar kavramını ön plana alarak belirli bir mesafeye gidenlerin sayısının oradaki fırsatların sayısı ile doğru orantılı, kesişen fırsatların sayısı ile ters orantılı olduğunu iddia etmiş ve bunu matematiksel sembollerle formüle etmiştir.¹⁷ Bir kişinin yerini doldurduğu bir boşluk ve yerini doldurmadığı ama doldurma ihtimali olan diğer boşluklar fırsatlar olarak

¹⁴ E. G. Ravenstein, "The Laws of Migration", **Journal of the Statistical Society of London**, Vol. 48, No: 2, Jun., 1885, p. 200.

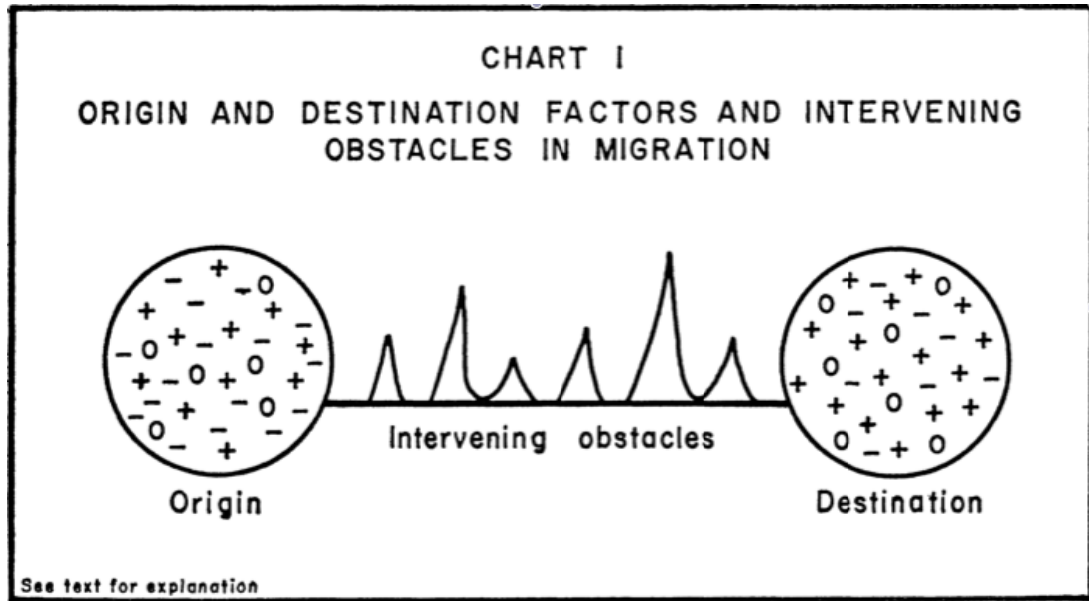
¹⁵ E. G. Ravenstein, "The Laws of Migration", **Journal of the Royal Statistical Society**, Vol. 52, No: 2, Jun., 1889, p. 279.

¹⁶ Samuel A. Stouffer, "Intervening Opportunities: A Theory Relating Mobility and Distance", **American Sociological Review**, Vol. 5, No: 6, December 1940, p.845.

¹⁷ **Ibid.**, p.846.

tanımlanabilir.¹⁸ Kesişen fırsatlar ise yeni taşındığı yerde, daha önce yaşadığı yerdekine benzer boşluklardır. Benzer boşluklar anlaşılmeden kesişen fırsatları anlamak zor olabilir. İki boşluk tam anlamıyla birbirine benzemeyeceği için kira ya da ırk gibi belirgin özellikler üzerinden tanımlanabilir. Aynı değerde satın alınabilecek ya da kiralanabilecek boşluklar ya da etnik toplulukların yaşadığı bölgelerde var olan boşluklar benzer boşlukları oluşturmaktadır.¹⁹

Lee, Stouffer'in Kesişen Fırsatlar teorisini geliştirerek kendi kuramını oluşturur. Her göçün süresine bakılmaksızın, bir başlangıç yerini, bir varış yerini ve kesişen engelleri içerdiği şeklinde bir tanımlama yapmaktadır.²⁰ Göçe karar verme ve göç sürecinde etkili olan dört faktör vardır. Bunlar; başlangıç ve varış yeri ile ilgili faktörler, kesişen engeller ve kişisel etkenlerdir. Lee bu faktörlerin ilk üçünü aşağıda yer alan şema²¹ ile göstermektedir.

Lee'nin teorisine göre, insanları bir alanda tutan veya oraya çeken ve uzaklaştıran faktörler vardır. Bunlar şemada + ve - işaretleri ile gösterilmiştir. 0 ile gösterilenler ise, kişiler için önemsiz olan faktörlerdir. Bu faktörlerin bazıları çoğu insanı aynı

¹⁸ **Ibid.**, p.854.

¹⁹ **Ibid.**, p.856.

²⁰ Everett Lee, "A Theory of Migration", **Demography**, Vol. 3, No: 1, 1966, p. 49.

²¹ **Ibid.**, p. 50.

şekilde etkilerken, bazıları da farklı kişileri farklı şekillerde etkiler. Bazı faktörler birçokları için aynı etkiye sebep olurken, bazıları farklı kişileri farklı yönde etkiler. Hemen herkes için güzel bir iklim çekici iken, kötü bir iklim iticidir. Fakat güzel bir eğitim sistemi küçük çocukları olan ebeveynler için çekici iken çocuğu olmayanlar için yüksek gayrimenkul vergisinden dolayı iticidir. Bekar ve vergiye tabii mülkü olmayan bir kişi için ise farksızdır. + ve -'ler göç etmeden önceki yerde ve göç edilen yerde her bir göçmen için farklı şekilde tanımlanır. Tutan, çeken ve iten faktörler, sosyal bilimciler ya da doğrudan etkilenen kişiler tarafından tam olarak anlaşılabilir. +'lar ve -'lerin hesabında kesinlik yoktur. Hareket merkezi ile varış merkezini etkileyen faktörler arasında önemli farklılıklar vardır. Göç edilen yer hakkında çok net bir bilgi yoktur. Orada yaşadıkça avantajları ve dezavantajları algılanır.²² Neo-klasik ekonomi mikro kuramında İnsan-Sermaye²³ *Human-Capital* göç modeli ile Sjastaad göçü gelecekte beklenen fayda umudu ile bedeli olan bir yatırım olarak değerlendirmektedir. En basit hali ile, potansiyel göçmen gidebileceği her bölge için tüm riskleri/bedelleri değerlendirerek net kârını hesaplamak zorundadır. Göçmen net kârın en yüksek olduğu bölgeye hareket etmektedir. Bu teorinin ciddi bir eksikliği vardır. O da karar verecek olan kişinin gelecekteki geliri ve ödeyeceği bedellerin belirsizliğinin ihmal edilmiş olmasıdır. Bu nokta Todaro'nun çığır açıcı makalesi "*A Model of Labor Migration and Urban Unemployment in Less Developed Countries*",(1969) -"Az Gelişmiş Ülkelerde Bir Emek Göçü Modeli ve Kent İşsizliği"nde dile getirilmiştir. Todaro tahmini iskontolu gelecek gelirini düşünerek, İnsan-Sermaye modelinin basit bir versiyonunu geliştirmiştir.²⁴ Bu modelde, belirsizlikle başa çıkabileceğini düşünerek göç eden kişi, göç ile göç hakkında bilgi toplayacaktır ve sonunda iş bulamamak gibi kötü bir deneyimi olmuşsa geri dönmeye karar verecektir. İleriye yönelik olarak düşünülürse, eğer rasyonel bir kişi ise, göç etmeden önce ileride göç edebileceği yerlerin hesabını

²² Lee, **loc. cit.**

²³ İnsan-Sermaye göç modeli Sjastaad tarafından oluşturulmuş ve Cebula, Langley, Hart gibi bir çok yazar tarafından geliştirilmiştir. Detaylı bilgi için bkz. Siegfried Berninghaus, Hans-Günther Seifert-Vogt, "*A Microeconomic Model of Migration*", **Migration and Economic Development**, Ed. by. Klaus F. Zimmermann, Berlin, Springer-Verlag, 1992, p.4.

²⁴ Siegfried Berninghaus, Hans-Günther Seifert-Vogt, "*A Microeconomic Model of Migration*", **Migration and Economic Development**, Ed. by. Klaus F. Zimmermann, Berlin, Springer-Verlag, 1992, p.4.

yapmıştır. Sjaastad'ın insan-sermaye yaklaşımında ise böyle bir davranışı modellemek imkan dahilinde değildir.²⁵

Bu noktada ortaya atılabilecek olan iddia uluslararası göç deneyimini yaşayan ilk kuşak göçmen grubu ile sonraki kuşaklar arasında belirsizlikler noktasında farklılıklar yaşanacağına ilişkindir. Şöyle ki, kendisinden önce göçü deneyimlemiş tanıdıkları/yakınları olan kişiler artı ve eksileriyle yaşanabileceklerin neler olduğuna dair kendilerine bir yörünge çizildiği takdirde ortak bir kültürü paylaşıyorlarsa benzer hikayelerle karşılaşma ihtimalleri çok yüksektir. Fakat Todaro'nun ve Lee'nin de belirttiği üzere göç hakkında net bilgiye ancak göç esnasında ulaşılabacaktır. Uluslararası göç hikayesi deneyimleyen birçok kişinin belirli bir süre sonra geri dönme planları yaparak göç kararı verdikleri halde gittikleri bölgede beklentilerini tam olarak karşılayamamaları neticesinde kısa süreli göç kararlarının kalıcı göçlere dönüştüğü görülmektedir.

Her ne kadar göç iki bölge arasındaki faktörlerin karşılaştırılması sonucu meydana gelse de, basit bir +'ların ve -'lerin hesaplanması yöntemi göç hareketine karar verilmesinde yeterli değildir. İki nokta arasındaki kesişen engeller bazı durumlarda hafif, bazı durumlarda ise başa çıkılamayacak derecededir. Bu engeller içerisinde en çok çalışılan mesafe, her yerde var olan ve kesinlikle en önemli olanıdır. Berlin Duvarı gibi gerçek fiziksel engeller araya girebilir ya da göç yasaları hareketliliği engelleyebilir.

Sonuç olarak bireysel başlangıçları etkileyen, kolaylaştıran ya da engelleyen bir çok kişisel faktör vardır. Lee, göç kararının tamamıyla mantıklı bir süreç olmadığını da düşünmektedir. Bazı durumlarda, mantıklı olan sebeplerin mantıksız olan sebeplerden daha az olduğu vurgusunu yapan Lee, geçici duyguların, ruhsal bozuklukların ve ani gelişen olayların bir çok göçün sebebi olduğunu ve genellemelerin geçerli olmadığını kabul edilmesi gerektiğini söylerken,²⁶ binlerce

²⁵ **Ibid.**, p.5.

²⁶ Lee, **op. cit.**, p. 51.

göç çalışmasının genellemelere varamadığına dair eleştirisi ile çelişkiye düşmüş gibi görünmektedir.

Göçün sadece bireylerin aldığı kararlar doğrultusunda gelişen bir olgu olmaktan ziyade, tüm ailenin hatta bazen bütün bir topluluğun yani birbirleri ile bağlantıları olan kişilerin kararları neticesinde oluştuğu iddiasından hareket eden Stark, Katz ve Levhari'nin geliştirmiş olduğu *yeni ekonomi kuramına*²⁷ göre kişiler kendi referans grupları içinde düzenli olarak kişiler arası gelir karşılaştırmaları yaparlar. Bu karşılaştırmalar psikolojik bedeller ya da yararlar veya görelî yoksunluk ya da görelî tatmin sağlarlar. Kişiler bir yerden diğer yere aynı referans grubu içindeki görelî pozisyonunu/konumunu değiştirmek için göç eder ya da referans grubunu değiştirir. Görelî yoksunluğu daha yüksek olan bireyin, görelî yoksunluğu daha az olan bireye kıyasla, göç etmeye yönelik olarak çok daha yüksek bir motivasyonunun/güdüsünün olması beklenmektedir. Gelir eşitsizliği daha yüksek olan bir grubun görelî yoksunluk düzeyi daha yüksektir ve bu grup içinde yüksek bir oranda göç vardır. Bazı kişiler göç ettiği zaman, göç etmeyenlerin hissedeceği görelî yoksunluk oranı da değişecektir. Böylece göç için ikinci safha başlamış olur.²⁸

Bireylerin göç davranışının, algıladıkları görelî yoksunluğa göre değişmesi ve aynı zamanda göç davranışının bireylerin beceri seviyelerine göre ayrılması da beklenmektedir.²⁹ Göç kararı göçmen ve göçmen olmayan grup tarafından birlikte alınır. Bedeller ve kazançlar paylaşılır.³⁰

Bu yaklaşım göç teorisini bireysel bağımsızlıktan (doğaya karşı en iyi seviyeye getirme) karşılıklı bağımlılığa (diğerine karşı optimizasyon) çevirmiştir. Yani göçü,

²⁷ Abadan-Unat, **a.g.e.**, s.24.

²⁸ Oded Stark, David E. Bloom, "The New Economics of Migration", **The American Economic Review**, Vol. 75, No: 2, Papers and Proceedings of the Ninety- Seventh Annual Meeting of the American Economic Association, May, 1985, pp. 174-175.

²⁹ **Ibid.**, p. 174.

³⁰ Stark, Bloom, **loc. cit.**

umutsuzluk ya da sınırsız optimizasyon olarak değil de, hesaplanmış bir strateji olarak görür.³¹

1966'da yazmış olduğu “*A Theory of Migration*” başlıklı makale ile, göç tartışmalarına ve kuramlarına yeni bir yön veren Everett Lee, “*The Laws of Migration*”ndan sonra, üç çeyrek yüzyıl boyunca Ravenstein'dan alıntı yapan ya da ona meydan okuyan çok fazla kişi olduğunu ve binlerce göç çalışması yapıldığını fakat bunların çok azının açıklayıcı genel bir teori geliştirdiğini söylemektedir. Ravenstein'i eleştirir fakat onun makalelerinin test sürecinde olmasına karşın göç teorisinin başlangıç noktası olduğunu vurgular. Yapılan göç çalışmalarının da mukayese edilebilir bir farklılık getirmediğini düşünmektedir. Yaş ve göç, cinsiyet ve göç, ırk ve göç, mesafe ve göç, eğitim ve göç, işgücü ve göç gibi bir çok çalışma yapılmış olsa da, bu çalışmaların çoğunun göçün yoğunluğu ile fazla ilgilenmeyerek göçmenlerin özelliklerine odaklandıklarını söyleyen Lee, çalışmaların çok azının göç sebepleri ve asimilasyonla ilgili olduğunu ifade etmektedir.³²

Ravenstein'in göç yasalarından ikincisi olan göç aşamalarına göre, göç ile aşamalı bir şekilde boşluklar doldurulur. Göç hareketinin doğal bir sonucu olarak; ülkede gelişmiş şehirlerin etrafında yaşayanlar, buralara akın ederler ve kırsal nüfusta oluşan boşluklar daha uzak bölgelerden gelen göçmenlerle doldurulur. Hızla büyüyen şehirlerin çekici gücü, aşama aşama ülkenin en ucra köşesinde hissedilir.³³

Ravenstein'in oluşturduğu göç yasasının diğer bir unsuru her ana göç akımının dengeleyici bir *karşı akım* -counter-current- ürettiğine dairdir.³⁴ Lee'ye göre modern terminolojide Ravenstein'in “counter-current”ının yerini “stream-counterstream”³⁵ almıştır.³⁶ Emmenin olduğu kentlerin kırsal nüfusu, ülke nüfusuna benzer oranda ya

³¹ **Ibid.**, pp. 174-175.

³² Lee, **Ibid.**, p. 47-48.

³³ Ravenstein, **Ibid.**, 1885, p. 199.

³⁴ Ravenstein, **Ioc. cit.**

³⁵ Current-Counter Current ile Stream-Counter Stream Türkçeye Akım-Karşı Akım olarak aynı anlamda tercüme edilirler.

³⁶ Lee, **Ibid.**, p.48.

da daha fazla yükselir. Yayılma sürecinin yaşandığı şehirlerin kırsal nüfusu ise ya çok yavaş yükselir ya da düşer.³⁷ Uluslararası göçlerin etkisi ile emme sürecinin yaşandığı gelişmiş ülkeler eğer ki göçleri sınırlayan yasaları yok ise emme sürecinde bir doyum yaşayarak belirli bir sürenin sonunda göç sınırlamasına gideceklerdir. Çeşitli kültürlerin bir arada yaşamasına sebep olan göçlerin yaşandığı Avrupa, ABD, Avustralya ve Kanada gibi ülkelerin geçirmiş olduğu süreç bu şekildedir. Bütün kültürlerin bir arada uyum içerisinde yaşayabilmesi adına geliştirmiş oldukları çok-kültürcülük politikalarının başarısız olduğu iddiası ile bir anlamda karşı akım üreterek denge kurma çabasındadırlar. Göç sınırlamasına gidilmesi ile aynı zamanda illegal yollardan göçmen olarak kalanların sebep olduğu problemler gündemi meşgul etmektedir. Yasaklama bazı durumlarda belirli etnik ya da dini kimliğe sahip olan gruplar için uygulanmaktadır. Bu da farklı kültürel gruplar arasında çatışmalara sebep olmaktadır. Kaçak olarak giden göçmenler daha ucuz işgücü olarak görüldükleri için kaçak göçmenlere karşı belirli bir talep de söz konusudur. Kaçak göçmenler belirli miktarda para biriktirmek üzere gelmiş olup geçici olarak kalma niyetleri vardır. Piore'ye göre sanayileşmiş ülkelerdeki işverenler kendi ülkelerindeki kişilerce beğenilmeyen işlere bu kaçak göçmenleri yerleştirmişlerdir. Kendi ülkelerindeki aşırı nüfus yoğunluğu ve düşük gelir bu kişileri göçlere yönlendirmiş olmakla beraber bu sebeplerin hiçbiri göç sebebi değildir.³⁸ Kaçak göçlere sebep olan daha önce legal bir şekilde göç eden yakınların varlığıdır. Piore bütün ekonomik göçlerin tarihsel süreçleri göz önünde bulundurulduğu takdirde işe alım süreçlerinin göç üzerinde etkili olduğunun anlaşılacağını iddia etmektedir. Göçler işe alım süreçleri ile birlikte değerlendirilmedikleri takdirde göç alış-verişi olan ülkeler arasında neden uzun dönemler boyunca hiç göçün oluşmadığı ve birdenbire oluşan göç akımlarının nedeninin anlaşılamayacağını düşünen Piore ekonomik göçlerin sebebinin işgücüne olan legal ya da illegal bir talep³⁹ olduğunu belirtmektedir. Bu noktada göçmenler için çekme faktörlerine sahip olan çeşitli Avrupa ülkeleri,

³⁷ Ravenstein, **Ibid.**, 1885, p. 214.

³⁸ Michael J. Piore, "Comment", **Industrial and Labor Relations Review**, Vol. 33, No: 3, April 1980, p. 312.

³⁹ **Ibid.**, p. 313.

Avustralya ve Kanada ihtiyaçlarına binaen çeşitli ülkelerle ikili işgücü anlaşmaları imzalamışlardır.

Ravenstein'in g yasaları ve g analizleri üzerinden gücü nasıl değerlendirdiğine yönelik bir tespit yapılacak olursa; geçici gücün g yasalarının unsurlarından biri olan yerli unsurunu etkilediği ve hataya sebep olduğunu düşünmesi; gücü sürekli güç olarak sınıflandırmış olduğunu göstermektedir. Ravenstein'in çalışması, g olgusuna yönelik ilk tartışmalara yol aması yönünde önemlidir.⁴⁰ G yasaları ekonomi temelli olarak gücü değerlendirmeye almıştır. Yalnızca ekonomik temelli olarak değerlendirilmeyeceğini, gücün tek sebebinin ekonomik olamayacağını da söylemiştir.

“Kötü ya da baskıcı yasalar, ağır vergiler, ilgi çekici olmayan iklim, elverişsiz evre, ve hatta baskı (köle ticareti) g akımlarını üretti ve hala üretiyor. Fakat bu akımların hiçbiri insanoğlunun maddi anlamda daha iyi şartlarda yaşama arzusu ile kıyaslanamaz.”⁴¹

Bir çok uluslararası g çalışmasının, bir ülkeden diğer ülkeye hareket üzerine odaklandığını ve daha kapsamlı olan çalışmaların tek bir tarihi dönemle ilgilendiklerini düşünen Petersen vurgunun analizden çok tanımlama üzerine olduğunu belirtmektedir. Sınırlı olan datanın uygulandığı teorik çerçevenin ilkel kaldığını ve yapılmış olan i g ve uluslararası g analizlerini bir araya getirerek genel bir gücü teorisine basamak oluşturacağını düşündüğü bir tipoloji geliştirdi. Tipolojisini daha önce Fairchild tarafından oluşturulan ve güç analizinde en iyi bilinen model olarak düşündüğü tipoloji üzerine bina etmiştir.⁴² Fairchild işgal, fetih, kolonileştirme ve güç şeklinde tasnif ettiği hareketliliği iki ekseninde incelemiştir. G alan ve veren ülkelerin kültürel farklılıkları ile hareketliliğin türü tanımlamayı farklılaştırmaktadır. Yüksek kültüre sahip olan ülke, fetih ve kolonileştirmede g veren konumundayken, işgalde g alan ülke konumundadır. G ise yaklaşık olarak

⁴⁰ Abadan-Unat, **a.g.e.**, s.20.

⁴¹ Ravenstein, **op. cit.**, 1889, p. 286.

⁴² William Petersen, **op. cit.**, p.256.

aynı uygarlık seviyesindeki köklü ülkeler arasında, bireysel olarak gerekçelendirilmiş barışçıl bir harekettir. Kültür seviyesindeki fark ve hareketin barışçıl olup olmadığının belirlenmesi temelinde iki kriter ile analiz yapan Fairchild'in bu sınıflandırmasında eksiklikler gören Petersen, yüksek kültür ve düşük kültür ayırımı yapmanın etnosentrizme davetiye çıkaran bir şey olduğunu düşünür ve Fairchild'in etnosentrik bakış açısını eleştirir.⁴³ Çok-kültürcü politikaların kültürlerin farklılıklarının öne çıkarılarak kültürler arasındaki ayırımı derinleştirdiklerine dair eleştiriler ile kültürel çeşitliliğin yüksek olduğu ülkelerde çok-kültürcülük politikaları ile uyumun yakalanması adına "hoşgörü" adı altında geliştirilen kavramsal tartışmanın boyutları da Fairchild'in ortaya atmış olduğu yüksek-düşük kültür diyalektiğinin, göçün çok etkili olduğu farklı bir tartışma alanı olan çok-kültürcülük politikalarında da çok önemli olduğunu ortaya sermektedir.

Göç analizleri içerisinde göç sebepleri incelenirken bu sebeplerin altında yatanları, göçü kolaylaştıran dış etkenleri ve göç güduları gibi diğer faktörleri ayırt etmek için fazla bir teşebbüs olmadığını düşünen Petersen, göçmenlerin güdülerini ve göçün sosyal sebeplerini ayırt etme hususunda başarısız olmanın, göç analizlerini mantıksal berraklıktan yoksun bırakacağını düşünmektedir.⁴⁴ Göçmenlerin istek seviyelerini analiz için önemli görmektedir. Göç sosyal hareket aşamasına ulaştıktan sonra, göçmenlerin güduları çok az ilgi odağı olmuştur.

İyileştirilmiş bir göç teorisi oluşturmanın, göç teorilerinde yaygın olarak kullanılan *itme-çekme kutupluluğunun* -push-pull polarity- düzeltilmesi ile sağlanabileceğini, bu düzeltmenin de, *keşif* -innovating- göçü ve *muhafazakar* -conservative- göç ayırımına "isteklilik dereceleri"nin eklenerek yapılacağını düşünen Petersen, isteklilik seviyesini temel alan bir göç tipolojisi oluşturmuştur. Petersen'in tipolojisine göre, beş çeşit göç vardır: İlkel -primitive-, zoraki -forced-, yönlendirilen/yönlendirilmiş -impelled-, serbest -free- ve kitlesel -mass- göç tipleri.⁴⁵

⁴³ **Ibid.**, p.257.

⁴⁴ **Ibid.**, p.258.

⁴⁵ **Ibid.**, p.259.

Petersen'in ilk göç tipi ekolojik bir itme sonucunda gerçekleşen ilkel göçlerdir. İlkel göç; ilkel insanların gezinmesini değil de, daha çok insanoğlunun doğal zorluklarla baş edebilme konusundaki yetersizliği sonucundaki hareketliliği ile ilişkilendirilir. Sanayi öncesi toplumların göçleri itme-çekme yasası ile değil sadece itme ve kontrol ile ilişkilendirilebilir. Pastoral toplumlar yine açık arazilerde yaşamaktadır. Rotaları doğaya ya da insan yapımı engellere -dağlar, şelaleler, Çin Seddi vb.- göre şekillenir.⁴⁶

Tarım topluluklarının yaşadığı ilkel göç toprağın üretimi ve o topraktan yararlanan kişi sayısında uyumsuzluk olduğunda meydana gelir. Bu durum aniden gelen bir kuraklık ya da çekirge sürüsü saldırısı sonucu olabildiği gibi, zaman içerisinde meydana gelen nüfus yoğunluğu ve üreme fazlalığı sonucunda da olabilir. Göçe teşvik eden böyle bir nüfus baskısı sonucu bireyler yeni bir tarım arazisi arayışına girerler. Modern çağda varış noktası kent olmuştur. Göç, tutucu olmaktan ziyade keşif nitelikli olmaya başlamıştır.⁴⁷ Bunlar ekolojik itme ve kontroller sonucunda oluşan göç tipleridir, genellikle coğrafi faktörler etkili olurken, bazen de sosyal faktörler etkili olmuştur.

Eğer ilkel göçte rol oynayan etmen ekolojik baskı ise, zoraki göçte devlet ya da benzeri sosyal kurumlardır. Bu göç sınıfını yönlendirilmiş ve zoraki olarak ikiye ayırmayı faydalı bulan Petersen, iki göç tipi arasındaki farklılığı karar verebilir olma durumu ile ilişkilendirir. Yönlendirilmiş göçte göçmenlerin gitmek ya da kalmak kararını verecek gücü vardır. Zoraki göçte ise herhangi bir gücü yoktur.⁴⁸

Yönlendirilmiş göçün benzeşik formu amele/vasıfsız işçi ticareti olarak adlandırılır. Bu sadece Asyalıların çiftliklere doğru olan hareketi değildir, XVIII. yüzyılda İngiliz sömürgelerine gönderilen beyaz sözleşmeli işçilerin göçüdür. Bu göçmenler belirli

⁴⁶ Petersen, **Ioc. cit.**

⁴⁷ **Ibid**, p.260.

⁴⁸ **Ibid.**, p.261.

sürelî bir sözleşme imzalamış olsalar da, altına girdikleri borçları ödeyebilmek için hizmet süreleri belirsiz bir hal almıştır.⁴⁹

Göç çeşitlerinde göçmenlerin isteği görece önemsiz bir faktör olarak yer almıştır. İlkel göç temel fiziksel ihtiyaçları giderebilmek için gerçekleştirilirken, zoraki (yönlendirilmiş) göçte, göçmenler çoğunlukla pasiftir. Karar verme unsuru olarak göçmenlerin arzusunun ön plana çıktığı göç tipleri serbest göç olarak tanımlanmaktadır. Serbest göçü gerçekleştiren ilk grup entelektüeller ve macera severlerdir. Bu ilk aşamayı oluşturmaktadır. İlk aşama ikinci aşama olan grup göçüne yol açmıştır. Bu öncü hareketin önemi büyüklüğünde değildir fakat onun sonraki göç hareketlerini meydana getirecek olan çok farklı sınıflara yol açmasındadır.⁵⁰

Serbest göç oldukça küçük ölçeklidir. Bireylerin yenilik ve değişiklik arama istekleri yaygın değildir. Yaşamın her alanında olduğu gibi, öncülerin en önemli tavrı kendilerini takip edenlerin yollarını aydınlatmaktır. Göç bir tarz, kolektif davranışın bir örneği olarak kurulmuş bir model olur. Böyle bir hareketin genişlemesi/büyümesi yarı otomatiktir. Göç edecek insanlar olduğu sürece, göçün temel sebebi önceki göçlerdir. Diğer şartlar caydırıcı ya da teşvik edici olarak işler. Fakat bu tarz kişisel tutuma bağlı bir çerçeve içinde nüfusun artması dışındaki bütün faktörler, sabit davranışa göre prensipte önemlidir. Daha önce belirtildiği gibi, göç bir sosyal örüntü olarak kurulduğu zaman, artık bireysel motivasyonlarla ilişkili değildir.⁵¹

Oluşturduğu tipolojiyi araç olarak gören Petersen, tipolojisinin faydasını kavramsal tipleri sıralayarak göç teorisinin gelişmesine bir temel oluşturmak olduğunu belirtmektedir. Çünkü yapılan göç çalışmalarının istatistiki değerlendirmeler dışına çıkamadığını, herhangi bir teorik arka planı olmadığını ya da göç çeşitleri (iç-dış göç) ve göç süreleri (sürekli-geçici) arasındaki farklılıkların teorik olarak önem arz etmediğine değinir. Bütün disiplinlerde tercih edilen yöntemin, kavramlar arasındaki mantıki ilişkiyi kurmak ve bu kavramsal çerçeveye göre istatistiki veriler toplamak

⁴⁹ **Ibid.**, p.262.

⁵⁰ **Ibid.**, p.263.

⁵¹ Petersen, **Ioc. cit.**, p.263.

olduğundan hareketle, Petersen tipolojisinin kavramsal tipleri oluşturduğunu iddia etmektedir.⁵²

Neo-klasik ekonomik göç teorisyeni Todaro kendi modelinde köyden kente göç kararını fonksiyonel olarak iki temel değişkenle ilişkilendirmektedir. Bu değişkenlerin ilki; kent-kır reel gelir farklılaşmasıdır. Diğer değişken ise kent işini elde etme ihtimalidir. Todaro, ikinci değişkenin analizde çok önemli bir rol oynadığını ve bu ihtimal ilkesini bütün çerçeveye dahil ederek açıklama yapmanın yol gösterici olacağını düşünmektedir. Bu noktada, göçmenin iş bulmak için ne kadar beklemesi gerektiğine dair soru gündeme gelmektedir. İşsiz kalma riski ve ihtimalini ya da belirli bir süre elverişli bir iş bulma ihtimalini dengelemek zorunda olan göçmen için göçü müteakip belirli bir süre, kent reel geliri kırdaki reel gelirden az olsa bile, göç bu kişi için hâlâ rasyoneldir diye düşünülebilir.⁵³ Todaro'nun kır-kent göçü üzerinden yapmış olduğu tanımlamanın uluslararası göçlere uyarlanabileceği görülmektedir. Bu noktada göçmenin ülkesini terk edip göç kararı belirli bir süre çalışıp birikim yaptıktan sonra geri dönmek üzerine kurulu olduğu takdirde iş bulma ihtimalinin düşük olduğu yerleri tercih etmeyeceği bilinmektedir.

Az gelişmiş ülkelerdeki emek gücü iki aşamalı bir fenomen olarak ortaya çıkmaktadır. İlk aşama, vasıfsız bir tarım işçisinin kente göç etmesi ve ilk başlarda geleneksel kent sektöründe geçirdiği belirli bir süredir. İkinci aşamaya sürekli bir modern sektör işinin kazanımı ile geçilir.⁵⁴

Neo-klasik mikro ekonomik göç teorisinin diğer teorisyeni Borjas, neo-klasik ekonomik teoriye göre bireylerin faydayı maksimize ettiğine işaret ederek, göç teorisine göre de, yeni yerleşecek yer arayan bireylerin refahı maksimize ettiğini

⁵² **Ibid.**, p.265.

⁵³ Michael P. Todaro, "A model of Labor Migration and Urban Unemployment in Less Developed Countries", **The American Economic Review**, Vol. 59, No: 1, 1969, pp. 139-140.

⁵⁴ **Ibid.**, p. 139.

ifade etmektedir.⁵⁵ Ekonomik göç teorisi, uluslararası sınırlara dağılan emeği analiz eder. Teori kişisel çıkarları için göç eden bireylerin davranışsal çıkarımları üzerine kurulmuştur. Bireysel davranışlar kişilerin refah seviyesi ya da gitmek istedikleri bölgenin göçmen politikalarına ilişkin olarak farklılaşmaktadır. Bazı ülkeler yetenek, meslek, politik geçmiş ya da akrabalık ilişkileri gibi sınırlar getirirler. Bu farklı statüler farklı bireylerin göç maliyetlerinde değişikliklere sebep olur. Bireyler göç kararını farklı alternatiflerin maliyetlerini düşünerek ve onlardan kendilerine maddi olarak ya da göçmen politikaları anlamında en uygun olanını seçerler.

Göç teorilerinin; göç akışının yönünü, büyüklüğünü ve yapısını belirleyen faktörlerin tespit edilmesine, göçmenlerin ev sahibi ülkeye nasıl adapte olduklarına ve göç alan ve veren ülkelerin ekonomik yapısını göçün nasıl etkilediğine yönelik olarak 3 temel soru üzerinde yoğunlaşan Borjas, bu soruların hepsine birden cevap verebilen tek bir teorinin olmadığına dikkat çekmektedir.⁵⁶ Ekonomik ve politik koşullar değiştiğinde göç akımlarının yönü, büyüklüğü ve yapısı da değişir. Başka bir deyişle, bütün göç akımlarını karakterize eden evrensel bir göç yasası yoktur.⁵⁷

Şimdiye kadar işlenen göç teorileri itme-çekme faktörlerinin ve ekonomik yapının etkili olduğu göç sebepleri, çeşitleri ve göç kararının hangi şartlar altında alındığına dair tartışmalar üzerinden ilerlemiştir. Bununla birlikte çağdaş göç teorileri küreselleşmenin göçler üzerindeki etkisi ve göçleri oluşturan sistemler üzerinden kurgulanan yapı ile ilgilenmekte ve farklı bir açıdan göçleri incelemektedirler.

Çağdaş göç teorilerinden İkili (Segmented) Emek Piyasası teorisi Piore tarafından *Birds of Passage* (1979, Cambridge)'da kurgulanmıştır. Piore'nin temel argümanı, gelişmiş ve gelişmemiş ülkeler arasındaki büyük ölçekli göçün, gelişmiş bölgelerde var olan iş fırsatlarının yapısı ve çalıştıkları bölgede doğan ve yetişen işçilerin

⁵⁵ George J. Borjas, "Economic Theory and International Migration", **International Migration Review**, Vol. 23, No: 3, Special Silver Anniversary Issue: International Migration an Assessment for the 90's, Autumn, 1989, p.460.

⁵⁶ **Ibid.**, p.457.

⁵⁷ **Ibid.**, pp. 471-472.

motivasyonuna ilişkin olarak göçmen işçilerin tuhaf motivasyonu⁵⁸ bağlamında anlaşılması gerektiğidir. Zira, uluslararası göçler gelişmiş ülkelerin ekonomik yapısı gereği sürekli ihtiyaç duyulan işgücü talebine⁵⁹ göçmenlerin verdiği cevap olarak değerlendirilmektedir. Piore, göç eden kişilerin kendi ülkelerinde en düşük gelirli sınıf içinden değil de orta sınıftan çıktığını iddia etmektedir. Dolayısı ile göçler merkez ülkenin itme faktörüne ilişkin olarak değil, göç talep eden ülkenin çekme faktörüne bağlıdır. Göçmenler, yerli halkın yapmayı istemediği mesleki hiyerarşinin en alt kademesindeki işler için bir çözüm olarak görülmüşlerdir. Fakat göçlerin geçici olması bekleniyordu. Birçok göçmen başta niyet ettiklerinden daha uzun süre kalmış, çocuk sahibi olarak ya da ailelerini getirerek kalıcı/sürekli ilişkiler geliştirmişlerdir. Göç, geride bıraktıkları yakınlarının ve akrabalarının ekonomik durumlarını düzeltmeye yönelik niyetlerinin karşılığını bulmasına izin vermemiş, yıkıcı sosyal örüntüler ortaya çıkarmıştır. Aynı zamanda sosyal ve psikolojik problemlerle yüz yüze gelmişlerdir.⁶⁰

Yan işlerdeki pozisyon boşluğunu geçici göçmen işçilerle doldurmayı çözüm olarak görmenin sıkıntısı, geçici olmaları beklenen kişilerin göç ettikleri ülkelerde sürekli olarak yaşamaya başlamasıdır. Temel işler konusunda ülkenin vatandaşları ile rekabete girmektedirler.⁶¹ Piore, *Birds of Passage* ile, bütün göç tartışmalarını yeniden yapılandırmak ve göçün farklı sosyal sonuçlarına değinmek yerine farklı önlem politikalarının altını çizmeye çalıştığını söylemektedir.⁶² Bu bağlamda, emek piyasası ve göçmenlerin piyasadaki rolünü anlamak çok önemlidir. Göçmenlere iş vermeyi bırakmak ya da bu ihtiyacı başka şekillerde karşılamaya çalışmak çözüm önerisi gibi gözükse de, göçleri kısıtlamanın bir felakete yol açabileceğini düşünen Piore, böyle bir politikanın gündeme gelmesi halinde, iş piyasasında göçmenlere iş vermeme durumunun ortaya çıkabileceğine dikkat çeker. Bu da göçmenleri kayıt dışı

⁵⁸ Michael J. Piore, “*The Shifting Grounds for Immigration*”, **Annals of the American Academy of Political and Social Sciences**, Vol. 485 From Foreign Workers to Settlers? Transnational Migration and the Emergence of New Minorities, May, 1986, p. 24.

⁵⁹ Abadan-Unat, **a.g.e.**, s. 27.

⁶⁰ Piore, “*Comment*”, p. 313.

⁶¹ Piore, “*The Shifting Grounds for Immigration*”, p. 25.

⁶² Piore, “*Comment*”, p. 312.

ekonomide çalışmaya sürükler. Kayıt dışı emek piyasasında işçiler daha düşük ücretlerle çalışacakları için hedefledikleri kazanca daha geç ulaşacaklardır, bu da onların kalış sürelerini uzatacak ya da sürekli hale getirecek ve ülkenin vatandaşları ile rekabetlerini artıracaktır.⁶³ Piore, yabancı iş gücü arzını kontrol etmekten ziyade böyle işler için talep kontrolü yapılmasını daha doğru bir çözüm olarak görmektedir.

1970'lerin ortalarından sonra göç tartışmalarının yönü değişmeye başladı. Çünkü artık gelenler ekonomik gelişme için önemli bir kaynak olarak görülmeyip, yerli halkın statükosu için bir tehlike olarak algılanmaya başlandı. Göçmenler iç piyasada rakip olarak görülmeye başlandı. Kalifiye olmayan yerli halk, kendilerinden daha kalifiye olan ya da aynı işlerde daha düşük ücretlerle çalışmayı kabul ettikleri için göçmenleri işlerini ellerinden alacak bir tehdit olarak görmeye başladı.⁶⁴

Göç sebepleri kimilerince ekonomik, sivil ya da siyasi sebeplere dayandırılırken kimileri içinse göçün sebebi bir gelecek görülmeyen ayrılma isteğine dayanmaktadır. Kimileri de, ev sahibi ülkenin iş imkanlarını cazip bulurlar. Zincirleme göçlere sebep olan şey, göçmenlerin kendi ülkelerinde bıraktıkları ailelerini getirmeye çalışmasıdır. Bazıları için ev sahibi ülke başka bir ülke için basamakken, bazıları da göç ettiği ülkede yerleşmeye karar verecektir.⁶⁵ Genelde sosyal gelişme ve ona bağlı olarak da ekonomik gelişme büyük oranda bir yerden başka bir yere hareket kabiliyetine bağlıdır⁶⁶.

Wallerstein'ın 1970'lerde geliştirdiği kavramlardan yola çıkarak Castells, Sassen ve Moravska gibi birçok toplumbilimci uluslararası göçün kökenini, ulusal yapılanmalardaki ikili pazar yapısına değil, XVI. yüzyıldan beri gelişmekte olan dünya pazarlarına bağlamaktadır.⁶⁷ Bu konuda çalışanlar arasında en kapsamlı

⁶³ Piore, a. y.

⁶⁴ Michael Böhmer, Henrik Egbert, Clemens Esser, *“Immigration and Labour Markets: An Introduction”*, **Migration and Labor Markets in the Social Sciences**, Ed. by. Henrik Egbert, Clemens Esser, Lit Verlag, Berlin, Lit Verlag, 2007, p. 1.

⁶⁵ **Ibid.**, p. 3.

⁶⁶ **Ibid.**, p. 1.

⁶⁷ Abadan-Unat, a.g.e., s.31.

çalışmayı yapan Chicago Üniversitesi öğretim üyesi Saskia Sassen eserinde, üç ayrı kıtadaki küresel şehirler olan New York, Londra ve Tokyo örneklerini merkeze almıştır. Küreselleşen ve coğrafi olarak birbirlerinden çok farklı bölgelerde olan bu kentler üzerinden, süreçlerin ve dinamiklerin küresel olduğu⁶⁸ sonucuna varmış olan Sassen, coğrafi olarak yayılmış faaliyetlerin eşzamanlı olarak bütünleşmesi ile birlikte ekonomik faaliyetlerin küreselleşmeye işaret ettiğine değinir.

Ekonomik faaliyetlerin ve dolayısı ile sermayenin küreselleşmesi bağlamında, sermayenin uluslararası dolaşımı, uluslararası emek piyasasının yeniden oluşumuna katkı sağlamıştır. Amerika, İngiltere ve Japonya'ya yönelik ana göç akımlarının kökeninin tesadüfi olmadığını belirten Sassen, aslında bu üç ülkenin ekonomik, siyasi ya da askeri olarak tarihselliklerinin etkili olduğunu söylemektedir. Örneğin, İngiltere'ye göçmen gönderen ülkeler, daha önce İngiliz İmparatorluğu'nun sömürgeleriydiler, ABD'ye göç veren ülkeler ise ABD'nin ekonomik ya da askeri anlamda güçlü bir şekilde varlığını güçlü bir şekilde sürdürdüğü ülkelerdir. Tokyo ise tarihsel bir göç olgusuna sahip değildir. Japonya son dönemde göç almaya başlamıştır.⁶⁹ Sassen, göç değerlendirmelerini küreselleşme üzerinden yaparken, göçmenler ve yerlilerin farklı koşullarda yaşaması ve çalışmasının göç çalışmalarının temel sebebi olduğunu iddia eder ve eğer böyle bir farklılık olmasaydı, analize gerek duyulmayacağını vurgular.⁷⁰

Tarihi ve ampirik çalışmalar göstermektedir ki, serbest ticaret göçün artmasına sebep olmaktadır. Malların, hizmetlerin ve sermayenin hareketliliğini göçten ayırmak zor olsa da, uzun vadede üretim kaynakları ve fiyat dengesi sürecine doğru, ticaret göçün yerine geçecektir.⁷¹

⁶⁸ Saskia Sassen, **The Global City: New York, London, Tokyo**, New Jersey, Princeton University Press, 2001, p. xix.

⁶⁹ **Ibid.**, p. 33.

⁷⁰ **Ibid.**, p. 306.

⁷¹ James F. Hollifield, "*The Politics of International Migration*", **Migration Theory: Talking Across Disciplines**, Ed. by. Caroline B. Brettell, James F. Hollifield, New York, Routledge, 2000, p.151.

Wallerstein'in dünya sistemleri teorisi, ülkeleri bağımlılık derecelerine göre sınıflandırır. Merkez-çevre ve yarı çevre olarak sınıflandırdığı dünya sistemlerine göre, merkez ülkeler sanayisi gelişmiş, hammadde ithal edip, sanayi ürünü ihraç eden ülkelerdir. Çevre ülkeler, sanayisi gelişmemiş, hammadde ihraç edip, sanayi ürünü ithal eden ülkelerdir. Yarı çevre ülkeler ise her iki grubun özelliklerinden de almış fakat tam anlamıyla sanayileşmemiş ülkelerdir. Merkez ülkeler kapitalist ülkelerken, çevre ve yarı çevre ülkeler kapitalist olmayan ülkelerdir. Dünya sistemleri kuramına göre, çevre ülkelerin kapitalist sistem içinde yer almaları göç ile gerçekleşecektir. Neo-klasik akımda ücret faktörü öne çıkarken, bu sistemde sermaye akışı göze çarpmaktadır. Neo-klasik akımın sermayenin zıt yönlü akışı şeklindeki öngörüsünün tersine, emek sermaye nereye giderse onu takip eder.⁷²

Göç nedenlerinin sebeplerine ilişkin tartışmaların yanında göç üzerinde zaman ve mekan etkisinin boyutlarını inceleyen ilişkiler ağı (network) teorisine göre, göçmen ilişkiler ağı göç edilen bölgedeki eski göçmenler, yeni göçmenler ve göçmen olmayan kişiler arasında oluşan ortak köken, soydaşlık ve dostluk bağlarının oluşturduğu kişiler arası bağlantılardır.⁷³ Sonradan göç eden kişiler kendilerinden önce göç edenlerin çeşitli deneyimlerinden faydalanır. Bu döngüsel bir durumdur. Yardım edilen kişi daha sonra başkalarına birebir aynı olmasa da çeşitli konularda yardımda bulunur. Göçmen ilişkiler ağları neticesinde göçler yaygınlaşmaktadır. Daha önce göç deneyimi yaşamış olan kişilerin memleketlerine gidiş-gelişleri esnasında kurdukları ilişkiler ve göçü olumlamaları neticesinde göçler sürekli hale gelmektedir. Göçmen ilişkiler ağı göçün sosyal ve ekonomik maliyetlerini düşürmektedir.

“Göç edilen ülkedeki göçmen ağlarının varlığı sayesinde ekonomik yükler, yardımlaşma mekanizmaları ve bürokratik olayların hızlandırılmasıyla azalmaktadır. Yine aynı yardımlaşma mekanizmaları ve yeni gelen kişilerin

⁷² Haas, **Ibid.**, p. 15

⁷³ Abadan-Unat, **a.g.e.**, s. 34.

*yalnızlık hissinden kurtulmalarıyla sosyal maliyette de bir düşüş yaşanmaktadır.*⁷⁴

Göçmen ilişkiler ağı göçmeni hem olumlu hem de olumsuz anlamda etkilemektedir. Olumlu anlamda etkileri sosyal ve ekonomik maliyeti düşürmesi olarak gerçekleşir. Olumsuz anlamda etkisi ise, kişilerin kendi grupları dışına çıkmalarını ve diğer toplumlarla ilişkiler kurmasını engellemesidir.

İlişkiler ağı göç teorisinin göç olgusuna yaklaşımı göçmen üzerinden olmaktadır. Göç teorilerinin çoğu ekonomik temelli bir yaklaşım sergilerken ilişkiler ağı teorisi göç olgusuna başka bir açıdan bakmaktadır.

Göç üzerine giderek büyüyen bir literatürdeki en büyük ilgiyi insanların neden göç ettiği ve ne kadar göç ettiklerine dair iki teorik tartışma çekmiştir. İnsanların neden göç ettiğini açıklamak üzere basit bir model olan itme-çekme teorileri oluşturuldu. Teorilerin birçoğunda belirli bölgelere göç eden göçmenlerin sayısını açıklayan yegane değişken olarak ya da değişkenlerden bir tanesi olarak mesafe temel alınmıştır. Teorilerin çoğu dünyanın gelişmiş ülkelerindeki koşullara ve özellikle kentten kente yapılan göçlere uyarlanmıştır. Kırdan kente göç ve gelişmemiş ülkelerin koşulları çok fazla dikkate alınmamıştır. Fakat kırdan kente göçün olduğu bölgeler halihazırda bu hareketlerin sınıfı hakkında teoriyi test etme hususunda en iyi fırsatı oluşturmaktadır.⁷⁵

Göç teorilerinin göçe farklı boyutlardan bakmaları sürekli eleştiri almalarına yol açmıştır. Eleştiriler neticesinde bir çok disiplini içine alarak göç olgusunu tüm boyutları ile incelemeyi amaçlayan yeni bir yaklaşım olarak “göç sistemleri teorisi” ortaya çıkmıştır. Mabogunje bu teori ile eski problemlere ve varlığı önceleri kabul edilmeyen ve örtüsü kaldırılan yeni ilişkilere yönelik yeni bir bakış açısı

⁷⁴ Savaş Çağlayan, “Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi”, **Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı: 17, 2006, s. 86.

⁷⁵ Akin L. Mabogunje, “Systems Approach to a Theory of Rural Urban Migration”, **Geographic Analysis**, Vol. 2, No:8, 1970, p. 1.

geliştirildiğini iddia etmektedir. Bu çalışma ile matematiksel ifadelerden oluşan önemli bileşenlerin ve ilişkilerin açıklandığı klasik metotların kullanılmadığını ve sistemin nasıl işlediğine yönelik bir sözlü analize vurgu yapıldığını ifade etmektedir⁷⁶.

Göç sistemleri teorisine göre bir göç sistemi karşılıklı göçmen alış-verişi olan iki ülkenin oluşturduğu⁷⁷ ya da göç alan merkez konumdaki ülke ile o ülkeye göç veren diğer ülkelerin oluşturduğu⁷⁸ bir sistemdir.

“Göç sistemleri yaklaşımı hem akışın amaçlarının sorgulanması hem de söz konusu yerler arasındaki bütün bağlantıların araştırılması anlamına gelir. Bu bağlantılar ‘devletlerin birbirleriyle ilişkileri, karşılaştırmalar, kitle kültürü bağlantıları, aile ve toplumsal ağlar’ olarak sınıflandırılabilir.”⁷⁹

Göç sistemleri teorisi Castles’a göre neo-klasik geleneğin dışında *başat* göç teorisi olarak ortaya çıkan daha kapsamlı ve interdisipliner anlayışın bir parçasıdır. Bu yaklaşım herhangi bir göç hareketinin makro ve mikro yapılar arasındaki etkileşim sonucu oluştuğunu iddia etmektedir. Makro yapılar büyük ölçekli kurumsal unsurlar, mikro yapılar ise ağlar, bireysel düşünceler ve uygulamalardır. Bu iki düzey aracı mekanizmalarla birbirleri ile bağlantılıdır.⁸⁰

Makro yapılardan kast edilen dünya sistemi içerisinde ekonomik, politik ve devletler arası ilişkiler ile, göç alan ve veren ülkelerin göç yasalarını, kurallarını yani göç kontrolünü elinde tutan ya da göçü yönlendiren yapılardır. Mikro yapılar ise daha önce ilişkiler ağı teorisinde ele alınan göçmenler arası her türlü ilişkilerdir. “Göçmen ağları için aile ve cemaat hayatı öneme sahiptir.”⁸¹ Gerek göç kararlarında gerek göç

⁷⁶ **Ibid.**, p. 2.

⁷⁷ Castles, Miller, **a.g.e.**, s. 35-36.

⁷⁸ Zlotnik 1992 (aktaran) Nermin Abadan-Unat, s. 38.

⁷⁹ Kritiz v.d., 1992, aktaran Stephen Castles, Mark J. Miller

⁸⁰ Castles, Miller, **a.g.e.**, ss. 36-37.

⁸¹ **A.e.**, s. 37.

sürecindeki paylaşımları ve ihtiyaçları giderme noktasında aile ve cemaat göç olgusunu etkileyen önemli unsurlardandır.

Göç ağları ayrıca göç edilen bölgede cemaat oluşumlarına katkı sağlamaktadır. Göçmenlerin sosyal ve ekonomik olarak kendi alt yapılarını kurmalarına olanak sağlamaktadır. İbadet yerleri, dernekler, dükkanlar, restoranlar, doktor ve avukat gibi profesyoneller ve ihtiyaç hissettikleri diğer hizmetler göç ağları neticesinde oluşmaktadır. Bu oluşum sağlandıktan sonra göçün sürekliliği yolu açılmaktadır. Çocuklarının yeni ülkede okula gitmesi, dil öğrenmesi, iki kültürlü olması veya kültürler arası kimlikler geliştirmesi ailelerin kendi ülkelerine geri dönmesini güçleştirir.⁸²

Göç olgusunun üçüncü unsuru olan “aracı mekanizmalar” belirli kişiler ya da gruplar olabilir. Aracı mekanizmalar legal olduğu gibi illegal olarak da örgütlenebilmektedir. Göç kararı veren bireylerin göç etmesi için altyapıyı hazırlayan veya göç sürecinde iş bulmaları noktasında yardımcı olan aracı mekanizmalar göç sürecini derinden etkilemektedir. Aracı mekanizmaların illegal örgütlenmesi durumunda göç sınırlaması olan ülkelere kaçak göçmenlerin girişini sağlayarak ya da kendi ülkelerinde hukuki olarak sıkıntıda olanların göçlerini hazırlayarak büyük rantlar elde etmektedirler.

Zolberg, sınırlar ve sınırların etkilerinin göç teorisinin göz ardı ettiği bir faktör olduğundan bahsederek, bu göz ardı etmenin kuramların kurucusu olan Ravenstein’a kadar gittiğini söylemektedir. Göçe yönelik baskıların kitlesel göçlerle sonuçlanamayacağını çünkü ülkeler arasında belirlenmiş sınırların olmasının ve kontrolün belirleyici bir faktör olarak müdahale ettiğini ve diğer koşullardan bağımsız olarak devletlerin belirlenmiş sınırlarının uluslararası göçü belirleyen temel şey olduğunu iddia etmektedir.⁸³

⁸² A.e., ss. 38-39.

⁸³ Aristide R. Zolberg, “*The Next Waves: Migration Theory for a Changing World*”, **International Migration Review**, Vol. 23, No: 3, Special Silver Anniversary Issue: International Migration an Assessment for the 90's, Autumn, 1989, p.405.

Göç olgusu içerisinde makro, mikro ve aracı yapılar birbirinin içine geçtiği için tek başına hiçbir neden bireylerin ya da grupların neden kendi ülkelerini terk edip başka ülkelerde yeni bir hayat kurma çabası verdiklerini açıklayamaz. Bütün yapılar bir arada değerlendirilerek göç sürecini ve yapısını anlamak mümkündür.

C - Uluslararası Göç ve Çok-kültürlü Toplular

Göç özü itibari ile hareketliliği ifade ederken, göçün yapısında da bir hareketlilikten söz etmek mümkündür. Bu hareketlilik göç alan ve veren ülkelerin farklılaşmasını içerirken, göç nedenlerindeki ve koşullarındaki değişimler de göçün yapısındaki hareketliliğe işaret etmektedir. Göç veren kategorisinde olan ülkelerin göç alan ülkeler boyutuna geçmesi bu değişikliğin başlıca emarelerindedir. Göç alan ülkeler ve göç veren ülkeler zaman içerisinde değişiklikler göstermektedir. Göç çalışmalarının çokça yapıldığı Batı Avrupa ülkeleri, önceleri göç veren ülkeler iken, artık göç almaya başlamışlardır. Göçlerin kaynağı ise başlarda Güney Avrupa ülkeleri iken, 1960'lardan sonra gelişmekte olan ülkeler göç veren ülkelere haline gelmiştir.

Uluslararası göçler, göç alan ülkelerde kültürel çeşitliliğe sebep olmaktadır. Tuna'ya göre, sanayileşme süreci sadece sanayileşen ülkeleri değil, bu sürecin dışında kalan toplumları da etkilemiş ve sosyal değişimlerin başlıca nedeni olmuştur.⁸⁴ Dünya Göç Raporu 2010 verilerine göre uluslararası göç, geçmişe kıyasla etnik ve kültürel grupların daha geniş ölçüde çeşitliliğini içermektedir.⁸⁵ Dünyadaki gelişmiş ülkelerin çoğu, çeşitli ve çok etnikli toplumları oluşturmaktadır. Hemen hemen bütün sanayileşmiş ülkelerin temel yapısal özelliği olarak uluslararası göçün meydana gelmesi, altında yatan güçlerin uyumu ve gücünü ispat eder. Fakat bu güçlerin anlaşılmasına yardımcı olacak teorik altyapı zayıf kalmaktadır. Uluslararası göçler üzerine tek ve tutarlı bir teori yoktur. Birbirinden ayrılmış ve parçalı teorilerden bahsedilse de, bu teoriler sınırları çizilmiş disiplinlere göre de ayrılmamışlardır.⁸⁶ Göç teorilerinin evrenselliğinden ve tutarlılığından bahsedilemiyor olsa da, göç etme özgürlüğünden söz edilebilir. 1948'de imzalanan İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ile, insanların hareket özgürlüğü dünya çapında tanınmıştır.

⁸⁴ Korkut Tuna, **Yurt Dışına İşçi Gönderme Olayının Sosyolojik Eleştirisi**, İstanbul, Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1981, s.17.

⁸⁵ International Organization for Migration, **World Migration Report 2010 The Future Of Migration: Building Capacities For Change**, Geneva, International Organization for Migration, 2010, p. 3.

⁸⁶ Douglas S. Massey et. al., "*Theories of International Migration: A Review and Appraisal*", **Population and Development Review**, Vol. 19, No. 3, Sep.1993, pp. 431-432.

Beyannamenin 13. maddesine göre,⁸⁷ herkes herhangi bir devletin sınırları dahilinde serbestçe dolaşma ve yerleşme hakkına ve kendi memleketi dahil, herhangi bir memleketi terk etmek ve memleketine dönmek hakkına sahiptir.

Göç etme özgürlüğünün yanı sıra göç olgusunun göç alan ve veren ülkeler açısından yararına işaret edilen 1994 Kahire Nüfus ve Kalkınma Konferansı'nda, göçmenlerin genellikle en verimli çağlarında göç ettikleri ve gittikleri ülkenin ihtiyacı olan yeteneklere sahip oldukları için göç alan ülkeye; kendi ülkelerine döviz sağladıkları ve geride kalan yakınlarına maddi yardımda bulunup onların durumlarının iyileşmesine yardımcı oldukları için de kendi ülkelerine yararlı oldukları kabul edilmiştir.⁸⁸ Koser, Amerikan ekonomisinde belirleyici bir konuma sahip dev şirketlerin göçmenler tarafından kurulduğunu ifade ederek, ABD'nin ekonomik gelişmesinin tarihinin bir anlamda göçmenlerin tarihi olduğunu belirtmektedir. - Helena Rubinstein (kozmetik), Carnegie (çelik), Kodak, Google, Hotmail, Yahoo vb. gibi- göçmenlerin kurduğu ya da göçmen ortaklığı ile kurulan şirketlerin isimleri birçoğumuzca da malumdur.⁸⁹ Göç insanlık tarihini ekonomik, siyasal, kültürel vb. açılardan etkilemiş ve değişime yol açmıştır. Karpat'a göre, göçlerin etkisi çok derindir ve dünyanın kültürel, sosyal ve etnik yapısını kökünden değiştirmektedir. Yeni ırklar, yeni toplumlar, yeni idare ve yaşam biçimleri ile günümüz toplumları göçler sayesinde oluşmuştur.⁹⁰ Dünya Göç Raporu 2010 verilerine göre,⁹¹ bugün daha önce verilen rakamlardan çok daha fazla uluslararası göçmen olduğuna ve son birkaç on yılda bu sayının çok hızlı bir şekilde arttığına işaret edilerek, tüm dünyadaki uluslararası göçmenlerin sayısının 214 milyona ulaştığı belirtilmektedir ve bu da dünya nüfusunun %3,1'ine tekabül etmektedir. Dünya nüfusunun artış hızı

⁸⁷ BM, **İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi**, Çev. İnsan Hakları Üst Kurulu, UNICEF Türkiye, 2004

⁸⁸ UNFPA, **Programme of Action, International Conference on Population and Development, Cairo, 1994**, UNFPA, 2004, s.86

⁸⁹ Khalid Koser, **International Migration: A Very Short Introduction**, Oxford, Oxford University Press, 2007, p.10.

⁹⁰ Kemal Karpat, **Osmanlı'dan Günümüze Etnik Yapılanma ve Göçler**, İstanbul, Timaş Yayınları, 2010

⁹¹ International Organization for Migration, **World Migration Report 2010 The Future Of Migration: Building Capacities For Change**, Geneva, International Organization for Migration, 2010, p. 115.

sabitken, göçmenlerin artış hızında yükseliş söz konusudur. Rapora göre,⁹² 2000'de uluslararası göçmenlerin sayısı 150 milyon civarındadır. Göçmen nüfusunun son 20 yıldaki artış oranı aynı kalırsa 2050 yılında uluslararası göçmenlerin sayısının 405 milyon olması beklenmektedir. BM'in hazırladığı Human Development raporuna göre ise,⁹³ iç göç gerçekleştiren nüfusun tahmini sayısı 740 milyon dolayındadır ve dünyadaki göçlerin büyük çoğunluğu (%60) aynı ekonomik düzeye sahip olan ülkeler arasında gerçekleşirken, %37'si gelişmekte olan ülkelere gelişmiş ülkelere ve %3'ü de gelişmiş ülkelere gelişmekte olan ülkelere doğru gerçekleştirilmektedir.

⁹² **Ibid.**, p. XIX.

⁹³ UNDP, **Human Development Report 2009: Overcoming Barriers: Human Mobility and Development**, New York, Palgrave Macmillan, 2009, p. 21.

D - Avustralya'nın Göçmen Politikası

Avustralya 7.6 metrekarelik yüzölçümüyle dünyanın altıncı büyük ülkesidir. Ülkede konuşulan dillerin ve lehçelerin sayısı 200'den fazladır. Avustralya'nın göçmen politikasını anlamak için Avustralya'nın nasıl kurulduğuna değinmek faydalı olacaktır. Avustralya'nın bilinen ilk yerli halkını Aborijinler'dir. Aborijinlerin kıtada ilk yerleşimleri tarih öncesi dönemlere rastlamaktadır. Kimi kaynaklara göre 40 bin-50 bin yıl geriye,⁹⁴ kimi kaynaklara göre ise 60 bin yıl geriye⁹⁵ gitmektedir.

Avustralya'nın uluslararası göçü desteklemesinin ve göçmen ülkesi olarak tanımlanmasının en önemli sebebi bir ülke oluşturabilmek adına ihtiyaç duyulan nüfusu oluşturmak ve bir ulus meydana getirmek olarak değerlendirilebilir. Göç Avustralya ulusunu oluşturmanın en önemli unsuru olarak değerlendirilebilir, hatta değerlendirilmelidir de.

“Avustralya bir göçmen toplumdur. Sürekliliği olan bir göç olmaksızın bugününün modern, şehirleşmiş ve refah toplumu yaratılamaz. Avustralya aynı zamanda özel bir toplum çeşidi yaratmak için bilinçli bir sosyal mühendislik ürünüdür. Bu Amerika, Arjantin hatta Kanada gibi diğer göçmen ülkelerinden ayrıştığını göstermektedir. Bu ülkelerde devletin rolü daha az görünür durumdadır ve özel girişimler çok daha fazla önem arz etmektedir.”⁹⁶

Şu anda olduğu gibi tüm ırkları ya da kültürleri benimseyen bir göç politikasından ziyade, anglo-saxon kültür öğelerinden meydana gelecek olan bir toplum oluşturabilmek adına, kıtada yaşayan ve kıtanın yerlileri olan Aborijinleri saf dışı bırakarak ve İngiltere, İtalya vb ülkelerden gelen göçlere açık bir politika izlenmiştir. Ortak kültüre sahip homojen bir beyaz nüfus oluşturmaya yönelik bu politika Beyaz

⁹⁴ Alan Day, **Historical Dictionary of the Discovery and Exploration of Australia**, Lanham, Maryland and Oxford, The Scarecrow Press, Inc., 2003, p. 1.

⁹⁵ Barbara A. West, Frances T. Murphy, **A Brief History of Australia**, New York, Facts on File Inc., 2010, p. 13.

⁹⁶ James Jupp, **From White Australia to Woomera The Story of Australian Immigration**, New York, Cambridge University Press, 2002, p. 5.

Avustralya Politikası (BAP) [White Australia Policy]” olarak bilinmektedir. BAP, XIX. yüzyılın ortalarından itibaren fiili olarak uygulanmış, 1901-1958 tarihleri arasında da resmi olarak yürürlükte kalmıştır.

Avustralya'nın tarihi gelenekleri, coğrafi ve ekonomik duruma uyum sağlamasında engel teşkil etti. Çoğunlukla İngilizlerden oluşan, köklerinden 12000 mil uzakta bir toplum olarak Avustralya 1942'ye kadar İngiliz İmparatorluğu tarafından 1973'e kadar da BAP tarafından gerçeklikten korunmuş oldu. 1960'lara kadar ticaret, eğitim, yatırım, göç, dil ve seyahat hep Avustralya'yı İngiltere'ye bağlamıştır.⁹⁷ Avustralya nüfusunun 1945'de %97'sinin anadili İngilizce iken, şimdilerde bu oran %82'ye kadar düşmüştür.

1901 tarihli BAP o dönemde moda olan ırksal üstünlük teorilerinden beslenerek Avrupalı olmayan göçmenlerin etkili bir şekilde dışarıda bırakılmasına yönelik yaygın bir ideolojinin parçası olarak şekillenmiştir. Bunlar İngilizce konuşulan ülkelerde ve Alman kültüründe ciddi bir geçerliliğe sahipti ve popüler önyargılar kadar sofistike bilimsel teoriler tarafından da destek görmekteydi. Böylece BAP sadece yığınlar tarafından desteklenen değil, Alfred Deakin gibi iyi eğitilmiş devlet adamları tarafından da desteklenmişti. Avustralya politikasında BAP sadece muhafazakar kanat tarafından desteklenmemiştir. Tam tersine, 1891'de kurulan ve 1904'de dünyadaki ilk ulusal sosyal demokrat hükümeti oluşturan Avustralya İşçi Partisi tarafından da hararetle takip edilmiştir. En büyük sendika olan Avustralya İşçi Sendikası 1960'lara kadar BAP'ın en heyecanlı destekçilerinden biri olmuştur.⁹⁸

BAP'ın hedefleri asimilasyoncu, etnik olarak homojen bir toplum yaratmaktı. Dışarıdan fark edilmeyecek şekilde çoğunluğa benzeterek melez bir ırk (ki şimdi çoğunlukta olan) oluşturarak Aborijinlerin neslinin tükenmesi bekleniyordu. Bu son amaç Aborijinlere karşı ayrımcılığı içeren bir dizi yasa ile bozuldu. Bunlar

⁹⁷ **Ibid.**, p. 210.

⁹⁸ James Jupp, “From ‘White Australia’ to ‘Part of Asia’: Recent Shifts in Australian Immigration Policy Towards the Region”, **International Migration Review**, Vol. 29, No: 1, Special Issue: Diversity and Comparability: International Migrants in Host Countries on Four Continents, Spring-1995, The Center for Migration Studies of New York, Inc., p. 207.

vatandaşlık ve siyasi haklarının kaldırılması ve belirli bölgelere hapsedilmelerini kapsamıştı. Evlilik ve çocuk kontrolünü de içeren bu yasalar Amerika'daki ve Güney Afrikada'ki yasalara benzer bir şekilde ideolojik olarak şekillenmişti. Vatandaşlık kazanımı ve mülk edinme kısıtlamalarını da içeren ancak Aborijinlere uygulanan boyutundan daha hafif olan yasaklamalar Avrupalı olmayan yerleşikler üzerinde de uygulanmıştır. Bu uygulamanın en başta gelen kurbanları 1850'lerden beri Asyalı nüfusun çoğunluğunu oluşturan Çinli Avustralyalılardır. Bütün bu kısıtlamalar kaldırılmış ve ırk ayrımcılığı 1966'daki Güney Avustralya Sözleşmesi başlangıç olmak üzere, çıkarılan devlet ve eyalet yasaları ile yasaklanmıştır.⁹⁹

Göçmen sınırlaması Avustralya'yı komşularından izole etme konusunda hayli etkili oldu. İşadamları, öğrencileri ya da seçkin ziyaretçilerin geçici olarak ülkeye girişine izin verilse de, başta Malezya ve Singapur'dan gelecek öğrencilerin kabul edileceği 1951'deki Colombo Planı'na kadar, sayıları çok azdı. İnci çıkartmak için dalma endüstrisinden Japonlar gibi geçici işçilere sadece sözleşme ile izin verildi. II. Dünya Savaşı'nın akabinde ülkede yaşayan Japonlar topluca sınır dışı edildi. Asyalı mülteciler ülkelerine geri döndüler. Avustralyalı askerlerin Japon ve diğer Asyalı eşlerinin de ülkeye girişine 1952'ye kadar izin verilmedi. Bu katı önlemler İşçi Partili hükümet tarafından uygulandı. 1949'da iktidara gelen Liberaller biraz daha esnek davrandı. Bu konudaki en önemli değişiklikler 1966'da Liberaller tarafından yapıldı.¹⁰⁰ Everett Lee göçün özelliklerini ortaya koyarken göçün seçiciliğine işaret etmiştir. Avustralya'nın göç politikasında direkt görülen göçün seçiciliği göçmenlerin kendi ülkelerindeki nüfus içinden rastgele seçilmediklerini ifade etmektedir. Göçün seçici olmasının, kendi bölgelerindeki ve göç bölgelerindeki artı ve eksi faktörlere kişilerin farklı şekilde cevap vermesinden kaynaklandığını düşünen Lee'ye göre, engellerin üstesinden gelme noktasında becerileri ve kişisel özellikleri ile göçmenler birbirlerinden ayrılmaktadır.¹⁰¹ Avustralya, ilk etapta göçmen seçimlerinde Avustralya'ya uyum sağlayacak ve uzun süreli olarak kalacak kişileri tercih etmiştir. Göçün seçiciliğinin imkansızlığından bahseden Lee, bazı akımlarda pozitif,

⁹⁹ **Ibid.**, p. 208.

¹⁰⁰ **Ibid.**, p. 209.

¹⁰¹ Lee, **Ibid.**, p.155.

diğerlerinde negatif olmak üzere seçme türünün değiştğine işaret etmekte ve pozitif seçim ile yüksek kalitedeki göçmenler kastedilirken, negatif seçim ile tersinin kastedildiğini ifade etmektedir.¹⁰² Tam da bu noktada Avustralya'nın iki farklı seçim türüne işaret etmektedir. İlk dönem göçmenlerin vasıfsız işçi ağırlıklı olduğu Avustralya, halihazırda uygulanan politika gereği vasıflı işgücünü (doktor, hemşire, akademisyen, teknisyen vb.) tercih etmektedir.

Göç yapısı kendi içinde seçme ve seçilmeyi beraberinde getirmektedir. Göçlerin yapısı ve kurumların belirleyici ve seçici yapıları itibari ile göçmenlerin seçilen olmalarının yanı sıra göçmenler de göç edecekleri bölgeleri kendileri belirlemektedir. Göçmenler kendi kriterleri ölçüsünde ırk ayrımcılığına uğramayacakları, eşit muamele görecekları, iş bulabilecekleri bölgeleri göç etmek üzere seçme eğilimindedirler. Tarafların hiçbirisi tek başına seçen ya da seçilen değildir.

BAP'ın işlevsiz olma sebepleri arasında Avrupa göç kaynağının kendi ülkelerindeki refah seviyesinin artması ve 1947'de yapılan kitlesel göç programı ile gelen İngilizce bilmeyen çok sayıda Avrupalının kolay entegrasyonu gösterilebilir. Gerçekte niyet, Avrupa'dan İngiliz göçünü ekleyerek BAP'ı sürdürmektir. Bununla birlikte, Avrupalılar kültürel açılarından İngilizlerle aynı değildirler. Hükümetler asimilasyoncu politikalardan çok-kültürlü yaklaşımlara doğru evrildi, bu durum 1973'e kadar ulusal düzeyde etkili değildi. Orta Doğu'yu içine alan göçmen kaynakları ve 1967'de Türkiye ile yapılan anlaşmanın tamamlanması, BAP'ın kültürel tartışmalarını savunulamaz hale getirdi.¹⁰³

İkili anlaşmalar ile Avustralya'ya giden göçmenlerin Avrupa'ya çalışmak üzere giden göçmenlerden ayrıldığı nokta Avustralya'nın misafir işçi olgusuna sıcak bakmayıp kalıcı olacak kişileri tercih etmiş olmasıdır. Avustralya politikası başlarda, göçmen aileler ve göçmenlerin asimilasyonu üzerine odaklanmıştır. 1970'lerden

¹⁰² Ibid.

¹⁰³ Jupp, "From 'White Australia' to 'Part of Asia': Recent Shifts in Australian Immigration Policy Towards the Region", pp. 209-210.

sonra asimilasyon politikası ile çok-kültürcülük politikası herhangi bir dirençle karşılaşmadan yer değiştirmiştir.¹⁰⁴

¹⁰⁴ Lenore Manderson and Christine Inglis, “*Turkish Migration and Workforce Participation in Sydney, Australia*”, **International Migration Review**, Vol. 18, No: 2, Summer- 1984, p. 259.

E - Avustralya'ya Türk Göçü

Türklerin Avustralya'da yaşamaya başlamaları XIX. yüzyılın başlarına kadar geri gitmektedir. Bu dönemde her ne kadar sayıları 20 civarında olsa da, 1911 nüfus sayımına göre nüfusları 322¹⁰⁵'ye ulaşmıştır. Birinci Dünya Savaşı'nda Türkler ve Avustralyalıların karşı saflarda yer almasına bağlı olarak, bu süreçte sayılarında bir düşüş gözlenmiştir. 1947 nüfus sayımı 252¹⁰⁶ Türk'ün Avustralya'da yaşadığını göstermektedir [322 (1911), 185 (1921), 281 (1933), 252 (1947)].¹⁰⁷ İkinci Dünya Savaşı'nı takiben Türk yerleşimcilerin sayısında artış olmuş ve 1966 nüfus sayımına göre, Türklerin sayısı 2500 olarak belirlenmiştir. Fakat bu rakam Bulgaristan göçmenlerini, Kıbrıs Türklerini ve Türkiye doğumlu Yunanları kapsayan bir kültürel çeşitliliği içermektedir. Ve bu ilk Türk göçmenlerinin %53'ü İngiliz vatandaşıydı. Ancak küçük bir azınlığı kendilerini Müslüman olarak ifade etmekteydi.¹⁰⁸ Aynı şekilde 1911 Nüfus sayımına göre 'Diğer Avrupa Ülkeleri' kategorisi içinde Türkiye de dahil yer alan 10 ülkeyi doğum yeri olarak gösterenlerden sadece 8 tanesi kendisini Müslüman olarak tanımlamıştır. Bu sayının niceliği bile bize Avustralya'ya göç eden ilk dönem Türkiyelilerin kategorisinin farklı olduğunu göstermektedir.

İkinci Dünya Savaşı'nı takip eden yıllarda yaşanan bunalımdan sonra Türkiye ve Avrupa ülkeleri arasında yapılan çeşitli sözleşmelerle, Türkler 'misafir işçi' konteksti içinde belirli bir süre için çalışmak üzere çeşitli Avrupa ülkelerine göç ettiler. Türklerin misafir işçi olarak gösterdiği başarının Avustralya hükümetinin ilgisini çektiğini öne süren Babacan, Avustralya'da İngiliz ve Avrupalı göçmenlerin gelişinde bir düşüş olduğu sırada hükümet Türkleri Avustralya için potansiyel göçmen kaynağı olarak görmüştür. Türkiye ile anlaşma, BAP ve Avrupalı (beyaz)

¹⁰⁵ Census of The Commonwealth of Australia Taken For The Night Between The 2nd and 3rd April, 1911. (Avustralya 1911 Nüfus Sayımı)
[http://www.ausstats.abs.gov.au/ausstats/free.nsf/0/0354DDBB061331F2CA2578390011E1AF/\\$File/1921%20Census%20-%20Volume%20II%20-%20Part%20II%20Birthplaces.pdf](http://www.ausstats.abs.gov.au/ausstats/free.nsf/0/0354DDBB061331F2CA2578390011E1AF/$File/1921%20Census%20-%20Volume%20II%20-%20Part%20II%20Birthplaces.pdf), (Çevrimiçi), 15 Haziran 2011.

¹⁰⁶ Census Of The Commonwealth Of Australia, 1947. Birthplace

¹⁰⁷ Census Of The Commonwealth Of Australia, **1947 Birthplace Of Males, Females And Persons: Censuses, 1911 To 1947.**

¹⁰⁸ Hurriyet Babacan, 'Turks'. **The Australian People, An Encyclopedia of the Nation: Its People and Their Origins**, Ed. by. James Jupp, Cambridge, Cambridge University Press, 2001 pp. 781-782.

göçmen kaynağından uzaklaşmanın sonuçlarının yoğun bir şekilde tartışıldığı bir döneme tekabül etmektedir. Tartışmalar daha çok, uyumlu ve huzurlu bir toplum oluşturmak için homojen bir topluluğun gerekliliğini ön plana çıkararak, Avrupalı olmayan bir göçmen topluluğunun uyum ve huzur için tehdit oluşturacağı düşüncesi üzerine odaklanmıştır. Türkiye Avrupa'dan çok Asya ile ilişkilendirilerek, geleneklerin dışında gelişecek bir göç politikası korkulu bekleyişlere sebep olmuştur. Avrupalı olmayan göçmenleri destekleyenler ise göçmenlerin etnik ve kültürel farklılaşmasının Avustralya'yı zenginleştireceğini ve bu sürecin uluslararası ilişkilerde yer almasında Avustralya'nın hazır olmasına yardımcı olacağını iddia etmektedirler. Türkiye'den Avustralya'ya büyük ölçekli bir göç Ekim 1967'de iki ülke arasında imzalanan çift taraflı anlaşma ile başladı. Türk vatandaşı olarak sürekli oturma izni anlamındaki göçten ziyade ikamet ve istihdam anlamını içeren bir göç algısı yüzünden anlaşma göçmenler arasında belirsizliklere yol açtı. Avustralya hükümeti Türk göçünün kısa süreli bir yerleşmeden ziyade kalıcı bir göç olmasını tasarladı.¹⁰⁹ Yapılan anlaşmaya göre hükümet göçmenlerin yol parasını karşılayacak ve onlara kalacak yer temin edecekti. Bunun karşılığında 2 yılı doldurmadan geri dönmek, ancak kendilerine yapılan masrafın geri ödenmesi ile mümkün olacaktı. Yapılan anlaşmaların iki ülke arasında imza altına alındığı fakat göçmenlerin haklarının ve ne şekilde gittiklerine dair herhangi bir bilgilerinin olmadığı göçmenlerin ifade ettiği bir gerçekliktir. Türk göçmenler yapılan anlaşmanın Türkiye'ye para gönderme koşulunun Avustralya hükümetinin ekonomisinin bu duruma izin vermesi koşuluna bağlanmış olduğunu bilmediklerini ifade ederek bu anlaşmadan habersiz olduklarını söylediler de imzalamış oldukları sözleşmeyi okumamış olmalarının bilgi eksikliğinin sebebi olduğu söylenebilir. Karşılıklı anlaşma çerçevesinde Avustralya'ya giden göçmenlerin genel profili; eğitim düzeyi düşük, kır kökenli, tarımla uğraşan ya da işsiz olarak görülmektedir. Göç veren şehirlere bakıldığında; İstanbul, Denizli, Sakarya, Ankara, İzmir, Adıyaman yoğunluklu olduğu görülmektedir.

¹⁰⁹ **Ibid.**, p. 782.

Türkiye’den Avustralya’ya ilk toplu göç 1968 yılında gerçekleşmiştir. 14 Ekim 1968 tarihinde 51 erkek, 42 kadın ve 75 çocuktan oluşan ilk Türk kafilesi 168 kişi ile Sydney’e geldi. Bundan sonra yapılan göçler Melbourne ve Sydney şehirlerine sırayla yapılmıştır. Günümüzde de Türklerin yoğunlukla yaşadığı başlıca bölgeler arasında başta Melbourne ardından Sydney ve üçüncü sırada Brisbane gelmektedir. Bu üç şehir farklı eyaletlerin en büyük şehirleri ve başkentidir.

Avustralya hükümetinin Dış İlişkiler ve Ticaret Departmanı’nın internet sitesindeki bilgiye göre 1971 nüfus sayımına göre, Avustralya’da ki Türkiye doğumlu nüfusun sayısı 11.589’dur.¹¹⁰ Nüfus sayımı istatistikleri ancestry (soy), evde konuşulan dil, doğum yeri gibi çeşitli kategoriler üzerinden yapılmakta olup, Avustralya’da yaşayan Türk nüfusunun tam sayısını vermediği konsoloslukça ve diğer kurumlarca iddia edilmektedir. Ülkede yaşayan kültürel çeşitliliğe ve etnisiteye dayalı nüfusa ulaşmada kullanılan kategori ise ancestry’dır. 2006 Genel Nüfus Sayımı’na göre,¹¹¹ ancestry kategorisinde 274 ayrı etnik köken yer almaktadır. 274 etnik köken içerisinde Avustralyalı, İngiliz, İrlandalı, İskoç gibi Avustralyayı oluşturan Anglo-Saxon kültür öğelerinin yer aldığı listede Türk ancestry’e ait olan nüfus, 30.371’i erkek ve 29.031’i kadın olmak üzere toplam **59.402** kişi ile 31. sırada yer almaktadır. 1.609.434 kişi ise ancestry sorusunu yanıtsız bırakmıştır. Fakat Türkiye’nin Sydney ve Melbourne Konsoloslukları, ellerinde bulunan aile dosya sayılarının bile istatistik verilerinin çok üzerinde olduğunu belirterek çeşitli sebeplerden dolayı nüfus sayımı sonucunda ortaya çıkan sayının gerçeğin çok altında olduğunu ifade etmektedirler. Avustralya Başbakanı’nın bir konuşmasında da Türklerin nüfusunun 150 bin sayısına ulaştığını beyan etmesini delil göstererek, Avustralya’da yaşayan Türk nüfusunun en az 150 bin olduğunu iddia etmektedirler.

Göçe dair teorik tartışmaların yer aldığı bu bölüm, çalışmanın konusu olan Avustralya’ya Türk göçünün değerlendirilmesine ve sürecin anlaşılmasına imkan verecek teorik zemini oluşturmuştur. Avustralya’nın göçmen ülkesi olarak

¹¹⁰ http://www.dfat.gov.au/geo/turkey/turkey_brief.html, (Çevrimiçi), 11 Mart 2012.

¹¹¹ Abs, Cat. No. 2068.0 - 2006 Census Tables, 2006 Census of Population and Housing, ANCESTRY (FULL CLASSIFICATION LIST) BY SEX

nitelenmesine olanak sağlayan unsurlardan biri olan Avustralya'ya yerleşmiş olan Türk nüfusunun oldukça büyük bir topluluğu oluşturduğu anlaşılmaktadır. Avustralya'ya yönelik Türk göç hareketinin çeşitli göç teorilerine uygun düştüğü görülmektedir. Avustralya tarihsel oluşumu gereği göçmen nüfusla *var olan*, çok-kültürcülük politikalarını uygulayan, çok-kültürcülük tartışmalarının en fazla yapıldığı ülkeler sıralamasında önemli yeri olan bir ülkedir. Yapılan teorik okumalar, bize, Türk göçünü hangi kuram ya da kuramların işbirliği halinde daha kuşatıcı bir şekilde ele alma imkanı vermektedir. Bu çerçevede Türk göçünün temelde ekonomik sebeplerle gerçekleşmiş olmasından dolayı itme-çekme teorilerinin dayandırıldığı şekli ile iş gücü fazlası ve istihdam problemi olan Türkiye'nin ekonomik anlamda bir itmeye sebep olduğu ve iş gücü ve nüfusa ihtiyaç duyan Avustralya'nın da bu yönü ile çekme faktörlerini oluşturarak Türkiye'den Avustralya'ya yönelik gerçekleştirilen göçü itme-çekme teorileri kapsamında ele almak mümkündür. Hiçbir göçün tek bir göç teorisi ile açıklanamayacağı bilinmektedir. Bu açıdan Avustralya'ya Türk göçünün anlaşılmasına yardımcı olacak diğer bir teori göç sistemleri teorisidir. Herhangi bir göç hareketini makro ve mikro yapılar arasındaki etkileşim ile açıklayan göç sistemleri teorisine göre makro yapılar büyük ölçekli kurumsal yapılar, mikro yapılar ise bireysel uygulamalardır. Bu bağlamda göç devletler arası ilişkiler ile göçmenler arasındaki ilişkilerin neticesinde gerçekleşmektedir. Avustralya'ya Türk göçünün serüveni göç sistemleri teorisine de uygun düşmektedir. Makro yapılar arasındaki etkileşim neticesinde iki devlet arasında imzalanan anlaşmanın ardından Avustralya'ya ilk toplu Türk göçü gerçekleşmiştir. Göçlerin devamlılığı da makro yapılar arasındaki etkileşime ek olarak mikro yapılar arasındaki etkileşim ile sağlanmıştır. Avustralya göç deneyimi yaşayan bireyler yakınlarının ve akrabalarının da bu göç serüvenine katılmasında etkili olmuşlardır. Göç teorileri temelde göç sebeplerini açıklamaya yönelik olmakla birlikte göç sürecinde yaşanan ilişkiler üzerine geliştirilen ilişkiler ağı -network- teorisi de Avustralya Türk göçünün değerlendirilmesine katkı sağlamaktadır. İlişkiler ağı teorisinde göç edilen bölgedeki yeni göçmenlerin eski göçmenlerin deneyimlerinden faydalanma durumundan bahsedilmektedir. Avustralya'ya göç eden Türklerin göçün ilk safhasında yakınlarından ya da eski göçmenlerden destek görmesi ve yerleşim alanı olarak Türk gettolarının tercih edilmesi ilişkiler ağı teorisi ile açıklanabilmektedir. Avustralya'da

yaşayan Türk göçmenlerin Türkiye'den giden kişilere yardımcı olmaya çalıştıklarını alan çalışmamız esnasında deneyimlemiş bulunuyoruz. Avustralya ve Türkiye arasındaki coğrafi uzaklığın Türkiye'den yeni gelmiş olan kişilere gösterilen ilgi üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir.

Çalışmanın odak noktasını oluşturan Avustralya'da yaşayan Türklerin çok-kültürcülük politikaları bağlamında anlaşılabilmesi çok-kültürcülük ve çok-kültürlülük üzerine geliştirilen teorilerin irdelenmesi önem kazanmaktadır. Bir sonraki bölümde bu teoriler değerlendirilecektir.

İKİNCİ BÖLÜM

ÇOK-KÜLTÜRLÜLÜK TARTIŞMALARI VE AVUSTRALYA'NIN ÇOK-KÜLTÜRCÜLÜK POLİTİKALARI

A - Çok-Kültürlülüğün ve Çok-Kültürcülüğün Tarihsel Arka Planı

İçinde birden fazla farklı kültürü barındıran toplumların varlığının tarihsel olarak çok geriye uzandığı bilinen bir gerçekliktir. Bu toplumların farklı grupların bir arada uyum içerisinde yaşamasına gösterdikleri önem ezelidir. Fakat uygulanan ve gerek duyulan politikalar her dönemde farklılık göstermiştir. Çok-kültürcülük politikalarına gelinmeden öncesinde, azınlık kültürlerine yaşama hakkı tanımayan politikalar incelendiğinde soykırım, tehcir, asimilasyon, eritme potası gibi kavramlar gündeme gelmiştir. Yahut Osmanlı İmparatorluğu gibi örnekler incelendiğinde siyasal vatandaşlık haklarına sahip olamayan fakat sosyo-kültürel vatandaşlık hakları olan azınlık gruplarının yer aldığı çok-kültürlü toplumlar karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde Kanada ve Avustralya göçler vasıtasıyla meydana gelen çok-kültürlü toplumlardır. Bir çok ülkenin toplumunun çok-kültürlü olmasının yanı sıra bahsi geçen ülkelerin kültürel çeşitliliğine sebep olan unsurun farklılık göstermesi de uygulanan politikaların başkalık göstermesine ve çok-kültürcülük politikalarına olan ihtiyacı zaruri kılmıştır. Çok-kültürcülük politikaları göçler aracılığı ile oluşturulan ulusun bir arada uyum içerisinde, etnik farklılıkları zenginliğe dönüştürerek yaşaması için uygulanan bir çok politikadan sonra varılan son nokta olmuştur.

Süregelen diğer politikalar ve çok-kültürcülük politikaları arasında doğrudan bir fark görülmektedir. Çok-kültürlülük kavramı ve çok-kültürcülük politikaları halen ağır eleştiri oklarını üzerlerine çekmektedir. Ancak çok-kültürcülük kavramı ve politikalarının görece hedefi herhangi bir kültürün diğerinin üzerinde olmadığını ve temelde bütün kültürlerin eşit haklara ve politikalara sahip olmaları doğrultusunda azınlık kültürlerini benimsedikleri üzerine kuruludur. Soykırım, tehcir, asimilasyon ve erime potası gibi politikalar ise egemen kültürün siyasal, sosyal ve kültürel üstünlüğü temeli üzerine kuruludur. Bu doğrultuda kimi zaman azınlık kültürleri soykırımlarla yok edilmeye çalışılmış kimi zamanda buldukları bölgelerden sürülerek tehcir politikalarına maruz bırakılmışlardır. Asimilasyon politikası ise, egemen kültürün özellikleri azınlık kültürüne empoze edilerek ve kendi kültürlerinin çeşitli suretlerle sürdürülemez olması doğrultusunda azınlık kültürün yok edilmesine yöneliktir.

Amerika'daki akademik çalışmalarda çok-kültürcülük tartışmaları gündeme oturduğundan beri, yoksulluk ya da sınıf tartışmaları ikinci ya da üçüncü planda kalmaktadır. Çünkü önde gelen tartışma, alt sınıfta olmanın sebebi ya da yoksulluğun sebebi beyaz olmama ya da cinsiyet tartışmaları üzerinden yapılmaktadır. Bu bağlamda kadın çalışmaları da yer yer çok-kültürcülük tartışmalarının içinde yer almıştır. Çok-kültürcülük tartışmalarının kaynağı olan Kanada'da çok-kültürcülüğün grupların ve kültürel grupların dili olarak düşünüldüğünü belirten Glazer'e göre kadın çalışmalarının da bu düzlemde incelenmesinin sebebi ayırıcı yaygın dilden farklı bir kadın dilinin olmasıdır.¹ Bununla birlikte Glazer, etnisite temelli ve cinsiyet temelli tartışmaların aynı düzlemde değerlendirilmesini de şaşırtıcı bulmaktadır. Glazer'e göre, kadın çalışmalarında akademisyen kadınların söz hakkının olması ve etnik çalışmalarda diğer etnik gruplardan akademisyenlerin söz hakkının aynı oranda olmaması nedeniyle kadınların daha iyi durumda olduğunu belirtmektedir.² Turner ise tam aksine feminist teorilerin çok-kültürcülük teorilerine uyarlanabileceğini³ ifade etmektedir.

Çok-kültürcülük tartışmalarının Kanada ve Avustralya'da başlaması bu iki ülkenin ulus-devlet oluşum süreci dışında gelişen bir süreç takip etmelerinin neticesidir. Mevcut ulus-devletlerin de uluslararası göçler neticesinde maruz kaldıkları kültürel çeşitlilik çok-kültürcü politikaları gündeme getirmiştir. Fransız ihtilalinin ardından ortaya çıkan ulus-devlet oluşumu ve ulus-devleti oluşturabilmenin temel koşulu olarak görülen tek-kültürcü politikalar, aynı topraklarda yaşayan farklı kültürlerin asimilasyon süreci ile ulus-devletin bekasının güvene alınabileceği inancı son dönemlerini yaşamaktadır.

*“Ulus-devletin temelini oluşturan kültür, şimdi onun mahvının habercisidir.
Kültür'ün korumaya aldığı ulusal birlik, kültür tarafından*

¹ Nathan Glazer, **We Are All Multiculturalists Now**, Cambridge, Harvard University Press, 1997, s.8.

² **Ibid.**

³ Terence Turner, “*Anthropology and Multiculturalism: What is Anthropology That Multiculturalists Should Be Mindful of If?*”, **Cultural Anthropology**, Vol. 8, No. 4, Nov. 1993, p. 414.

parçalanmaktadır. Romantik milliyetçilerin zamanında çok sayıda ulus-devlete son derece iyi bir biçimde hizmet eden kültürel ve siyasal birlik miti ve elbette çok sayıdaki antikolonyal hareket, çok-kültürlülüğün ortaya çıkışından sonra kolay kolay ayakta kalamaz. Hiç şüphesiz, çokkültürlülük bir anlamda, yalnızca aynı tarihin gelecek zamandaki ironik tekerrürüdür. Tekil kültürel özdeşliklerinde güvende olan ulus-devletler, kolonyal özneler yarattılar ve bunların torunları göçmen olarak ulus-devletlere katıldılar.”⁴

Globalleşen dünyada ulus devlet olgusunda başlayan kırılmalarla ulus devlet imajının zayıflamaya başlamasının ardından oluşan etnik kimliklerin kazandığı yükselen değer çok-kültürlülük ve çok-kültürcülük tartışmalarının başlamasına neden olmuştur.

Çok-kültürcülük politikaları toplumların ihtiyacına binaen, yürütülen diğer kültür politikalarının işlerliğini yitirmesi üzerine süreç içerisinde ortaya çıkmıştır. Çok-kültürcülük politikalarına gelmeden önce asimilasyon ile ilgili iki klasik teori ortaya atılmıştır. Bunlar *Anglo-Uygunluk* “Anglo-Conformity” ve *Erime Potası* “Melting Pot” teorileridir. Anglo-Uygunluğun geniş bir şemsiye gibi asimilasyon ve göç ile ilgili bir çok farklı görüşü kapsayarak kullanılan bir terim olduğunu belirten Gordon, Amerikan yaşamında İngiliz kurumlarını, dilini ve kültürünü baskın ve standart bir şekilde sürdürülmesine dair olan arzunun sonucu oluşan⁵ bir kavram olarak nitelemektedir. Dolayısı ile Anglo-uygunluk yani İngilizliğe uygunluk göçler sonucu ülkeye gelen kişilerin kendi kültürel kimliklerini bir kenara bırakarak İngilizleşmesi esasını gütmektedir. Bu politika ilk olarak Amerika’da ortaya çıkmış daha sonra Kanada ve Avustralya’da uygulanmıştır. Anglo-uygunluk politikasının işlerliğinde yaşanan sıkıntılar erime potası politikasına doğru yönelmeye sebep olmuştur. Asimilasyonu göçmen ve yerli halkın iletişim sonucunda benzeşmesi⁶ olarak tarif eden Taft göçmenlerin asimilasyonu için *sosyalleşme* “socialization”

⁴ Terry Eagleton, **Kültür Yorumları**, Çev. Özge Çelik, İstanbul, Ayrıntı, 2011, s.77.

⁵ Milton Gordon, **Assimilation in American Life: The Role of Race, Religion, and National Origins**, New York, Oxford University Press, 1964, p. 88.

⁶ Ronald Taft, **From Stranger to Citizen: A Survey of Studies of Immigrant Assimilation in Western Australia**, Nedlands, University of Western Australia Press, 1965, p.4.

kavramını kullanmıştır. Taft sosyalleşme kavramından daha da öte tavırlardaki, değerlerdeki ve kimlikteki değişimleri, yeni sosyal becerilerin ve davranış normlarının kazanımını, referans ve ait olduğu gruptaki değişimleri ve değişen çevreye duygusal uyumu içeren *yeniden sosyalleşme* “resocialization”⁷ kavramını kullanmıştır. Göçmenlerin kültürel özelliklerini terk etmeden ev sahibi ülkenin kültürünün içinde erimesi şeklinde imgelenen “*erime potası*” diğer asimilasyon formu olan “*Anglo-uyum*”a benzerlik gösterse de uyumun “*kültürel karışma*” (cultural blend) yoluyla kazanılacağı noktasında ayrılmaktadır.⁸ Erime potası politikası bir mikser gibi bütün kültürlerin karışımını gerçekleştirecektir. Bu noktada Gordon kültürel karışım modelinde bütün kültürlerin eşit oranda mı yoksa grupların gücüne, büyüklüğüne ve stratejik konumuna göre oransal olarak mı katkı sağlayacaklarının göz ardı edildiğini düşünmektedir⁹. Çok-kültürcülük politikalarına geçiş aşaması da sağlayan salata kasesi veya kültürel mozaik olarak tanımlanan yeni anlayışa göre olguyu oluşturan unsurlardan hiçbirisi eriyerek ya da diğerlerini eriterek diğerleriyle yeni bir oluşum sağlamamaktadır. Ortaya çıkan yeni bir karışım söz konusudur fakat bu karışımda her unsur kendi öz-kimliğini korumaktadır. Karışımda her unsur kendi öz niteliğini korumaya devam ederken ortaya yeni bir aroma çıkmaktadır.¹⁰ Salatanın içindeki unsurların/malzemelerin kendi niteliklerini kaybetmeyip yeni unsurlar ve malzemeler ile yeni bir tat oluşturmaları durumu varken, erime potası mikserden geçirilmiş sebze çorbasına benzetilmektedir, içinde var olan sebzelerin tatları dışında oluşan yepyeni bir aroma söz konusudur. Fakat bu düzlemde de ortaya kimin salatanın ana malzemesi olacağı yani erime potasında sorulan sorunun aynısı hangi oranda hangi kültürün salataya ekleneceği sorusu atılmalıdır. Çok-kültürcülük teorileri bu bağlamda gökkuşağı, mozaik, ebru gibi çeşitli analogiler üzerinden tartışılmaktadır. Bu eksende tartışmanın odak noktası çeşitliliğin oluşturacağı harmoni ile ilişkilendirilmektedir.

⁷ **Ibid.**, p.5.

⁸ Gordon, **op. cit.**, p.125

⁹ **Ibid.**, p. 124.

¹⁰ Celalettin Vatandaş, “Çokkültürlü Yapıda Ulusal/Etnik Kimlikler (Kanada Örneği), ” **Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C. 3, No:3, 2, 2001, s. 104.

Çok-kültürcülük kavramı akademik literatürde bir çok değişik şekilde tanımlanmıştır. Kavram bütün bunlara ek olarak, güçlü bir politik ve ideolojik içeriğe sahip olup sıklıkla politik tartışmalarda ve karar mekanizma aşamasında kullanılmıştır. Ve kavram zıt anlamları da birlikte içermektedir. Kavram Stuart Hall'un önerdiği üzere genellikle modern toplumlardaki sosyal heterojenlik ve kültürel farklılaşmayla başa çıkma stratejilerini işaret etmektedir. Hall, çok-kültürcülüğe farklı yerlerde ve farklı durumlarda değişik önermeler ve amaçlara ihtiyaç duyan çoklu bir kavram olarak yaklaşmıştır.¹¹

Çok-kültürcülüğe çözülmesi gereken bir bilmece olarak bakan Gerd Baumann, bilmeceyi üzerinde kurulduğu nesnelere hakkında yeniden düşünülerek çözülen bir paradoks olarak tanımlar. Baumann farklı bir açıdan baktığı çok-kültürcülük bilmeceyi ise, “*tekleştirilmiş bir ulusal kültüre inananlar, kültürlerinin izini etnik kimliklerinde arayanlar ve dinlerini kültürleri olarak görenlerden oluşan üç tarafın arasında adalet ve eşitlik durumunun*”¹² nasıl sağlanabileceği üzerine kurulu olduğunu ifade eder. Burada Baumann için önemli olan nokta, çok-kültürcülük için savaşın hak arama zeminlerinden hangisini seçtikleri üzerinedir. Bu zeminleri sivil haklar, kolektif haklar ve dini topluluk hakları olarak üçe ayıran Baumann; yurttaşlar arasında eşitsizlik anlamına geldiğinden ayrımcılıkla sivil haklar zemininde savaşılabilirken, etnik ya da dini gruplar arasında eşitsizlik anlamına geldiğinden bunlara karşı kolektif haklar ya da dini topluluk hakları zeminlerinde savaşım verilebilir. Uğruna savaşılan hakların çeşidine göre, her bir savaşım grubu diğerlerini dışlama eğilimindedir. Sivil haklar hareketleri yabancıları dışlarken, etnik haklar hareketleri sözde o etnik kökenden olmayanları ve dini haklar hareketleri inançsızları dışlar.¹³ Baumann'ın insan hakları ideolojisinin çok-kültürlülük tartışmalarında yetersiz kalacağına inandığını söyleyebiliriz. Çünkü insan haklarının savunusunu yapan ulus-devlettir ve ulus devletin yöneticileri ya da yasalarının

¹¹ Tuuli Lähdesmäki, “Representation Strategies of Cultural Diversity in Three European Capitals of Culture”, **Looking at Ourselves: Multiculturalism, Conflict & Belonging**, Ed. by. Katherine Wilson, Oxford, Inter-disciplinary Press, 2010, p. 4.

¹² Gerd Baumann, **Çokkültürlülük Bilmececi**, Ankara, Dost Kitabevi, 2006 s. 7.

¹³ **A.e.**, s. 13.

ötesine geçilemez. Ulus devletinin kuruluş mantığı içerisinde olan kültürel ve dinsel birliğin siyasal birliğe gideceğine olan inanç, çok-kültürlülük tartışmalarının içinde yer alan etnik ya da dinsel ayrımcılıkların insan hakları zemininde çözülemeyeceğine işaret eder. Baumann bu iddiasını etkileyici bir ifade ile şu şekilde belirtmektedir: “*İnsan hakları mantığının bir şekilde sivil hakları, etnik hakları ve dinsel özgürlükleri de beraberinde getireceğini umuyorsak, topal bir ata da bahis oynayabiliriz.*”¹⁴ Bu açıdan, çok-kültürcülük savunularının yahut eleştiri ve tartışmalarının farklı tartışma zeminleri oluşturduğunu ifade etmek mümkündür.

Çok-kültürcülük politikaları; kimi zaman kültürlerin farklılığının yüceltilmesi kimi zaman kültürlerin tek tipleşmesi, kimi zaman da kültürlere yönelik olduğu düşünülen yüceltmenin aslında global kültürü beslediği yönünde çeşitli eleştirilere maruz kalmaktadır. Aynı şekilde çok-kültürcülük içerisinde diğer/farklı kültürlere saygı gösterme davranışı/düşüncesi altında kendi üstünlüğünü gizliden gizliye ortaya koyma ve diğer kültürleri “öteki”leştirme konumuna yönelik eleştiriler söz konusudur. Bu doğrultuda öteki kültür ya da azınlık kültürüne saygı ve hoşgörü çerçevesinde kendini üst mertebede konumlandıran egemen kültür, hoşgörü gösterenin sahip olacağı büyüklüğe, üstünlüğe gizlice sahip olmaktadır. Hall’a göre; egemen olan küresel olan olurken, küreselleşme barışçı ve yatıştırıcı bir süreç değildir.¹⁵ Çok-kültürcülük politikaları gruplar arasındaki farklılıkları ve kendi içindeki tekliği/birliği empoze ederek çok-kültürlülüğün eşitlik ve saygı idealleri kültürel stereotipe sebep olmaktadır.¹⁶

Küreselin eklemlenmiş tikelliklerin bir oluşumu olduğunu iddia eden Hall’un ifadesinden yola çıkarak ortaya koyulabilecek çıkarım bir anlamda “yerel”liğin kendisine sıkı sıkıya bağlı olduğu “küresel kapitalizmin” çocuğu olduğu yönündedir. Küresel, homojenlik ya da evrensellik içermekten ziyade, tikeller arasında egemen

¹⁴ A.e., s. 16.

¹⁵ Hall, a.g.e., s. 60.

¹⁶ Caroline Duvieusart-Déry, “*Reification in the Census? Multiculturalist Policies and Identity Markers in 36 Democracies*”, **Looking at Ourselves: Multiculturalism, Conflict & Belonging**, Ed. by Katherine Wilson, Oxford, Inter-disciplinary Press, 2010, p. 16.

olan tikelin kendisini konumlandırmasının, doğallaştırmasının ve diğer tikellerle/ azınlıklarla ilişkilendirmesinin bir yolu olarak da değerlendirilmektedir.¹⁷ Çokkültürlülük tartışmalarını modernist yaklaşımların modernitenin tikel, yerel, köke, dine ya da etnisitiye bağlı olarak gelişen irrasyonel bağlılıkları sona erdireceğini ve bu tür tözsel bağlılıkların yerini daha evrensel daha rasyonel olana doğru değişeceği iddialarının da geçerliliğinin kalmadığı üzerinden eleştiren Kaya, modernitenin akıldışı olarak nitelediği etno-milliyetçilik, ayrılıkçı milliyetçilik, kültürel milliyetçilik, dinsel köktencilik, yabancı düşmanlığı ve ırkçılık iddialarının tersine bugün yükseliş halinde olduğunu ve küreselleştiğini ifade etmektedir.¹⁸

¹⁷ Hall, **a.g.e.**, s. 94.

¹⁸ Kaya, **a.g.e.**, s. 24.

B - Kültür, Çok-Kültürlülük ve Çok-Kültürcülük

Kültür kavramı sosyal bilimlerin her döneminde süregiden tartışmaların başında yer almaktadır. İçeriği itibari ile kavram karmaşası ya da ortak bir tanımlamanın yapılamaması nedeniyle, çözüm bekleyen birçok sosyal sorunun altında cevap bekleyen bir kültür sorunsalı bulunmaktadır. Cevapların kültüre indirgenmesi ve benzeri çeşitli nedenlerden ötürü, kültür tartışmaları sosyal bilimlerin vazgeçilmezi olarak kalmaya devam edeceğe benzemektedir. Birçok kültürün biraradalığını gösteren ‘çok-kültür’ kelimesinden türeyen çok-kültürlü, çok-kültürlülük, çok-kültürcü, çok-kültürcülük..vb kavramların da son dönemlerin tartışma odağında yer alması ve bu kavramlara yönelik anlamsal ve teorik karmaşanın oluşmasının temelinde de kültür kavramının içinde bulunduğu çıkmaz ile paralellik gösterdiği düşünülebilir. Kültür kavramının en basit hali ile hayatı yaşamaya değer kılan her şey¹⁹ olarak tanımlanan çok-kültürcülük politikalarının uygulanma sebebine de bir izah getirmektedir. Kültür tanımının *her şeyi* içermesinin neticesinde çok-kültürlülük tartışmalarının etnisite temelli, bütün alt-kültürleri, dezavantajlı grupların haklarını ve tanınırlıklarını da ele alan yapısı tartışmaların çok boyutlu olmasına neden olmuştur.

“*Multiculturalism*” kelimesinin Türkçe literatürde kimi zaman çok-kültürlülük kimi zaman ise çok-kültürcülük olarak tercüme edildiği ve kullanıldığı görülmektedir. Türkiye’de multiculturalism teriminin karşılığı olarak çok-kültürcülüğün daha yaygın olarak kullanıldığını ifade eden Yalçın çok-kültürcülüğün birebir multiculturalism’in karşılığı olamayacağını, tam karşılığı verecek kelimenin çoklu-kültürelizm gibi bir kelime olabileceğini ifade etmektedir.²⁰ Bu doğrultuda multiculturalism kavramının kullanımı Türkçe literatürde tercüme tercihinine bağlı olarak değişmektedir. Çok-kültürlülük ve çok-kültürcülük terimleri birbirlerinin yerine ve aynı olarak kullanılmaktadır. Ne varki, multicultural-ism kelimesinin sonunda yer alan *-ism* ekinin bir ideoloji ya da politika için kullanılabileceği

¹⁹ T. S. Eliot, **Notes towards the Definition of Culture**, London, Faber&Faber Ltd., 1948, p. 27.

²⁰ Cemal Yalçın, “Çokkültürcülük Bağlamında Türkiye’den Batı Avrupa Ülkelerine Göç”, **C. Ü. Sosyal Bilimler Dergisi**, C. 26, No:1, Mayıs 2002, s. 45.

gerçeğinden hareketle, bu çalışmada “çok-kültürcülük” terimi, çok-kültürlü toplumların kültürel çeşitlilik eksenli oluşturdukları politikalar için kullanılmıştır. “Çok-kültürlülük” terimi ise kültürel çeşitliliği yüksek olan toplumların politik olandan ziyade olgusal olarak kültürel yönlerine işaret etmektedir.

Çok-kültürcülüğün henüz teorileşemediğini ileri süren Willet çok-kültürcülüğün tam olarak teorileşememesinin arkasında yatan gerçeğin; politik, sosyal ve kültürel hareket olarak çok-kültürcülüğün, başat geleneklerin ardındaki değişik perspektiflerin çokluğuna saygı gösterme amacından kaynaklandığını belirtir. Bu farklılaşan konumların teorileştirilmesi görevinin büyük bir beyin tarafından kaleme alınan felsefi bir tezin geleneksel bir tür olarak ortaya koyulmasının kolay olmadığını ileri sürmektedir. Willet’e göre, eğer ki bu grupların içinde yaşayanlar ya da kendilerinin temsil edildiğine inananlar çok-kültürün teorisini yapmayı amaçlıyorlarsa, çok-kültürcülüğün teorileştirilmesi ancak bu konuda yazan yazarların koalisyonu sonucunda oluşabilir ve bu da antoloji türüne daha uygundur.²¹ Çok-kültürcülük tartışmaları kavram karmaşasından ötürü kimilerine göre teorik bir düzlemde tartışılması, teorileşmesi imkansız olan bir alandır. Bütün yazarların bir araya gelmesi halinde dahi ortaya çıkacak olanın teori olamayacağı ileri sürülmüştür. Bu ve benzeri tartışmalar alanın ne kadar tartışmalı olduğunu göstermektedir.

Her ne kadar teorik olarak tartışmalı ve kavramsal olarak belirsiz olsa da multiculturalism kelimesinin ilk kullanımı Kanada da *New York Herald Tribune Books*’ ta (1941) yer almıştır. Bununla beraber 1989’a kadar “multiculturalism” kelimesi Oxford English Dictionary’de yer almamıştır. Glazer’a göre, 1970 ve 1980’lerde Harvard Üniversitesi kütüphanesinde çokkültürcülük başlığı altında listelenen her kitap ya Kanada ya da Avustralya kökenlidir.²² Glazer, kelimenin ilk defa Kanada’da kullanılma sebebini iki önemli temel faktör olan dil ve kültüre ve üçüncü faktör olarak da Avrupalı göçmen gruplarının varlığına dayalı olduğunu

²¹ Cynthia Willet, **Theorizing Multiculturalism**, Massachusetts, Blackwell Publishers Ltd., 1998 p. 13.

²² Glazer, **op. cit.**, p. 8.

belirtmektedir.²³ Genel itibariyle, çok-kültürlü toplum aynı topluluk içinde yer alan farklı etnik gruplardan oluşan toplum olarak nitelenmektedir. Bununla birlikte, çok-kültürlü toplum kavramı kimi zaman etnisiteyi dışarıda bırakan bir tanımla alt-kültürleri oluşturan toplulukların içinde bulunduğu toplum için de kullanılır. Özellikle insan hakları kavramı tartışılırken dezavantajlı bir konumda buldukları iddiasıyla, kadınlar, engelliler, homoseksüeller vb. gruplar egemen toplum dışında kaldıkları düşüncesinden hareketle hak arama yollarına gitmişler ve yaşadıkları ‘ikincil vatandaşlık‘ hissinin üstesinden gelme adına çok-kültürlülüğün önemini altını çizmişlerdir. Bu durumda etnik yapı açısından homojen olan ülkeler bile çok-kültürlü olabilmektedir. Kavram karmaşasına yol açan temel sorun kültür kavramının içerdiği farklı anlamlardan kaynaklanmaktadır.

Parekh, iki veya daha fazla kültürel topluluğu içinde barındıran toplumun çok-kültürlü toplum²⁴ olduğunu belirtirken, kültürel topluluklardan kastının etnisite temelli kültürel farklılıklar olduğu anlaşılmaktadır. Çok-kültürlü toplumların bu duruma verdikleri tepkinin niteliği ise çok-kültürcü ya da tek-kültürcü olduklarını göstermektedir. Eğer ki, toplum çeşitliliği hoş karşılayıp destekliyorsa ve kendine bakışının önemli bir parçası haline getiriyorsa, kendisini oluşturan toplulukların kültürel isteklerine saygı duyuyorsa çok-kültürcü bir yönelime ve değerlere sahiptir. Yahut bu toplulukları kısmen ya da tamamen egemen kültürü içinde asimile etmeye çalışıyorsa tek-kültürcü bir yönelime ve değerlere sahiptir.²⁵ Bu bağlamda Ergil çok-kültürlü toplumları farklı kültürlerin, örgütlü ve yasal güvence altında kurumlaşmış yöntemlerle karar alma sürecine katılmaları ya da onu etkilemeleri²⁶ ile oluşan toplum olarak tanımlamıştır.

Toplumlar var olduğundan bu yana farklı sebeplere bağlı olarak kültürel çeşitliliğe sebep olmuşlardır. Kültürel çeşitliliğe yol açan en önemli sebepler arasında

²³ **Ibid.**

²⁴ Bhikhu Parekh, **Çokkültürlülüğü Yeniden Düşünmek**, Çev. Bilge Tannıseven, Ankara, Phoenix Yay, 2002, s. 7.

²⁵ **A.e.**

²⁶ Doğu Ergil, “Çokkültürlülük ve Çokdillilik”, **Ank. Üni. Siyasal Bilg. Fak. Dergisi**, C. 50, No. 3, 1995, s. 160.

sömürgeleştirme ve önceleri kendi kendilerini yönettikleri (özyönetime sahip oldukları) belli bir toprak parçasında belirli ortak kültürel payda altında bir araya gelmeleri yatmaktadır. Kültürel çeşitliliğe yol açan bir diğer sebep ise uluslar arası göçlerin yaygınlık kazanmasıdır. Balı'ya göre, sömürgecilik sonucunda oluşan dünya çapındaki ekonomik ilişkiler ağı sayesinde, yalnızca sömürgeci ve sömürge toplum arasında oluşan bir kültür etkileşiminden ziyade diğer kültürlerle olan etkileşimden de bahsetmek söz konusudur. Yeni kurulan endüstriyel alanlarda çalışmak ya da başka tür ticari etkinliklerde bulunmak da göçlere neden olmuştur.²⁷ Bu doğrultuda göç unsuru çeşitli yönleriyle kültürlerin etkileşimini gündeme getirmiş ve çok-kültürlülüğün temel nedenlerinden biri haline gelmiştir.

Çok-kültürlü toplumların ne'liği kültürün ne'liğine dair olan kavramsal karmaşa bir başka tartışma konusu olacak niteliktedir. Kitlesele medya vb. teknolojik ve kurumsal aygıtların ulusu oluşturduğu iddiasıyla ulusun köklerinin değil kültürel teknolojilerin bir sonucu olduğuna yönelik görüş, ulus ve kültür arasındaki ilişkiyi ulusun kültürü oluşturması ile ilişkilendiren ve genel kabul alan görüş dışına çıkarak ilgi çekici bir yorum getirmektedir.

“Bir ulus kendisini kültürüyle ifade etmez: kültür “ulusu” meydana getirir. Meydana gelen ne bir kimlik ne tek bir bilinçtir-bunun bir temsil olması ise hiç gerekmez-; ancak hiyerarşik olarak örgütlenmiş değerler, eğilimler ve farklılıklardır. “Ulusun” açıklayıcı ilkesi, bu kültürel ve sosyal heterojenliğe belli bir sabitlik getirir. “Ulus”, kültürün birliğini, onu diğer kültürlerden ayırarak, sınırlarını çizerek tanımlar; bu elbette yapay bir birliktir, çünkü, zaten içerideki “biz”in kendisi her zaman farklılaşmıştır.”²⁸

Çok-kültürlü toplumların oluşumuna ön ayak olan sömürgecilik hareketlerinin özünde var olan durumun, küresel kapitalizmin kendi içinde de yaşamını sürdüren bir özellik olduğunu ve bunun da aslında yeni oluşan çok-kültürcülük politikalarının bel

²⁷ Ali Şafak Balı, **Çokkültürlülük ve Sosyal Adalet**, Konya, Çizgi Kitabevi Yay., 2001, s. 189.

²⁸ James Donald, *“Ne Kadar İngiliz? Popüler Yazın ve Ulusal Kültür”*, **Yitik Ülke Masalları: Kimlik ve Yer Sorunsalı**, Ed. G. Bowman et al., Çev.: Türkan Yöney, İstanbul, Sarmal, 1996, s. 111.

kemiğini oluşturduğu iddiaları da ayrı bir tartışma konusu oluşturmaktadır. Zizek, çok-kültürcülüğün küresel kapitalizmin ideal ideoloji formu olduğunu iddia etmektedir. Sömürgecinin sömürgesine baktığı konumdan küresel kapitalizmin de yerel olana baktığı savından hareketle, geleneksel emperyalist sömürgecilik ile küresel kapitalist arasındaki ilişkinin, Batı kültürel emperyalizmi ile çok-kültürcülük arasındaki ilişki de var olduğunu söylemektedir. Bu ilişki biçiminde çok-kültürcülüğün aslında tersine çevirilmiş bir ırkçılık olduğunu iddia etmektedir.²⁹ Benzer şekilde Hall da, küreselleşmenin ana sebebi olarak gösterilen teknoloji ve bu teknolojinin sahiplerinin yani küresel sermayenin, kendi varlığını sürdürebilmesi için izlediği politikalarından biri olarak çok-kültürcülük politikalarının desteklendiğini şu cümlelerle açıklamaktadır:

*“Küresel konumunu korumak için sermaye, yenmeye çalıştığı farklılıklarla müzakere etmek, onları kısmen içine almak ve yansıtmak zorunda. Farklılıkları denetimine alıp daha nötr hale getirmek zorunda. Farklılıkların olduğu bir dünya kurmaya çalışıyor. İşte asıl haz budur, artık farklılıkların önemi yoktur”.*³⁰

Kymlicka ise çok-kültürlü toplumları sınıflandırarak, iki tip çok-kültürlü toplum örneğini çok-uluslu devletler ve çok-etnikli devletler bağlamında tartışır. Kymlicka'ya göre;

*“Birden çok ulusu bünyesinde barındıran bir ülke bir ulusal devlet değil çokuluslu devlettir ve küçük kültürler “ulusal azınlıkları” oluştururken, farklı uluslardan göçlerle gelenlerin oluşturduğu devletler çoketnikli devletlerdir”.*³¹

²⁹ Slavoj Žižek, **Kırılğan Temas**, Çev. Tuncay Birkan, Metis Yayınları, İstanbul, 2006, s. 282.

³⁰ Stuart Hall, “*Yerel ve Küresel: Küreselleşme ve Etniklik*”, **Küreselleşme ve Dünya Sistemi**, Der. Anthony D. King, Çev. Ümit Hüsrev Yolsal, Gülcan Seçkin, Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları, 1998, s. 54.

³¹ Will Kymlicka, **Çokkültürlü Yurttaşlık Azınlık Haklarının Liberal Teorisi**, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 1998, s. 38.

Kymlicka'nın çok-kültürlü toplumlar için yaptığı ayırımdaki çok-etnikli devletler için farklı bir terim kullanmayı tercih eden Walzer, Amerika örneğinden hareket ederken, orada yaşanan durumun çok-ırklı toplum *-multiracial society-* örneği olduğunu belirterek farklı bir kavramsallaştırma yoluna gider. Walzer, çoğulculuğun fetihler ve hanedanlıklar arasındaki akrabalık ilişkileri üzerinden sürdüğü Eski Dünyanın tersine, Yeni Dünya da ki çoğulculuğun bireysel ve ailesel göçlerin sonucunda oluştuğunu vurgular.³² Dolayısı ile Amerika çoğulculuğunu göç toplumu olması ile ilişkilendirir. Kymlicka'nın çok etnikli toplumları ile Walzer'in çok-ırklı kavramı arasında bir fark olmamasına rağmen Walzer'in günümüz çok-kültürlü toplumlarını salt göçlerle ilişkilendirdiği görülmektedir. Bu durumda, dünyadaki bütün devletler ya çok uluslu ya da çok etniklidir. Dünyada 200 civarındaki ulus devlet yapısına karşılık 5000 civarında etnik grubun kaydedilmiş olması ilgi çekicidir. Kültür, ulus ya da halk ile eşdeğer konumda değerlendirildiğinde içinde birden çok ulusu barındıran ulus-devlet oluşumlarının neden parçalandığı ile ilgili tartışmalara yol gösteren bir tanımlamadır.

Kymlicka'nın temel ayırımı bir devletin doğuşunda kendi içinde var olan etnik kimliklerin oluşturduğu çeşitlilik ile göçmenler aracılığı ile oluşan kültürel çeşitlilik üzerinedir. İlk grubun yönetsel haklar iddia etmeye yönelik hakları olduğunu fakat ikinci grubun böyle bir hakkı olmadığını söylemektedir. Bu noktada Özbudun, etnisitenin de siyasal bir yönelişten yoksun olmadığını fakat bu yönelişin kendini "ayrı" bir ulus olarak kurgulamaktan çok, "farklı" kimliğini, güdümü altında yaşamaktan fazla şikayetçi olmadığı "egemen ulus"a karşı stratejik bir pazarlık unsuru olarak kullanma eğilimi olduğunu³³ ifade etmektedir. Diğer yandan toplum kendi içindeki kültürlerden meydana gelir ve bu kültürlerden başka bir şey değildir diyen Eagleton'a göre,

"...“toplum” denen, hiçbir yerde özgül bir kültür olarak ortaya çıkmayan ancak bütün kültürlerin ölçütü ve matrisi olan aşkın bir oluşturdur. Bu

³² Michael Walzer, "Pluralism: A Political Perspective", **The Rights of Minority Cultures**, Ed. by. Will Kymlicka, New York, Oxford University Press, 1995

³³ Sibel Özbudun, **Kültür Halleri**, Ankara, Ütopya Yayınları, 2003, s. 320.

anlamda, toplum daha çok klasik estetikçilerin sanat eserine benzer; benzer bir biçimde eşsiz tikellerden öte bir şey değildir, ama aynı zamanda bu tikellerin gizli yasasıdır”³⁴

Çok-kültürlülük tartışmalarının temeli uluslar arası göçlerle oluşan çok-kültürlü toplumların farklılaşan kültürlerle bir arada yaşamaları ve kültürlerin kendi değerlerini sürdürüp sürdüremedikleri üzerinde yoğunlaşırken, çok-kültürcülük tartışmalarının çıkış noktası, farklı toplumların biraradılığı ve kendi değerlerini yaşama pratiklerini kutsayan devlet politikalarıdır. Eğer ki tartışmanın başlangıcını oluşturan temel nokta devlet politikaları ise, çok-kültürcülüğün bahsedilmektedir. Bununla birlikte Journet çokkültürlülüğü “bir sosyal grupta özel kültürlerin, sosyal haklılık ve hoşgörü düşüncesi içinde bir halkı kabul etmeye dâhil olma mecburiyetlerini savunan, siyasi ve felsefi öğretilerin tamamı”³⁵ olarak tanımlamaktadır.

“Çokkültürlülük etrafındaki tartışma “liberaller” ve “cemaatçiler” arasında bir çatışma şeklini almıştır. Allan Bloom, Benjamin Barber, Dinesh D’Souza gibi liberaller için kültürel farklılıkların, özel etki alanı ile sınırlandırılmış olması, medeniliğin ortak değerlerine ulaşmanın vurgulanması gerekir. Bir azınlığa has hiçbir kural, bu ortak değerlerin üzerine konamaz. Michael Sandel, Alasdair McIntyre, Amitai Etzioni gibilere göre ise özgür ferdiyetçi anlayışın başarısızlığı tespit edilmelidir: Bu, ferdi meydana çıkaran bir kültüre aidiyettir. Aile, kavim ve dini grup gibi kültürel içerikli topluluklar, o halde haklarını iyi bilmelidirler ve tüm toplum, kültürlerarası diyalog ve farklılıkları tanıma üzerine kurulmuştur. Çok-kültürlülüğün en etkin düşünürleri her halükarda, iki uçtan, cemaatçilere yakın olsalar da, orta bir yer işgal etmektedirler. Charles Taylor, Michael Walzer ve Will Kymlicka’ya göre çok-kültürlülük, “modernliğin huzursuzluğuna” ve liberalizmin yetersizliğine bir cevaptır”³⁶

³⁴ Eagleton, a.g.e., s. 60.

³⁵ Nicolas Journet, **Evrenselden Özele Kültür, Çokkültürlülük**, İstanbul, İz Yayıncılık, 2009, s. 358.

³⁶ A. e., ss. 358-359.

Çok-kültürcülüğün en büyük felsefi dayanağının her toplumun sahip olduğu değerlerin bir diğer toplum ile kıyaslanmadan başlı başına bir değer olarak kabul edilmesi³⁷ olduğu iddiası ötekileştirme tezlerini reddeder niteliktedir. Çok-kültürcülüğü ne bir ideoloji ne de kompleks bir felsefe olarak gören James Jupp ise, çok-kültürcülüğü kitlesel göçün planlanan programı içinde geliştirilen faydacı ve ılımlı bir politik yaklaşım olarak değerlendirmektedir.³⁸ Çok-kültürcülüğü teorik olarak ele alarak liberal bir azınlık hakları teorisinden bahseden Kymlicka'ya göre, küreselleşme kültürel bakımdan homojen bir devlet mitini giderek daha fazla gerçeklikten uzaklaştırmış ve her bir devletin içindeki çoğunluğu, çoğulculuk ve çeşitliliğe daha açık olmaya zorlamıştır. Kymlicka'nın liberal azınlık hakları teorisi,

“azınlık haklarının nasıl insan hakları ile yan yana olduğunu ve azınlık haklarının nasıl bireyin özgürlüğü, demokrasi ve sosyal adalet ilkeleriyle sınırlandırıldığını açıklamalıdır.”³⁹

Etnik ve ulusal ayrılıkçılıkların ortaya çıkardığı büyük sorunlardan etkilenenlerin, etnik ya da ulusal kimlikleri göz önünde bulundurmaksızın sadece birey hakları olarak soruna yaklaşımlarını eleştiren Kymlicka bu sorunun sadece birey hakları olmadığını belirtir. Soruna çözüm önerisi olarak, *“her bir ulusal grup içinde etnik ve diğer dezavantajlı grupları düzenlemek için çok etniklilik ve temsil hakları ile çoğunluk ulus yanında ulusal azınlıklara özerklik sağlayacak öz yönetim haklarını”⁴⁰* sunar. Bu hakların sınırlarını da belirten Kymlicka, azınlık gruplarının iki önemli kısıtlamaya saygı göstermeleri gerektiğinden bahseder. Azınlık hakları bir grubun öteki azınlık grubu üzerinde baskı kurmasına izin vermemeli ve bir grubun kendi üyelerini ezmesine izin vermemelidir. Bu noktada liberal teorinin ihmal edilen ayağı olan azınlık hakları liberal teorinin de gelişimine sebep olacaktır. Dünyadaki etnik ve ulusal grupların kaderi yabancı düşmanı milliyetçilerin tahakkümü altındadır. Kymlicka, liberalizm bu ülkelerde önemli bir yer almak istiyorsa her şeyden önce

³⁷ Mazhar Bağlı, Ertan Özensel, **Çokkültürlü Vatandaşlık**, Konya, Çizgi Kitabevi, 2005, s. 40.

³⁸ James Jupp & John Nieuwenhuysen, Emma Dawson, *“The Quest for Harmony”*, **Social Cohesion in Australia**, New York, Cambridge University Press, 2007, p.17.

³⁹ Will Kymlicka, **Çokkültürlü Yurttaşlık Azınlık Haklarının Liberal Teorisi**, s. 32.

⁴⁰ A.e., s. 294.

azınlıkların ihtiyaçlarına ve taleplerine önem vermelidir diyerek birçok problemin çözümü noktasında teorik olarak bile olsa henüz tam kesin bir yargıya varılmadığını da itiraf etmektedir.⁴¹ Esasında liberal teorinin azınlık haklarını dikkate almama sebeplerinden biri olarak talep edecekleri özyönetim haklarının ulusun sosyal birliğini tehdit edeceği gösterilebilir. Böyle bir ülkede ayrı bir ulus olma duygusu istikrarı zedeleyen bir şeydir. Fakat bunun karşısında yer alan nokta özyönetim haklarının inkârı ile birlikte istikrarın da bozulacağı doğrudur.

Liberalizmin toplumu bireyci yaklaşımla değerlendirmesiyle grup bağlılığı ve kültürel tasdik etme ile başa çıkamayacağı söylenebilir. Kukathas'a göre liberalizmin temel sorunsalı bireyci bakış açısının liberallerin düşündüğünden çok daha önemli olan toplumsal menfaati göz ardı etmeye sebep olmasıdır.⁴² Kymlicka ise liberal geleneği azınlık haklarına saygının aslında liberal eşitlikçilikle uyumlu olduğunu göstermeye çalışarak yeniden yorumlamıştır.

“...azınlık topluluklarının kültürel sağlığı hakkı ile ilgilenme hakkımız varken, bu durum liberalizmi terk etmemiz, değiştirmemiz ya da yeniden yorumlamamız için yeterli sebebimiz olduğu anlamına gelmez.”⁴³

Kukathas, grupların ahlaki ve politik evrende sabit ve değişmez varlıklar olmayışı üzerinden değerlendirmesini yapmaktadır.⁴⁴ Gruplar politik ve kurum koşullarına göre sürekli olarak oluşum ve çözülme halindedir. Etnik kimlik durağan değildir sürekli bir değişim halindedir.

Egemen ideoloji ve politikaların temsilcilerinin Batı toplumlarını çok-kültürlü bir toplum olarak nitelediklerini ve böylelikle dominant kültür olgusunu göz ardı ettiklerini ifade eden Dors azınlık kültürlerin alt bir konumda tutulduğu ve egemen kültürün var olduğu bir toplumun çok-kültürlü olamayacağını söylemektedir. Etnik

⁴¹ A.e.

⁴² Chandran Kukathas, “Are There Any Cultural Rights”, **Political Theory**, Vol. 20, No. 1, Feb. 1992, p. 106.

⁴³ **Ibid.**, p. 107.

⁴⁴ **Ibid.**, p. 110.

kimliği ortak bir kültürün biçimlendirdiği sosyal bir kimliğin parçası olarak tanımlamaktadır.⁴⁵ “Etnik ve ulusal kimliklerin doğası, serbest ticaret ve küresel iletişimin hüküm sürdüğü bir dünyada durmaksızın değişiyor; ancak çok-kültürcülüğün meydan okuyuşu da burada karşımıza”⁴⁶ çıkmaktadır. Ulusal farklılıkları inkar etmek yerine tanıyan çokuluslu devletlerin üyelerinin “hem güçlü bir ulusal bilinç taşıyıp hem de güçlü bir yurtseverlik duygusu ve büyük siyasi bünyeye bağlılık besleyebilmesini engelleyen zorunlu bir neden olmadığına” dair örneklerin söz konusu olduğunu belirten Kymlicka, çok-kültürcülüğün paylaşılacak ortak bir kimlik ile sosyal birliğe ulaşmada yardımcı olacağını ileri sürmektedir. Ulus devletlerde paylaşılan kimlik ortak bir tarih, dil, din ya da kültürel öğeler tarafından oluşturulurken, çok uluslu devletlerde paylaşılan kimlik için geçmişin başarılarının gurur kaynağı olarak pekiştirilmesi her zaman işe yaramamaktadır. Kimi zaman bu tarihsel başarılar kimi gruplar için övünç meselesi iken, diğer gruplar için hınç meselesi olmuştur. Bundan dolayı, çokuluslu devletler için paylaşılan bir kimlik oluşturabilmek için tarihsel öneme sahip olayların seçmeci bir biçimde hatırlanması ve canlı tutulması gerekmektedir.⁴⁷ Ez cümle, Kymlicka çok-kültürlü vatandaşlığı farklılıklara yer veren bir platform olarak formüle etmektedir. Bu nedenle, çok-kültürlü vatandaşlık tek kültürle özdeşleştirilemez. Çok-kültürlü vatandaşlığın tek kültürle özdeşleştirilmesi durumu tam manası ile ortak bir alan oluşturulamaması durumunu ortaya çıkarır. Dünyanın göç çağını yaşıyor olması bir çok ülkede çok-kültürlü bir yapı oluşturmaktadır. Kymlicka’nın çok-kültürlü vatandaşlık formülasyonu bu yapıya uygun bir şekilde formüle edilmiştir.⁴⁸

Kymlicka’nın liberal çok-kültürlülüğüne karşılık Charles Taylor cemaatçi bir bakış açısı ile çok-kültürlülük sorunsalının “tanınma politikası” adını verdiği bir politika ile çözüme ulaşacağını⁴⁹ iddia eder.

⁴⁵ Kadir Canatan, **Avrupa’da Müslüman Azınlıklar**, İstanbul, İnsan Yay., 1995, s. 177.

⁴⁶ Kymlicka, **a.g.e.**, s. 36.

⁴⁷ **A.e.**, s. 284.

⁴⁸ Şerif Esendemir, **Türkiye’de ve Dünya’da Vatandaşlık: Eski Sorular Yeni Arayışlar**, Ankara, Birleşik, 2008, s. 54.

⁴⁹ Milena Doytcheva, **Çokkültürlülük**, Çev. Tuba Akıncılar Onmuş, İstanbul, İletişim, 2009, s. 58.

Charles Taylor'un sözünü ettiği Tanınma Politikası; tanınma gereksinmesi olarak çok-kültürcülük politikası ekseninde ortaya çıkmaktadır. Tanınma talebi, tanınma ve kimlik ikilisinin ortaya çıkardığı bir durumdur. Öncelikle kimlik temelli yaklaşan Charles Taylor, kimliğin tanımını şu şekilde yapmaktadır.

“Kimlik bir insanın kim olduğunu, bir insan olarak kendini tanımlayan temel niteliklerin neler olduğunu anlaması gibi şeyleri gösterir”⁵⁰.

Stuart Hall ise kimlik siyasetinin ilk biçiminin insanların egemen kültür içinde bir kimlik ve özdeşlemeden yoksun bırakılmaları ve engellenmeleri ve bunun sonucunda üzerinde durabilecekleri başka kökler bulmak zorunda olmaları sonucunda ortaya çıktığını belirtir.⁵¹ Kimlik siyaseti ile oluşan yeni kimlikler bir anlamda Taylor'un bahsettiği kimliğin tanınmaması veya kısmi tanınması yoluyla oluşan yanlış kimliklerdir. Bu şekilde biçimlendirilen kimliklerin yanlış tanınmaya yol açması ile önyargılar da oluşmaktadır. Bunun sonucunda da zarara uğranacağı aşikârdır. Daha da tehlikeli olabilecek durum da şudur ki; bu yanlış tanınmanın birey ya da gruplar tarafından içselleştirilmesidir. İçselleştirme bireyde ve grupta özsaygı yitimine neden olacaktır. Özsaygı yitiminin oluşma sebebi ötekinden görülemeyen saygı dolayısıyladır. Taylor yanlış tanınmanın gereken saygının gösterilmediğini belirttiğini iddia ederek, bu durumun acı verici bir yaraya sebep olarak kurbanlarını, sakatlayıcı bir biçimde, kendilerinden nefret ederek yaşamaya mahkum ettiğini belirtmektedir. Varlıklarının hak ettikleri şekilde tanınmasının, insanlara gösterilmesi gereken saygıdan ziyade insani bir gereklilik olduğunu iddia etmektedir.⁵² Hegel'in Köle-Efendi diyalektiğinde yer alan özbilincin yani insanın var olması için bir başka insanın varlığının gerekliliği üzerinden kimliği tanımlayan Bulut, *“kişinin ya da toplumun kimlik kazanması ancak başkalarıyla etkileşim içinde, başkalarına karşı olarak gerçekleşir”⁵³* demektedir.

⁵⁰ Charles Taylor, *“Tanınma Politikası”*, **Çokkültürcülük Tanınma Politikası**, Der. Amy Gutman, İstanbul, Yapı Kredi Yay., 2005 s. 42.

⁵¹ Hall, **a.g.e.**, s. 76.

⁵² Taylor, **a.g.e.**, s. 43.

⁵³ Yücel Bulut, **Oryantalizmin Eleştirel Kısa Tarihi**, İstanbul, Yöneliş, 2002.

“Toplumların bilinçlenmeleri, başka bir deyişle, kendilerini tanımamaları ve tanımlayabilmeleri, ancak birbirlerinden farklı olan bu toplumların birbirleriyle karşılıklı ilişki ve etkileşim içerisinde olmaları ile mümkündür”⁵⁴

Kimlik, öteki ile var olan ve öteki üzerinden tanımlanan bir sorunsaldır. Tanınma başkası üzerinden sağlanırken ötekinin bireyi reddi ile kimliği koruma ve tanınmayı sağlama motivasyonu ortaya çıkmaktadır.

Taylor, kimlik ve tanınma sorununu incelerken eski dönemlerdeki eşitsizlikleri içeren ve herkeste olmaması birincil koşul olan hiyerarşik yapıların başta gelen payelerinden “şeref” in karşısında bugün, evrenselci ve eşitlikçi anlamda kullanılan “modern haysiyet” kavramını koymaktadır. İnsan olma haysiyeti ya da vatandaşlık haysiyeti olarak söz edilebilecek olan modern haysiyet, şerefin aksine herkeste ortak olarak bulunur. Monarşik yönetimler döneminde kullanılacak kavram şeref iken, demokratik yönetimlerle bağdaştırılabilecek tek kavram olarak haysiyet öne çıkmaktadır. Eşit tanınma biçimlerinin demokrasi kültüründe temel önem taşıdığı anlamına gelir. Demokrasi, bireylerin eşit konumda tanınma politikasını da beraberinde getirmiştir. Bunun sonucunda evrenselcilik politikası ortaya çıkmıştır. Sonrasında da kültürlerin ve çeşitli grupların eşit tanınma taleplerine cevap aramak zorunda kalmıştır. Bunu ortaya çıkaran ise modern kimlik kavramının gelişmesi ile farklılıklar politikasının gündeme gelmesidir. Eşit haysiyet politikası ile farklılık politikası arasındaki temel fark, birincisi evrensel açıdan aynı şey, özdeş bir haklar bağıışıklıklar paketyken, ikincisi; belirli bir bireyin ya da grubun biricik kimliği, onları başkalarından farklı kılan ayırıcı özellikleridir. Bu farklılıklar hep göz ardı edilmiş ve egemen kültür içerisinde eritilmiştir. Bu eritilme sahici kimlik idealine tezatlık arz etmektedir. Farklılıklar politikası ise, evrensel eşitlik ilkesinin haysiyet politikasının içinde yer alabilmesi için önemli bir adım olarak karşımıza çıkmaktadır.

⁵⁴ A.e., s. 24.

Taylor, evrensel olarak var olan şeyi yani kimliği hak ettiği yere ancak herkesin kendine özgü yanı kabul edildiği zaman gerçekten oturtmuş oluruz demektedir.⁵⁵

Taylor'un tanınma politikası tezini adaletin sağlanabilmesi için sadece kültürel tanınmanın sağlanmasının yeterli olmayacağı noktasından hareketle eleştiren ve yeni bir tez ortaya koyan ve farklılıkların kültürel politikasının formülasyonunu yapan Fraser'a göre; adaletin tam olarak teşekkül edebilmesi için "yeniden dağıtım" ve "tanınma"nın ikisine birden gereksinim duyduğu gerçeğinden harekete geçmektedir. Fraser'a göre, ekonomik dezavantaj ve kültürel saygısızlık arasında birbirini destekler nitelikte bir ilişki vardır. Bu durumda da tanınma politikası yeniden dağıtım politikasının desteklenmesine de yardım eder diyen Fraser fakat bu hangi koşullar altında olmalıdır diye sormaktadır.⁵⁶ İki tip politikanın olmasının sebebini iki tip adaletsizliğe bağlayarak, bu adaletsizlikleri şu şekilde tanımlamaktadır. Toplumun politik-ekonomik kökenine bağlı olarak ortaya çıkan sosyo-ekonomik adaletsizlik; emeğin sömürsü, ekonomik olarak kenara itilme (ekonomik marjinalizasyon) ve yoksunluğu içine alır. İkinci tip adaletsizlik olarak belirlediği kültürel ya da sembolik adaletsizliğin temsil, iletişim ve yorumun sosyal örüntülerinde kök salarak, diğerinin kültürünü ötekileştirmek suretiyle kültürel baskı, tanımamak ve kültürel saygısızlık üzerinden gerçekleştirildiğini düşünmektedir.⁵⁷

Fraser'ın adaletsizliği ekonomik ve kültürel olarak ikiye ayırmasını eleştiren Young, baskıyı; sömürü, marjinalleştirme, güçsüzlük, kültürel emperyalizm ve şiddet olarak beş kategoriye ayırmaktadır ve bunlardan ilk üçünün Fraser'ın kategorileştirmesinde yer alan sosyo-ekonomik adaletsizlik içine gireceğini, son ikisinin kültürel adaletsizlik kategorisinde yer alacağını ifade etmektedir.⁵⁸ Young, adaletsizliği teorik olarak sadece iki kategoriye ayırmanın yetersizliğinden dem vurarak, Fraser'ın bu

⁵⁵ Taylor, **a.g.e.**, s. 52.

⁵⁶ Nancy Fraser, "*From Redistribution to Recognition? Dilemmas of Justice in a "Post-Socialist" Age*", **Theorizing Multiculturalism: A Guide to the Current Debate**, Ed. by. Cynthia Willet, Malden, Blackwell Pub., 1998, p. 21.

⁵⁷ **Ibid.**, p. 22.

⁵⁸ Iris Marion Young, "*Unruly Categories: A Critique of Nancy Fraser's Dual Systems Theory*", **Theorizing Multiculturalism: A Guide to the Current Debate**, Ed. by. Cynthia Willet, Malden, Blackwell Pub., 1998 p. 52.

şekilde beş kategoriye ayrılan bir şeyi ikiye indirdiğini ve açıklamadığını belirterek eleştirmektedir. Young, adaletsizliğin ve sosyal yapıların kategorileştirmesini politik-ekonomik ve kültürel olarak ikiye ayıran Fraser'ın bunlar dışında vatandaşlık, idare, kurumlar ya da hukuksal olarak herhangi bir üçüncü bir kategoriye yer bırakmadığını iddia etmektedir.⁵⁹ Fraser, politik olanın ekonomik olan yapıyı içinde barındırdığı gerçeğinden hareket ettiğini bunu yaparken de Habermas'ı izlediğini belirtmektedir. Young'a göre çözüm; sembollerini yeniden ilişkilendirmek ve onlar arasında katı bir dikotomi oluşturmaktansa, emeğin materyalist organizasyondaki sonuçlarını, kaynaklara ulaşımı, karar alma mekanizmasını tartışmaya almaktır. Daha iyi bir teorik yaklaşım oluşturabilmek için adaletsizlik ve baskı kavramlarını çoğaltmak böylece kültürün birbiri ile ilişkili birçok alandaki çatışmadan oluştuğunu kabul etmek gerekir.⁶⁰

Fraser ise, iki tip adaletsizliğe karşı uygulanacak olan politikaların farklarını açıklayarak farklı bir çözüm yoluna şu şekilde gitmektedir. Fraser aralarında varolan farklılıklara rağmen her iki tür adaletsizliğin de dezavantajlı grupların diğer gruplara nazaran yaşadığı deneyimler ve süreçlerin sonucunda oluştuğunu söylemektedir. Modern toplumlarda oldukça yaygın olan bu adaletsizlikler ortadan kaldırılmalıdır diyen Fraser, bu yolda uygulanacak olan politikalar ortak amaçlara hizmet ediyor gibi gözükse de amaçladıkları temel noktalar bağlamında birbirlerinden ayrılırlar demektir. Tanınma politikası ilgiyi belirli grupların üzerine çekerek onların özelliklerinin kabul edilmesini ve bu özelliklerine bir değer atfedilmesini ister. Böylece grup farklılığını desteklemeye yöneliktir. Yeniden dağıtım politikası ise grup özelliğine dayalı ekonomik düzenlemelerin kaldırılmasını isteyerek grupların aynılığını desteklemeye yönelik hareket etmektedir. Dolayısı ile iki politika birbirlerine zıt amaçlara sahiptir. Biri grup farklılığını yüceltirken diğeri bu farklılığı çökertmeye çalışmaktadır diyen Fraser, hem kültürel hem de ekonomik eşitsizlikle karşı karşıya kalanların ikilemele karşılaştığını düşünmekte ve hangi tür politikanın bu sorunun çözümünde yer alacağına dair bir tartışma başlatmaktadır. Hem kültürel hem

⁵⁹ **Ibid.**, pp. 54-55.

⁶⁰ **Ibid.**, p. 65.

de ekonomik eşitsizliklere örnek olarak gösterdiği toplumsal cinsiyet, ırk ve cinsiyet tartışmaları üzerinden gittiği tartışmada, bu eşitsizliklerin her birinin yalnızca ne ekonomik ne de sosyal problemler olduğunu iddia eden Fraser, bu problemlerin çözümüne ancak politik-ekonomi ve kültürün birlikte değişmesi sonucunda varılabileceğini iddia etmektedir.⁶¹ Alternatif bir yeniden dağıtım ve tanınma ile herkes için adalete ulaşılabileceği iddiası ile, “olumlayıcı” -*affirmative*- ve “dönüştürücü” -*transformative*- iyileştirme yollarının söz konusu olduğunu ve birinci gruptakilerin reformist, ikinci gruptakilerin ise devrimci niteliğe sahip olduğuna dair bir görüş ileri sürmektedir.⁶²

Blum, Nancy Fraser’ın tanınma politikasına yaptığı katkıda eşitliği temel amaç olarak ele almasından dolayı Taylor’un tezine hayati bir panzehir olarak düşünmektedir. Çünkü Lawrence Blum, Charles Taylor’un tanınma politikasının farklılıklar üzerine inşa edilmesini eleştirerek tanınmanın ortak insani değerler ve eşit vatandaşlığa dayalı olması gerektiğini savunur. Taylor’un tezini eleştirirken, Taylor’da tanınmanın ortak insani değerlerle bağını kaybettiğini onun yerine farklılık alanına kendisini hapsedtiğini düşünür.⁶³ Blum’a göre çok-kültürcülük tartışmaya açık bir terimdir. Ancak Blum çok-kültürcülüğün ırkçılığa karşı bir reddiye olarak ve ırksal adalet için bir ideal olarak var olduğunu düşünmektedir. Taylor’un ırkçılık, ırkçılık karşıtlığı ya da ırklar arası eşitlik gibi konularla doğrudan ilgilenmediğini ve bu konuda eksik kaldığını düşünmektedir.⁶⁴ Taylor, en başta eşitlik temelli değerleri tanınma temelli değerlerden ayırır ve tartışmasının ilerleyen bölümlerinde eşitliği kültürel alana, kültürlere verilen eşit değerlerin ideali olarak verdiğini söyleyen Blum, çok-kültürcülük tartışmaları içinde yer alan ve sadece Taylor’da olmayan “kültürlere verilen eşit değer” tanımının anlamsız olduğunu ve tartışmanın dışına atılması gerektiğini iddia etmektedir. Taylor birey ve grup tanınmalarını açıklarken belirgin bir farklılaştırmaya gitmemiştir diyen Blum bu farklılaştırmanın gerekli olduğunu

⁶¹ Fraser, **op. cit.**, p. 30.

⁶² Fraser, **op. cit.**, p. 41.

⁶³ Lawrence Blum, “*Recognition, Value, and Equality: A Critique of Charles Taylor’s and Nancy Fraser’s Accounts of Multiculturalism*”, **Theorizing Multiculturalism: A Guide to the Current Debate**, Ed. by. Cynthia Willet, Malden, Blackwell Pub., 1998, p. 73.

⁶⁴ **Ibid.**, pp. 73-74.

belirtir.⁶⁵ Blum'a göre, tanınma nosyonunu açıklarken meşru ve savunulabilir bir çok-kültürcülük açıklaması olarak "*farklı kültürlere eşit değer*" ifadesi reddedilmeli ve buna bağlı olarak bireylerin ve kültürel grupların farklı kültürel kimlik olarak tanınması da inkar edilmelidir. Eşitlik çok-kültürcülükle ilişkilendirildiğinde, grupların ve bu grupların üyelerinin eşit olduğuna dair bir kabul ön plana çıkar. Bu noktada bütün kültürlerin eşit olarak değerlendirilmesinin imkansızlığından bahseden Blum, her bir kültürün bütünselliği olduğu düşüncesindedir. Kültürlerin eşitliğinden bahsedilemeyeceğine göre, bu grupların hangi anlamda eşit olduklarına dair net olmak zorundayız demektedir.⁶⁶

Kültürel farklılığı açıklama arzusu ile eşit görülme arzusunun aynı şeyler olmadığı görüşünden yola çıkan Blum, Taylor'un eşitlikten bahsederken bireysel haklar temelinde kilitlendiğini düşünür. Oysa ki, Bluma göre, alt gruplar Taylor'ın gözden kaçırdığı çift odaklı bir tanınma arzusu ile farklılık temelli bir tanınma gerçekleştirmeye çalışırken, ikincil derece görülmeyi de istemezler. Blum, Taylor eşitliği bireysel haklar temelinde gördüğünden ve özel gruplar ve onların tanınma talepleri üzerine yoğunlaştığından onun tezinde aynılık/eşitlik boyutunun yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kaldığını ifade etmektedir. Blum'a göre, Taylor her bir kültürün sadece o grubun üyelerine değil bütün insanlığa yetecek kadar geniş ve köklü bir geçmişe sahip olduğu iddiasında haklıdır. Ne var ki Blum Taylor'ın bu iddiasından bütün kültürlerin eşit olduğu iddiasına hızlı geçişi anlamsızdır ve çokkültürcülüğün amacına zararlı olacak bir yön vermektedir şeklinde düşünmektedir.⁶⁷

Grup düzeyindeki eşit tanınma isteği grupların temel özelliklerini bir aşağılama nesnesi olarak da işleyebilir diyen Blum, Taylor'un tezinde eşit tanınmanın bireysel düzeyde kaldığını iddia ederek, grup temelindeki eşit tanınmayı açıklama konusunda eksiklikleri olduğunu ifade etmektedir.⁶⁸ Taylor'u aynı noktada tam tersi bir açıdan

⁶⁵ **Ibid.**, p. 75.

⁶⁶ **Ibid.**, p. 82.

⁶⁷ **Ibid.**, pp. 88-89.

⁶⁸ **Ibid.**, p. 89.

eleştiren Appiah ise, kolektif kimliklere verilmesi beklenen tanınmanın bireysel olarak ne kadar arzu edilir olduğu noktasından hareketle, tanınma politikası ile zorlama politikası arasındaki çizginin çok da belirgin olmadığından dem vurmaktadır.⁶⁹ Çokkültürcülük politikası bireye grup kültürüne uyması konusunda baskı yaparken, belki de bireysel olarak çok da benimsemediği bir kültürü empoze eder. Susan Wolf ise kültürel tanınmanın ve cinsiyet tanınmasının birbiri ile ilişkili olduğu yönünde değerlendirmeler yapmaktadır. Kadın olduğu için kısıtlanan kadınların sorunlarının Afrikalı-Amerikalıların da, kültürel kimliklerine yaşamlarında merkezi bir yer vermeleri için hoşgörüsüz bir dayatmanın kısacısıyla kısıtlanabileceğini anımsatabilir⁷⁰ şeklinde düşünmektedir.

Çok-kültürcülük kavramı üzerine çok çeşitli şekillerde tartışmalar yapılmıştır. Her toplumu farklı bir kültürel topluluk, birer “ulus” olarak gören⁷¹ Vico, çok-kültürcülük terimini çağdaş anlamıyla kullanan ilk düşünürlerdendir. Farklı toplumlar farklı ve genellikle birbirleriyle uyuşmayan düşünce ve yaşam biçimlerini temsil etmektedirler ve birinin değer ve idealleriyle diğersinin değer ve idealleri birleştirilemezdi. Kültürlerin farklılığını ön plana çıkararak farklılıklar üzerinden hak arayan çok-kültürcülük ideolojilerinin de Vico’nun söylemini destekler bir niteliği vardır. Çok-kültürcülük ideolojisinin kültürleri birbirlerinden farklı ve bağımsız kompartımanlar olarak gördüğünü belirten Kaya, kültürleri kendi içlerinde değişmeyen yapılar olarak gören çokkültürlülük ideolojisinin aynı zamanda kültürleri o etnik yapılara bağlı metalar olarak gördüğünden dem vurur ve etnik azınlıkların kültürlerinin folklorik niteliklerini ön plana çıkaran çokkültürlülük ideolojisinin önemli olumsuzlukları beraberinde taşıdığını iddia eder.⁷² Bu folklorik öğelerin başat

⁶⁹ K. Anthony Appiah, “*Kimlik, Sahicilik, Hayatta Kalma Çokkültürlü Toplumlar ve Toplumsal Yeniden Üretim*”, **Çokkültürcülük: Tanınma Politikası**, Der. Amy Gutman, Çev. Nazlı Ökten, İstanbul, Yapı Kredi Yay., 2005, s. 175.

⁷⁰ Susan Wolf, “*Yorum*”, **Çokkültürcülük: Tanınma Politikası**, Der. Amy Gutman, Çev. Rita Urgan, İstanbul, Yapı Kredi Yay., 2005, s. 97.

⁷¹ Parekh, **a.g.e.**, s. 66.

⁷² Ayhan Kaya, “*Türk Diasporasında Etnik Stratejiler ve ‘Çok-KÜLT-ürlülük’ İdeolojisi: Berlin Türkleri*”, **Toplum ve Bilim**, Sayı: 82, Güz 1999, İstanbul, Birikim Yayınları, s. 24.

kültüre ve yaşam biçimine renk katacağına dair olan egemen görüş, çok-kültürlülüğün sığ bir yaklaşımla ele alınması nedeniyle eleştirilmektedir.⁷³

Küreselleşmenin etkisi ile kültürel farklılıkların azalıp ortak yönlerin arttığı ve homojenleşmenin yaşandığı yönünde olan genel kanaat aslında tam bir homojenleşme olmadığı ve farklılıkların belirginleşmesine ve özendirilmesine sebep olduğu nedeniyle kıyasıya eleştirilmiştir. Kültürel, etnik, dinsel, siyasal kimlik hareketleri tam da bu noktada homojenleşme tezinin açmazlarını gözler önüne sermektedir. Bütünlüklü bir küresel kültür tahayyül etmenin imkânsızlığını dile getirenlerden Arjun Appadurai'ye atıfta bulunan Yeğenoğlu'na göre Appadurai, "homojenleşme tezine karşı çıkarken değişik metropollerden taşınan öğelerin farklı toplumsal bağlamlarda bir araya getirildiğinde bunların bir biçimde yerlileşerek o topluma ait hale geldiğini öne sürmektedir."⁷⁴ Aynı şekilde, Stuart Hall'da homojen bir küresel kültürün olmadığına ilişkin olarak şunları söylemektedir.

*"Bizim genellikle küresel diye adlandırdığımız şey, sistemli bir biçimde her şeyi devirip geçen, benzerlik yaratan bir şey olmaktan çok, aslında tikellik (particularity) aracılığıyla işleyen; tikel mekânları, tikel etniklikleri müzakere eden, tikel kimlikleri harekete geçirerek işleyen bir şeydir. Dolayısıyla, yerel ve küresel arasında daima bir diyalektik, süregiden bir diyalektik vardır."*⁷⁵

Hall'a göre, hegemonya daha çok farklılığı içine almak için uğraşır fakat kendisinin dışındadır. İçine almak için uğraştığı farklılıkların tümüyle kendisine benzemesini de istemez.⁷⁶ Kendisine benzediği ölçüde kendisinin ayrıcalığı ya da üstünlüğü söz konusu olamayacaktır.

⁷³ Mahmut Tezcan, **Dış Göç ve Eğitim**, Ankara, Anı Yayıncılık, 2004, s. 17.

⁷⁴ Meyda Yeğenoğlu (2002), "Küreselleşen Dünyada Çokkültürcülük Ve Konukseverlik", **Toplum ve Bilim**, Sayı: 92, Bahar 2002, Birikim Yayınları, İstanbul, s. 122.

⁷⁵ Hall, **a.g.e.**, s. 88.

⁷⁶ **A.e.**, s. 95.

Çok-kültürcülük tartışmaları bir başka açıdan da antropolojik çalışmalarla temellendirilmiştir. Antropolojik perspektiften kültür, bir grup ya da ya da toplumun bireyleri tarafından doğru kabul edilen ve paylaşılan bir takım kurallar ve standart davranış biçimleri olarak tanımlanmaktadır. Bu kurallar ve standartlar bireyin davranışlarını toplumun diğer üyelerine anlaşılabilir kılmaktadır. Baumann bu kültür görüşünün fikirler ve uygulamaların kataloğu olarak özcü bir kavram olduğunu iddia eder. Oluşumsal bir kavramın eklenmesi önerisinde bulunan Baumann sürekli değişen bir varlık olarak kültürün yalnızca uygulanması halinde var olabileceğini düşünür.⁷⁷

Bazı kültürleri diğerlerinden daha aşağıda gören antropolojinin evrimci yaklaşımı ile bütün kültürleri eşit seviyede değerlendiren yaklaşım arasında entelektüel bir çığır açıldığına inanılmaktadır. Prato'ya göre, Boas tarafından teorileştirilen ve onun öğrencileri tarafından geliştirilen bu başat prensip bir çok antropoloğun “kültürel görecelik” kavramı ile tanışmasına vesile olmuştur. Marcus ve Fisher'e göre kültürel görecelik bir anlamda Batı etnosentrizmine cevaptır. Kültürel görecelik ilk etapta metodolojik bir kavram olarak kullanılmaya başlanmıştır. Boas'a göre, eşit değere sahip olarak kültürler yansız bir bakış açısı ile incelenebilirler. Kültürlerin evrimsel sınıflandırmasını ve etnosentrik değer yargılarını reddetmiştir.⁷⁸

Turner, çok-kültürcülüğü antropolojiden kopması bağlamında eleştirmektedir. Çok-kültürcülük teorileri kendi içindeki tutarlılıkları noktasında eleştirilmekle kalmayıp, disiplinler arası bir savaş konusu da olmuştur. Turner'a göre çok-kültürcülük terimi siyahların ya da diğer azınlık gruplarının okullarda ya da akademi dışı programlarda eşit olarak temsil edilmeleri meselesi dolayısı ile kullanılmaya başlamıştır. Akademide ya da diğer kültürel kurumlarda tanınmaya yönelik azınlık talepleri çok-kültürcülüğün kimlik politikasına dönüşmesine ve kültür kavramının etnik kimliklerle birleşmesine yol açmıştır. Turner, antropolojik bakış açısından bu

⁷⁷ **Ibid.**, pp. 3-4.

⁷⁸ Giuliana B. Prato, “Introduction – Beyond Multiculturalism: Anthropology at the Intersections Between the local, the national and the Global”, **Beyond Multiculturalism: Views From Anthropology**, Ed. by. Giuliana B. Prato, Surrey, Ashgate, 2009, pp. 4-5.

dönüşümün teorik ve pratik tehlikelerle dolu olduğunu düşünmektedir. Etnik grup ya da ırkın mülkiyetinde olarak kültür fikrinin özelleşmesini tehlikeye atar. Ve ayrıca sınırlarının ve ortak özelliklerinin aşırı vurgulanması sebebiyle kültürlerin metalaşma tehlikesini ortaya çıkarır. Aynı zamanda kültürlerin içsel homojenliğine aşırı vurgu yapma ve kültürleri grup kimliğinin nişaneleri olarak ele alma tehlikeleri söz konusudur. Böylece kültürleri eleştirel analizin ötesine koyarak fetişleştirme eğilimi göstermelerine sebep olur. Çok-kültürcülük teorileri en başta değişim hareketi için oluşturuldu. Teorilerin kavramsal çerçevesi ilk etapta eğitim sistemi içinde baskın etnik grubun hegemonyasına meydan okumak üzere geliştirildi.⁷⁹

Turner aynı zamanda çokkültürcülük teorilerinin kendi içinde çelişkili yönelimler olduğunu düşünmektedir. Modern Anglo-Amerikan çok-kültürcülüğü içinde çelişkili yönelimler vardır. “*Eleştirel çok-kültürcülük*” -critical multiculturalism- ve “*ayrılık çok-kültürcülüğü*” -difference multiculturalism- olarak gruplanabilir. Eleştirel çokkültürcülük, kültürel çeşitliliği baskın ve azınlık kültürlerinin benzer olarak ortak ilkeler ve temel kavramlara meydan okumak, yenilemek ve göreceleştirmek için bir temel olarak kullanma arayışı içindedir. Eleştirel çokkültürcülüğün tam tersi ise, kültürü etnik kimlik etiketine ve politik ve entelektüel ayrılıkçılık için belgeye indirgeyen farklılık fetişistlerinin ve kültürel milliyetçilerin çok-kültürcülüğüdür.⁸⁰

Çokkültürcülüğün tutkuyla savunulup, eleştirilip, tanımlanıp ve tekrar tanımlandığını belirten Prato’ya göre çok-kültürcülük projesini savunanlar hoşgörülü bir toplumun ve sosyal harmoniyi inşa etmenin değerine vurgu yaparak bunu eşitlik ve medeni haklar adı altında yapmışlardır. Çok-kültürcülüğü prensipte savunanlar arasında dahi “ötekiliği” yabancılama devam eden politikaların eleştirisi yapılmıştır. Bu eleştirel destekçiler bu politikaları mutlak *tokenizm/yapmacılık* -tokenism- olarak tanımlamışlardır. Turner’ın çok-kültürcülük sınıflamasına göre farklılık çok-kültürcülüğünün politik amacının çeşitliliklerin kutsanmasına indirgenmiş olduğundan bahseden Prato eleştirel çok-kültürcülüğün ise daha hayati önem taşıyan

⁷⁹ Terence Turner, “*Anthropology and Multiculturalism: What is Anthropology That Multiculturalists Should Be Mindful of If?*”, **Cultural Anthropology**, Vol. 8, No. 4, Nov. 1993, pp. 411-413.

⁸⁰ **Ibid.**, pp. 413-414.

ve demokratik kültür oluşturmak için temel oluşturmaya yönelik meydan okumaları olduğundan bahseder. Bu konudaki daha güçlü eleştiriler çok-kültürcülüğün eninde sonunda bir topluluğun diğeri üzerindeki üstün konumunu, rekabeti ve çatışmayı ateşleyen temel olarak ayırıcı bir kavram olduğu yönündedir. Bu görüşe göre çok-kültürcülük etnik farklılıkları özelleştirerek ve öz kimlik tanımını bireyselleştirmesini sınırlandırarak kızıştırır. Dolayısıyla çok-kültürcülüğü liberal prensiplerin tersine hareket eden siyasi doğruluğun radikal bir şekli olarak tanımlamaktadırlar. Kymlicka bir kavram ve siyasi proje olarak çok-kültürcülüğü çok-ulusçuluk ve polietnisite arasındaki belirsizlikten doğan bütün karmaşanın üstünde tutmaktadır. Kymlicka yerlilerin azınlık haklarının göçmenlerden farklı olduğu ve farklı politikalara ihtiyaç duyduğunu iddia etmektedir.⁸¹

Kültür kavramının tanımı üzerine halihazırda uzlaşılammamış olması ve tartışmaların sürüyor olması bir yana çok-kültürcülük kavramı üzerine de oldukça çeşitli tartışmalar yapılmasına yol açmıştır. Her iki kavram da aldıkları biçim bakımından giderek çoğullaşmaktadır. Çok-kültürlülük kavramı çok-kültürcülük kavramı ile belli bir geçişkenlikte ele alınmakta iken tartışmalara farklı kavramlar da eklenmektedir. Kavramlar teorik düzlemde farklı biçimlerde ele alınmış ve tartışılmış, çok-kültürcülüğün politik/pratik düzlemde aldığı biçimler de yine farklılaşmıştır.

⁸¹ Prato, **op. cit.**, pp. 1-2.

C - Çok-Kültürlülükten Vazgeçiş/Geri Dönüş

Çeşitli uygulamalar ile çok-kültürlü toplumlarda çok-kültürcü politikaların da işlerliğini kaybettiğine dair çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. İngiliz politikacı Matthew Parris'in 2004'te çok-kültürcülüğün tehlikelerinden bahsettiği makalesinde çok-kültürcülüğün ayrımcılığın gizlenmiş formlarına sebep olacağını iddia etmiştir. Daha çok tikelci çok-kültürlülüğü *-particularist multiculturalism-* sorgulamıştır. Bu yaklaşım erime potası ile temsil edilmektedir. Erime potasında her bir kültür ve alt kültürün bütün bir ülkenin kültürüne katkı sağlaması amaçlanmaktadır. Plüralist çok-kültürcülükte ise kapsayıcı değerler bağlamında kültürel çeşitliliğin korunması ve farklı kültürlerin huzurlu bir şekilde etkileşim halinde olması amaçlanmaktadır. Bu kültürel mozaik için kullanılan en önemli örnekler Kanada ve Avustralya'dır. Parris'e göre, tikelci çok-kültürcülük gerçek politik tanınmanın cesaretlendirilmesi yerine, kültürel farklılıkların radikalleşmesine ve kültürel gettoların oluşmasına sebep olabilir.⁸²

Çeşitli örnekleri aşağıda yer alan bazı ülkelerin siyasetçilerinin yorumlarına göre çok-kültürcülük politikaları geçerliliğini yitirmiştir. Batı ülkelerinin İslam korkusu eksenli oluşan çok-kültürcülük yorumları güvenliği tehdit ettiği gerekçesi ile ülkenin birliğinin önemine binaen çeşitli "aşırı" tedbirlerin oluşmasını mazur göstermeye yöneliktir.

Fransız Sosyal İşler Bakanı Fillon çok-kültürcü politikaları Fransız değerlerine karşı bir tehdit olarak gördüğünü belirtirken, Hollanda Başbakanı Balkanende, çok-kültürlü bir topluluğun bir ulusu oluşturamayacağını ifade etmiştir. İspanya eski Başbakanı Jose Aznar çok-kültürcü politikaların ulusal parçalanmaya sebep olacağını belirtmektedir.⁸³

⁸² **Ibid.**, p. 5.

⁸³ Ayhan Kaya, "Göç: Güvenlik ve Korkunun İktidarı", **8-11 Aralık 2005 Uluslararası Göç Sempozyumu Bildiriler**, Zeytinburnu Belediye Başkanlığı, 2006, İstanbul, s. 26.

Almanya başbakanı Merkel Ekim 2010'da insanların mutlu bir şekilde yan yana yaşamasına dair olan multikulti kavramının artık çalışmadığını, göçmenlerin uyum sağlamak için daha fazla çalışmaları gerektiğini ve Almanca öğrenmeleri gerektiğini beyan etmiştir.⁸⁴

İngiltere Başbakanı David Cameron da Merkel'den bir kaç ay sonra, 5 Şubat 2011'de ülkesindeki terörist saldırılarının sorumlularının aşırı İslamcılar olduğundan hareketle çok-kültürcülük doktrinin iflas ettiğini açıklamıştır.⁸⁵ David Cameron'dan bir hafta sonra Fransa cumhurbaşkanı Sarkozy de çok-kültürcülük politikalarının başarısız olduğunu ifade ederek Müslümanların her vatandaş gibi ibadetlerini yapmakta özgür olduklarını fakat bunu sokağın ortasında yapmalarını istemediklerini beyan etmiş ve *"eğer Fransa'ya gelerseniz bir topluluğun, ulusal birliğin içinde erimeyi kabul edersiniz, eğer bunu kabul etmezseniz Fransa'da hoş karşılanmazsanız"*⁸⁶ şeklinde beyanda bulunmuştur.

Bu ve benzeri çok-kültürcü politikalara yönelik olumsuz vurgular daha çok Avrupa eksenli olarak ortaya çıkmıştır. Kanada ve Avustralya gibi göç ile ulus oluşturan devletler içinde de bu tarz açıklamalar gelmiş olsa bile üst düzeyde çok-kültürcü politikalar karşıtı açıklamalar yer almamaktadır. Belirtilmesi gereken bir diğer husus ise çok-kültürcülüğün Avrupa'da uygulanış şekli ile diğerleri arasında fark olduğudur. Avrupa'dan gelen çok-kültürcülüğün başarısız olduğuna ilişkin yorumlar bu ülkelerin ulus-devlet olarak kurulan ve ulusal birliğe daha büyük önem veren ülkeler olduğu gerçeği göz ardı edilmeden değerlendirilmelidir. Avrupa'da uygulanan çok-kültürlülük modeli ki, bu tam anlamıyla çok-kültürcülük politikaları haline gelememiştir, *"daha çok bireyi ve bireysel entegrasyonu esas alan ve grup kimliği ve haklarını tanımaktan çok uzak bir çokkültürlülük modeli"*⁸⁷ iken,

⁸⁴ <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-11559451>, (Çevrimiçi), 15 Nisan 2012.

⁸⁵ <http://www.newstatesman.com/blogs/the-staggers/2011/02/terrorism-islam-ideology>, (Çevrimiçi), 15 Nisan 2012.

⁸⁶ <http://www.dailymail.co.uk/news/article-1355961/Nicolas-Sarkozy-joins-David-Cameron-Angela-Merkel-view-multiculturalism-failed.html>, (Çevrimiçi), 15 Nisan 2012.

⁸⁷ Betül Duman, *"Çokkültürlülükten Ricat mı?"*, **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Dergisi**, Dizi: 3, Sayı: 23, 2011/1, s. 236.

Avustralya ve Kanada’da “*farklılığı*” kutsayan, grup aidiyetlerini ve haklarını önceleyen, devletçe aktif şekilde desteklenen çokkültürlülük modeli”⁸⁸ söz konusudur.

Ayrıca çok-kültürlü politikalar karşısı söylemlerin tarihleri incelendiğinde 11 Eylül olayları sonrası tüm dünyada İslam’a karşı değişen tutumun etkisi görülmektedir. Duman’a göre, bu süreçte ırkçılık, yabancı düşmanlığı, politik-dini ve kültürel hoşgörüsüzlük, ayrımcılık gibi yeni bir psiko-politik ortam⁸⁹ oluşmuştur. Çok-kültürlüğün farklılığı teşvik eden ve kutsayan yapısında arzulanan bir arada yaşam değerleri oluşturabilmesidir. Ancak bunun tam tersi sonuçları doğurduğu görülmeye başlandığını düşünen Duman göçmenlerle ilgili olarak söylem ve uygulama düzeyinde çok-kültürlülükten bir geri çekilmenin⁹⁰ olduğunu ifade etmektedir.

“Bu tür yaklaşımlar, kolaylıkla anlaşılabilirceği üzere, kültürel ve etnik farklılıkların kamusal alanda fazlasıyla görünür hale gelmesini ulusal bütünlüğe bir tehdit olarak algırlar. Çokkültürcülük onlara göre bölünme riski taşıyan bir anlayıştır ve ivedilikle bu anlayıştan vazgeçilmelidir.”⁹¹

Kamusal alanda görünürlüğü artan etnik ya da kolektif kimliklerin tanınma istemleri ile bu kimliklerin artışını tehlike olarak görerek ülkeyi sahiplenen ve azınlık kültürleri ötekileştirenler bu grupların görünürlüklerinin belirli bir düzeyde -kendi belirledikleri düzeyde- kalmasını istemektedirler.

Çok-kültürcü politikalara yöneltilen eleştiriler daha çok bireysel kimliklerdense kolektif kimliklere vurgu yapılması noktasında gelmektedir. Bu noktada Duvieusart-Déry çok-kültürcülüğün uygulandığı şekli ile tek ve basitleştirilmiş insanların kimliklerinin çeşitliliğini inkar eden, kolektif kimliği empoze ederek bireye grup kültürüne uyması konusunda baskı yapan böylelikle kimlikleri kemikleştirmekle

⁸⁸ Duman, a. y.

⁸⁹ Duman, a. y.

⁹⁰ A.e., s. 237.

⁹¹ Ayhan Kaya, “Göç: Güvenlik ve Korkunun İktidarı”, s. 26.

kalmayıp, insanları ve kültürleri olduklarından daha sistematik farklılıkları olduğu noktasında cesaretlendiren bir yapısı olduğunu ifade etmektedir.⁹²

Çokkültürlü toplum tartışmalarını sosyal anlamda gerici olduğunu iddia ederek eleştiren bir görüşe göre,

“Çokkültürlü toplum söylemi, eski/geçmiş modernliğe ait toplumsallaşma biçimlerine gerici/geriletici bir dönüşü içeriyor. Bu politikanın sonuçları, etnikleştirme ve kendini etnikleştirmedir. “Milli halk” ve “cemaat” yeniden keşfediliyor. Kültüralist ifadeler folklorla eğilim gösteriyor. Aynı zamanda, göçmenlerin muhatap olduğu bir dizi nesnel, ekonomik, hukuksal ve siyasal koşul ve zorunluluk/dayatma gözden kaçırılıyor ve kriminalizasyonun birçok önemli sahasına ilişilmiyor.”⁹³

Almanya ve oradaki çok-kültürcülük üzerine çalışma yapan İmran Ayata oradaki çok-kültürcülüğün yaşanan sıkıntılara bulunamayan çözüm olarak üçüncü seçenek olduğunu şu şekilde ifade etmektedir.

“Dışlama(rotasyon/geri dönüş) ile entegrasyon (yurttaşlığa alma) kutupları arasında salınan Almanya için çokkültürcülük; bir yanda ülke dışına sürme, dışlama ve gettolaştırmanın arzulanmayan sonuçlarından, diğer yanda yurttaşlık temelinde tam bir hukuksal entegrasyona ilişkin mutabakatın eksikliğinden çıkış yolu bulmayı sağlayacak bir üçüncü seçenektir.”⁹⁴

Derrida’ nın koşullu ve koşulsuz konukseverlik kavramlaştırmalarından hareketle, Medya Yeğenoğlu “koşullu konukseverliğin, çok-kültürcü hoşgörü biçiminde ötekini buyur etmesinin hükümran bir konum tesis edebilmenin aracı olarak işlediğini” ve “demokratik siyaset” veya “hakları olma hakkının”, koşulsuz konukseverlikle

⁹² Duvieusart-Déry, “Reification in the Census? Multiculturalist Policies and Identity Markers in 36 Democracies”, p. 16.

⁹³ İmran Ayata, “Almanya’da Göçmen Kültürü: Resmi Dışlanma İle Vesayetçi Çokkültürcülük Arasında”, **Toplum ve Bilim**, Sayı:82, Güz 1999, s. 17.

⁹⁴ **A.e.**, s.16.

mümkün olabileceğini” ileri sürmektedir.⁹⁵ Fakat çok-kültürcülük politikalarının temelinde yatan ev sahibi ülkenin kendi ülkesinin koşullarına uyum sağlanması koşulundan hareketle diğer kültürlerin kendi kültürlerini devam ettirmesine hoşgörü/müsamaha gösterilmesi şeklinde tezahür etmektedir.

⁹⁵ Meyda Yeğenoğlu, “Küreselleşen Dünyada Çokkültürcülük Ve Konukseverlik”, **Toplum ve Bilim**, Sayı: 92, Bahar 2002, s. 133.

D - Avustralya'nın Çok-Kültürcülük Politikası

Avustralya *bir* toplum yaratmak gayesi ile çeşitli ülkelerden göç almıştır. Bu noktada bir çok ülkenin göç yapısından farklılaşmaktadır. Farklı kültürlerden ve toplumlardan bireylerin meydana getirdiği Avustralya kültürel çeşitliliğin üst düzeyde olduğu ülkeler arasında yer almaktadır. Bu acıdan çeşitli kültürlerin meydana getirdiği toplumlar beraberinde pek çok sorunu gündeme getirmektedir. Tek dil, tek kültür temelinde oluşturulan ulus-devlet modeli kültürel çeşitliliğin toplumun temel unsurunu oluşturduğu bir ülkede çeşitli politikalar aracılığı ile uygulanmaya çalışılmıştır. Ancak süreç içerisinde bu politikaların ve uygulamaların farklı kültürlerin bir arada yaşadığı bir ülkede kendini gerçekleştiremeyeceği ve işlerliğinin bulunmadığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla Avustralya'da çeşitli kültürlerin bir arada uyumlu bir toplum oluşturulabilmesi adına uygulanması gereken politikanın Avustralya vatandaşlığı esasına dayalı olması gerektiği sonucuna varılmıştır. Bu anlamda farklı toplumların kendi kültürlerini sürdürmelerine olanak sağlayacak ve çeşitli kültürlerin harmoni içerisinde yaşamalarına destek olacak çok-kültürcülük politikalarına geçiş sağlanmıştır.

Avustralya istikrarlı kurumları, yüksek yaşam standartları, ekonomik genişlemesi, refahı ve çatışma bölgelerinden yalıtılması ile dünya üzerinde en uyumlu ve ahenkli ülkelerden biridir. 1788'den beri ülke herhangi bir devrim yaşamamış ve istilaya uğramamıştır. Avustralya'da 1860'dan beri hükümetler oy sandığıyla değişmiştir ve kadınlara oy kullanma hakkı İngiltere ve ABD'den önce verilmiştir.⁹⁶ Bu bağlamda Avustralya siyasal ve politik açıdan istikrarlı bir ülkedir. Politik ve siyasal istikrar ekonomik istikrar/refahla da desteklenmiştir. Dolayısı ile Avustralya siyasal, toplumsal ve kültürel açıdan çatışma, bunalım ve kaos ortamından uzaktır.

Avustralya'nın çok-kültürlü bir toplum olması sosyal bilimlerde bu alanda sayısız çalışma yapılmasına sebep olmuştur. Dünyanın en çok-kültürlü ülkelerinden biri olan Avustralya bu kültürel çeşitliliği kültürel zenginliğe çevirmeyi hedeflemektedir. Bir

⁹⁶ James Jupp, "*The Quest for Harmony*", **Social Cohesion in Australia**, Ed. by. James Jupp, & John Nieuwenhuysen, Emma Dawson, New York, Cambridge University Press, 2007, p. 9.

ülkenin uyguladığı çok-kültürcülük politikalarının gücü ile nüfus sayımındaki kimlik kategorileri arasında bir ilişki vardır.⁹⁷ Bu bağlamda Avustralya’da 270’den fazla ırk⁹⁸ bulunmaktadır ve 200’ün üzerinde konuşma dili⁹⁹ kullanılmaktadır. Bu rakamlar kültürel çeşitliliğin ne düzeyde olduğuna işaret etmektedir.

Kültürel çeşitliliğini oluşturan unsurlar içerisinde yer alan Avustralya’nın yerli halkı Aborijinler kendi içlerinde de çeşitliliğe sahiptir. Gemi ile getirilen suçlular da farklı etnik gruplardan gelmekte iken,¹⁰⁰ Avrupa koloni hareketinin başlangıcı ise 1788’de Sydney’in İngiliz suçlular için yerleşim yeri olarak kullanılmaya¹⁰¹ başlanmasına tekabül etmektedir.

Avustralya hükümetinin ya da tüm çok-kültürlülük kurumlarının temel argümanları Avustralya’nın kültürel çeşitliliğinin uzun bir tarihi olduğuna ilişkindir. Bu noktada üzerine en çok tartışılan konulardan biri Avustralya’nın yerli halkı Aborijinlerin Avustralya’daki konumu, kültür, gelenek ve dillerinin zenginliğidir.

Avustralya Çok-kültürlü Politikası -*Multicultural Policy*- kitapçığının önsözünde Başbakan Gillard sözlerine “*Avustralya çok-kültürlü bir ülkedir. Hepimiz Avustralyalı olduğumuz için “Australians all”¹⁰² şarkısını söyleriz*”¹⁰³ ile başlamıştır. Kültürel farklılıkların bir tarafa bırakılarak herkesin Avustralya vatandaşlığı kimliği altında birleşmesini hedefleyen çok-kültürcülük politikalarının geçmişi çok uzun ve tartışmasız değildir. Bu anlamda Avustralya’nın çok-kültürcülük politikalarına aşama aşama geçilmiştir. Çok-kültürcülük politikasına

⁹⁷ Duvieusart-Déry, **op. cit**, p. 17.

⁹⁸ Brian Pink, “*Culture and Recreation*”, **2008 Year Book Australia**, No. 90, ABS Cat. 1301.0, Canberra, ABS, 2008, p. 460.

⁹⁹ **Ibid.**, p. 455.

¹⁰⁰ National Multicultural Advisory Council, **Australian Multiculturalism For a New Century: Towards Inclusiveness**, Canberra, Commonwealth of Australia, 1999, p. 9.

¹⁰¹ Garry D. Bouma, Rod Ling, Douglass Pratt, **Religious Diversity in Southeast Asia and the Pacific: National Case Studies**, London, New York, Springer, 2010, p. 3.

¹⁰² “*Bütün Avustralyalılar*”, Avustralya milli marşının ilk sözleri.

¹⁰³ Julia Gillard, “*Foreword*”, **The People of Australia: Australia’s Multicultural Policy**, Commonwealth of Australia, 2011, p. Foreword.

geçiş aşamalarının tarihsel olarak ele alınması ve Avustralya'nın çok-kültürcülük politikasını nasıl uyguladığına değinilmesi gerekmektedir.

Avustralya'da çok-kültürcülük politikalarına pratik ve kurumsal düzeyde geçilmeden önce uygulanan *Beyaz Avustralya Politikası* Avrupalı olmayanların göçünü kesin olarak yasaklayan bir dizi yasama ve yürütme önlemlerini bünyesinde barındırmaktadır. 1901'de oluşturulan İngiliz Milletler Topluluğu Göç Kısıtlama Yasası, "*Commonwealth Immigration Restriction Act*" -IRA- yeni oluşan hükümetin ilk çıkardığı yasadır. Sınırlamalar yazı yazma testinin uygulanması yolu ile yapılmaktadır. Sınava giren bir kişinin Avrupa dillerinden birisi ile yazı yazamaması, söylenenleri anlamaması kişinin göç etmesinin kabul edilmeyeceğini göstermektedir. Yasaya göre ayrıca aptalların, delilerin, salgın ya da bulaşıcı hastalığı olanların, tehlikeli kişilerin, suçluların, daha önce cezaevinde bir sene ve üzerinde kalanların, fahişelerin ve kadın satıcılarının da Avustralya'ya girmesi yasaklanmıştır.¹⁰⁴

Beyaz Avustralya Politikası'nın dünyadaki çeşitli ırk ve evrim teorilerinden etkilenmiş olması mümkündür. Zaten ilk Avustralya başbakanının ırkçılıkla ilişkili olarak Amerika'yı örnek aldıklarını ifade eden konuşması dönemsel koşulların politika üzerinde çok etkili olduğunu göstermektedir. Beyaz Avustralya Politikası, II. Dünya Savaşı'nın ardından değişen ırk teorilerinin ve Çin'in baskısı ile zaman zaman tartışılmıştır. Avustralya, İngiltere göç kaynağının azalması ile diğer Avrupa ülkelerinden gelen göçmenlere kapısını açmıştır.

Yine 1901'de Pasifik Adalılar Yasası "*The Pacific Islanders Act*" Kuzey Avustralya'daki şeker fabrikalarındaki Malezyalı işçilerin problemlili varlığına son vermek için çıkarılmıştır.¹⁰⁵ Bu yasa göstermektedir ki yalnızca yeni yapılacak olan göçler denetim altında tutulmakla kalmayıp halihazırda Avustralya'da yaşayan ve beyaz ırktan olmayan kişilerin de uzaklaştırılması ve homojen bir toplum oluşturmaya çalışmalarıdır. Bu motivasyon ırkçılık duygusunun gelişmesine sebep

¹⁰⁴ Gwenda Tavan, *The Long, Slow Death of White Australia*, Carlton North, Scribe Pb., 2005, pp. 7-8.

¹⁰⁵ **Ibid.**, p. 8.

olmuştur. Jupp'a göre¹⁰⁶, 1910'larda Avustralya'da tek ırklı bir toplum oluşturma konusunda konsensus bulunmaktadır. 1943 istatistik verilerine göre¹⁰⁷ Avustralya %100 beyaz ve %98 Britanyalı'dır.

1951'deki Kolombo Planı'na göre, Avustralya'ya eğitim için gelen Asyalılara burs sağlanmış ve çeşitli yardımlar yapılmıştır. Bu planın amacı, gelişmekte olan Asya ülkelerinin teknolojik, sosyal ve politik olarak gelişmesine yardımcı olabilmek için genç insanları eğitmek, liderlik becerileri kazandırmak ve ekonomik anlamda desteklemektir.¹⁰⁸

1957'de, on beş yıl boyunca Avustralya'da yaşayan Avrupa kökenli olmayan kişilere Avustralya vatandaşı olma izni verilmiştir.¹⁰⁹ 1958 Göç Yasası ile okuma-yazma testi uygulamasından vazgeçilmiştir.¹¹⁰

1966'da Avrupalı olmayanlar kişilerle ilgili politikanın gözden geçirilmesinden sonra, Göç Bakanı Opperman, yerleşimci olmaya uygunlukları temelinde kalifiye olan kişilerin, halihazırda entegre olma kabiliyetlerine göre ve Avustralya'ya faydalı olacak özelliklere sahip olan kişilerin göç başvurularının kabul edileceğini beyan etmiştir. Aynı zamanda hükümet geçici oturumu olan ve Avustralya'dan ayrılmaya zorlanmayan Avrupalı olmayan kişilerin kalıcı oturum alabileceklerini ve beş yıl sonra Avrupalılar gibi vatandaş olabileceklerini duyurmuştur.¹¹¹ Savaş sonrası Avrupa'sında uygulanan "misafir işçi" programlarına karşı Avustralya'da bilinçli bir ret vardır. Kalıcı göçmenlik ideali ve tam vatandaşlık ülkenin sosyal demokratik değerlerinin başlıca ilkesidir. Paradoksal olan bu değerlerin önceleri Beyaz Avustralya Politikasını desteklemiş olmasıdır.¹¹²

¹⁰⁶ Jupp, "*The Quest for Harmony*", p. 12.

¹⁰⁷ Tavan, **op. cit.**, p. 40.

¹⁰⁸ Andrew Markus, James Jupp, Peter McDonald, **Australia's Immigration Revolution**, Crows Nest, Allen&Unwin, 2009, p. 11.

¹⁰⁹ <http://www.immi.gov.au/media/fact-sheets/08abolition.htm> (Çevrimiçi), 6 Haziran 2012.

¹¹⁰ Tavan, **op. cit.**, p. 103.

¹¹¹ <http://www.immi.gov.au/media/fact-sheets/08abolition.htm> (Çevrimiçi), 6 Haziran 2012.

¹¹² Markus, Jupp, McDonald, **op. cit.**, p. 9.

Mart 1966 duyurusu Beyaz Avustralya Politikasının kaldırılması hususunda dönüm noktası olmuştur. Böylece Avrupa dışından yapılan göçlerin sayısı yükselmeye başlamıştır. Ancak Beyaz Avustralya Politikasını terkediş çok-kültürcü politikaları hemen başlatmamıştır.

Misafir işçi olmaktan ziyade göçmenlerin Avustralya’da kalıcı olmalarını tasarlayan Avustralya politikası önceleri, göçmen aileler ve göçmenlerin asimilasyonu üzerine odaklanmıştır. 1970’lerden sonra asimilasyon politikası ile çok-kültürcülük politikası yer değiştirmiştir.¹¹³

1973’te Göç Bakanı Grassby’nin sunduğu bildiri çok-kültürcülük politikalarına geçiş serüveni içerisinde önemli bir yer tutmaktadır. Grassby konuşmasında ortalama bir Avustralyalı için asimilasyon, entegrasyon, homojen ya da çoğulcu toplum terimlerinin anlamsız olduğunu söyleyerek yeni bir terim ortaya atmıştır. “*Millet aile*” -family of the nation- olarak nitelendirdiği kavramını aile olgusu üzerinden açıklayarak bütün toplumun herkesin iyiliğini düşündüğü bir toplumda hiç kimsenin yapay ya da doğal olmayan bir dayanışma için kendi bireysel ihtiyaçlarını ve farklılığını inkar etmek zorunda olmadığını belirtmiştir. Herkesin kendi farklılıklarını yaşatarak birarada yaşamanın mümkün olduğundan hareketle sonraki dönemde hiçbir grubun diğerlerinden üstün olmadığını altını çizmiştir. Kültürel çeşitliliğe dikkat çekmek için Avustralya’nın yerli halkının da hiç homojen olmadığını, homojen bir toplumdaki bahsetmenin imkansızlığına değinmiştir. Misafir işçi kavramının sosyal adalet ve insani değerlerle ilişkili olarak hiç hoş karşılanmadığını ifade etmiştir.¹¹⁴ Grassby’nin olması gereken sistem hakkında da çeşitli açıklamalar yaptığı konuşması büyük yankı uyandırmıştır.

¹¹³ Lenore Manderson and Christine Inglis, “*Turkish Migration and Workforce Participation in Sydney, Australia*”, **International Migration Review**, Vol. 18, No. 2, Summer, 1984, p. 259.

¹¹⁴ A. J. Grassby, **A Multi-cultural Society for the Future**, Canberra, Australian Government Publishing Service, 1973, pp. 3-5.

Grassby'nin konuşmasından kısa bir süre sonra 1973'de Whitlam İşçi Partisi hükümeti döneminde Avustralya göç politikalarında ırk faktörünün aşamalı olarak kaldırılması hususunda üç adım atılmıştır. İlki, hangi etnik kökenden olurlarsa olsunlar bütün göçmenlerin daimi ikametgah aldıktan üç yıl sonra vatandaş olma hakkı yasalaştırılmasıdır. İkinci olarak, deniz aşırı ülkelerin ilgili makamlarına göçmen seçiminde ırk faktörünün tamamıyla önemsiz olduğuna dair yönergenin gönderilmesidir. Son olarak, göç ve ırk ile ilgili bütün uluslararası anlaşmalar imzalanmıştır.¹¹⁵

Avustralya'da II. Dünya Savaşı'ndan itibaren göçlerin yapısını değiştiren iki devrim olmuştur. İlki 1950'lerde, göçmenlerinin %80'inden fazlasının Birleşik Krallık kaynaklı iken göçlerin çoğunun Kıta Avrupası kaynaklı olmasına ilişkin bir değişikliğe işaret etmektedir. İkincisi, 1990 sonraları meydana gelen ve göçlerin çoğunluğunun kaynağının Asya ve Okyanusya'ya kayması ile sonuçlanan bir değişimdir.¹¹⁶

Avustralya'nın yürürlükteki Göç Programı kanunda belirtilen kriterleri sağladıkları sürece kişilerin etnik kökenine, kültürüne, dinine ve diline bakılmaksızın Avustralya'ya göç için başvurmalarına izin vermektedir. Göç programının iki unsuru vardır. Göçler vasıflı göçmenler, aile birleşimleri ve özel imtiyaz sahibi göçmenlerden oluşmaktadır. İkinci grup mülteciler ve insani yardıma ihtiyacı olanlardan oluşmaktadır.¹¹⁷

Avustralya'da II. Dünya Savaşı'ndan sonra göçmenler ya da göçmen çocukları nüfusun ikiye katlanmasını sağlamış ve işgücünde yaklaşık %60'luk bir artış olmuştur. 2001'de deniz aşırı ülkelerde doğanlar nüfusun %23'ünü oluşturmuştur.

¹¹⁵ <http://www.immi.gov.au/media/fact-sheets/08abolition.htm> (Çevrimiçi), 6 Haziran 2012.

¹¹⁶ Markus, Jupp, McDonald, **op. cit.**, p. 5.

¹¹⁷ <http://www.immi.gov.au/media/fact-sheets/20planning.htm> (Çevrimiçi), 6 Haziran 2012.

Göçmen emeği Avustralya'nın savaş sonrası gayri safi yurt içi hasılasındaki büyüme oranı %42'dir. Bir anlamda modern Avustralya göç ürünüdür.¹¹⁸

Jupp'a göre, Avustralya'da 1788'den beri her zaman bir "öteki" vardır. Çatışmalardan kaçınma ve iyileştirmek için toplumu yönetme geleneği 1978'den sonra çok-kültürcülük tabiri altında devam etmiştir. Hem ulusal hem de eyaletler düzeyinde işçi partililerce ve liberallerce bütün Avustralya hükümetleri tarafından resmi olarak kabul edilmesine rağmen tartışmalı bir kavram olmaya devam etmektedir. Kavram uzun yıllar istikrarlı bir şekilde saldırılara maruz kalmıştır. Asimilasyonist tavrılara geri dönüş de söz konusu olmuştur. Vatandaşlık başvuruları esnasında uygulanan vatandaşlık testleri Avustralya değerlerinin bilgisine ihtiyaç olduğu yönünde tanıtılmaktadır. Tarih öğretimi farklılıklardan ziyade ulusal başarılarla vurgu yapmaktadır. Vasıflı adaylar için puanlama sisteminde İngilizce bilgisinin önemi vurgulanmaktadır. Bütün bunlar İngiltere'de, Hollanda'da ve hatta Kanada'da kamu politikası olarak çok-kültürcülüğü ciddi bir tehdit altına sokmuştur. Amerika'daki medya tartışmalarının istikrarlı bir şekilde tekrarından yapılan çıkarımlara göre çok-kültürcülük bölücü, kabile milletlerini yaratan ve ulusal uyumu tehdit eden bir şeydir. Muhafazakar kanat tarafından ısrarla tavsiye edilen bu yol bir çok eyalet hükümetinin takip etmediği bir yol olmuştur. Jupp'a göre, çok-kültürcülük taraftarlarının iddia ettiği gibi ne bir ideoloji ne de kompleks bir felsefedir. Kitlesele göçün planlanan programı içinde geliştirilen faydacı ve sınırlı ılımlı bir politik yaklaşımdır. Bunun altında istikrarlı ve müreffeh bir toplumu oluşturan insanların geniş bir felsefesi vardır. Irkların eşitsizliğini ve kültürler arasındaki anlaşmazlığı inkar eder. Muhafazakar Amerikan çok-kültürcülüğü tüm kültürlerin eşitliği üzerine post modern bir inancı temel alan toplumsal mühendislik ve politik dürüstlük ideolojisidir.¹¹⁹

Çok-kültürcülük Avustralya Etnik İşler Komisyonu'nun 1977 tarihli raporunda ilk defa resmi olarak tanımlanmıştır. Buna göre, Avustralya çok-kültürlü bir toplumdur.

¹¹⁸ Glenn Withers, "Immigration", **The Cambridge Handbook of the Social Sciences in Australia**, Ed. by. Ian McAllister et al., Cambridge, Cambridge University Press, p. 74.

¹¹⁹ Jupp, "The Quest for Harmony", pp. 16-18.

Konsey Fraser hükümeti tarafından görevlendirilmiştir. Çok-kültürcülük politikasının kökenleri Whitlam hükümetine ve onun danışmanlarına aittir.¹²⁰

Avustralya da çok-kültürcülük politikası kültürel çeşitliliği toplumun gücü olarak görülmüş ve Avustralya topluluğuna katılacak herkesin emilimi için çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Gelenlerin Avustralya yaşam tarzını kabullenmeleri beklenmektedir. Yasa, devletin demokratik yapısı, ulusal dil olarak İngilizce en başta kabullenilmesi beklenenlerdir. Avustralya çok-kültürcülüğü göçmenlerin ve çocuklarının kendi geleneklerini ve kültürlerini sürdürme hakkını tanımaktadır. Çok-kültürcülük konseyi çok-kültürcülük politikalarının Avustralya'nın daha adil ve daha iyi bir toplum olmasına katkı sağlayarak çok güzel bir şekilde hizmet ettiğini belirtmektedir. Aynı zamanda konsey Avustralya'nın kültürel çeşitliliğinin dayanışma içinde ve uyumlu bir toplum olarak kalmasına yardımcı olduğu ve kültürel çeşitliliğin ekonomik, kültürel ve sosyal ilerlemeye çok büyük katkı sağladığını da ifade etmektedir.¹²¹

Çok-kültürcülük politikalarına ilişkin prensiplerinin yer aldığı *“The People of Australia”* (2011)¹²² -Avustralya Halkı- adlı kitapçıkta çok-kültürlülüğe ilişkin dört temel prensip yer almaktadır. Buna göre;

“1. Prensip: Avustralya Devleti bütün Avustralyalılar için geniş ulusal birliğin amaçları, topluluk uyumu ve demokratik değerlerimizin devamlılığı dahilinde kültürel çeşitliliğin yararlarını kutlar ve değerli görür.”

¹²⁰ James Jupp, **From White Australia to Woomera The Story of Australian Immigration**, New York, Cambridge University Press, 2002, p. 85.

¹²¹ National Multicultural Advisory Council, **Australian Multiculturalism For A New Century: Towards Inclusiveness**, Canberra, Commonwealth of Australia, 1999, pp. 9-10.

¹²² **The People of Australia: Australia's Multicultural Policy**, Commonwealth of Australia, 2011, p. 5.

Avustralya bu açıdan çeşitli kültürel görünümlerin bütün Avustralyalıları zenginleştirdiğine ve çok-kültürlü toplumu daha yaratıcı ve canlı kılacağına işaret eden temel bir prensibi benimsemektedir.

“2. Prensip: Avustralya Devleti Avustralya'nın sunduğu fırsatlardan herkesin yararlanabildiği, kültürel ve dilsel olarak farklı etnik kökenlerden gelen bütün Avustralyalıların ihtiyaçlarını karşılamak üzere sunulan devlet hizmetlerinin sorumluluğuna, toplumsal bağlılığına dayalı adil bir topluma adanmıştır.”

Bu prensipe göre; değişik kültürlerden olan kişilerin, Avustralya'ya katkı sağlama ve sosyal, kültürel, ekonomik hayat içinde yer alma konusunda eşit imkanları vardır.

“3. Prensip: Avustralya Devleti başarılı çok-kültürlü milletimizin ekonomik, ticari ve yatırımdan gelen faydalarını memnuniyetle karşılar.”

Avustralya Devletine göre göç ihtiyaç duyulan yetenekleri ve işgücünü sağlamakta ve ülkeye enerji, girişimcilik ve yaratıcılık kazandırmaktadır.

“4. Prensip: Avustralya Devleti tahammülsüzlük ve ayrımcılık ifadelerine çok sıkı ve gerekliyse kanun gücü ile cevap verirken anlayış ve kabulü teşvik etmektedir.”

Bu açıdan ırkçılık ve ayrımcılık, tahammülsüzlük ve önyargının bütün çeşitlerine karşı olan Avustralya Devleti'nde ırkçılık karşıtı yasalar vardır ve ırkçılığa, ayrımcılığa karşı önlemler almaktadır.

Avustralya Çok-kültür Danışma Konseyi'nin raporunda ise Avustralya'nın gelecekte de çok-kültürlü bir toplum olarak kalacak olmasının kaçınılmaz olduğu

belirtilmiştir. ¹²³ Avustralya kurumsal ve pratik düzeyde çok-kültürcülük uygulamalarını çeşitli prensiplere bağlamış ve bu prensipleri yasalarla desteklemiştir.

Avustralya'nın çok-kültürcülük politikası bir yanıyla koşullu konukseverlik kavramı üzerine oturabilirken, diğer yanıyla bütün kültürlerin toplumu oluşturan unsurlar olması fikrine dayanmaktadır. Anglo-Saxon kökenli olmayan göçmen halkın algısı koşullu konukseverlik üzerine şekillenirken, devlet politikası tüm göçmenlerle Avustralya'nın oluşturulduğu üzerinedir.

Welch'e göre, Avustralya'nın göç ülkesi olduğu gerçeğinden tarihinin ve kimliğinin ayrılmayacak olması göçmen grupları için her zaman gül bahçesi olduğu anlamına gelmemektedir. Aynı zamanda ülkede verilen eğitim farklı göçmen kültürlerine ve isteklerine göre ayarlanmış değildir. Welch'e göre, Avustralya'nın en başarılı çok-kültürlü ülkelerden biri olduğu söylene de, tarihi ırkçılıkla doludur. Bu nedenle her gelen nesil çeşitlilik ve çok-kültürlülük sözleşmesini sürekli yenilemelidir. ¹²⁴

Çok-kültürcü politikalara yönelik ihtiyaç bu politikaların içselleştirilmesini zaruri kılmaktadır. Avustralya'da mevcut kültürel çeşitliliğin uyum içerisinde devamlılığının sağlanabilmesi çok-kültürcü politikaların farklı kültürlerin temel gereksinimlerini karşılayabilme fırsatı yanında göçmenlerin ve onların çocuklarının Avustralya vatandaşlığı kimliği şemsiyesi altında toparlanabilmesinin sağlanması çok önemlidir. Çok-kültürcülük politikalarının temel hedefi bu gayeyi gerçekleştirmeye yöneliktir.

Avustralya'nın göçmen nüfusa duyduğu ihtiyaç neticesinde meydana gelen kültürel çeşitlilik çok-kültürcülük politikalarına olan ihtiyacı da beraberinde getirmiştir. Çok-kültürcülüğe yönelik teorik tartışmaların irdelenmesi Avustralya'nın çok-kültürcülük politikasının daha anlaşılır olmasına yardımcı olmuştur. Teorik tartışmaların

¹²³ Australian Multicultural Advisory Council, **The People of Australia: The Australian Multicultural Advisory Council's Statement on Cultural Diversity and Recommendations to Government**, yy, yy, 2010, p. 15.

¹²⁴ Anthony Welch, "*Cultural Difference and Identity*", **Education, Change & Society**, Edt. Connell et al., Melbourne, AUS: Oxford University Press, 2007, pp.155-156.

incelenmesi neticesinde bu alana dair henüz bir uzlaşmanın olmadığı anlaşılmıştır. Özü itibari ile çok-kültürcülük politikaları kültürel çeşitliliğin uyum içerisinde sürdürülmesine yönelik olarak toplumların kendi öz kültürlerini devam ettirebilmesine olanak sağlamayı hedeflemektedir. Avustralya’da uygulanan çok-kültürcülük politikası da bahsedilen hedefe hizmet edecek çeşitli kurumlar ve yasalar vasıtası ile işlemektedir. Toplum ve işgücü meydana getirmek gayesi ile desteklediği dış göçler sonucunda oluşan kültürel çeşitlilik çok-kültürcülük politikalarını zorunlu kılmıştır.

Avustralya’daki kültürel çeşitliliğin unsurlarından olan Türkler bu çalışma için ilgi odağı olmuştur. Avustralya’nın göç ve çok-kültürcülük politikaları karşısında Türk göçmenlerinin tavırları, tepkileri ve algıları bu çalışmanın araştırma bulgularının yorumlandığı üçüncü bölümde değerlendirilecektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AVUSTRALYA'DAKİ GÖÇMEN TÜRKLERİN KÜLTÜR, KİMLİK ALGILARI ÜZERİNE SAHA ÇALIŞMASI

A - Çalışmanın Amacı, Yöntemi

Bu çalışmanın temelde amacı, çok-kültürcülük politikasına sahip olan bir ülkeye göç etmiş olan Türk vatandaşlarının, bu politikanın başat unsurlarını ne şekilde değerlendirdikleri ve bu politikayı ne derece amacına hizmet eder olarak gördüklerini tespit etmeye çalışmaktır. Başat unsur dediğimizde kast edilen, Avustralya çok-kültürcülük politikasının temel prensipleridir. Çok-kültürcülük Politikası El Kitabı'nda dört temel prensip yer almaktadır. Prensiplerin ilki, Avustralya devletinin kültürel çeşitliliği bütün Avustralyalılar için bir zenginlik olarak görmesidir. Buna göre, kültürel çeşitlilik Avustralya'nın ulusal kanuni çerçevesi içinde tanınır. İkinci prensip olarak, Avustralya'nın bütün olanaklarından herkesin eşit bir şekilde yararlanabileceğinden bahsedilir. Devletin birimleri, farklı kültür ve dildeki kişilere devletin hizmetlerini sunma sorumluluğunu alır. Bu maddeye göre; değişik kültürlerden olan kişilerin, Avustralya'ya katkı sağlama ve sosyal, kültürel, ekonomik hayat içinde yer alma konusunda eşit imkanları vardır. Üçüncü prensipte, Avustralya'nın, başarılı bir çok-kültürlü toplumdaki gelen ekonomik ve ticari yararları desteklediğinden bahsedilir. Buna göre, göç ve kültürel çeşitlilik ekonomik canlanmayı ve refahı meydana getirmektedir. Son prensipte ise, Avustralya devletinin kültürlerin birbirini anlamasının ve kabullenmesinin teşvik edileceği belirtilerek, ayrımcılık ve ırkçılığın cezalandırılacağı açıklanması üzerinedir. ¹ Çok-kültürcülük politikası, özetle göçmenlerin adaptasyonunu kolaylaştırarak, kendi kültürlerini özgürce yaşamalarına olanak tanır. Çok-kültür politikası kültürel çeşitliliğin harmoni ile sonuçlanmasının hedeflendiği ve böylelikle bir toplumun oluşturulmaya çalışıldığı bir politikadır.

Çalışmanın diğer amacı, Türklerin Avustralya'ya ne derece entegre olduklarını ve vatandaşı oldukları Avustralya'yı ne derece vatan olarak benimsediklerini anlamaya çalışmaktır. Aynı zamanda, Türk kültürünü yaşatma ve diğer kuşaklara aktarma hususundaki tutumlarını tespit ederek geleceğe yönelik beklentilerini anlamaya

¹ Department of Immigration and Citizenship, *The People of Australia; Australia's Multicultural Policy*, Canberra 2011, p. 5.
http://www.immi.gov.au/media/publications/multicultural/pdf_doc/people-of-australia-multicultural-policy-booklet.pdf (Çevrimiçi), 8 Mayıs 2012.

çalışmaktır.

Çalışmanın önemini ise, dış Türkler konusunda yapılmış olan çalışmaların Avustralya ayağında çok fazla çalışma bulunmadığından dolayı, bu konuda yapılacak yeni çalışmalara olan ihtiyaç oluşturur. Bu çalışma ile, dış Türklerin yaşadıkları aidiyet hissi tespit edilmeye çalışılacaktır. Ayrıca, Avrupa dışındaki Türklerin problemlerini de tespit etmesi açısından ayrıca önemlidir. Avustralya'da yaşama süresinin, aidiyet hissini etkileyen bir faktör olup olmadığı araştırılacaktır. Avustralya'da yaşayan Türklerin çok-kültürcülük politikalarına bakış açıları ve bu politikaları nasıl değerlendirdikleri anlaşılmasına çalışılacaktır.

Araştırmanın evreni Avustralya'da Türklerin en çok bulunduğu şehirler olan Sydney ve Melbourne'de en az 2 yıl süre ile yaşayan, kendileri ya da ebeveynleri Türkiye'den çeşitli sebeplerle göç etmiş olan 17 yaş ve üzeri Türklerdir.

Araştırmanın örneklemini bu şehirlerde Türklerin yoğun olarak yaşadığı bölgelerde; çeşitli Türk dernekleri vasıtası ile ya da Türklerin yoğun olarak bulunduğu mekanlar aracılığı ile kartopu usulü kullanılarak oluşturulmuştur.

Araştırmada yöntem olarak açık ve kapalı uçlu sorulardan oluşan yapılandırılmış anket, mülakat ve odak grup görüşmeleri kullanılmıştır. Yapılandırılmış anket, demografik bilgiler, Avustralya'ya göç hikayesi, kimlik algıları, kültürel değerler ve algılar, Avustralya'ya uyum ve çok-kültürlülük politikalarına ve uygulamalarına bakış açılarını kapsayacak ve tespit edecek 153 sorudan oluşmaktadır.

Çalışma Mart-Haziran 2011 tarih aralığında 10 adet pilot anket uygulamasının ardından 250 kişiye uygulanmış olup, soruların büyük bir kısmı cevapsız bırakıldığı için geçersiz bırakılan anket formlarından sonra, 239 kişilik net rakama ulaşılmıştır. Derinlemesine mülakatların bir bölümü Avustralya'da yaşayan Türk toplumunun önde gelen simaları ve gazeteciler ile toplumun sorunları, entegrasyonu ve kültürüne yönelik verileri toparlamaya yönelik olarak yapılmıştır. Derinlemesine mülakatların

diğer bölümünde ise, Avustralya ve Türkiye arasındaki ikili anlaşmanın hemen ardından göç eden kişilerin göç hikayeleri ele alınmıştır.

Pilot uygulamanın ardından sorular gözden geçirilerek bazı soruların kişilerce çok fazla hususi bulunması ve tedirginlik oluşturması nedeniyle anket kağıdından çıkartılmasına ya da farklı şekilde formüle edilerek sorulmasına karar verilmiştir. Ayrıca anket sorularının ilk etapta Avustralya'ya gitmeden önce hazırlanması nedeniyle öngörülemeyen bazı detayların eklenmesi neticesinde anket formumuz hazırlanmıştır/şekillenmiştir. Tedirginlik uyandırdığı düşünülen sorulardan en dikkat çekici olanı “Aşağıdakilerden hangisine sahipsiniz?” sorusudur. Bu soru ile tespit edilmeye çalışılacak olan, taşınır taşınmaz mallara (ev, araba) hangi ülkede sahip oldukları üzerinden aidiyet tespiti yapılmaya çalışılacaktı. Fakat bu soru, maddi zarara uğrayabileceklerine dair yaşadıkları tedirginlik nedeniyle, “Birikiminizi ne şekilde değerlendirirsiniz?” şeklinde değiştirilerek, aynı şekilde aidiyete yönelik tespit yapılmaya çalışılmıştır.

Bununla birlikte, Avustralya'daki göçmenlerin, göç etme nedenlerine bağlı olarak oluşan statü farkları öğrenilerek, araştırmada çeşitli mukayeseler ve ilişkiler ortaya çıkaracak olan, gidiş statüleri netleştirilmiştir. “Avustralya'daki statünüz nedir?” sorusundaki cevap şıkları geliştirilmiştir. Pilot uygulama sırasında yapılan görüşmelerde; Türkler arasında boşanma oranının yüksek olduğu yönündeki yaygın kanaat sonucunda, “Evlenip boşandıysanız sayısı nedir?” şeklinde bir soru eklenmiştir. Eğitim düzeyinin tespitine yönelik sorularda Avustralya eğitim sistemi göz önünde bulundurularak düzenlenmiştir. “Ailenizden Avustralya'ya ilk gelen kimdir?” sorusunun cevaplarının da yetersiz kalması nedeniyle geliştirilmesi gerekmiştir. Avustralya'ya ilk gittiklerinde nerede kaldıklarının tespitine yönelik sorunun cevapları arasına “hostel” eklenerek düzenlenmiştir. “Şu anda ne iş yapıyorsunuz?” sorusunun cevapları arasına, pilot uygulama sırasında yapılan görüşmeler neticesinde, malulen emekli sayısının hayli fazla olduğuna yönelik genel kanıya binaen malulen emekli' kategorisi eklenmiştir. “Kültürel olarak kendinizi nasıl tanımlarsınız?” sorusunun cevapları içerisinde yer alan “Aussie” kavramı

gerçek Avustralyalı için yaygın olarak kullanıldığından dolayı ve “Wog” kavramı, göçmenler için yaygın olarak kullanıldığı için eklenmiştir.

B - Sosyo-Demografik Özellikler

Çalışmanın bu bölümünde araştırmaya katılanların hangi şehirden katıldıkları, cinsiyetleri, yaşları, doğum yerleri vb. demografik özellikleri ile hangi kentsel kökene ait oldukları, kendilerini kültürel, siyasi ve dini olarak ne şekilde tanımladıkları, kültürel değer yargıları, birbirleri ile ilişkileri, çocukları ile ilişkileri, Avustralya'ya gidiş sebepleri, beklentileri, aidiyet duyguları ve çeşitli tutumları yer almaktadır.

Tablo-1. Cinsiyet		
	Sayı	Yüzde
<i>Kadın</i>	121	50,6
<i>Erkek</i>	118	49,4
<i>Toplam</i>	239	100,0

Çalışmada kadın ve erkek sayısının eşit olmasına özen gösterilmiş, fakat geçersiz sayılan anketler neticesinde tam bir eşitlik sağlanamasa da Tablo-1 de görüldüğü gibi 121 kadın ve 118 erkek ile büyük oranda eşitlik sağlanmıştır.

Tablo-2. Anketin Yapıldığı Şehir		
	Sayı	Yüzde
<i>Sydney</i>	152	63,6
<i>Melbourne</i>	87	36,4
<i>Toplam</i>	239	100,0

Araştırma boyunca araştırmacının Sydney'de daha uzun süre kalması sebebiyle, Tablo-2'de de görüldüğü gibi Sydney'de uygulanan anketlerin sayısı Melbourne'de uygulanan anketlerin sayısından daha fazladır. Sydney'de tüm anketlerin %63,6'sı uygulanırken Melbourne'de bu oran %36,4 olmuştur.

Tablo-3. Yaş		
	Sayı	Yüzde
<i>19 yaş altı</i>	8	3,3
<i>19-29 yaş</i>	49	20,5
<i>30-39 yaş</i>	71	29,7
<i>40-49 yaş</i>	66	27,6
<i>50-59 yaş</i>	27	11,3
<i>60 ve üzeri yaş</i>	18	7,5
<i>Toplam</i>	239	100,0

Tablo-3’de de görüldüğü gibi, ankete katılanların en büyük oran olan yaklaşık %30’luk kesimini 30-39 yaş aralığındakiler oluştururken, ikinci sıradaki büyük oran yaklaşık %28’lik katılım ile 40-49 yaş aralığını, en düşük oran olan yaklaşık %3’lük kesimi 19 yaş altındakiler oluşturmaktadır. Ankete katılanların yaş aralıkları incelendiğinde; ABS 2006 nüfus sayımı verilerine göre²Avustralya’da yaşayan Türk nüfusunun yaş dağılımı 15-24 %6,5; 25-44 %47,5; 45-54 %18,5; 55-64 %13,8; 65-74 %6,49; 75-84 %2,25; 85+ %0,77 olarak belirlenmiştir. Anketteki yaş skalası ile nüfus sayımı istatistiğinin yaş skalası aynı olmasa da, iki tablo incelendiğinde benzer yaş gruplarının benzer oranlara sahip olduğu görülmektedir. Bu durum, evren ile örneklemin benzer özelliklere sahip olduğunu ve örneklemin; evreni temsil edebileceğini göstermektedir.

Tablo-4. Doğum Yeri-Kent/İlçe/Kır		
	Sayı	Yüzde
<i>Kent</i>	91	38,1
<i>İlçe</i>	70	29,3
<i>Avustralya</i>	42	17,6
<i>Kır</i>	33	13,8
<i>Diğer ülkeler</i>	3	1,3
<i>Toplam</i>	239	100,0

Tablo-5. Doğum Yeri-Bölge		
	Sayı	Yüzde
<i>İç Anadolu</i>	66	27,6

²ABS, Cat. No. 2068.0-2006 Census Tables, 2006 Census of Population and Housing, Country of Birth of Person by Age by Sex, based on place of usual residence.

<i>Yurtdışı</i>	45	18,8
<i>Marmara</i>	33	13,8
<i>Karadeniz</i>	30	12,6
<i>Ege</i>	26	10,9
<i>Akdeniz</i>	15	6,3
<i>G.Doğu</i>	14	5,9
<i>D.Anadolu</i>	10	4,2
<i>Toplam</i>	239	100,0

Ankete katılanların doğum yerleri Tablo- 4'den de görüldüğü gibi Türkiye'de doğmuşlar ise Kent, İlçe ve Köy kriterlerine göre ayrılmış, yurtdışında doğmuşlar ise Avustralya ve diğer ülkeler kategorileri oluşturularak, gerek Avustralya'ya göç ile gidenlerin gerekse Avustralya doğumlu kişilerin sayısal değerine ulaşılmaya çalışılmıştır. Tablo-5'de ise, yine aynı şekilde yalnızca Türkiye doğumlu kişilerin doğum yerlerinin coğrafi bölgelerinin sayısal değeri görülmektedir. Buna göre, yaklaşık %38'lik büyük bir oran Kent doğumluları işaret ederken, ardından yaklaşık %29'luk oran İlçe doğumluları göstermektedir. Doğum yerini kır olarak belirleyenler ise yaklaşık %14'lük bir temsile sahiptir.

Doğum yerlerinin coğrafi bölge analizine bakıldığında ise; İç Anadolu Bölgesi yaklaşık %28 ile en yüksek orana sahipken, Doğu Anadolu ve Güney Doğu Anadolu Bölgesi toplam olarak yaklaşık %10 ile en düşük orana sahip olan iki coğrafi bölgedir. Buna göre Avustralya'ya yapılan göçlerin yoğunlukla İç Anadolu Bölgesi'nden, ardından Marmara ve Karadeniz bölgelerinden olduğu görülmektedir. Sydney'de çıkarılan **Turkish News Weekly** gazetesinin sahibi ve editörü mesleği gereği Avustralya'daki Türk toplumunu iyi tanıdığı düşünülen Levent Ağaayak, göçlerin Çorum, Sakarya ve Denizli illerinden daha fazla olduğunu söylerken bu tarz yoğunlaşmaların sebebinin İşçi Kurumu'nda çalışanların kendi hemşerilerini yönlendirmesinden kaynaklandığını iddia etmektedir. Çorumluların Melbourne'de, Sakarya ve Denizlilerin Sydney'de yoğunlaşmış olduğunu birebir görüşmeler de göstermiştir. Fakat hangi ilden ne kadar göç yapıldığına dair resmi bir rakama ulaşamamıştır.

Tablo-6'da³ görülebileceği gibi, ankete katılanlar büyük oranda (%75) hem Türkiye hem Avustralya vatandaşı yani çifte vatandaşken, yalnızca Türk vatandaşı olanların oranı %20 olarak bulunmuştur. Bu %20'lik Türk vatandaşı oranı ise Avustralya vatandaşlığına başvurmuş ya da vatandaşlık başvurusu yapabilmek için gerekli şartları taşımayan kişilerden oluşmaktadır. İlgi çekici olan ise, düşük bir oran olsa bile Türkiye vatandaşlığını almayanların bulunmasıdır. Yalnızca Avustralya vatandaşlığına sahip olan Türkiye kökenliler ise %5'lik bir kesimi oluşturmaktadır. Türk vatandaşlığını almama sebebi erkekler için çoğunlukla askerlik mükellefiyeti altına girmeyi istememek olurken, kadınlar için de gereksinim duymamak, ihtiyaç hissetmemek, Avustralya vatandaşlığını yeterli görmek olarak açıklanmıştır.

Medeni durum istatistiğine baktığımızda, Tablo-7'de⁴ ankete katılanların %69'unun evli olduğu görülmektedir. Avustralya'nın diğer işçi göçü alan ülkelerden farkı, yalnızca ülkesinin ekonomisini iyileştirmek için istihdam yaratması değil ülkenin temel eksiği olan nüfusu belirli bir seviyeye çekmeye çalışmasıdır. Bir diğer anlamıyla toplum oluşturma çabasıdır. Zaten bunun için yapılan ülkelerarası ikili göçmen anlaşmalarında evli kişileri tercih ettiği bilinmektedir.

Tablo-8'deki⁵ eğitim düzeyi istatistiklerine bakıldığında üniversite mezunu oranının %31 oranındaki bir temsille en tepede olduğu gözlenmektedir. Arkasından yaklaşık %26'lık oran lise mezunu iken, sıralamada üçüncü sırayı yaklaşık %15 ile ilkökul mezunları almaktadır. Üniversite mezunu oranının yüksek çıkmasının en önemli sebebi araştırmacının anketi uyguladığı iki şehirden biri olan Melbourne'de daha sınırlı bir vaktinin olması ve bu yüzden araştırmanın yoğunlukla, kolay erişilebilen Türk okullarının öğretmenleri üzerinde uygulanmasının sonucu olarak tüm ankete yapmış olduğu bir etkidir. Avustralya'da yaşayan Türklerin eğitim düzeylerinin yüksek olduğu düşünülemez. Bunu detaylı bir şekilde görebilmek için Sydney ve Melbourne eğitim düzeyleri ayrı tablolar (Tablo-9, Tablo-10) halinde de çıkarılmış

³ Bkz. Ek-1

⁴ Bkz. Ek-1

⁵ Bkz. Ek-1

olup, Tablo-9'a göre, Sydney'de eğitim düzeyi olarak en yüksek orana sahip olan grubu lise mezunları yaklaşık %30 ile temsil etmektedir. Sydney araştırmasına katılanların daha homojen bir yapıya sahip olduğu düşünülürse eğitim düzeyi açısından temsillerin tüm Avustralya'ya genellenmesinde bir sakınca gözükmemektedir.

Tablo-9. Eğitim Düzeyi* -Sydney-

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Okur-yazar değil</i>	2	1,3	1,3
<i>İlkokul</i>	28	18,4	18,4
<i>Ortaokul</i>	22	14,5	14,5
<i>Lise</i>	46	30,3	30,3
<i>Meslek Okulu (TAFE) -Kolej</i>	16	10,5	10,5
<i>Üniversite</i>	34	22,4	22,4
<i>Lisansüstü</i>	4	2,6	2,6
<i>Toplam</i>	152	100,0	100,0

*Anketin yapıldığı şehir = Sydney

Tablo-10. Eğitim Düzeyi* -Melbourne-

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>İlkokul</i>	7	8,0	8,0
<i>Ortaokul</i>	2	2,3	2,3
<i>Lise</i>	16	18,4	18,4
<i>Meslek Okulu (TAFE) -Kolej</i>	6	6,9	6,9
<i>Üniversite</i>	40	46,0	46,0
<i>Lisansüstü</i>	16	18,4	18,4
<i>Toplam</i>	87	100,0	100,0

*Anketin yapıldığı şehir = Melbourne

Eğitim alabilme imkanları açısından Avustralyalıların ya da Avustralya'ya yerleşmiş olan göçmen grupların herhangi bir sıkıntısı olmasa da, eğitim düzeylerinin yüksek olmadığı tüm araştırma grubumuzun kabul ettiği bir gerçekliktir. Tablo-11'de⁶ yer alan "Avustralya'daki Türk gençlerinin üniversite eğitimine çok fazla rağbet etmemelerinin sebebi ülkenin sosyo-ekonomik yapısının üniversite eğitimine ihtiyaç

⁶ Bkz. Ek-1

duymaksızın iyi şartlarla yaşamaya imkan vermesidir.” şeklinde yapılandırılmış olan ve güçlüden zayıfa doğru 5 puanlık bir skalaya sahip olan değerlendirme (kanaat) sorusuna “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” şeklinde cevap verenlerin oranı yaklaşık olarak %72 gibi çok büyük bir temsile sahiptir. Yaklaşık %14’lük bir kesim “fikrim yok” diyerek bu konuda net bir görüşe sahip olmadıklarını beyan ederken, diğer %14’lük kesim “katılmıyorum” ve “kesinlikle katılmıyorum” diyerek Türklerin üniversite eğitimine ihtiyaç duymadıklarına yönelik yargıya karşı çıkmaktadırlar. Ankete katılanların büyük çoğunluğunun Türk gençlerinin üniversite eğitimine pek fazla rağbet etmediklerine dair değerlendirmesi, Türklerin Avustralya’ya ekonomik faktörlerin etkili olduğu bir göç yaşamış olmalarının sonucu olarak değerlendirilebileceği gibi Avustralya’nın sosyo-ekonomik şartlarında yüksek öğretimin aldığı yerin bir sonucu olarak da gösterilebilir. Tablo-12’de yer alan “Avustralya’da yaşamının en güzel tarafı nedir” sorusuna verilen cevaplar içinde en az tercih edilen 2 cevaptan biri olan ve yaklaşık %4’lük bir temsile sahip olan ‘eğitim olanaklarının yüksek olması’ ve yaklaşık olarak %49 ile en fazla tercih edilen ‘yaşam şartlarının sosyo-ekonomik olarak çok iyi olması’ cevapları da tezimizi desteklemektedir.

Tablo-12. Size Göre Avustralya'da Yaşamın En Güzel Tarafı Nedir?			
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Yaşam şartlarının sosyo-ekonomik olarak çok iyi olması</i>	116	48,5	49,2
<i>İnsan haklarına saygılı olunması</i>	39	16,3	16,5
<i>Tüm insanlara eşit muamele edilmesi</i>	27	11,3	11,4
<i>Çok-kültürlü bir ülke olması</i>	19	7,9	8,1
<i>Özgürlükler ülkesi olması</i>	19	7,9	8,1
<i>Eğitim olanaklarının yüksek olması</i>	10	4,2	4,2
<i>Yok</i>	6	2,5	2,5
<i>Toplam</i>	236	98,7	100,0
<i>Cevapsız</i>	3	1,3	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Kişilerin yüksek dereceli bir eğitim olmaksızın da iyi şartlarda yaşayabilme imkanlarına sahip olduklarına inanmış olmaları şeklinde bir kanaate, derinlemesine mülakatlardan ve anket sonuçlarından ulaşılabilmektedir. Sydney eğitim ataşesinin belirttiğine göre ise, Türklerin eğitim seviyesi Avustralyalıların eğitim seviyesinden çok da farklı değildir. Özellikle 3.nesilin üniversite eğitimine yönelme durumlarında artış olduğunu söylemektedir. Avustralya'daki sosyo-ekonomik yapının getirisi olarak, lise mezunu, TAEFF (meslek lisesi) ya da college (meslek yüksek okulu) mezunu olarak bile yüksek ücretli kalifiye işe sahip olma imkanları yüksek eğitime yönelik talebi düşüren çok önemli bir faktördür.

Avustralya'ya Türk göçünün sebebi olan ekonomik faktörler, ilk giden göçmen grubunun ve onlardan sonraki kuşağın öncelikli amaçlarının eğitimden ziyade iyi şartlarda yaşamaya imkan veren işlere yönelmelerine sebep olmuştur. Avustralya'da yaşayan Türk göçmenlerin en çok yer aldığı meslek grubu Avrupa'da yaşayan Türk göçmenlerinin de yaygın bir şekilde yer aldığı bilinen genelde gıda sektörü ve özelde döner-kebab sektörü olarak ortaya çıkmaktadır. Avustralya'ya ilk giden Türk göçmenler, fabrika işçisi olarak başladıkları Avustralya göç deneyimini, ülkenin açık alanı olarak bilinen gıda sektöründe devam ettiren ve kendilerine açtıkları alanı çocuklarına devrederek, Türklerin dönerci olarak tanınmalarına ve bu alanın aile işine dönüşmesine vesile olmuşlardır. Bilindiği üzere Avustralya bir ulus oluşturmak için öncelikle Anglo-Saxon kökenli kişileri tercih etmiştir. Fakat Avrupa'dan

Avustralya'ya göç talebine yönelik olan azalma neticesinde dünyaya açılmıştır. Bir çok alanda olduğu gibi yemek alanında da bir çok kültürün çeşitliliği bu alanın zenginleşmesine sebep olmuştur. Görüştüğümüz Türklerin iddiası Avustralya'ya Türkler gelmeden öncesinde, Avustralya'nın hiç yemek kültürünün olmadığı yönündedir. Bu çok göreceli ve büyük bir iddiadır belki ama diğer taraftan da gıda sektöründe boşluk olduğu düşüncesini desteklemektedir. Sydney İş Adamları Derneği (SIAD) Başkanı'nın verdiği bilgiye göre, son 15 yıldır fabrika işlerinden esnaflığa geçiş yapan ve orta ölçekli işletmelerin henüz olduğu bir toplum olan Türklerin kebabçılık hikayesi ciddi bir sektörün oluşumuna sebep olmuş ve Mc Donalds gibi zincir firmaları geçerek ciddi bir yekunun oluşumuna sebep olmuştur. Tam sayıları bilinemese de binlerce kebabçının varlığından söz edilmektedir. Henüz zincir kebabçıların varlığından söz edilemese de çok yakında bu tarz oluşumların sinyallerinin geldiğinden bahsetmektedir. Türk toplumunun kendini hiçe sayan küçümseyen 'hiçbir şey olamamışız, kebabçı olmuşuz' yargılarını eleştiren SIAD Başkanı Avustralya kültürüne katılan, Avustralya'nın bir parçası olan kebab sektöründe ciddi paralar döndüğünü belirterek, daha da büyütülmesi yönünde ciddi adımlar atılması gerektiğini söylemektedir. Kebab sektörü haricinde de bakkallık, manavlık, kasaplık, fırıncılık, inşaat, mobilya, galeri vb alanlarda Türklerin çalışma alanlarının çeşitlenmeye başladığından söz etmektedir. Üçüncü kuşaktan olan gençlerin ise büyük şirketlerde, sigortacılık ve bankacılık sektörlerinde değişik pozisyonlara gelmeye başlaması ile Türklerin çalışma alanlarında zengin bir yelpazenin olduğu söylenebilir.

Yapmış olduğumuz anket çalışmasının sonuçları da bu zenginliğe işaret etse de, Tablo-15'de⁷ yer alan, meslek dağılımlarına baktığımızda öğretmen-akademisyen kategorisinin yaklaşık %16 ile en yüksek oranı gösterdiği görülmektedir. Bu kategorinin bu kadar yüksek olması, eğitim düzeyi istatistiklerinde üniversite mezunlarının yüksek çıkma sebebiyle aynıdır. Araştırmacının anketi uyguladığı iki şehirden biri olan Melbourne'de daha sınırlı bir vaktinin olması ve bu yüzden araştırmanın yoğunlukla, kolay erişilebilen Türk okullarının öğretmenleri üzerinde

⁷ Bkz. Ek-1

uygulanmasının sonucu olarak, öğretmen-akademisyen kategorisi birinci sırayı almıştır.⁸ İkinci sırayı yaklaşık %12'lik bir oranla alan döner-kebab sektörünün, bahsedilen sebeplerden ötürü sıralamada en üst sırada olduğu söylenebilir. Ev hanımı, emekli, öğrenci, işsiz ve malulen emeklilerin oluşturduğu istihdama katılmayanların oranı %38 ile çok büyük bir paydaya sahiptir. Kendisini emekli olarak tanımlayanlar içerisinde hiç çalışmasa da yaş emekliliğine hak kazananlar da yer almaktadır. Bütün emekli kategorilerinin yaklaşık olarak %13 olduğunu düşünürsek ve onları istihdama dahil olmayan kategorisi içine almazsak bile, %25 gibi çok yüksek bir oranın herhangi bir işte çalışmadığı ortaya çıkmaktadır. Bu oranın bu kadar yüksek çıkmasının sebebi, sosyal bir devlet olarak Avustralya'nın işsizlere yapmış olduğu sosyal yardımların onların geçinmelerini sağlayacak düzeyde olmasıdır. Derinlemesine mülakatlar ya da katılımlı gözlemler neticesinde kişilerin *'herhangi bir yerde çalışsak da zaten bu kadar kazanırız, niye çalışalım ki...'* vb. söylemleri de istihdam dışında kalan kişilerin oranının neden bu kadar yüksek olduğunu izah eden sebeplerin başında yer almaktadır. Avustralya İstatistik Bürosu'nun 2006 verilerine göre⁹, Avustralya'da yaşayan Türklerin istihdam dışında kalanlarının (15 yaş ve üzeri) oranı %49,4 iken, işsizlik oranı %11'dir. Örneklemimizin 17 yaş ve üzeri kişilerden oluştuğu göz önünde bulundurulursa, çalışmamızın verilerine göre istihdam dışında kalanların oranının %38 olması örneklemimizin araştırma evrenini yansıttığı düşünülmektedir.

Avustralya'ya Türk göçünün tarihsel kökenine indiğimizde, Türkiye'de yaşanan ekonomik bunalımların sebep olduğu yoğun işsizlikten kaçış ve yaşam koşullarının iyileştirilmesine yönelik arayışlar ve o dönemde Avrupa'ya yapılan yoğun işçi göçünün ardından, Avustralya'nın işgücüne olan ihtiyacı iki ülke arasında 1967'de yapılan ikili anlaşmalarla neticelenmiş ve Türkler Avustralya'ya gruplar halinde göç etmişlerdir. İşçi olarak çalışmaya başlayan ve ilk etapta Avustralya hükümetinin 'hostel' adı verilen misafirhanelerinde kalan Türkler, anlaşmanın maddesi gereği en

⁸ Tablo-16 ve Tablo-17'de Sydney ve Melbourne meslek dağılımları ayrı ayrı verilmiştir. Bkz. Ek-1

⁹ <http://www.abs.gov.au/AUSSTATS/abs@.nsf/Previousproducts/3416.0Main%20Features42008?opendocument&tabname=Summary&prodno=3416.0&issue=2008&num=&view=#Anchor6>, (Çevrimiçi), 10 Mart 2012.

az 2 yıl Avustralya’da çalışmak zorunda idiler. Avustralya’ya göç hikayelerini dinlediğimiz kişilerin hepsi 2 yıl sonunda dönmek üzere geldiklerini fakat düşündükleri miktarlarda para biriktiremedikleri için dönüşü sürekli ertelediklerini, şimdilerde ise çocuklarının Avustralya’da yaşıyor olmaları ya da sağlık hizmetlerinin Avustralya’da daha iyi olması gibi nedenlerden ötürü geri dönemediklerini belirtmektedirler.

Avustralya’ya göç hikayelerini dinlediğimiz kişilerin hemen hepsi hikayelerini anlatırken, üzerinden yıllar geçmiş olsa bile Avustralya’ya gidiş tarihini verirken gün, ay, yıl hatta uçağın iniş saatine kadar inmişlerdir. İlk göçmen kuşağından ve fabrikadan emekli olan Kamil Bey örnek olarak gösterilebilir.

“Kamil Bey: 40 sene, 1 ay oldu biz buraya geleli.

İnan: Ooo! Gün sayıyorsunuz Kamil Bey.

Kamil Bey: Bak ben söylüyeyim. 71’in 2. Ayının 15’inde, saat 3’ü çeyrek geçe Sydney’e indik biz.”

Unutmanın mümkün olmadığı, hayatlarının dönüm noktası olarak gördükleri bir şeydir göç onlar için. Göç bu insanlar için sıradanlaşmamıştır, hayatlarında milat gibidir. Çünkü hayatları göç öncesi ve sonrası diye ikiye ayrılmıştır. Unutmadıkları bir diğer tarih ise, Avustralya’da yaşamaya başladıktan sonra Türkiye’ye ilk gittikleri tarihtir. Düşündükleri gibi iki sene kalıp temelli dönemedikleri gibi, ziyaret için gidişleri bile çok uzun bir zaman sonra olmuştur. Tablo-80’de görülebileceği üzere, Avustralya’da yaşamaya başladıktan sonra Türkiye’ye ilk gidiş tarihleri sorulan katılımcıların yaklaşık %23’ü “6 ila 10 yıl” arasındaki bir süre zarfından sonra Türkiye’yi ziyaret ettiklerini söylemektedir. “2 ya da 3 yıl sonra” ve “4 veya 5 yıl sonra” ilk defa Türkiye’yi ziyaret için gittiklerini söyleyenler eşit orandadır (yaklaşık %21). “Hiç gitmedim” diyenler ise %13 civarındadır. “1 yıl sonra” Türkiye’ye gittiklerini söyleyenler yaklaşık %11, “6 ay sonra” ziyaret edenler ise % 6 civarındadır. Avustralya’da yaşamaya başladıktan 11 yıl ve üzeri bir zaman sonra Türkiye’yi ziyaret etme imkanı bulanlar yaklaşık %4’tür.

İkili anlaşmalar aracılığı ile Avustralya'ya giden göçmen kuşağının hedefi 2 yıl içerisinde Türkiye'de bir iş kurmaya ve gayri menkul edinmeye yetecek kadar bir birikim yaparak Türkiye'ye geri dönmektir. Hedeflerine ulaşabilmek için Türkiye'ye gidişlerini sürekli ertelemişlerdir. Erteleme sebepleri içerisinde tepe noktasında Türkiye'de yaşanan ekonomik bunalımlar yer almaktadır. Ekonomik bunalımlar neticesinde geri dönüşlerinde ihtiyaç duyacakları miktar beklenenin üstüne çıkmıştır. Tablo-82'ye göre, göçmen olarak Avustralya'ya gidenlerin yaklaşık %36'sı "2-3 yıl sonra", %23'ü "6 ila 10 yıl" arasındaki bir süre zarfında ve %21 civarı "4-5 yıl sonra" Türkiye'ye ilk defa gitmişlerdir. Yaklaşık %46, Türkiye'ye dönme hedeflerini gerçekleştiremeseler de; en az 3 yıllık bir dönemde Türkiye'ye ilk ziyaretlerini yapabilmişlerdir. Göçmen çocuğu olarak gidenlerin ise, yaklaşık %53'ü "6 ila 10 yıl" arasında, %25'i "4-5 yıl sonra" Türkiye'ye ilk defa gidebilmişlerdir. Yakınlarının isteği ile göç edenlerin yaklaşık %28'i "2-3 yıl sonra" ve diğer %28 civarı "4-5 yıl sonra" Türkiye'ye ilk ziyaretlerini yapmışlardır.

Tablo-82. Avustralya'ya geldikten sonra Türkiye'ye ilk defa ne kadar süre sonra gittiniz? * Avustralya'ya yaşamak için hangi statüyle geldiniz? Çapraz Tablo

		Avustralya'ya yaşamak için hangi statüyle geldiniz?									Toplam
		Göçmen olarak	Yakınlarının istek yapması ile	Mülteci olarak	Turist olarak	Öğrenci olarak	Göçmen çocuğu olarak geldim	Diğer	Çalışma vizesi	Evlilik	
Avustralya'ya geldikten sonra Türkiye'ye ilk defa ne kadar süre sonra gittiniz?	6 ay sonra	3	2	0	0	3	3	0	1	0	12
		4,9%	3,7%	,0%	,0%	12,5%	9,4%	,0%	16,7%	,0%	6,1%
	1 yıl sonra	6	4	0	1	8	0	1	2	0	22
		9,8%	7,4%	,0%	14,3%	33,3%	,0%	33,3%	33,3%	,0%	11,2%
	2-3 yıl sonra	22	15	0	0	2	1	0	1	1	42
		36,1%	27,8%	,0%	,0%	8,3%	3,1%	,0%	16,7%	25,0%	21,3%
	4-5 yıl sonra	13	15	1	1	3	8	0	1	0	42
		21,3%	27,8%	16,7%	14,3%	12,5%	25,0%	,0%	16,7%	,0%	21,3%
	6 yıl-10 yıl	14	7	1	2	1	17	2	0	1	45
		23,0%	13,0%	16,7%	28,6%	4,2%	53,1%	66,7%	,0%	25,0%	22,8%
	Hiç gitmedim	2	8	3	2	7	1	0	1	2	26
		3,3%	14,8%	50,0%	28,6%	29,2%	3,1%	,0%	16,7%	50,0%	13,2%
	11 yıldan fazla	1	3	1	1	0	2	0	0	0	8
		1,6%	5,6%	16,7%	14,3%	,0%	6,2%	,0%	,0%	,0%	4,1%
Toplam	61	54	6	7	24	32	3	6	4	197	
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Avustralya’da yaşıyan Türkler, Türkiye’ye kesin dönüş yapmak isteseler de, alışkın oldukları hayat tarzı ve kurmuş oldukları düzenden de vazgeçememektedirler. Avustralya’da yaşamlarına devam ederken, Türkiye ile ilişkilerini de koparmak istememektedirler. Bunu gerçekleştirebilmenin yollarından en önemlisi Türkiye’ye yapılan ziyaretler olarak değerlendirilebilir. Türkiye’ye yapılan ziyaretlerin sıklık derecesinin yer aldığı Tablo-83’e göre, katılımcıların yaklaşık %33’ü “bir kaç senede bir”, %30’u “4-5 senede bir”, yaklaşık %8’i “nadiren” ve %8’i “her sene” ziyaret ederken; yaklaşık %12’si “Türkiye’ye hiç gitmediklerini” söylemektedir. Türkiye’ye yapılan ziyaretlerin çok sık olamamasının en önemli sebebi, iki ülke arasındaki mesafe ve buna bağlı olarak bütçenin etkilenmesidir. Emekli olan ve kalabalık olmayan aileler her sene Türkiye ziyareti yapabilmektedir. Anketler uygulandığı sırada, ailecek Türkiye’ye gitmenin bütçesini nasıl etkilediğini anlatan katılımcılardan biri, istedikleri zaman gidemeyeceklerini söylemiştir. Çünkü Türkiye’ye gidişin kendisine 50 bin dolara mal olduğunu ve gerekçesini anlatmıştır.

“Yol parası zaten çok pahalı. Buna ilaveten Türkiye’ye giderken eli boş gidemezsin. Herkes gözünün içine bakar. Avustralya’da olduğumuz için bizi çok zengin zannediyorlar. Mortgage ödemem var. Gitmeden önce orada kalacağım sürenin de borcunu ödemem gerekiyor. Bu da 50 bin doları buluyor.”

Türk göçmenlerin, Türkiye’ye gitme sebepleri arasında, aile ziyaretleri, tatil yapma isteği ağırlıklı yer tutmaktadır. Tablo-84’e göre; aile ziyareti için Türkiye’ye gidenler katılımcıların yaklaşık %74’ünü oluştururken, tatil yapmak birinci önceliği olanlar ise %20 civarındadır. Aile ya da memleket eksenli ziyaretlerin sebebi çok anlaşılırdır. Tatil yapma eksenli ziyaretlerde bulunanlar daha çok, Avustralya doğumlu ya da Avustralya’ya çocuk yaşta giden kişilerden oluşmaktadır.

Türkiye’ye yapılan ziyaretleri, genel seçim takvimine uyarlayanların da olup olmadığını ve Türkiye’de oy kullanmanın ne derece önemsendiğini tespit edebilmek maksadı ile sorulan ‘Türkiye’de yapılan genel seçimlere oy kullanmak için gider

misiniz?’ sorusunun frekans dağılımının yer aldığı Tablo-85’e göre, genel seçimlerde Türkiye’ye oy kullanmak için gitmek istediğini fakat çok uzak olduğu için gidemediğini söyleyenler %45 civarındadır. Yaklaşık %31 ise “Hayır” cevabı vermiştir. Herhangi bir sebep göstermeden, gitmediğini söyleyenler için Türkiye’de oy kullanmanın herhangi bir önemi yoktur diye düşünülebilir. Türkiye’de yaşamadığı için, oy kullanmaya gitmediğini söyleyenler ise yaklaşık %15’dir. Türkiye’de yapılan genel seçimlerde oy kullananlar ise %9 civarındadır. Arasında binlerce kilometre mesafe bulunan bir ülkeden diğerine oy kullanmayı düşünerek gitmek çok dikkat çekicidir. Sadece oy kullanmak için Türkiye’ye gidenler olmasa da, önemseyerek tatil planlarını seçimlere göre yapanların oranı %9 olsa bile önemlidir. “İstiyorum ama çok uzak” diyenlerin en büyük şikayeti ise, Avustralya’da konsolosluklarda oy kullanabilme haklarının olmayışıdır. Başka ülkelerin vatandaşlarının Avustralya’da bu şekilde oy kullandıklarını anlatmaktadırlar. Dernek Başkanı Cemal Akdeniz Türkiye’den beklentilerini aşağıdaki şekilde anlatmaktadır.

“İnan: Peki Türk hükümetinin burada yaşayan Türklere gösterdiği ilgi nasıl? Yapması gerekenleri yapıyor mu? Neler yapabilir?”

Akdeniz: Burada toplumun özellikle bir tepkisi var. Ne bileyim Türkiye ile bağlarınızı koparmayın diye bize nasihatler verilmekte. Fakat buradaki Türk insanına bir oy kullandırmakta da çok zorlanmaktadırlar. Biz bunu anlamış değiliz.

İnan: Burada oy kullandırabilmeliler mi diyorsunuz?

Akdeniz: Kesinlikle kullanılmalı. Eğer vatandaşsak bize o hakkı vermeleri lazım. Bizler Avustralya –Türkiye çifte vatandaşı olarak Avustralya vatandaşlık görevini en iyi şekilde yapmaya çalışıyoruz. Biz bir etkinliğimizde Türk bayrağını göğsümüzü gere gere dalgalandırırıyorsak hem Avustralya hem Türk vatandaşı olduğumuzun bilincindeyse o zaman bu işlemlerden mahrum etmesinler. Çünkü şöyle bir şey var; programlarda çeşitli konuşmalarda “Avustralya’daki Türk toplumu bizim elçimiz” deniyor. Türk toplumunun elçisi deniyor. Eğer ki biz elçi isek, sadece sözde kalmasın.”

Türkiye’de en çok özlenenler ise, aile, memleket, kültür, arkadaşlar, yaşantı, yemekler ve ezan sesidir. Tablo-87’ye göre katılımcıların yaklaşık %53’ü ailesi, akrabaları ve çocuklarını özlediklerini söylerken, yaklaşık %20 en çok memleketini özlediğini söylemektedir. En çok memleketini özlediğini söyleyenler genellikle ilk göçmen kuşağından olup, anne ve babalarını kaybetmiş, çocukları da kendi yanlarında olan kişilerdir. Bu profildeki kişiler memleket ve eski yaşantılarına dair özlem içindedirler. Kültürü özlediğini söyleyenler ise %11 civarındadır.

Tablo-87. Türkiye’de en çok neyi özleyorsunuz?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Ailemi çocuklarımı akrabalarımı</i>	103	43,1	52,8
<i>Memleketimi</i>	38	15,9	19,5
<i>Kültür</i>	22	9,2	11,3
<i>Diğer</i>	8	3,3	4,1
<i>Arkadaşlarımı</i>	6	2,5	3,1
<i>Yaşantımı</i>	6	2,5	3,1
<i>Her şey</i>	6	2,5	3,1
<i>Yemekleri</i>	2	,8	1,0
<i>Hiçbir şeyi</i>	2	,8	1,0
<i>Ezan</i>	2	,8	1,0
<i>Toplam</i>	195	81,6	100,0
<i>Burada doğan</i>	41	17,2	
<i>Cevapsız</i>	3	1,3	
<i>Toplam</i>	44	18,4	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Genel anlamda Avustralya’ya karşı geliştirilen aidiyet duygusundan söz edilirken, Türkiye ile olan ilişkileri bağlamında ne durumda oldukları; Türkiye’ye geliş gidişleri, Türkiye ile iletişimleri ve Türkiye gündemine verdikleri önem ile ele alınabilir. Gözlemlere dayanarak söylenebilecek en önemli şey, Türkiye gündemi takip edilirken, sürekli olarak Avustralya ile kıyaslama yaptıklarıdır. Artık Türkiye’de yaşamadıkları için, bir çok şeyin dışında kalmışlar ve olaylara dışardan bakmaya başlamışlardır. İlişki boyutları medya üzerinden devam ettiği için, medyaya yansıyan tekil olayları genellemektedirler. Gazetelere yansıyan üçüncü sayfa haberlerinin Türkiye’de sık karşılaşılabir bir durum olduğu noktasında eleştiriler yaparken, Avustralya’da bu kadar yaygın olarak bu tarz olayların yaşanmadığı

noktasına değinenlerin sayısı az değildir. Türkiye’de rastlanan olumsuzlukları insanlığın genel problemleri olarak adlandırmak yerine, Türklere özgü olduğunu düşünenlerin sayısı azımsanacak gibi değildir. İlk kuşak göçmenler, Türkiye ile ilişkilerini, artık emekli oldukları için senede bir defa Türkiye’ye gitmek ve Türk televizyonlarını sürekli takip etmek noktasında sürdürüyor denebilir. Hemen hemen bütün Türklerin evinde uydu aracılığı ile takip ettikleri Türk televizyon kanalları vardır. İlk kuşak, evde olduğu sürece bu kanalları açık tutarken, Avustralya’da doğmuş ya da çocukken gelmiş olan ve kendini daha çok Avustralyalı Türk olarak tanımlayan ikinci kuşak çocuklar ise kendi odalarında bulunan televizyonda Avustralya kanalları izlemektedir. İlk kuşağın sürekli Türk televizyonlarını izlemesinin sebebi; Türkiye’ye duydukları özlem kadar, yaşadıkları İngilizce problemidir. Öyle ki, kimileri Avustralya’ya dair haberleri bile Türk kanalları vasıtası ile öğrendiklerini söylemektedir. Yunus Bey bu konuyu bir örnekle aşağıdaki şekilde aktarmıştır.

“İnan: Avustralya gündemini nasıl takip ediyorsunuz?

Yunus Bey: İngilizce olmadığı için onları pek takip edemiyoruz. Ama Türk haberlerini dinliyoruz. Bazen buranın haberlerini Türkiye’den takip ediyoruz. Hani erkekle erkek evleniyormuş onların günüymüş. 6 Mart onu Türkiye’den öğrendim.”

Çalışmamıza katılan Türklerin Avustralya’da yaşama sürelerine Tablo-18’den bakıldığında yaklaşık %40’lık bir kesimin 25 yıldan daha uzun süre ile Avustralya’da yaşadığı görülmektedir. 2 ile 5 yıl arasında Avustralya’da yaşayanların oranı ise, yaklaşık %16 ile ikinci sırada yer alırken, 20 ile 25 yıl arasında Avustralya’da yaşayanların oranı yaklaşık %15 ile üçüncü sırada yer almaktadır. 25 yıldan daha fazla bir süredir Avustralya’da yaşayanlar, Avustralya’ya göçü eden ilk göçmen kuşağı ve onların çocuklarından oluşmaktadır. Verilere göre onların ilk sırada yer alması makul görülürken, 2-5 yıl arasında Avustralya’da yaşayanların ikinci sırada yer almasının öncelikli sebeplerinin Türkiye’den yapılan evlilikler, eğitim ya da iltica olduğunu söyleyebiliriz. Ankete katılanların gidiş statülerine Tablo-19 göz önüne alınarak bakıldığında, yaklaşık %26’lık bir oranın

göçmenlik başvurusu yaparak Avustralya'ya çeşitli sebeplerle göç ettikleri görülmektedir. Bu oranın hemen ardından yakınlarının istek yapması ile gittiklerini belirtenlerin oranı ise yaklaşık olarak %23'tür. Yakınların istek yapması kategorisi içerisinde evlenerek gidenlerin en büyük oranı oluşturduğunu Avustralya'ya neden gittiklerini öğrenmek için sorduğumuz soruya “evlilik sebebiyle geldim” diyenlerin diğer bütün kategoriler içerisinde en yüksek orana sahip olmasından hareketle söyleyebiliriz. Çünkü Avustralya'nın aile birleşimlerinde kullandığı yöntem, eşin istek yapması şeklinde geliştiğinden “hangi statü ile geldiniz” sorusunda yer alan evlilik kategorisini görmezden gelerek, “yakınlarımın istek yapması ile geldim” şeklinde cevaplamışlardır. Ankete katılanlar içinde yer alan göçmen çocuklarının oranı ise yaklaşık olarak %14 ile bize ikinci kuşak diye adlandıracağımız kesimin oranına işaret etmektedir. Avustralya'da doğanlar ise %17 civarındadır. Avustralya'da doğanların da dağılımın içine dahil edilmesinin sebebi, yapılacak olan çapraz tablolar içerisinde Avustralya doğumluların da yer alacak olmasından dolaydır.

Tablo-19. Avustralya'ya yaşamak için hangi statüyle geldiniz?

	Sayı	Yüzde
<i>Göçmen olarak</i>	61	25,5
<i>Yakınlarımın istek yapması ile</i>	54	22,6
<i>Avustralya'da doğdum</i>	41	17,2
<i>Göçmen çocuğu olarak geldim</i>	33	13,8
<i>Öğrenci olarak</i>	24	10,0
<i>Turist olarak</i>	7	2,9
<i>Mülteci olarak</i>	6	2,5
<i>Çalışma vizesi</i>	6	2,5
<i>Evlilik</i>	4	1,7
<i>Diğer</i>	3	1,3
<i>Toplam</i>	239	100,0

Bu kategori bizim için çok büyük önem arz etmektedir. Zira göçmen, göçmen çocuğu ya da Avustralya'da doğan kişilerin çeşitli kategorilerde, kendini tanımlamalarda ya da çeşitli endişelerinde anlamlı farklılıklar oluşturdukları düşünülmektedir.

Avustralya'ya göç sebepleri ve göçten önce Türkiye'de ne iş yaptıkları sorulan katılımcılar incelendiğinde, Tablo-20'de yer alan göç etme nedenleri içinde birinci sırayı yaklaşık %39'luk bir oranla evlilik sebebi ile gelenler alırken, ikinci sırayı yaklaşık %30 ile ekonomik sebeplerle gelenler almaktadır. Evlilik sebebi ile gelmenin alt nedeni olarak da ekonomik sebepler gösterilebilir. Yapılan görüşmelerde edinilen yargı; Türkiye'den yapılan evliliklerin kendi memleketinden, akrabalar arasından gerçekleştiği yönündedir. Avustralya'da doğmuş ya da yetişmiş kişilerin, eş seçimlerini Türkiye'den yapmasının dezavantajları arasında, Türk toplumunun Avustralya toplumuna entegrasyonunda sıkıntılar oluşturduğuna dair varsayım sorulan kanaat sorusu "Eşi Türkiye'den getirmek şeklinde yapılan evlilikler Türk toplumunun Avustralya toplumuna entegrasyonunu zorlaştırmaktadır" şeklinde yapılandırılmıştır. Tablo-157'ye göre katılımcıların yarısından fazlası (yaklaşık %54)'ü "kesinlikle katılıyorum" ve "katılıyorum" cevabı vererek, bu varsayım katıldıklarını ifade etmişlerdir. %28 civarındaki katılımcı ise "kesinlikle katılmıyorum" ve "katılmıyorum" diyerek bu yargıya katılmamışlardır.

Avustralya gibi uzak bir memleketeye bir kaç yılda bir gördüğü belki de sadece bir yaz tatilinde gördüğü biri ile evlenerek gitme sebebi, Türkiye'de yurt dışında yaşayanların çok daha iyi imkanlarla yaşadığına dair olan yerleşmiş bir kanının olmasıdır. Bu yargının, Avustralya'da yaşayan Türk göçmenlerinin kendi ifadeleri ile; Türkiye'de yatırım yapamamalarının veya yaptıklarında da herhangi bir faydasını görememelerinin de sebebi olarak görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında, göç amacının gerçekleştirilememiş olması neticesinde yaşanan pişmanlıklarla karşılaşmaktayız. Derinlemesine mülakat ile göç hikayesini dinlediğimiz, Sydney'e ilk göç eden kafileden olan Yunus Bey¹ bu durumu aşağıdaki şekilde özetlemektedir;

"Şöyle bir dönüp baktığınızda iyi ki gelmişim diyor musunuz?"

Şimdi geri bakıldığı zaman Avustralya'da çok şey kaybettik.

Neleri kaybettiniz? Biraz onlardan bahsedebilir misiniz?"

Mesela çocuklarımızı istediğimiz gibi yetiştiremedik. İkincisi bu iki sene vaadi bizi kandırdı. Mal mülk sahibi olamadık. Burada mal mülk sahibi

¹ İsimler değiştirilmiştir.

olamadık. Kazandığımızı Türkiye'ye yatırdık. Orada kardeşlerimiz, analarımız, babalarımız yedi. Türkiye devleti yedi.”

Türklerin Avustralya'ya göç etmelerinin temel nedeni olarak gösterilen ekonomik faktörler olduğundan ve hedeflenen miktarda para kazandıktan sonra Türkiye'ye dönmek istediklerinden dolayı, Türkler genellikle Avustralya'ya gider gitmez iş arama eğilimi içinde olmuşlardır. Özellikle ilk giden göçmenlerin iş bulma süresi, Tablo-35'de yer alan frekans tablosundan da görüleceği üzere, çok kısadır. Avustralya'ya gider gitmez iş bulduklarını ifade edenlerin oranı yaklaşık %38 iken, 2 ay içinde iş bulduklarını söyleyenlerin oranı yaklaşık %19'dur. Avustralya'ya gittikten 6 ay sonra iş bulduğunu söyleyenler ise yaklaşık %15 ile temsil edilmektedir. Yani 1 yıldan daha kısa bir sürede bir işyerinde çalışmaya başlayanların oranı yaklaşık %72 gibi çok büyük bir temsile sahiptir. İşgücü açığı olan bir ülke olan Avustralya'da işsiz kalmak ancak bireysel tercihler neticesinde mümkün olabilir. Hiç çalışmadığını belirten yaklaşık %13'ün büyük çoğunluğunu kadınlar oluşturmakta ve gerek işsizlik parası, gerekse çocuk parası ile devletin sosyal imkanlarından faydalanmaktadır. Anketimizin uygulama ayaklarından birini oluşturan Melbourne'de çevresince entelektüel olarak tanınan ve evde hobileri olan, heykeltıraşlık ve yazarlıkla uğraşan kendisini düşünür olarak tanımlayan, İstanbul Üniversitesi'nde okuduğu sırada gözaltına alınarak 10 yıl kadar hapiste kalan ve sonrasında Avustralya'ya iltica eden Devrim Bey, Avustralya'da hiç çalışmadığını, devletin verdiği para ile geçinebildiğini ifade etmiştir. Kendisine Avustralya'ya giderken en çok endişe ettiği şeyin ne olduğu sorulduğunda, vermiş olduğu cevap ilgi çekicidir. “Ya çalışmak zorunda kalırsam!” Devrim Bey gibi düşünenler olsa da, ekonomik sebeplerle gittiği için bir an önce para biriktirip Türkiye'ye dönmek isteyenler çok daha fazladır. Aynı anda bir kaç işte çalışıp birikim yapmaya çalışan Türk göçmenlerin sosyal hayatı olmayıp, hayatlarını çalışma üzerine bina etmiş olanların sayısı yadsınamayacak kadar çoktur. “Avustralya'da yaşayan göçmenler vakitlerinin çoğunu çalışarak geçirmektedirler.” (Tablo-54) şeklinde yapılandırılmış olan ve güçlüden zayıfa doğru 5 puanlık bir skalaya sahip olan değerlendirme (kanaat) sorusuna “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” şeklinde cevap verenler, yaklaşık olarak %71 ile temsil edilmektedirler. Bu konuda herhangi bir fikri

olmadığını söyleyenler ya da çekimser kalanlar ise yaklaşık %15'lik bir orana sahiptir. Göçmenlerin vakitlerinin çoğunu çalışarak geçirmediklerini düşünenlerin oranı ise %14'tür. İşsizlik parası ile geçinenlerin etraflarında çok olmasından dolayı ne çalışması yan gelip yatıyorlar yorumlarıyla birlikte Avustralya'da yaşayan göçmenlerin vakitlerinin çoğunu çalışarak geçirdikleri fikrine karşı çıkmaktadırlar.

Tablo-54. Avustralya'da yaşayan göçmenler vakitlerinin çoğunu çalışarak geçirmektedirler.			
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Katılıyorum</i>	96	40,2	40,7
<i>Kesinlikle Katılıyorum</i>	71	29,7	30,1
<i>Fikrim Yok</i>	36	15,1	15,3
<i>Katılmıyorum</i>	29	12,1	12,3
<i>Kesinlikle Katılmıyorum</i>	4	1,7	1,7
<i>Toplam</i>	236	98,7	100,0
<i>Cevapsız</i>	3	1,3	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Türk göçmenlerinin Avustralya'ya gidiş statülerinin yakınlarının istek yapması ve gidiş nedeni olarak da evliliği gerekçe gösterenlerin en üst sırada yer almasının da ekonomik sebeplere dayandırılabilirdiğinden bahsedilmişti. Yunus Bey göç hikayesini anlatırken Türk gençlerinin Türkiye'de yetişen genç kızlar ve erkekleri eş olarak tercih etme hikayesini ve Türkiye'den eş statüsünde gelenleri de şu şekilde hikaye etmektedir.

“Buyurun işte! Şimdi benim oğlum Ahmet'in Mehmet'in kızını başka oğlanlarla gördüyse ben Ahmet'e dünür olduğum zaman Ahmet amcanın kızı mı bırak Allah aşkına diyor. Onun için Türkiye'den aramak mecburiyetinde kalıyoruz. Damatlar da öyle. Damatları da Türkiye'den getirdik. Teyzen Türkiye'den gelen kızlara ağlardı böyle. İthal gelin diye. Çünkü geliyor burada iki gün sonra damat bırakıyor. Ya da damadın gözü açılıyor. İki gün sonra istekle getirdiği kızı yüzüstü bırakıyor. Benim kızımın arkadaşları işte. 2 si de evlendiler. Sonra ikisini de bıraktılar gittiler.

Neden bırakıyorlar?

Avustralya'nın bir adı çıkmış, sanki kürekle altın toplanıyor bu memlekette. Avustralya'ya gelebilmek için bütün şartları kabul ediyor Türkiye'de.

Evleniyorlar geliyorlar burada terk edip gidiyor. Problem gençlerin problemi bilemiyorum. Aslında evlilik inanca bağı. Eğer Allah'a karşı bir sorumluluk hissediyorsa bir insan o evlilik yürür. Ama Allah'tan uzak, peygamberden uzak, dinden imandan uzaksa tesadüf!”

Avustralya'ya gitmeden önce Türkiye'de hangi işi yaptıklarına dair olan ve Tablo-21'de yer alan anket verilerine göre, katılımcıların yaklaşık %19'u öğrenci, yaklaşık %16'sı müteahhit, müşavir, sporcu, turizmci, haritacı, gümrük müşaviri vb meslek gruplarından oluşan “Diğer” kategorisi içindedir. Yaklaşık %15 ile Türkiye'deki mesleği esnaf olan katılımcılar üçüncü sırada yer almaktadır. Öğrenci, işsiz ve ev hanımı-ev kızı kategorilerinden oluşan ve Türkiye'de istihdam dışında kalanlar ise yaklaşık %38'lik bir oranla Avustralya'da istihdam dışı kalan Türklerle oransal olarak benzerlik göstermektedir. Ancak bu oransal benzerlik aynı kişilerin istihdam dışında kaldığı yönünde bir yargıya varılabileceğini düşündürmemelidir. En büyük fark, Avustralya'da istihdam dışında kalanlar içinde emekli ve malulen emeklilerin yer alıyor olmasıdır. En büyük benzerlik ise, ev hanımı-ev kızı kategorilerinin yakın oranlara sahip olmasındadır. Türkiye'den Avustralya'ya göçle birlikte ev hanımları da daha çok ve çabuk para biriktirip Türkiye'ye geri dönebilmek için çalışma hayatına atılmış olduklarına dair olan genel yargı doğru olsa da birinci kuşak için daha fazla geçerlidir. Avustralya gidiş öncesi ve sonrasındaki ev hanımı-ev kızı kategorisinde istihdam dışında kalanların oranlarındaki aynılık aynı kişilerin istihdam dışı kalması dolayısıyla olduğunu düşünmek doğru değildir. Avustralya'ya yerleşik bir düzeni olan kişilerle evlilik sebebi ile giden kadınların her iki ülkede de istihdam dışı kaldığı düşünülse de, eşleri ile birlikte giden ve geri dönüş umudu taşıyanların çeşitli işlerde çalıştıklarını görüşmelerimiz ve anket sonuçlarımız ortaya koymaktadır. Örneğin Yunus Bey ve Bahri Bey Avustralya'ya gitme kararı alışlarını ve Avustralya'dan ve eşinden beklentilerini aşağıdaki şekilde özetlemiştir.

“İnan: Siz buraya gelirken ne düşünerek gelmişsiniz? Büyük paralar kazanacağınızı mı düşünmüştünüz?”

Yunus Bey: Tabii hayalimiz oydu. Hayalimiz 2 sene içerisinde çalışacaktık karı koca. Zaten teyzenle pazarlığım oydu. Dedim buradaki gibi oturacaksan hiç gitmem. Çünkü buradaki kazancım yetiyor bize.”

“İnan: Peki buraya gelirken ne düşünüyordunuz, ne bekliyordunuz?”

Bahri bey: Buraya gelmeden önce yurtdışına çıkmış kimse değildik ama köylülerimiz vardı. yurtdışından gelenler, çalışanlar. yurt dışının iyi olduğunu bize söylüyorlardı. Yurt dışına gidin de nereye giderseniz gidin. O zaman Türkiye'nin parası da, köyde kim iş bulacak öyle. Oraya gidiyor adam bir buçuk iki sene baya bir sermaye yapıyordu. Onun için bize diyordu ki gidin, yurt dışına gidin de hangi devlete giderseniz gidin diyordu. biz o sebepten çıktık geldik.”

Ankete katılanların, Avustralya'ya ilk gittiklerinde Avustralya'ya yerleşme konusundaki düşüncelerinin değerlendirildiği Tablo-22'ye bakıldığında yaklaşık %47'lik bir kesim yerleşmek üzere geldiğini söylemektedir. Bu oranın çok yüksek çıkmasının temelinde iki sebebi olabilir. Bunlardan ilki; bu soruyu cevaplayan birinci kuşak göçmenler, Avustralya'ya gitmek için yaptıkları başvuru süreci içinde kendileri ile çeşitli mülakatlar yapıldığını söylemişlerdir. Avustralya'ya yapılan göçlerin diğer Avrupa ülkelerine yapılan göçlerden temel farkını gidenlerin statüsü oluşturmaktadır. Türkiye'den göçlerin yoğun olduğu Almanya başta olmak üzere diğer Avrupa ülkeleri de “misafir işçi” statüsü ile göçmenleri kabul ederken, Avustralya bizzat “göçmen”lik statüsü ile anlaşmalar yapmıştır. Fakat ilk göçmen kabileleri, kendilerinin göçmen statüsünde gittiğini bilmediklerini söylemektedir.

“Kamil Bey: Biz buraya işçi olarak geldik. Ama sonra bir duyduk ki biz muhacirmişiz. Muhacir olduğumuz öğrendik. Göçmen olduğumuzu sonradan öğrendik.”

Göçmen statüsünde olmalarının uzun dönemde olumlu yanları olsa da, iki yıl çalıştıktan sonra para biriktirip dönmeyi planlayanlar için ilk etapta olumsuz yanları mevcuttur. Göçmen olmaları, misafir işçi statüsünden vatandaşlık statüsüne daha yakındır. Dolayısı ile imzalanan anlaşmanın maddeleri içinde Avustralya

ekonomisinin şartları uygun olduğu takdirde kendi ülkelerine para göndermelerine izin verileceği yer almaktadır. Fakat bu maddeden bihaber oldukları için ilk etapta bunu yaşadıklarında endişeye kapıldıklarını söylemektedirler.

Kendisi için salt işçi arayışında olan değil aynı zamanda kendi ulusunu oluşturmayı hedefleyen Avustralya'nın bu mülakatlarda başarılı olma kriterlerinin başında Avustralya'ya yerleşme isteğinin inandırıcı olması gelmektedir. Bunu algılayan göçmenler, zaten bu şekilde Avustralya'ya geldiklerinin bilincinde olarak Avustralya'nın düşüncesini kendi düşünceleri ile harmanlayarak cevap verme eğiliminde olabilirler. Bahri Bey kendi köyünden 5 kişi ile zahmetli bir uğraşın içine girerek, bürokratik işlemleri hallederek mülakata girerek, çağrı mektubu gelenlerle gelmeyenlerin farkını aşağıdaki şekilde anlatmaktadır.

“5 kişiydik. İkimize mektup geldi. Öbürlerine gelmedi. Ne oldu? Bir mektup diyor ki; siz bazı nedenlerden sebeplerden dolayı Avustralya'ya gidemiyorsunuz. Sebepleri söylemiyorlar. O zaman bizi mülakata çekiyorlardı adliyenin bir binasında, tercüman vasıtasıyla. Bize diyor ki; ‘oraya niçin gitmek istiyorsun, ne yapmak istersin, nerede çalışmak istersin, kalmak ister misin? Ne iş yapmak istersin orada?’. Biz burada köyde kalıyoruz ve inşaatlarda çalışıyorum dedim. Ne iş verirlerse yapmak isterim. Bazıları demiş ki; ‘ben fabrikada çalışmak isterim’. Bazıları da demiş ki; ‘2-3 sene durur geri dönerim’. Ya bu olur mu! Avustralyalıların aklına yatmadı herhalde. Ondan sonra, biz de öyle deyince, bu söyledikleri yüzünden o arkadaşlar gelemedi diye düşünüyoruz. Öyle tahmin ediyoruz.”

Avustralya'da yaşamak ile ilgili gelecek planlarına verilen cevaplar ilk gittiklerindeki düşüncelerinin nasıl oluştuğuna bir delil oluşturacak nitelikte sayılabilir. Benzer göç araştırma sonuçlarına göz atıldığında görülen, göç edilen yere yerleşme fikri ile ilgili olarak, ilk gittikleri zamandaki düşünce ile son düşüncenin yerleşmeye olumlu anlamlar yükleyerek değiştiği yönündeyken, bu çalışmanın sonucunda ilk bakışta tam tersi bir sonuca varılabileceği düşünülse de yukarıda bahsedilen sebepler göz önüne alınarak değerlendirilirse, diğer göç çalışmalarında çıkan sonuçtan çok da farklı bir sonuç çıkmayacağı düşünülebilir. Çünkü, belirli bir

hayatı yaşadktan sonra kaçınılmaz olan; yaşanan yere olan alışkanlıkların, gelecek planlarının göç edilen yerden yana değil de yaşanan yer yönünde olmasıdır. Bunun tam tersi olması durumu ancak yaşanan yani göç edilen yerin sıkıntılarla dolu olması ile mümkündür ki, bu da yıllar süren bir çileyi hiçbir şekilde açıklayamaz. Tablo-23’de görüleceği üzere, “Avustralya’daki hayatınızdan memnun musunuz?” sorusuna, katılımcıların %41’inin verdiği ‘çok memnunum’ cevabı da bahsi geçen tezi doğrular niteliktedir. Tablo-24’de yer alan gelecek planlamaları içinde, temelli Avustralya’da yaşamak istediğini söyleyenlerin oranı, yaklaşık olarak %29’dur ki; bu oran, Avustralya’ya yerleşmek üzere geldiğini söyleyen %47’nin hayli altındadır. “6 ay Avustralya’da ve 6 ay Türkiye’de yaşamak istiyorum” diye cevap veren katılımcılar ise %20 ile temsil edilmektedirler. Her iki ülkede de yaşama isteği, iki tarafta da vazgeçilemeyecek şeyler olduğu şeklinde anlaşılabilir.

Tablo-24. Avustralya’da yaşamak ile ilgili gelecek planlarınız nedir?			
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Temelli burada kalmak</i>	67	28,0	28,5
<i>Emekli olup gidip gelmek istiyorum/6 ay burada 6 ay Türkiye’de</i>	47	19,7	20,0
<i>Kararsızım</i>	47	19,7	20,0
<i>3-5 yıl daha burada kalıp Türkiye’ye dönmek istiyorum.</i>	21	8,8	8,9
<i>5-10 yıl daha burada kalıp geri dönmek</i>	15	6,3	6,4
<i>Emekli olup dönmek istiyorum</i>	14	5,9	6,0
<i>Bir an önce Türkiye’ye dönmek istiyorum</i>	11	4,6	4,7
<i>Diğer</i>	8	3,3	3,4
<i>Başka bir ülkede yaşamak istiyorum.</i>	5	2,1	2,1
<i>Toplam</i>	235	98,3	100,0
<i>Cevapsız</i>	4	1,7	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Türkiye’de yaşama isteğinin gayet makul olduğu varsayılırsa, Avustralya’da vazgeçilemeyenlerin neler olduğunun bahsedilmesinde yarar vardır. Tablo-25’de yer alan, ‘Size göre Avustralya’da yaşamanın en güzel tarafı nedir’ şeklinde hazırlanan soruyu yaklaşık %49 yaşam şartlarının sosyo-ekonomik olarak çok iyi olması şeklinde cevaplamıştır. Avustralya’da yaşamayı cazip kılan şey tabii ki aynı zamanda çekici güç de olan ekonomik ve ardından sosyal refaktır. Emekli olanlar için de çalışanlar için de temel sebep budur. Emekli olan kişiler Avustralya’dan belirli bir süreden daha fazla ayrı kaldıkları takdirde emekli maaşlarının kesilmesi ve kendi evlerinin devlet tarafından kiraya verilmesi durumundan kurtulmak için, kendilerini hem Türkiye’de hem de Avustralya’da yaşamaya mecbur hissetmektedirler. Emekli olan kişileri Avustralya’ya bağlayan diğer şeyler ise çocukları ve torunlarının Avustralya’da yaşamayı tercih ediyor olması ve sağlık hizmetlerinin Avustralya’da Türkiye’den daha iyi olduğunun düşünülmesidir. Tablo-26’da frekans dağılımı yer alan, “Emekli olanların halen Avustralya’da yaşamasının en önemli sebebi çocuklarının ve torunlarının burada olmasıdır” şeklinde yapılandırılmış olan ve güçlüden zayıfa doğru 5 puanlık bir skalaya sahip olan değerlendirme (kanaat) sorusuna “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” şeklinde cevap verenler yaklaşık olarak %87 gibi çok büyük bir temsile sahiptir. “Emekli olanların halen

Avustralya’da yaşamasının en önemli sebebi sağlık hizmetlerinin daha iyi olmasıdır” şeklinde yapılandırılmış ve aynı şekilde 5 puanlık skalaya sahip olan diğer değerlendirme sorusuna Tablo-27’de görüleceği üzere, “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” şeklinde cevap verenler ise yaklaşık %66 gibi yine oldukça yüksek oranda bir temsile sahiptir. İki soru arasındaki yaklaşık %20’lik fark ise, emekli olanların Avustralya’yı tercih etme nedenlerinin ekonomik, çocuklar ve torunlar ve sağlık hizmetleri şeklinde sıralanmasına imkan vermektedir. Türkiye’ye kesin olarak dönmek istediğini söyleyenler ise, hemen, belirli bir süre sonra ya da emekli olduktan sonra olarak çeşitlendirilebilmektedir. Kesin olarak dönme isteklerini belirttikleri için aynı grup altında değerlendirilecek olurlarsa, bu grup %26 ile temsil edilmektedir. Bu grup içinde “3-5 yıl daha burada kalıp dönmek istiyorum” diyenler diğerlerinden daha fazla bir temsile sahiptir. Avustralya’da yaşamak ile ilgili gelecek planlamasını henüz yapamadığını kararsızım diyerek ifade edenlerin oranı ise %20’dir.

Avustralya’ya gidiş statüleri aynı zamanda gidiş sebeplerine de işaret etmektedir. Gidiş sebepleri de farklı sınıfsal kategorilere göre bir anlam kazanmaktadır. Dolayısı ile bu farklılıkların neticesinde, Avustralya’ya gidişte herhangi bir endişenin oluşup oluşmaması durumu ya da Tablo-30’da yer alan endişelerin farklılaşması durumu söz konusudur.

Tablo-30. Avustralya’ya yetişkin olarak geldiyseniz en büyük endişeniz neydi?			
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Yabancı dil problemi</i>	81	33,9	47,9
<i>Türkiye’den çok uzak olmak</i>	52	21,8	30,8
<i>Kültürel farklılıklar</i>	14	5,9	8,3
<i>Hiç bir şeyden korkmadım</i>	12	5,0	7,1
<i>Ayrımcılığa maruz kalmak</i>	5	2,1	3,0
<i>Diğer</i>	5	2,1	3,0
<i>Toplam</i>	169	70,7	100,0
<i>Burada doğan veya çocukken gelen</i>	66	27,6	
<i>Cevapsız</i>	4	1,7	
<i>Toplam</i>	70	29,3	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Avustralya’da doğan ve çocukken Avustralya’ya giden katılımcılar (%27,6) dışarıda bırakılarak yapılan frekans dağılımında, yaklaşık %48 ile temsil edilen büyük bir çoğunluğun en büyük endişelerini yabancı dil problemi oluşturmaktadır. Giderken bu endişeleri taşıyan göçmenlerin kimisi korktukları gibi olmadığını, devlet destekli İngilizce kurslarının kendilerine yardımcı olduğunu ya da yakınlarının desteği ile bu endişelerinin üstesinden geldiklerini ifade etmektedirler. İngilizce eksikliğini en çok hissedenlerin ilk giden kabileler olması şaşırtıcı olmamakla birlikte, sürekli gitme düşüncesi ile İngilizce öğrenmek adına adımları olmadığı da kendi ifadeleri ile sabittir. İngilizceyi öğrenmeme sebepleri olsa da öğrenmiş olsalardı edinecekleri kazanımların bilinci içindedirler. Yunus bey bu durumu aşağıdaki şekilde özetlemektedir.

“Bakın 40 sene oldu ben geleli. Ben İngilizceyi öğrenmiyorum. Her gelen de öyle. Gençlerimiz de öğrenmedi. 2 sene sonra nasılsa gideceğiz diye İngilizce öğrenmeye kalkmadık. 2 sene geçti istediğimiz parayı kazanamadık. Çünkü Türkiye Türkleri çok sıktı. Enflasyon girdi, bilmem ne girdi. Bizim burada kazandığımız para Türkiye’de çerez parası bile olmadı. Onun için biz hep fazla para kazanıp bir an evvel gidelim, İngilizceyi ben ne yapacağım bana para lazım diye diye diye bu güne geldik.

İngilizce’yi öğrenmiş olsaydınız daha fazla para kazanma ihtimaliniz var mıydı?

Tabi tabi! İngilizceyi öğrenseydim, mesleğimi yapsaydım ben haftada 40 dolar değil 140 dolar 240 dolar alırdım. 42 senedir buradayım. Çok acı bir şey. Sadece ben değil, bu Türk toplumu hep böyle. Sadece ilk kabile değil. Ondan sonra gelen de öğrenmedi. Ondan sonra gelen de öğrenmedi. Ondan sonra gelen de.... Kimler öğrendi biliyor musun? Bizim ya 6-7 yaşında gelen çocuğumuz öğrendi. Ya da torunlarımız öğrendi. Şimdi torunlarımızda da bende ki milliyetçilik yok. Burada doğdu. Buranın kültürünü aldı. Türkiye’yi tanımaz Türkçe bilmez.”

Yunus Bey’in de bahsettiği üzere belirli bir yaşın üzerinde iken göç yaşamış olan kişiler, dil öğrenimine çok fazla eğilmemişler. 2006 Avustralya Nüfus Sayımına

göre ² , Avustralya dışında doğan Orta Doğu kökenli göçmenlerin İngilizce seviyelerinin tespitine yönelik olarak sorulan soruya verilen cevaplar neticesinde, İsrail doğumlu erkeklerin % 94,4, kadınların %93,3 ile en yüksek İngilizce yeterlilik oranına sahip olduğunu göstermiştir. Erkekler için %71,4 ve kadınlar için %62,2 olmak üzere; listenin en altında Türklerin olduğu belirtilmektedir. Katılımcıların İngilizce seviyelerinin tespitine yönelik olarak sorulan “İngilizce biliyor musunuz?” sorusunun Tablo-32’de yer alan frekans dağılımına göre, yaklaşık %39’luk bir kesim “Çok iyi biliyorum” şeklinde cevap verirken, yaklaşık %32 “İyi biliyorum ama biraz daha geliştirmeliyim” cevabını vermiştir. Avustralya’ya hangi statü ile gittiklerinin tespit edildiği Tablo-19’daki frekans dağılımında Avustralya doğumluları ve çocukken Avustralya’ya gidenlerin toplam %40’lık bir oranı oluşturduğu bilgisinden hareketle, “Çok iyi biliyorum” şeklinde cevap verenlerin Avustralya doğumlu ve çocukken Avustralya’ya gidenler olduğu düşünülebilir. Bu noktada İngilizce seviyesi ve statü arasındaki çapraz ilişkiyi gösteren Tablo-33, “Çok iyi biliyorum” diyenler içerisinde yaklaşık %38’in Avustralya’da doğanları işaret ettiğini, yaklaşık %30’un göçmen çocuğu olarak gidenleri işaret ettiğini göstermektedir. Yaklaşık %15 ise, göçmen olarak gidenler tarafından temsil edilmektedir. Yunus Bey her ne kadar İngilizce öğrenemediklerini belirtse de, göçmenlerin İngilizce seviyesini etkileyen diğer faktörün eğitim seviyesi ile ilişkili olduğunu göz ardı etmemekte fayda vardır. Eğitim düzeyi ve İngilizce seviyesinin çapraz etkileşimini gösteren Tablo-34, İngilizceyi çok iyi biliyorum diyenlerin %57’sinin üniversite veya lisansüstü eğitime sahip olduklarını, yaklaşık %10’un ilkökul ve ortaokul mezunu olduklarını göstermektedir.

² <http://www.abs.gov.au/AUSSTATS/abs@.nsf/Lookup/3416.0Main+Features42008#Anchor5>, (Çevrimiçi), 20 Mart 2012.

Tablo-33. Avustralya'ya yaşamak için hangi statüyle geldiniz?

	Göçmen olarak	Yakınlarımın istek yapması ile	Mülteci olarak	Turist olarak	Öğrenci olarak	Au'da doğdum	Göçmen çocuğu olarak geldim	Diğer	Çalışma vizesi	Evlilik	Toplam	
İngilizce biliyor musunuz?	Çok iyi biliyorum	14	5	0	2	8	35	28	0	0	1	93
		15,1%	5,4%	,0%	2,2%	8,6%	37,6%	30,1%	,0%	,0%	1,1%	100,0%
	İyi biliyorum ama biraz daha geliştirmeliyim	24	19	3	3	14	4	3	2	4	0	76
		31,6%	25,0%	3,9%	3,9%	18,4%	5,3%	3,9%	2,6%	5,3%	,0%	100,0%
	Konuşulanları anlıyorum ama iyi konuşamıyorum	12	16	2	0	2	0	1	1	0	3	37
		32,4%	43,2%	5,4%	,0%	5,4%	,0%	2,7%	2,7%	,0%	8,1%	100,0%
	Çok az biliyorum	9	10	1	0	0	1	1	0	2	0	24
		37,5%	41,7%	4,2%	,0%	,0%	4,2%	4,2%	,0%	8,3%	,0%	100,0%
	İhtiyaç duymuyorum	2	1	0	1	0	0	0	0	0	0	4
		50,0%	25,0%	,0%	25,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
Bilmiyorum	0	3	0	1	0	1	0	0	0	0	5	
	,0%	60,0%	,0%	20,0%	,0%	20,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	

Yaşadıkları acı deneyimler yabancı dil probleminden duydukları endişenin yabana atılamayacağını düşündürmektedir. Tercüman eksikliğinden dem vurarak Türkiye'nin desteğini göremediklerini ifade etmektedirler. Hatta Yunus Bey kimi ifadelerinde “nasıl satıldığımızı anlatacağım sana” diyerek sitemlerini dile getirmektedir. Şimdi geriye dönerek baktıklarında tercümanın sınırlı sayıda olmasının sıkıntısını çektiklerini belirtmektedirler. En acı tecrübelerden birisi olarak anlatılan bir örnekte, “yumurtanın İngilizcesini bilmiyorduk satın alacağımız zaman gıt gıt gıdak diyorduk ya da alacağımız ürünü bakkalın içinde dolaşarak bulmaya çalışıyorduk. Kimi zaman buluyorduk, kimi zaman elimiz boş dönüyorduk.” ifadeleri yaşanan çaresizliği gözler önüne sermektedir. Bu durum yurt dışı göç hikayelerinde sık rastlanır bir durum olmakla birlikte, Avustralya'ya göç edenlerin yaşadığı en büyük sıkıntıların ve endişelerin başında Türkiye'ye olan coğrafi mesafe gelmektedir. Tablo-30'da da görüldüğü üzere, Avustralya'ya göç ederken duyulan endişeler içerisinde “Türkiye'den çok uzak olmak” endişesi yaklaşık %31 ile ikinci sırayı almaktadır. Türkiye'den uzakta olmak, unutulmuş olma korkusunu da beraberinde getirirken, unutulmadıklarını hissedebilmeleri için Avustralya'da yaşayan Türk vatandaşlarına özel bazı uygulamalarla Türkiye'yi yanlarında görmek istediklerini belirtmektedirler. Türkiye ile ne kadar çok iletişim içerisinde olunursa, Türk kültürünü çocuklarına aşılayabileceklerini düşünmektedirler. Kültürle olan bağın sürdürülmesine engel olarak görülen en büyük problem olarak askerlik hizmeti ileri sürülmektedir.¹ Yunus Bey, bu durumu şu şekilde dile getirmektedir;

“Kayıplardan bahsediyordunuz!

Daha ne olsun çocuklar işte. Mesela benim oğlum askerlikten dolayı Türkiye'ye gidemediği için, 18 yaşına gelen çocuklarını Türkiye'ye götüremiyor. Şimdi; yarın ben öldüğüm zaman, babası öldüğü zaman; o torunlara nerelisin dediklerinde, dedem bir zamanlar Türkiye'den göçmen gelmişti diyecekler. Cevabı bu olacak. Bunu Erdoğan'a söyledik. Bizzat ben söyledim. Bu çocuklardan alın parayı ama tezkeresini verin. Kıyamet mi kopar! Burada 50 tane 60 tane çocuk askere gitmezse. Kaybolması daha mı iyi ya! İşte kayboluyorlar.”

¹ 2012 askerlik yasası ile bu durum değişti.

Gençliğinde Avustralya'ya yerleşmiş ve 50-60 yaşına gelmiş kişiler bile askere alınacakları endişesi ile Türkiye'ye gidememekte dolayısı ile çocuklarına da Türkiye'yi ve Türk kültürünü yerinde anlatamamaktan şikayet etmektedirler. Yunus Bey ve onun gibi düşünen birçokları, bu durumun Avustralya'daki Türk neslinin ilerleyen dönemlerde kendi kültüründen uzak kalarak bir nevi asimilasyona maruz kalacağı endişesini taşımaktadırlar.

Sadece Avustralya'daki Türklerin değil, yurtdışında yaşayan tüm göçmenlerin en büyük endişesi ait oldukları kültürlerini gelecek kuşaklara aktarma meselesine ilişkindir. Bu noktada kültürün kendileri için neyi ifade ettiğini öğrenmek için sorulan “Kültür kelimesi size ne ifade ediyor?” sorusunun frekans dağılımının yer aldığı Tablo-36'ya göre, katılımcıların yaklaşık %44'ü adet, gelenek ve görenekler cevabını vermişlerdir. Ahlaki değerler ve kurallar yaklaşık %20 ile ikinci sırayı alırken, yaşam tarzı cevabını verenler yaklaşık %15 ile temsil edilmiştir. Kültür kelimesini dini değerlerle ilişkilendirenler ise katılımcıların yaklaşık %12'sini kapsamaktadır. Kültür kelimesinin ifade ettiği şeyin ne olduğu ile kendi kültürlerini belirleyen unsur arasındaki ilişki, kültür tanımlamalarını netleştirmeye yardımcı olacaktır. Kültürünüzü en fazla belirleyen unsur nedir şeklinde sorduğumuz sorunun frekans dağılımının yer aldığı Tablo-37'de görülebileceği üzere; yaklaşık %40'lık bir kesim kültürü en fazla belirleyen unsur olarak “din”i seçmişlerdir. İkinci sırada ise yaklaşık %22 ile “dil” yer almaktadır. Kültürü en fazla belirleyen unsur olarak “vatan” yaklaşık %17 ile üçüncü sırayı almıştır.

“Kültür sizin için ne ifade ediyor?” sorusu ile genel anlamda bir kültür algısı ölçülmeye çalışılmıştır. “Ait olduğunuzu düşündüğünüz kültürün en önemli özelliği sizce nedir?” ve “Kültürünüzü en fazla belirleyen unsur nedir?” soruları ile bir özelleştirme/öznelleştirme sağlanarak kendilerini ait gördükleri kültürün başat unsurunu ne şekilde değerlendirdikleri saptanmaya çalışılmıştır. Tablo-39'da görülebileceği üzere, kendi kültürlerinin temel unsuru olarak “ahlaki değerler” yaklaşık %29 ile en çok tercih edilen kategori olmuştur. Arkasından yaklaşık

%19'arlık temsillerle “din” ve “saygı”, yaklaşık %13 ile “misafirperverlik” ve yaklaşık %9 ile “aile” kategorileri gelmektedir.

Göçmenler ya da ebeveynleri göçmen olanlar, yurt dışında öz kültürleri dışında birlikte yaşadıkları diğer ulusların kültürleri ile bir etkileşime girerek yeni bir kültürün oluşumuna yol açmaktadırlar. Kültürlenme *-acculturation-* şeklinde adlandırılan bu süreç; öz kültürün korunarak, yeni kültürün eklenmesi yolu ile ortaya çıkmaktadır. Kültürlenme zaman alan ve bilinç dışı bir şekilde gerçekleşen bir süreçtir. İlk etapta öz kültürünü yitirmemek adına kültürlenmeye karşı muhafazakar bir tutum sergilenmektedir. Katılımcılara sorulan kendinizi hangi kültüre daha yakın hissediyorsunuz sorusuna verilen cevaplar Tablo-38'de yer almaktadır. Katılımcıların yarısına yakını (%48,5) kendilerini Türk kültürüne daha yakın bulurlarken, Avustralya ve Türk kültürlerinin ikisine birden yakınlık hissedenlerin oranı yaklaşık olarak %24'tür. Kendilerini İslam kültürüne yakın hissedenlerin oranı yaklaşık %14 iken, modern kültürü benimseyenlerin oranı da yaklaşık olarak %8 olarak değerlendirilmiştir. Kendilerini, Türk İslam kültürüne yakın hissedenlerin oranı yaklaşık %3, Avustralya kültürüne yakın hissedenlerin oranı yaklaşık %2 ve diğer kültürlere yakın hissedenlerin oranı yaklaşık olarak %2'dir.

Avustralya'da yaşayan Türk göçmenlerinin çoğunluğu, kültür denildiğinde akıllarına adet, gelenek ve göreneklerin geldiğini, kendilerini yakın hissettikleri kültürün Türk kültürü olduğunu ve Türk kültürünün en önemli özelliğinin ahlaki değerler olduğunu ve kendi kültürlerini belirleyen ise din olduğunu düşünmektedirler.

Kültür algısı kültürel kimliği oluşturan ilk basamaktır. Avustralya'da yaşayan Türklerin kültür algılarından söz edildikten sonra kültürel kimliklerini ne şekilde tanımladıklarına dair çalışmamızın verileri incelenebilir. Kültürel kimlik olarak kişinin ait hissettiği grubun temel özelliklerini ön plana çıkaracağı; yaşanan yer, din, etnik köken gibi faktörlerin oluşturmuş olabileceği kimlikler ön plana alınarak yapılandırılan anket formunda; Türk, Kürt, Müslüman, Avustralyalı vb. kategoriler oluşturulmuştur. Belirtilen kategorilerin kültürel kimlik tanımlamaları hususunda yeterli gelmemesi durumunda, kendilerini ait hissettikleri kültürel kimliği

kendilerinin tanımlamasına imkan veren ‘diğer’ seçeneği oluşturulmuştur. Yapılan çalışma sonucunda verilen cevaplar neticesinde ‘Dünyalı-Evrensel’ ve ‘İnsan’ kategorileri eklenmiştir.

“Kültürel olarak kendinizi nasıl tanımlarsınız?” şeklinde sorduğumuz kültürel kimlik tespitine yönelik sorumuzu; Tablo-40’da görüleceği üzere ankete katılanların yaklaşık %24’ü Türk, yaklaşık %23’ü Avustralyalı Türk ve yaklaşık %20’si Müslüman Türk olarak cevaplamışlardır. Kültürel kimliklerini tanımlarken Türk kavramını kullanmayarak tanımlama yapanların oranı ise yaklaşık %10 olarak belirlenmiştir.

Bununla birlikte, Tablo-41’deki frekans dağılımında yer alan, “kendinizi nereli olarak görüyorsunuz?” sorusuna verilen cevapların yaklaşık %43’lük bir temsille kendilerine ‘Türkiyeli ve Avustralyalı’ diyerek büyük oranda Avustralya’ya dair bir aidiyet kazandıklarını, fakat Türkiye ile olan kimlik bağlarını da koruduklarını düşündürmektedir.

Kültürel kimlik ve kendisini nereli hissettiğine dair olan iki değişkenin çapraz ilişkisinin yer aldığı Tablo-42’de görüleceği üzere; kendisini Türkiyeli olarak görenlerin yaklaşık %39’u kültürel kimlik tanımlamalarını Türk olarak yaparken, yaklaşık %38’i kendilerini Müslüman Türk olarak tanımlamaktadır.

Mekânsal aidiyetlerini hem Türkiye hem de Avustralya olarak hissedenlerin %34’ü kültürel kimliklerini Avustralyalı Müslüman Türk olarak tanımlarken, yaklaşık %30’u Avustralyalı Türk olarak tanımlamaktadır. Kendilerini Türk ya da Müslüman Türk olarak tanımlayanlar ise eşit oranda temsil edilmişlerdir (yaklaşık %15). Hem Avustralyalı hem Türk kimliğini benimsemiş olmak ve iki ülkeye de aidiyet hissetmek, göçmenlerin yabancı bir ülkeye entegre olabildiklerine dair bir göstergedir.

Kendisini mekânsal olarak ne Türkiye’ye ne de Avustralya’ya ait görebilen kişilerin oluşturduğu her ikisini de kapsayan ama sadece iki ülke ile sınırlı tutmayan bir

tanımlama kullanarak kendilerini “Dünya vatandaşı” olarak görenler, bu kategori için ciddi bir oran olan %8 ile temsil edilmektedir. Kendisini dünya vatandaşı olarak görenlerin %22,2’si kültürel kimliklerini “Türk” olarak tanımlarken, %16,7’si ise “Avustralyalı Türk” olarak tanımlamaktadır. Kendilerini “yersiz yurtsuz” olarak tanımlayanlar 1,7’lik bir temsile sahiptir. Kendisini yersiz yurtsuz olarak tanımlayanların yarısı kendilerini Türk olarak tanımlarken, diğer yarısı da kendilerini Avustralyalı Türk olarak tanımlamaktadır.

Tablo-42. Kültürel olarak kendinizi nasıl tanımlarsınız?*Kendinizi nereli hissediyorsunuz?

		Kendinizi nereli hissediyorsunuz?						
		<i>Türkiyeli</i>	<i>Avustralyalı</i>	<i>Türkiyeli ve Avustralyalı</i>	<i>Dünya vatandaşı</i>	<i>Yersiz Yurtsuz</i>	<i>Diğer</i>	<i>Toplam</i>
Kültürel olarak kendinizi nasıl tanımlarsınız?	<i>Türk</i>	33	4	15	4	2	0	58
		38,8%	14,3%	14,7%	22,2%	50,0%	,0%	24,3%
	<i>Kürt</i>	0	0	1	1	0	0	2
		,0%	,0%	1,0%	5,6%	,0%	,0%	,8%
	<i>Avustralyalı Türk</i>	7	13	31	3	2	0	56
		8,2%	46,4%	30,4%	16,7%	50,0%	,0%	23,4%
	<i>Avustralyalı Kürt</i>	0	1	1	2	0	0	4
		,0%	3,6%	1,0%	11,1%	,0%	,0%	1,7%
	<i>Müslüman</i>	2	2	1	1	0	0	6
		2,4%	7,1%	1,0%	5,6%	,0%	,0%	2,5%
	<i>Müslüman Türk</i>	32	1	15	0	0	0	48
		37,6%	3,6%	14,7%	,0%	,0%	,0%	20,1%
	<i>Avustralyalı Müslüman Türk</i>	5	7	35	3	0	1	51
		5,9%	25,0%	34,3%	16,7%	,0%	50,0%	21,3%
	<i>Müslüman Kürt</i>	3	0	1	0	0	0	4
		3,5%	,0%	1,0%	,0%	,0%	,0%	1,7%
	<i>Avustralyalı Müslüman Kürt</i>	0	0	2	1	0	0	3
		,0%	,0%	2,0%	5,6%	,0%	,0%	1,3%
	<i>Diğer</i>	0	0	0	1	0	1	2
	,0%	,0%	,0%	5,6%	,0%	50,0%	,8%	
<i>İnsan olarak</i>	2	0	0	1	0	0	3	
	2,4%	,0%	,0%	5,6%	,0%	,0%	1,3%	
<i>Dünyalı-Evrensel</i>	1	0	0	1	0	0	2	
	1,2%	,0%	,0%	5,6%	,0%	,0%	,8%	
<i>Toplam</i>	85	28	102	18	4	2	239	
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Mekânsal aidiyetleri noktasında kendileri için bir yer tanımlayamayan ve kendilerini dünya vatandaşı ya da yersiz yurtsuz olarak sınıflandıranların, kültürel kimliklerini tanımlayabildikleri görülmektedir. Kendisini dünya vatandaşı olarak ya da yersiz yurtsuz olarak tanımlayanlar kendilerini ait gördükleri bir mekan belirlememiş oldukları için aynı konumda algılandıkları da, dünya vatandaşlığının geniş kapsamlı ve pozitif bir anlamı vardır. Aksine yersiz yurtsuzluk kavramını kendisini yalıtılmış ve yalnız hissedenlerin tercih etmiş olduğu düşünülebilir.

Kendisini Avustralyalı olarak görenlerin (yaklaşık olarak %12) ise yaklaşık %46'sı kendilerini Avustralyalı Türk, %25'i ise Avustralyalı Müslüman Türk olarak kendilerini tanımlamışlardır. Mekânsal olarak kendilerini Avustralya'ya ait hissetseler de kültürel olarak hem Avustralya hem de Türk kimliğine dair bir aidiyet hissetmektedirler.

Kimlerin kendilerini Avustralyalı hissettiğinin görülebileceği Tablo-43, kendilerini mekânsal olarak Avustralyalı hissedenlerin büyük çoğunluğunun (%57) Avustralya doğumlular ve çocukken Avustralya'ya göç edenlerden oluştuğunu; yaklaşık %36'sının ise, göçmenlerden oluştuğunu göstermektedir. Doğum yeri ya da yetişilen yer, kişinin mekânsal aidiyet hissini etkileyecek en önemli faktördür. Kendisini Avustralyalı olarak hissedenlerin büyük çoğunluğunun da bu faktörlerin etkisi altında olması sürpriz değildir. Şaşırtıcı olanın; kendisini Türkiyeli hissedenlerin yaklaşık %22'sinin Avustralya doğumlu ve çocukken Avustralya göç hikayesini deneyimlemiş olanların olmasıdır. Mekânsal aidiyet hissini karşılığı olarak vatan algısı da kullanılabilir ki; Avustralya doğumlu ve belediye meclis üyesi İzzet Bey'in bu konudaki görüşleri dikkat çekicidir:

“S: Türkler vatan olarak benimsediler mi burayı?”

İzzet Bey: O konuda biraz tereddüdüm var. Hala Türkiyeli olmanın bir şeyi var. Ben de var. Burada doğup büyümeme rağmen hala kendimi Türk olarak tanımlıyorum.

S: Türk olarak tanımlamakla vatan olarak görmek farklı bir şey herhalde.

İzzet Bey: Yani aslında öyle olması gerekiyor. Bana göre, ben burada doğdum büyüdüm ama...

S: Yani “Ben buraya ait değilim” gibi bir his mi var içinizde?

İzzet Bey: Evet kesinlikle. Yabancılık var.”

Yukarıdaki örnekte olduğu gibi, doğup büyüdükleri yer ile ilgili arada kalmışlık hissinin getirdiği yabancılık duygusu, Türkiye’de yaşamadıkları için Türkiye’de yaşamaya dair olan korkularla birlikte, Türkiye’ye dair geliştirilen bağlılığın arka planı incelendiğinde, tam olarak Avustralyalı olamama durumunun da çok etkin olduğu söylenebilir. İzzet Bey gibi Avustralya’ya tam bir adaptasyon sağlamış ve belediye meclis üyesi gibi adaptasyonu gerekli kılan bir konumda olan bir kişinin bile; Avustralya’ya karşı geliştirmiş olduğu yabancılık hissinin, yabancı olduğunun hissettirilmesi ile ilişkili olduğu düşünülebilir. Öz kültürlerinin nasıl yaşandığına dair detaylı bilgileri olmaksızın, ailenin kültürel coşkunluklarını çocuklarına yansıtarak öz kültüre dair aidiyet hissi oluşturdukları söylenebilir. Gözlemlerimizde şaşırtıcı olan Türkiye’yi hiç görmemiş kişilerin bile Türkiye’ye olan bağlılıkları idi. Kültür aktarımı mekânsal aidiyet hissini etkileyen çok önemli bir faktördür. Kültür aktarımı ile öz kültüre dair ciddi bağlılıklar oluşturabilir. Kültürün ilk edinildiği yerin aile ve sonrasında diğer toplumsal kurumlar olduğu bilinmektedir. Katılımcılara sorulan “Kültürel değerleri nerede öğrendiniz?” sorusuna verilen cevapların yer aldığı Tablo-44 göstermektedir ki; aile ve okul kültürel değerlerin en fazla edinildiği kurumlardır. Tablo-44’e göre, kültürel değerlerini “aile” kurumu içerisinde öğrendiğini ifade edenler yaklaşık %40, “aile ve okul” kurumlarının ikisinin birden kültürel değerlerin kazanımında etkili olduğunu ifade edenler yaklaşık %31 ile temsil edilmektedir. Kültürel değerlerin kazanımında “aile ve arkadaşlar”ın en fazla etkili olduğunu düşünenlerin oranı ise yaklaşık olarak %13’tür. “Kişisel gayret, aile ve cemaat” diyenler ise aynı oranda bir temsile sahiptir (yaklaşık %4). Tablo-45’te görülebileceği üzere, çocuklarına kültür aktarımını ne şekilde yaptıkları sorulan katılımcılar ağırlıklı olarak (yaklaşık %62) aile içindeki ilişkilerle diyerek, kültür aktarımının öz kültürlerinden uzak bir yerde ailenin sorumluluğunda olduğunu düşünmektedirler. Çocuklara kültür aktarımının ancak Türk okulları vasıtası ile olabileceğini düşünenler ise yaklaşık %20 ile temsil edilmektedir. Çocuklarına

filmler ve televizyon aracılığı ile, Türkçe öğretmek, Türk edebiyatından örnekler vererek, kuran kursuna ve camiye götürerek, evde örnek olarak, sürekli Türkiye hakkında konuşarak ve Türk adetlerini anlatarak, kitaplar ya da aile ve cemaat aracılığı ile ya da eğitimleri süresince Türkiye'ye göndererek öz kültürlerini aktardıklarını veya kültürünü aktaramadığını ya da pek fazla etkisinin olmadığını söyleyenlerin oluşturduğu “diğer” kategorisi yaklaşık %9'luk bir temsille üçüncü sırada yer almaktadır.

Avustralya'da yaşayan Türklerin geleceğe dair en büyük endişesi çocuklarının kendi kültürlerini öğrenme, yaşama ve aktarma hususunda devlet desteği olmaksızın bir noktadan sonra bir şey yapamayacaklarına dairdir.

“Yunus Bey:“..... Gençlere milliyetçiliği aşılayamadık.

İnan: Bu durumda olunmasının sebebi nedir? Buradaki eksik ne peki?

Yunus Bey: Buradaki eksik ne biliyor musunuz? Devletin ilgisizliği. Türk devletinin. Buraya bu kadar vatandaşı gönderdi. Vatandaşın çoluk çocuğunun milliyeti ne olacak, dini ne olacak, dili ne olacak hiç arkasında durmadı. Hiç araştırmadı. 75-76'larda iki tane öğretmen gönderdi bir seneliğine. Birisi burada vefat etti. Birisi de çekti gitti. Ondan sonra Türkiye ile bağlarımız eğitim bakımından kopuk.”

Yunus Bey, Yunanlıları örnek göstererek; Yunanistan destekli Yunan okullarının Türkiye'ye örnek olması gerektiğini düşünüyor. Yunanistan'ın vatandaşına sahip çıktığını fakat Türk gençlerinin Allah'a emanet yaşadıklarını, sokaklarda pis işlere karıştıklarını, en az 20-30 Türk çocuğunun eroin, kaçakçılık ve hırsızlık gibi suçlardan dolayı Sydney'deki hapishanelerde bulunduğunu belirterek; hafta sonları eğitim veren Cumartesi okullarının yeterli olmadığını söylemektedir. Eğitim ataşesinin ne iş yaptığını anlamadıklarını söyleyerek “Devlet uyuyor” şeklinde şikayet etmektedirler. Cumartesi okullarına çok fazla rağbet edilmemesinin sebebini okulun öğretmenlerinin Kıbrıslı Türkler ya da Türkiye'den kaçarak gelen komünistler olmasından dolayı çocuklarını bu okullara göndermek istememelerine bağlamaktadır.

Torunlarının öz kültürünü devam ettirip ettiremeyeceğine dair düşüncesi sorulduğunda, sorumluluğu Türk devletine yükleyerek aşağıdaki cevabı vermiştir:

“İşte onu da devlet düşünsün. Buradan devletime sesleniyorum. Sen bundan 50 sene sonra 100 sene sonra Avustralya’da benim 200 bin nüfusum var. Türk vatandaşım var. Onlar benim temsilcimdir. Onlar beni müdafaa eder. Benim hakkımda kimseye laf söyletmez dersin havanı alırsın. Hiçbir şey bulamazsın.”

Türklerin yoğun yaşadığı bazı şehirlerde çeşitli cemaatlerin açmış olduğu özel Türk okullarının büyük bir eksiği giderdiği düşünülse de, yeterli olmadığı ve bu okullar öğrencilerini sınava tabi tutarak seçtiklerinden dolayı gidemeyenlerin ve cemaatlerin kurmuş olduğu okullar olduğu için ideolojik sebeplerden ötürü de çocuklarını bu okullara göndermeyenlerin ihtiyacını gidermek üzere, Türkiye’nin eğitim konusunda yapması gerekenler olduğu düşünülmektedir. Eğitim entegrasyonun birinci koşuludur. Asimilasyon ise ana dilin unutulması ile başlar. Türk okullarının yaygınlaşmasının en büyük faydası, Avustralya müfredatına uygun bir eğitim alan Türklerin entegre olurken; beraberinde kendi kültürlerini ve dillerini de devam ettirecek olmasıdır. Halihazırdaki Türk okullarının yeterli olmadığı düşünülse bile, entegrasyon hususunda faydasını gördüklerini Melbourne Başkonsolosu Aydın Nurhan aşağıdaki şekilde anlatmaktadır:

“Burası benim gördüğüm kadarıyla toplumsal olarak, toplumsal entegrasyon açısından çok daha iyi. Buradaki en önemli şey, en önemli faktör Türk okulları. Bu okullar olmasaydı buradaki insanlar kuvvetli bir orta sınıf oluşturamazdı. Türk okullarında Türk çocukları okuyorlar ve üniversitelere giriyorlar. Çok da güzel puanlarla giriyorlar üniversitelere. Avustralya’daki en büyük kazancımız bu bence.”

Türkiye devletinden destek göremediklerini düşünenler içerisinde yer alan **Turkish News Weekly** gazetesinin sahibi Levent Ağaçayak, devletin gazeteleri desteklemesi gerektiğini, çünkü kültürel bir hizmet yaptıklarını belirterek aşağıda yer alan siteleri ediyor:

“İtalyan hükümeti buradaki İtalyanların gazetesine yılda 10 milyon dolar para veriyor. Burada çok ciddi İtalyan gazeteleri basılıyor. İtalyanca. **La Figaro** var bilmem ne burada basılıyor bunlar. Bunu da finanse eden İtalyan hükümeti. 10 milyon dolar. Bu benim bildiğim 5 yıl evveldi. Belki daha fazladır. Belli bir şekilde ülkesi yararına çalışan. Bunun da kıstasları var tabi Her önüne gelene, her gazete çıkarana vermiyorlar. Belli kriterleri tutturan gazeteler bundan ciddi şekilde ödenek alıyorlar. Neden? Çünkü İtalya hükümeti diyor ki; sen diyor benim yurt dışında yaşayan vatandaşlarıma ciddi şekilde bir dil eğitimi veriyorsun. Doğru mu! Türkiye bugün 3000 tane öğretmen gönderiyor Almanya’ya ve Avrupa’ya. Parasını da şakır şakır ödüyor. Buraya 22 tane imam gönderiyor. Parasını da ödüyor. Eeee Türkçe öğretmeni göndermiyor. O görevi biz yapıyoruz. Levent yapıyor. **Vatan** gazetesi yapıyor. **Dünya** gazetesi yapıyor. Biz Türkçe gazete çıkarıyoruz ve bedava dağıtıyoruz. Para kazanıyor muyuz? Kazanıyoruz. Hükümet hiç bakmıyor. Bakmadığı gibi Avustralya hükümeti ilan verirken para öder çok güzel paralar öder bize. Türk hükümeti bedava yayınlatır. Ya şunu da bir yayınlayıverin bir zahmet derler. Şaka yapmıyorum. Yani Türk hükümetinin bu konuda çok zaafı var. Çok yanlışları var. Yani her ülkeye bir yılda bir milletvekilinin maaşını bağışlasalar ihya olur yurt dışındaki Türkler. Bu kadar basit yani rakamlar.”

Levent Ağaçayak’ın talebinden bahsettiğimiz Başkonsolos bu konudaki politikamız doğrudur demektedir. Gazeteye, televizyona devlet asla bulaşmamalıdır. Devletin basına destek verdiği durumda basının tarafsızlığının tartışılabileceğinden bahseden Nurhan, IV. Murad’ın ekonomik sıkıntılarının olduğu bir dönemde Lehistan’a para yardımı yapmasını sorgulayanlara, “Bugün para alan, yarın emir alır” cevabının çok anlamlı olduğunun hatırlanması gerektiğini söylemektedir. Bunun dışında sanatsal ve kültürel faaliyetlere Türkiye’nin destek olduğunu, 2011’de Dockland’da yapılan Türk Festivaline 100 bin dolar verdiğini belirtmiştir.

Başkonsolos Aydın Nurhan’ın Türkiye’nin senede bir ya da iki defa yapılan Türk festivallerine verdiğini söylediği desteği, Avustralya’da yaşadığını söyleyen Türk

göçmenler yeterli bulmamaktadır. Türkiye’deki siyasetçilerin Avustralya’da yaşayan Türklere gereken önemi vermediğini düşünenler bir hayli yoğundur. Bu konuda, “Türkiye’deki siyasetçiler Avustralya’daki Türklere gereken önemi vermektedir” şeklinde katılımcılara sorulan 5 dereceli kanaat sorusuna verilen cevapların frekans tablosunun yer aldığı Tablo-46’da görülebileceği üzere; herhangi bir fikri olmadığını söyleyenler yaklaşık %29 ile en üst sırada yer almaktadır. Fakat kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum diyerek olumsuz görüşlerini ifade edenler bir araya getirildiğinde (yaklaşık %46), gereken önemin verilmediğini düşünenler belirgin bir farkla öne geçmektedir. Kesinlikle katılıyorum diyenler diğer kategoriler arasında çok düşük bir orana sahipken (yaklaşık %8), katılıyorum diyenlerle birlikte değerlendirildiğinde ortaya çıkan %25’lik bir kesimin olumlu görüşlere sahip olduğu görülmektedir. Yapılan gözlemler neticesinde, Avustralya’da uzun süreden beri yaşayan Türklere, coğrafi olarak çok uzakta olmanın getirdiği yalıtılmış ve unutulmuş olma hissinin varlığından bahsedilebilir. Kendileri ile diğer Avrupa ülkelerinde yaşayan Türk göçmenlerinin Türkiye açısından farklı olduğunu düşünmektedirler. “Biz çok uzakta olduğumuz için unutulduk ama Avrupa yakın olduğu için oradaki Türklere daha fazla ilgileniliyor” demektirler. “Türkiye’deki siyasetçilerin Avustralya’daki Türk vatandaşlarına gösterdikleri ilgi Almanya ya da diğer Avrupa ülkelerindeki Türk vatandaşlarına gösterdikleri ilgiden farklı değildir” şeklinde tersten kurulan ve 5’li skala kullanılan kanaat sorusuna verilen cevapların oranlarının yer aldığı Tablo-47’de görülebileceği gibi, fikrim yok diyenler yaklaşık %37 ile temsil edilirken, bu görüşe katılmayanlar yani Türkiye’deki siyasetçiler açısından Avustralya ile Avrupa arasında fark olduğunu düşünerek kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum diyenler birlikte değerlendirildiğinde bu oran yaklaşık %43’ ulaşarak birinci sırada yer almaktadır. Türk siyasetçileri açısından Avustralya ile Avrupa arasında herhangi bir fark olmadığını düşünenlerin oranı ise yaklaşık olarak %20’dir. Göçmenlerin Türkiye’den çeşitli beklentileri olduğu ve bu beklentiler karşılanmadığı takdirde, gelecek nesillerin öz kültürünü öğrenemeyeceğine ve asimile olacaklarına dair endişeleri söz konusudur.

Kültürel olarak hangi kimliğe sahip olduklarına dair değerlendirmeleri; siyasi ve dini kimlik algıları da eklenerek kendilerini hangi düzleme oturttukları ve çeşitli kimlik

algıları üzerinden Avustralya'ya dair hissettikleri aidiyet ve Türkiye ile ilişkilerinin boyutu ilişkilendirilebilir. Kimlik algılarındaki farklılaşmanın Avustralya'ya adaptasyon seviyesindeki farklılaşmalardan kaynaklandığı ve bu farklılaşmanın Avustralya'ya gidiş statüsü olarak kategorize edilen ve Avustralya'da yaşayan kaçınıcı nesil olduğunun tespiti ile nesiller arası farklılaşmanın sonucu ortaya çıktığı düşünülmektedir.

Avustralya'da yaşayan Türklerin kültürel kimlik algısı itibari ile kendilerini Türk olarak tanımlayanların diğer kategorilere göre nispeten daha çok olmasından dolayı şu an için kültürün yitirilmesi gibi bir durumun söz konusu olmadığı söylenebilir. Kültürel kimliği oluşturan değerlerin siyasal kimlik oluşumuna da etkili olduğu açıktır. Siyasal kimlik tespitine yönelik olarak sorulan 'Siyasi görüşünüz nedir?' sorusuna verilen cevapların frekans dağılımının bulunduğu Tablo-48 göstermektedir ki; Türk kültürünün ve kimlik algısının oluşumunda etkili olan Atatürkçülük yaklaşık %23 ile katılımcıların benimsediği ve en yüksek oranı alan siyasi görüştür. Hemen arkasından yaklaşık %13 ile muhafazakar olduğunu söyleyenler yer almaktadır. Üçüncü sırayı alan ve yine yaklaşık %13'lük bir orana sahip olan kesim ise herhangi bir siyasi görüşe sahip olmadığını (apolitik) söylemiştir.

Tablo-48. Siyasi görüşünüz nedir?			
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Atatürkçü</i>	53	22,2	22,9
<i>Muhafazakar</i>	31	13,0	13,4
<i>Apolitik</i>	29	12,1	12,6
<i>Milliyetçi</i>	27	11,3	11,7
<i>Milliyetçi Muhafazakar</i>	18	7,5	7,8
<i>Demokrat</i>	12	5,0	5,2
<i>Sosyalist</i>	12	5,0	5,2
<i>Sosyal Demokrat</i>	11	4,6	4,8
<i>Diğer</i>	11	4,6	4,8
<i>Liberal</i>	10	4,2	4,3
<i>Müslüman /Şeriatçı</i>	10	4,2	4,3
<i>Muhafazakar/Demokrat</i>	4	1,7	1,7
<i>Atatürkçü/Milliyetçi</i>	2	,8	,9
<i>Milliyetçi/Müslüman</i>	1	,4	,4
<i>Toplam</i>	231	96,7	100,0
<i>Cevapsız</i>	8	3,3	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Siyasi görüşleri kendi başına anlamlandırmaktansa hangi kültürel kimliğe sahip katılımcının hangi siyasi görüşe sahip olduğuna bakmak ve bu iki değişken arasında anlamlı bir fark olup olmadığını analiz etmenin faydalı olacağına inanılmaktadır.

Kültürel kimlik ve siyasi görüş arasındaki çapraz ilişkiye Tablo- 50’den bakılacak olursa, kendisini “Türk” olarak tanımlayanların %38’i siyasi görüş olarak Atatürkçülüğü belirtirken, kendisini “Kürt” olarak tanımlayanların %50’si Demokrat, diğer %50’si de Sosyal Demokrat olarak tanımlamıştır. “Avustralyalı Türk”ü kültürel kimlik olarak benimseyenlerin ise %32,7’si siyasi kimliklerini Atatürkçü olarak belirtirken, “Avustralyalı Kürt”ü kültürel kimlik olarak benimseyenlerin %75’i kendilerini Sosyal Demokrat olarak tanımlamıştır. Kültürel kimliklerini “Müslüman” olarak belirtenler muhafazakar, sosyalist, apolitik, Müslüman/şeriatçı ve muhafazakar demokrat siyasi kimlikleri arasında eşit bir dağılıma sahiptir. “Müslüman Türk”ü kendileri için kültürel kimlik olarak alanların yaklaşık %26’sı siyasal kimliklerini Muhafazakar olarak belirtirken, “Avustralyalı Müslüman Türk” olarak tanımlayanların çoğunluğu (21,3) apolitik olduklarını söylemiştir. “Müslüman Kürt” olarak kendilerini tanımlayanların ise %75’i kendilerini muhafazakar olarak

açıklamışlardır. “Avustralyalı Müslüman Kürt” kimliğini benimseyenler, Milliyetçi, Milliyetçi Muhafazakar ve Apolitik siyasi görüşleri arasında eşit dağılıma sahiptir. Kültürel olarak kendilerini ‘insan’ olarak tanımlayanların siyasi kimlik dağılımları eşit olarak Atatürkçü, Apolitik ve Müslüman/Şeriatçı olarak tanımlandığı görülmektedir. Kendilerini “dünyalı/evrensel” şeklinde kültürel olarak tanımlayanların %50’si Sosyalist olduğunu belirtirken diğer %50 Atatürkçü/Milliyetçi şeklinde bir tanımlama yapmıştır.

Türk, Avustralyalı Türk, Avustralyalı Müslüman Türk ve Müslüman Türk kategorileri bütün kültürel kimlik tanımlamaları içinde en üst sıralarda yer almaktadır. Kendilerini Türk ve Avustralyalı Türk olarak tanımlayanların siyasi kimlikleri daha çok Atatürkçü’dür. Müslüman Türkler daha çok Muhafazakar ve Avustralyalı Müslüman Türkler daha çok apolitiktir diyebiliriz.

Siyasi kimlik ile ilişkilendirilebilecek olan oy kullanma davranışı ülkenin yasalarıyla (oy kullanmanın zorunluluğu, cezai yaptırımlar ve bu yaptırımların caydırıcılıkları vs.) ilişkili olduğu kadar, bireylerin kişilik özellikleri, cezai yaptırımlara verdikleri önem, kültürel özellikleri, statüleri, yaşanan ülkeye olan aidiyete kadar bir çok faktöre bağlı olarak değişen tutumlara sebep olmaktadır.

Bu bölümde kültürel kimlik ile Avustralya’da oy kullanma tutumları arasındaki ilişkiye bakılacaktır. ‘Avustralya’da yerel ve genel seçimlerde oy kullanıyor musunuz’ şeklinde yapılandırılan soru kalıbının alternatif cevapları ise oy kullananların kullanma sebebini de tespite yönelik olarak 3 adet evet cevabı ve bir adet hayır cevabı olacak şekilde yapılandırılmıştır. Evet cevaplarından ilki herhangi bir sebebe gereksinim duymaksızın oy kullananları içerirken, diğeri ‘vatandaşlık görevim olduğu için’ şeklinde oy kullanma sebepleri olanları, sonuncusu ise ‘oy kullanmazsam cezası var’ şeklinde sebeplere sahip olanları karşılayacaktır.

Bu durumda ankete katılanların büyük çoğunluğu (%55,6) vatandaşlık görevi olduğu için oy kullanırken, hayır oy kullanmıyorum diyenler %26,4 ile ikinci sırayı almışlardır. Ceza etkeni olmasa oy kullanmayacaklarını söyleyenlerin oranı ise

%13,4 ve herhangi bir sebep belirtmeksizin oy kullananların oranı ise %4,6'dır. Bu durumda Avustralya'da yaşayan Türklerin büyük çoğunluğu Avustralya'da oy kullandığını söylemekte ve bir aidiyet göstergesi olarak da ciddi bir oran, vatandaşlık görevi olarak gördükleri için oy kullandıklarını belirtmişlerdir.

Kültürel olarak kendilerini tanımlama biçimleri ve oy kullanma tutumları arasındaki ilişkiye baktığımızda ise, Avustralya'da oy kullanmayanların büyük çoğunluğu Müslüman Türk (%31,7) ve Türk (%30,2) olarak kültürel kimliklerini tanımlayanlardır. Vatandaşlık görevleri olduğu için oy kullandıklarını söyleyenler ise %28,6 ile Avustralyalı Türk ve %23,3 ile Avustralyalı Müslüman Türk olarak kendilerini tanımlayanlardır. Oy kullanmadıkları takdirde cezasının ağır olduğunu söyleyenler ise büyük çoğunlukla %31,2 ile Avustralyalı Müslüman Türk ve %21,9 ile Türk kültürel kimliğine sahip olanlardır.

Oy kullanmalarının sebebini vatandaşlık görevi olarak betimleyenlerin, kültürel kimlik olarak Avustralyalı Türk ve Avustralyalı Müslüman Türk sıfatlarını benimsedikleri görülmektedir. Bu durumda, oy kullanma davranışını vatandaşlık görevi olarak benimseme, yaşanılan ülkeye olan aidiyeti gösterirken; yaşanılan ülkeli olmak ya da o ülkenin kültürünü aldığını kabullenerek kültürel kimlik tanımı yaparken, kimlik tanımlamasına ülkeyi eklemek de aynı aidiyeti göstermektedir denebilir.

- Birikim ve Aidiyet

Göçmenlerin maddi birikimlerini ne şekilde değerlendirdikleri, yani taşınmaz malları yaşadıkları ülkede mi yoksa memleketlerinde mi aldıkları ya da nakit olarak herhangi bir yatırım yapmaksızın bankada mı tuttukları, göçmen olarak gidip yerleştikleri ve hatta vatandaşlığını aldıkları ülkeye aidiyet gösterip göstermediklerinin bir göstergesi olarak alınabilir.

Aynı zaman da bu durum, kişilerin kendilerini tanımladıkları kültürel kimlikler ve birikimlerini değerlendirme tutumları arasında farklılıklara yol açabilir.

Çalışmanın bu bölümünde, ankete katılanların birikimlerini ne şekilde değerlendirdikleri ve bu tutumları ile kültürel kimlikleri arasındaki ilişkinin türü analiz edilecektir.

Tablo-51. Birikiminizi nasıl değerlendirmek istersiniz?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Burada mülk alarak</i>	109	45,6	46,6
<i>Nakit olarak bankada</i>	48	20,1	20,5
<i>Memlekette mülk alarak</i>	46	19,2	19,7
<i>Birikim yok</i>	10	4,2	4,3
<i>Hem Türkiye hem Avustralya'da mülk</i>	9	3,8	3,8
<i>Diğer</i>	8	3,3	3,4
<i>Kararsız</i>	4	1,7	1,7
<i>Toplam</i>	234	97,9	100,0
<i>Cevapsız</i>	5	2,1	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-51'e göre, ankete katılanların yarısına yakını birikimlerini Avustralya'da mülk alarak değerlendirmek istediklerini, yaklaşık %21'i nakit olarak bankada sakladıklarını ve yaklaşık %20'si memlekette yani Türkiye'de mülk almak istediklerini ya da almış olduklarını belirtmişlerdir. Hem Türkiye'de, hem de Avustralya'da mülk almak isteyenlerin oranı yaklaşık olarak %4'dür. Birikiminin olmadığını söyleyenler de yine yaklaşık olarak %4'dür.

Ankete katılanların yarısına yakınının, yatırımlarını Avustralya'ya yapmak istemeleri sebebiyle, kendilerini Avustralya'ya ait hissettikleri varsayılabilir. Nakit olarak bankada saklayan kesimin ise tam olarak Avustralya'ya aidiyet hissedemedikleri söylenebilir. Yatırımlarını nereye ne şekilde yapacaklarını kendileri de tam olarak bilememektedirler. Kararsız olduğunu söyleyen %1,7'de birikimlerini bankada saklayanlara eklenirse yaklaşık %22'lik bir kesimin tam bir aidiyet hissedemediği ama yatırımını Türkiye'ye yapacağını söyleyenler kadar da Avustralya'ya aidiyetten uzak olmadıkları varsayılmaktadır.

Aynı şekilde yatırımını her iki ülkeye birden yapmak isteyenlerin ise her iki ülkeye de aidiyet hissettikleri düşünülmektedir.

Kültürel olarak kendilerini tanımlama biçimleri ile birikimlerini değerlendirme şekilleri arasındaki çapraz ilişkiyi gösteren Tablo-53’de görülebileceği gibi, kendilerini Türk olarak tanımlayanların büyük çoğunluğu (yaklaşık %43) Avustralya’da mülk edinerek birikimlerini değerlendirdiklerini belirtirken, yaklaşık %24’ü nakit olarak bankada değerlendirdiklerini belirtmiştir. Memlekette mülk olarak değerlendirmek istediklerini belirtenlerin oranı ise yaklaşık %20’dir. Kendilerini Kürt olarak tanımlayanların tamamı birikimlerini nakit olarak bankada değerlendirmek istediklerini söylemişlerdir. Avustralyalı Türk olarak tanımlayanların yarısından fazlası (yaklaşık %57), Avustralya’da mülk edinerek birikimlerini değerlendirmek isterken, nakit olarak bankada tutmak isteyenler ile Türkiye’den mülk edinmek isteyenler çok yakın oranlara sahiptir. Hem Avustralya’da hem de Türkiye’de mülk edinerek birikim yapmak isteyenler içerisinde Avustralyalı Türkler en yüksek yüzdeye sahiptir. Bu grubun kendilerini ifade ettikleri tanımın yani her iki ülkeli olma durumunun, tutumlarına da yansıtıldığını düşündürmektedir. Kendisini Avustralyalı Kürt olarak tanımlayanların tamamı Avustralya’da mülk edinmek suretiyle birikimlerini değerlendirmek istemektedir. Kendilerini Müslüman olarak tanımlayanların büyük çoğunluğu (yaklaşık %67) Avustralya’da mülk edinmek, geri kalanı (%33) Türkiye’de mülk edinmek istediklerini belirtmişlerdir. Müslüman Türk tanımlaması yapanların yaklaşık %35’i Türkiye’de, yaklaşık %33’ü Avustralya’da mülk edinerek birikimlerini değerlendirmek istediklerini belirtirken, yaklaşık %21’i nakit olarak bankada tutmayı istemektedir. Hem Türkiye’de hem Avustralya’da mülk edinmek isteyenler ise yaklaşık %4 ile temsil edilirken, yatırımlarını diğer şekillerde yapmayı tercih edenlerde aynı orana sahiptir. Kendisini Avustralyalı Müslüman Türk olarak tanımlayanların yarısından fazlası (%52) Avustralya’da mülk edinmeyi tercih ederken, %26’sı bankada değerlendirmeyi seçmiştir. Türkiye’de mülk edinmeyi tercih edenler %8’dir. Müslüman Kürt olarak tanımlayanların yarısı Türkiye’de, %25’i Avustralya’da mülk edinmeyi tercih ettiğini söylerken, diğer %25 birikimi olmadığını ifade etmektedir. Avustralyalı Müslüman Kürtlerin çoğunluğu (yaklaşık %67) Avustralya’da, geri kalanı (yaklaşık %33) Türkiye’de mülk edinmeyi tercih etmiştir. Kendisini “insan” olarak tanımlayanlar ise, Avustralya’da mülk edinerek, Türkiye’de mülk edinerek ve nakit olarak bankada birikimlerini değerlendirenler

olarak eşit oranlara sahiptir. Kendisini Dünyalı-Evrensel olarak tanımlayanların tamamı birikimleri olmadığını söylemektedir.

Toplam orana bakıldığında, kültürel kimlikleri ne olursa olsun Avustralya’da mülk almak suretiyle birikimlerini değerlendirmek isteyenlerin yaklaşık %47 ile en yüksek orana sahip olduğu görülmektedir. Kültürel kimlik ve birikimleri değerlendirme noktasındaki farklılığın, kendisini Kürt, Müslüman Türk ve Müslüman Kürt olarak tanımlayanlardan kaynaklandığı görülmektedir. Genel olarak Avustralya’da mülk edinme şeklinde olan birikim değerlendirme tutumunun sebepleri arasında, Avustralya’ya karşı geliştirilen aidiyet duygusu veya Türkiye’de yaşamıyor olmaktan kaynaklı olarak, Türkiye’de edinilen mülklerin faydasını kendilerinin değil de Türkiye’deki akrabalarının gördüğünün düşünülmesi gösterilebilir. Türkiye’den göç eden kişiler içerisinde iltica ederek gidenlerin büyük çoğunluğunu Kürtlerin oluşturduğu göz önünde bulundurulacak olursa, kendisini Kürt, Avustralyalı Kürt ve Müslüman Kürt olarak tanımlayanların farklı tutumlar sergilemelerinin sebebinin bu tanımlamalarda gizli olduğu düşünülebilir. Kendisini Kürt olarak ifade edenlerin tamamının birikimlerini bankada değerlendirmek istediklerini belirtmelerinden dolayı, bu grubun her iki ülkeye de aidiyet geliştirmemiş olabilecekleri ya da ülkelere güven noktasında problem yaşadıkları düşünülmektedir. Avustralyalı Kürt olarak tanımlayanların birikimlerini de Avustralya’da mülk edinmek yoluyla değerlendirmek istedikleri göz önünde bulundurulacak olursa bu grubun Avustralya’ya karşı geliştirdikleri aidiyetin daha yüksek olduğu görülmektedir. Kendilerini Müslüman Kürt olarak tanımlayanların çoğunluğunun Türkiye’de mülk edinmek suretiyle birikimlerini değerlendirmek istemelerinden dolayı, Türkiye ile herhangi bir problem yaşamadıklarını ve aidiyet hissettikleri yerin, vatan olarak gördükleri ülkenin Türkiye olduğu anlaşılmaktadır.

- Dini Kimlik

Dindarlık seviyesi ile ilintili olarak değerlendirilen dini kimlik algısını tespit etmek için sorduğumuz soruya, Tablo-55’de görülebileceği üzere katılımcıların yarısından fazlası (yaklaşık %56) kendilerini ‘Müslüman’ olarak tanımlamışlardır. Yaklaşık %32 “Müslüman Sünni”, %5 “Müslüman Alevi” ve %2 “Alevi” şeklinde

tanımlamıştır. Abdullah Saeed'in Avustralyalı Müslümanlar üzerine yaptığı araştırmaya göre de Türk Müslümanların büyük çoğunluğu Sünni'dir². Dine ve dindarlara karşı takınılan tutumun yer aldığı Tablo-56'ya göre, "Dindarım" diyenler yaklaşık %44'ken, "İnançlıyım ancak dini vecibeleri yerine getirmiyorum" diyenler ile "Dinlere saygılıyım" diyenler yaklaşık %27 ile aynı orana sahiptir. Dine ve dindarlara karşı takınılan tutum dindarlık seviyesi hakkında genel bir bilgi verse de net bir yorum yapılmasına müsaade edemeyeceğinden, dindarlık seviyesini ölçmek üzere "Kendinizi ne derece dindar olarak tanımlarsınız?" sorusu "Çok dindarım", "Dindarım", "Biraz dindarım", "Dindar değilim", "Hiç dindar değilim" şeklinde seviyelendirilerek yapılandırılmıştır. Tablo-57'de görüleceği üzere, kendilerini "Dindarım" şeklinde tanımlayanlar, yaklaşık %51 ile en üst seviyede yer almaktadır. İkinci sırada, yaklaşık %21 ile "Biraz dindarım" şeklinde tanımlayanlar bulunurken, "Çok dindarım" diyenler ile "Hiç dindar değilim" diyenler, yaklaşık %10 ile eşit oranda bir temsile sahiptir. "Dindar değilim" şeklinde kendilerini tanımlayanların oranı ise yaklaşık olarak %8'dir.

Dine ve dindarlara karşı olan tutum ile dindarlık seviyesi arasındaki çapraz ilişkiyi gösteren Tablo-58'e göre, takınılan tutum açısından "Dindarım" diyenlerin büyük çoğunluğu (yaklaşık %78) dindarlık derecelendirmesini yaparken yine kendileri için 'Dindarım' kategorisini seçmişlerdir. Bu grup içerisinde "Çok dindarım" cevabını verenlerin oranı ise yaklaşık %18'dir. "İnançlıyım ancak dini vecibeleri yerine getirmiyorum" diyenlerin yaklaşık %45'i "Biraz dindarım", %32'si "Dindarım" cevabını verirken "Dindar değilim" ve "Hiç dindar değilim" diyenler aynı oranda (yaklaşık %9) temsil edilmişlerdir. Dini vecibelerini yerine getirmediğini söyleyenler içerisinde kendilerini "Çok dindarım" şeklinde tanımlayanların düşük bir oran (yaklaşık %5) ile temsil edilseler dahi bu grupta yer almaları ilgi çekicidir. Dindarlığın ya da çok dindarlığın derecesinin ritüellere değil de kendi iç dünyalarındaki algılarına bağlı olduğu düşünülebilir. Dine ve dindarlara karşı takınılan tutumlar içerisinde yer alan "Dinlere saygılıyım", ilk etapta dini kaygıları olmayan fakat dinlerle herhangi bir problemi olmayan kişilerin tercih edeceği bir

² Abdullah Saeed, **Islam in Australia**, Crows Nest, Allen&Unwin, 2003, p. 9.

kategori gibi gözükmemektedir. Bu soru yapılandırılırken, bütün dinlere eşit mesafede olan kişilerin tercih edeceği bir kategori olacağı varsayımından hareket edilmiştir. Tablo-58’de görüleceği üzere; “Dinlere saygılıyım” diyenlerin büyük çoğunluğu (yaklaşık %28) “Dindarım”, %25’i “Biraz dindarım” demiştir. “Dindar değilim” ve “Hiç dindar değilim” diyenler eşit bir dağılımla toplamda yaklaşık %44’lük bir oranı oluşturmaktadırlar. Yaklaşık %3 ise “Çok dindarım” demiştir. Kendilerini az ya da çok dindar olarak tanımlayanların “Dinlere saygılıyım” ifadesini tercih etmiş olmaları, bütün dinlere karşı eşit mesafede olmalarından ötürü değildir. Çok-kültürlü bir ülkede farklı kültürler ve dinlerle birlikte yaşıyor olmanın sonucunda geliştirdikleri bir tutumdur. Kendi dinini inandığı şekilde yaşarken, diğer dinlerin mensuplarına da saygı gösterdiklerini ifade etmektedirler. “Din konusuna ilgisizim” ve “Dine ve dindarlığa karşıyım” diyenlerin tamamı “Hiç dindar değilim” şeklinde kendilerini tanımlamışlardır.

- Öncelikli Kimlik

Kimlik kavramı kültür kavramı gibi farklı tanımlamalara sahip olduğundan kişiler çeşitli kimliklere karşı aidiyetler geliştirmektedirler. Çeşitli sorularla katılımcıların kültürel, siyasi ve dini kimlikleri tespit edilmiştir. Bütün bu kimlikler içerisinde hangisinin öne çıktığını tespit etmek büyük bir önem arz etmektedir. Öne çıkan kimliğin hangisi olduğunu anlayabilmek adına, öncelikli olarak tercih ettikleri kimliği belirtmeleri istenmiştir. Bu soru, katılımcılara yönlendirme yapmamış olmak için açık uçlu olarak, “Kendinizi öncelikli olarak hangi kimlikle tanımlarsınız?” şeklinde yöneltilmiştir.

Tablo-59 Kendinizi öncelikli olarak hangi kimlikle tanımlarsınız?			
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Türk</i>	64	26,8	30,0
<i>Müslüman Türk</i>	43	18,0	20,2
<i>Müslüman</i>	41	17,2	19,2
<i>Diğer</i>	14	5,9	6,6
<i>Hümanist/İyi insan/Hür düşünceli/Dürüst/Sorumlu/Çağdaş</i>	13	5,4	6,1
<i>Avustralyalı Müslüman Türk</i>	10	4,2	4,7
<i>Avustralyalı Türk</i>	9	3,8	4,2
<i>İnsan/Kadın/Erkek</i>	7	2,9	3,3
<i>Kürt/Avustralyalı Kürt/Alevi Kürt</i>	6	2,5	2,8
<i>Türkiyeli</i>	4	1,7	1,9
<i>Avustralyalı</i>	2	,8	,9
<i>Toplam</i>	213	89,1	100,0
<i>Cevapsız</i>	26	10,9	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-59’da görüleceği üzere, öncelikli kimliğini “Türk” olarak görenler; katılımcıların %30’unu oluşturarak birinci sıradadır. İkinci sırada, yaklaşık %20 ile öncelikli kimliklerini “Müslüman Türk” olarak tanımlayanlar yer almaktadır. Üçüncü sırada, yaklaşık %19’luk bir temsil, öncelikli kimliklerini “Müslüman” olarak tanımlayanlar yer almaktadır. Açık uçlu olarak sorulmuş bir soru olduğu için “Diğer” kategorisi içinde değerlendirilen öncelikli kimlikler de hayli ilgi çekicidir ve yaklaşık %7’lik bir temsile sahiptir. Öncelikli kimliklerini; “I am Turkish”, “Terekeme”, “Atatürkçü”, “Pontus”, “pozitivist”, “working mother”, “anne”, “ev hanımı”, “annelik ve aile içerisinde organize işleri müdürü”, “Türk okulunda öğretmen”, “Müslüman”, “demokratik”, “kul”, “balıkçı”, “gariban Türk”, “öğrenci”, “milliyetçi” ve “sosyalist” olarak çok farklı kategorilerde tanımladıkları görülmüştür. Siyasi kimliğini öncelikli kimliğe taşıyanlar olduğu kadar, etnik, dini ya da sosyal ve kültürel kimliklerini de öncelikli kimliğe taşıyanlar söz konusudur. Bu tanımlamalar içerisinde ilgi çekici olan bir husus, “I am Turkish” (Türkü) şeklinde öncelikli kimliğinin Türklük olduğunu ifade eden kişinin, kimlik tanımlamasını İngilizce olarak yapmış olmasıdır. Öncelikli kimliğini ahlaki değerlerle temellendirerek; “Hümanist, İyi insan, Hür düşünceli, Dürüst, Sorumlu, Çağdaş” kategorisinin oluşmasına yol açan katılımcıların oranı yaklaşık %6’dır. Öncelikli kimliğini

“Avustralyalı Müslüman Türk” olarak tanımlayanlar yaklaşık %5, “Avustralyalı Türk” olarak tanımlayanlar yaklaşık %4 ile temsil edilmişlerdir. Açık uçlu bir soru olduğu için farklı kategorilerde cevaplar gelmiş olsa da, ağırlıklı olarak kültürel kimlik etkisinde kalındığı görülmektedir. Daha önce Tablo-40’da görüldüğü üzere, kültürel kimliğin tespitine yönelik olarak kapalı uçlu olarak hazırlanan soruda, kendisini “Avustralyalı Türk” olarak tanımlayanların oranı yaklaşık %23 ile ikinci sırada yer almaktadır. Soru açık uçlu olarak sorulduğunda, öncelikli kimlik olarak “Avustralyalı Türk” tanımlamasını tercih edenlerin oranının çok daha düşük olduğu görülmektedir. Her iki soruda da “Türk” olarak kendilerini tanımlayanlar birinci sırada yer almış olsa da, bu seçenek, öncelikli kimlik tespitine yönelik olan soruda daha yüksek bir temsile sahiptir. Bir yönlendirme olmaksızın kimlik seçiminde Avustralyalılığın tercih edilme oranının düşük olması, Avustralya’ya düşünüldüğü kadar yüksek bir aidiyetin olmadığına işaret etmektedir.

C - Avustralya'da Türkler Arasındaki İlişkiler

Avustralya'da yaşayan Türklerin kendi aralarındaki ilişkileri; komşuluk ilişkileri, oturdukları mahallenin yapısı ve tercih sebepleri, Türklere dair çeşitli kanaatleri değerlendirmeleri üzerinden incelenecektir.

Avustralya'da yaşayan Türklerin birbirleri ile ilişkileri, sosyal, kültürel, ekonomik ve dini yapılarına göre çeşitlilik göstermektedir. İlk kuşak göçmenler İngilizceyi de öğrenme fırsatı bulamadıklarından birbirleri ile sık sık görüşmektedirler. Bu görüşmeler, genellikle ev ziyaretleri, kafe ve kahvehaneler ya da hafta sonu yapılan barbekü partileri üzerinden gerçekleştirilmektedir. Akrabalık ve hemşerilik ilişkilerinin, ilk kuşağın ilişki biçimini belirleyen temel unsur olduğunu gözlemlerimize dayanarak söyleyebiliriz. Dolayısı ile sınırlı bir çevre ile gerçekleştirilen bir ilişki biçiminden söz edilebilir. Çeşitli sebeplerden dolayı sınırlı bir çevreleri olan ilk kuşak Türklerin kapalı bir çevrede oldukları söylenebilir. Özellikle ilk kuşağın Avustralya'da yaşayan Türkleri anlatırken kendi yakın çevrelerini dışarıda bırakarak eleştirel bir üslup kullananların sayısının azımsanmayacak kadar çok olması, ilgi çekici bir noktayı oluşturmaktadır. Avustralya'da yaşayan Türklerin birbirlerine yönelik genel eleştirel kanaati kendi kabuklarında yaşadıkları yönündedir.

Tablo-60. Avustralya'da Türkler genel olarak kendi içine kapalı bir topluluk olarak yaşamaktadır.

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Katılıyorum	104	43,5	44,1	44,1
Kesinlikle Katılıyorum	67	28,0	28,4	72,5
Katılmıyorum	33	13,8	14,0	86,4
Fikrim Yok	28	11,7	11,9	98,3
Kesinlikle Katılmıyorum	4	1,7	1,7	100,0
Toplam	236	98,7	100,0	
Cevapsız	3	1,3		
Toplam	239	100,0		

Tablo-60'dan anlaşılacağı üzere, 'Avustralya'da yaşayan Türkler genel olarak kendi içine kapalı bir topluluk olarak yaşamaktadır' şeklinde yöneltilen beş dereceli kanaat sorusuna, "kesinlikle katılıyorum" ve "katılıyorum" cevabını verenlerin toplam oranı %73 civarındadır. %16'ya yakını "katılmıyorum" ve "kesinlikle katılmıyorum" derken, yaklaşık %12 "fikrim yok" diyerek bu konuda net bir yargısının olmadığını ifade etmiştir.

Türklerin kendi kabuklarında yaşıyor olmaları durumu, oluşturdukları fiziksel ve zihinsel gettolardan kopamamaları ile açıklanabilir. Belirli bir ekonomik ve eğitim seviyesinin altında kalanlar fiziksel gettolarda yaşarken, eğitim düzeyleri yükselen ve ekonomik koşulları iyileşen Türkler ise fiziksel gettolardan uzaklaşıp daha elit yerlerde yaşamaktadır. Fiziksel gettolardan uzaklaşmalarına rağmen kendilerine zihinsel gettolar oluşturan Türkler, belirli bir seviyenin altındaki Türklerle görüşmedikleri gibi, kendi komşuları ile de görüşmüyorlar ve yalnızlığı tercih ediyorlar. Bu durumu Melbourne Başkonsolosu Aydın Nurhan şu şekilde örneklendirmektedir.

"Türkler, iki grup birbiriyle ayrı yaşam tarzları oluşturuyorlar. Mesela süpermarkette, sosyete; bir inşaat işçisini, garibanı gördüğü zaman; 'kaçalım buradan, Türkler var' diyor. Yaşadım ben bunu. Biliyorum. Ben bunu bir kere değil yani, çok yaşadığım için söylüyorum. Görüşmek istemezler. Halbuki başka milletler, süpermarketlerde kendi milletinden birini gördükleri zaman sevinirler. Türklerde öyle değildir."

Türklerin zihinsel gettolardan da kurtulması gerektiğini ve bunun yolunun toplumsal faaliyetlere girmekten geçtiğini düşünen Melbourne başkonsolosu Aydın Nurhan şunları söylemektedir:

"Çünkü farklı bir semte gidiyor ama o semtte insanlarla iç içe girmiyor. Apartmanda yalnız yaşıyor. Ne yapmak lazım mental gettoları kırmak için. Toplumsal faaliyetlere girmek lazım. Örnek rotary kulüpleri, mason kulüpleri, lions kulüpleri. Buraya girenler var. Onlara baktığınızda her hafta

onların yemeği vardır. Her hafta o yemeğe katıla katıla aile gibi oluyorlar iç içe geçiyorlar. Şimdi düşünebiliyor musunuz? Bir Türk rotary kulüpte diyelim... İşte orada kaç kişi var 30 mu, 40 mı kaç kişi varsa her hafta orada yemek yiyorlar onlar. Ortak projeler yapıyorlar. Ortak seyahatlere gidiyorlar. Eşli toplantıları var sürekli. Bir aile gibi oluyorlar. Bu Türk ailesinin artık mental ya da fiziki gettoda oturduğunu söyleyebilir miyiz? Söyleyemeyiz. İşte rotary, mason, lions değil. Ama başka kulüplerde var. Türkler arasında bu kulüpler başka türlü tanınıyor biliyoruz. Başka kulüpler de var. Şimdi o kulüplere ilgi arttıkça, bu getto yaşam tarzı azalıyor. O çok önemli.”

Türklerin yaşadığı mahalleyi özellikle tercih edenler olduğu gibi, Türklerden uzakta yaşamayı tercih edenler de hayli fazladır. Avustralya’daki Türklerin yaşamış oldukları mahalleyi tercih etme sebepleri Tablo-62’de yer almaktadır. Tablo-62’ye göre, Türklerin yaklaşık %33’ü “Düzgün bir mahalle olması” sebebiyle, yaklaşık %23’ü “Türklerin bu mahallede oturması” ve “Akrabalarının bu mahallede oturması” ve %18 civarı “işyerlerine yakın olması” sebepleri ile oturdukları mahalleyi tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Yaklaşık %10 ise “Diğer” seçeneğini işaretleyerek; “Türklerden uzak olması, sessiz bir mahalle olması, evin güzel olması ya da kendi evi olması” gibi sebeplerden ötürü oturdukları mahalleyi tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların %9’u ise, ekonomik koşulları öne sürerek, kiraların uygun olduğu mahalleyi tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Oturulan mahalledeki komşuluk ilişkilerinin ne seviyede olduğunu tespit edebilmek için sorulan beş dereceli “Mahallenizdeki komşuluk ilişkilerini nasıl tanımlarsınız?” sorusunun cevapları Tablo-63’te mevcuttur. Bu soruya %39 civarındaki katılımcı ‘İyi’, %27 civarındaki katılımcı “Vasat” ve %16 “Çok iyi” şeklinde cevap verirken, toplamda %18’inin cevapları ‘Kötü’ ve “Çok kötü” olarak gerçekleşmiştir. Büyük çoğunluğun oturdukları mahalledeki komşuluk ilişkilerini beğendikleri düşünülecek olsa da, komşuluk ilişkilerinin boyutuna bakıldığında çok daha farklı bir sonuca ulaşılmaktadır. Tablo-64’e göre, katılımcıların %59’u komşuları ile ilişki boyutunun yolda karşılaşınca selamlaşmak üzere kurulduğunu söylemiştir.

Tablo-65. Komşularınızla hangi vesilelerle görüşürsünüz? * Mahallenizdeki komşuluk ilişkilerini nasıl tanımlarsınız?

Mahallenizdeki komşuluk ilişkilerini nasıl tanımlarsınız?

	<i>Çok iyi</i>	<i>İyi</i>	<i>Vasat</i>	<i>Kötü</i>	<i>Çok kötü</i>	<i>Toplam</i>
<i>Yolda karşılaşınca selamlaşırız</i>	17 43,6%	59 63,4%	44 68,8%	15 60,0%	6 33,3%	141 59,0%
<i>Sık sık ev oturmalarına gider geliriz</i>	18 46,2%	13 14,0%	3 4,7%	1 4,0%	0 ,0%	35 14,6%
<i>Özel günlerde (düğün, bayram, cenaze) görüşürüz</i>	4 10,3%	17 18,3%	11 17,2%	3 12,0%	0 ,0%	35 14,6%
<i>Hiç görüşmem</i>	0 ,0%	0 ,0%	5 7,8%	3 12,0%	11 61,1%	19 7,9%
<i>Diğer</i>	0 ,0%	1 1,1%	1 1,6%	0 ,0%	0 ,0%	2 ,8%
<i>Bazen</i>	0 ,0%	3 3,2%	0 ,0%	3 12,0%	1 5,6%	7 2,9%
<i>Toplam</i>	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Komşularla hangi vesilelerle görüştikleri ve mahallelerindeki komşuluk ilişkilerini tanımlama durumları arasındaki çapraz ilişkiyi gösteren Tablo-65; komşuluk ilişkilerini “Çok iyi” olarak tanımlayanların yaklaşık %46’sının “Sık sık ev oturmalarına gitme” şeklinde bir komşuluk ilişkisi içinde olduğunu, büyük bir oran olan yaklaşık %44’ün ise “Yolda karşılaşınca selam verme” üzerine kurulu bir komşuluk ilişkisi geliştirdiğini göstermektedir. Komşuluk ilişkisini “İyi” olarak tanımlayan katılımcıların büyük kısmı (yaklaşık %63) komşuları ile yolda karşılaşınca selam verme üzerine bir ilişki geliştirdiklerini söylemektedirler. Komşuluk ilişkisini “Vasat” olarak tanımlayanların yaklaşık %69’u komşuları ile yolda karşılaşınca selamlaştıklarını söylemektedirler. Komşuluk ilişkilerini “Kötü” olarak görenlerin %60’ı da yolda karşılaşınca selamlaşmak boyutunda bir komşuluk ilişkisi geliştirdiklerini belirtirken; komşuluk ilişkilerini “Çok kötü” olarak değerlendirenlerin yaklaşık %61’i komşuları ile hiç görüşmediklerini söylemektedirler.

Komşuluk ilişkilerini “Çok iyi” ve “Çok kötü” olarak tanımlayanlar dışında kalanların büyük çoğunluğunun komşuluk ilişkilerini yolda karşılaşıncı selamlaşmak üzerinden değerlendirmesi ilgi çekicidir. Türkiye’de yaşayan ve komşuluk ilişkilerini iyi olarak değerlendiren kişilerin iyi komşu algısı birbirlerini sık sık ziyaret etme temelli; Avustralya’da bu durum kendisinden zarar görülmeyen komşu modeli ile selamlaşabilme, ayak üstü hal hatır sorma üzerinden gerçekleşmektedir. Yapılan gözlemler neticesinde komşuluk ilişkilerinin zayıf olmasının nedeni olarak, komşular ile görüşmelere vakit olmadığı hakkında sahip olunan bir inanç ve çalışma hayatının buna izin vermediği yargısı gösterilebilir. Avustralya’da komşuluk ilişkilerinin zayıf olmasının diğer sebebi ise komşuların farklı kültürlerden kişilerden olmasıdır. Ev oturmalarına gittiklerini söyleyenlerin komşuları genellikle Türklere dir. Komşularının farklı kültürden kişiler olması dolayısı ile selamlaşma düzeyinde komşuluk ilişkisi gerçekleştirilebilecek olan komşular, iyi komşu kategorisinde değerlendirilmektedir. 60 yaşlarında, ilk kuşak göçmenlerden olan iki kadın ve bir erkek ile yapılan odak grup görüşmesinde, komşuluk ilişkileri üzerine yapılan ve aşağıda yer alan bir tartışma da bu yorumu destekler niteliktedir.

“S: Sizin yabancı komşularınız-arkadaşlarınız var mı?”

K2:Yok. Sadece dışarıda merhabalaşırız. Oturmaya gitmem. Onlar da gelmez. Biz de gitmeyiz.

K1: Biz iki haftada bir kahve içmeye gideriz.

E1: İş yerinde yabancılarla çalışıyoruz. Türkiye’de kimse kimseyi tanımıyor. Bunların hepsi Türk ama kimse kimseyi tanımıyor hanelerde. Burada çöpümüzü bile kapımızın önünden alıp gidiyorlar. Selam veriyorlar. Onlar bize oturmaya gelebilirler ama biz onlara oturmaya gidemeyiz. Neden mi? Onlar evlerine ayakkabıyla girerler. Evlerinde kedileriyle köpekleriyle yaşarlar. Ben onların evinde yemek bile yiyemem ki. Bir yere gittik bir arkadaşım ile beraber. Bir baktım ki köpek yemek masasının üstünde oturuyor.”

Yabancı komşuları olan ve bu konuşmayı yapan 3 kişiden sadece birisi olan K1, yabancı komşularını evde ziyaret ettiklerini söylemektedir. Fakat bu ziyaretlerin de sıklıkla yapılmadığını belirtmektedir. E1 ise, kendi komşuluk ilişkisini Türkiye’deki

komşuluk ilişkileri ile kıyaslayarak, yabancı komşusunun kapısının önünden çöpünü aldığı söyleyerek bunu Türkiye'deki komşuların birbirlerine yapmadığını söylemektedir. Yabancı komşularının kişilik özelliklerini takdir ederlerken, kültürel farklılıklardan dolayı çok yakın ilişkiler kurmamayı tercih etmektedirler.

Tablo-62 göz önünde bulundurulduğunda, katılımcıların oturdukları mahalleyi belirli kriterlere göre seçmiş oldukları söylenebilir. Oturdukları mahalledeki Türk göçmen sayısının varlığı, Türklerle ilişkileri hakkında fikir sahibi olmak noktasında önemlidir. Frekans dağılımı Tablo-67'de yer alan "Oturduğunuz mahallede Türkler var mı?" sorusuna, "Evet, birkaç tane Türk aile var" şeklinde cevap verenler %49 civarındadır. "Evet, Türk mahallesinde oturuyorum" şeklinde cevap verenler, katılımcıların yaklaşık %34'ünü oluşturmaktadır. Oturduğu mahallede Türklerin olmadığını söyleyenler ise %11 civarındadır. Katılımcıların %6'ya yakını mahallesinde herhangi bir Türk ailenin olup olmadığını bilmediklerini söylemişlerdir. Yaklaşık olarak %17 için, Türklerle bir arada yaşamak herhangi bir önem arz etmemektedir. Aynı zamanda bu grup için Türklerle bir arada yaşamaktan kaçındıkları söylenebilir. Oturdukları mahalleyi tercih etme sebepleri içinde birinci sırayı alan düzgün bir mahalle olmasıdır. Tablo-68'de yer alan "Oturduğunuz mahallede Türkler var mı?" ve "Oturduğunuz mahalleyi tercih etmenizi etkileyen en önemli faktör nedir?" değişkenleri arasındaki çapraz ilişkiye bakıldığında, en önemli faktör olarak "Düzgün bir mahalle olması" yönünde tercihlerini kullanan katılımcıların yarısından fazlası (%60'a yakını) mahallelerinde bir kaç tane Türk aile olduğunu söylemektedir. Yaklaşık %30'u yaşadıkları mahallede Türk aile olmadığını ya da Türk ailelerin varlığından haberdar olmadıklarını söylemektedir. Sadece %10'u Türk mahallesinde oturmaktadır. Görüldüğü üzere, düzgün bir mahallede yaşadıklarını söyleyenler, Türklerin yaşamadığı ya da çok az sayıda Türkün yaşadığı mahalleleri tercih etmektedirler.

Avustralya'da yaşayan Türklerin bir kısmı Türklerin bulunduğu ortamlardan uzak durmaya çalışırken, diğer kısmı gettolarda yaşamayı tercih etmektedir. Fakat genel anlamda, Türklerin birbirleri ile olan iletişiminden ve dayanışma eksikliğinden yakınmaktadır. Daha önce de bahsedildiği gibi, genel olarak yakın

çevresindekileri ayrı tutarak Türk toplumuna eleştirel bir bakış açısı hakimdir. Avustralya'daki Türklerin kendi aralarındaki ilişkilerinin nasıl değerlendirildiğine dair genel bir bakış açısı Tablo-69 'da görülmektedir.

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Küçük grup dayanışması var, ama genel anlamda bir dayanışma yok</i>	119	49,8	50,4
<i>Gruplar arasında büyük ayrılıklar var</i>	73	30,5	30,9
<i>Oldukça sıkı bir dayanışma var</i>	30	12,6	12,7
<i>Diğer</i>	14	5,9	5,9
<i>Toplam</i>	236	98,7	100,0
<i>Cevapsız</i>	3	1,3	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Katılımcıların yarısı küçük grup dayanışmasının olduğundan ama genel anlamda bir dayanışma olmadığından bahsetmektedir. %31'e yakını gruplar arasında büyük ayrılıklar olduğundan söz etmektedir. Yalnızca yaklaşık %13'lük bir kesim oldukça sıkı bir dayanışmanın varlığına işaret etmektedir.

Yurt dışında yaşayan Türkleri bir araya getiren en önemli yapılandırmaların başında dernekler gelmektedir. Çok-kültürlü bir toplum olan Avustralya'da çeşitli kültürlerin sürdürülmesine katkı sağlayacak olan dernekler devlet tarafından desteklenmektedir. Bu destek dolayısı ile kurulan çok sayıda Türk derneği vardır. **Moreland Türk Derneği** ve **Melbourne 40. Yıl Kutlama Komitesi** Başkanı Cemal Akdeniz, Melbourne'de 100'ün üzerinde Türk derneği olduğundan bahsederken şöyle demektedir.

“Fakat bu derneklerin hepsi faal değil. Bir çok dernek kağıt üzerinde kurulmuş. Sadece isimleri var. Ama bunların etkinliği yok. Yaklaşık 30 civarındaki dernek faal durumdadır. Bunlar da gerçekten sosyal dernekler, kültürel dernekler ve dini dernekler. Dini dernekler çalışmalarını en iyi şekilde yapmakta. Örneğin camilerini yapmışlar. Camide kültür çalışmalarını başlatmışlar. Spor kulüpleri aynı şekilde çalışmalarına devam

etmekte. Sosyal dernekler çeşitli festivaller yapmaktadır. Örneğin Lale festivali, Victoria festivali...”

Sydney’deki dernekler hakkında konuştuğumuz **Turkish News Weekly** gazetesinden Levent Ağaçayak ise, Türk derneklerini aşağıdaki şekilde eleştirmektedir.

“52 tane dernek var da, hiç biri yok yani onların. Aslında kağıt üzerinde olan dernekler. Amipler gibi kendi bünyemizde bölünür, çoğalır gideriz yani. Bölüne bölüne gidiyoruz. Şimdi; derneklerin burada kuruluş amaçları, topluma bir çeki düzen vermek. Ne bileyim belli yollara kanalize etmek. O amaçla kurulur. En son bir kaç sene öncesine kadar 52 tane dernek vardı. 2 veya 3’ü hariç kağıt üzerindedir hepsi. Yani başkanın cebinde kağıdı vardır dolaşır. Yönetim kurulu üyelerini say desen, yedi tane isim sayamaz adam yani.”

Levent Ağaçayak, kurulan derneklerin faaliyet göstermemesinin temelinde derneklere duyulan ihtiyacın kalmamasından kaynaklandığını ifade etmektedir. Eskiden derneklerin, saygınlık duyulan yerler olmalarından dolayı revaçta olduğunu söyleyen Ağaçayak; şimdilerde, yeni yetişen nesil ile birlikte Türklerin dil problemini çözmüş olmasının, derneklere olan ilgiyi azalttığını düşünmektedir. Türk toplumu içinde yapmış olduğumuz gözlemler ve anket sonuçları göstermektedir ki, Türk toplumu çok fazla sayıda dernek olmasını, Türklerin dayanışma içinde olmadığını bir göstergesi olarak görmektedir. Buna karşılık, toplumun önde gelen kişileri ve dernek başkanları dernekler birbirlerine engel olmadıkları sürece ve genel milli konularda bir araya gelebildikleri müddetçe, dernek sayısının fazla olmasının avantaj olarak görülmesi gerektiğini düşünmektedirler.

Avustralya’da çok sayıda ‘Türk Derneği’ olmasına rağmen derneklere üyeliğin çok düşük olduğu, Tablo-70’de yer alan ‘Avustralya’da herhangi bir sosyal derneğe üye misiniz?’ sorusunun frekans dağılımında görülmektedir. Buna göre, herhangi bir derneğe üyeliği olmayanların oranı %63 civarındadır. Yaklaşık %11 “cami derneği”ne üye iken, %8 civarı “Dini/Cemaatsel Dernek” üyeliğinden söz

etmektedir. “Türk Derneği” üyeliği ise %5 civarındadır. Derneklere üye olan kişilerin dernek faaliyetlerine katılımının görülebileceği Tablo-71’e göre, %31 civarındaki katılımcı dernek faaliyetlerine “Ara sıra”, yaklaşık %28 “Her zaman”, %18 “Çoğunlukla”, yaklaşık %7 “Nadiren” katılırken, %16’ya yakını “Hiç bir zaman” katılmamaktadır.

Derneklere üyelik ve katılım seviyesi arasındaki çapraz ilişkiyi gösteren Tablo-72’ye göre, faaliyetlere “Her zaman” katılanların yaklaşık %38’i “Cami Derneği”, %27’ye yakını “Dini/Cemaatsel Dernek”, yaklaşık %12’si “Meslek/İş Derneği” ve %9’a yakını “Türk Derneği” üyesidir. Faaliyetlere “Çoğunlukla” katıldığını söyleyen katılımcılar da en yüksek oranda “Cami Derneği” ve “Dini/Cemaatsel Dernek” üyesidirler. Dernek faaliyetlerine “Ara sıra” katılanlar içinde yaklaşık %26 ile, “Nadiren” katılanların %89’a yakını herhangi bir dernek üyeliği olmayanlar olup, sıralamada birinci sırada yer almaktadırlar. Üyeliği olmasa da faaliyetlere katılımın gerçekleştiği dernek, cami derneğidir. Aynı zamanda cami dernekleri, faaliyetlere katılımın en yüksek olduğu derneklerdir.

Her Cuma akşamı, kadınlar ve erkekler toplanarak, yanlarında getirdikleri çeşitli yiyecekler eşliğinde caminin idari binasında dini sohbetler yapmaktadır. Camiler ibadet yerleri olmanın dışında cami çevresinde yer alan merkezlerde kültürel faaliyetlerin ve çeşitli kursların verildiği sosyal alanlardır. Abdullah Saeed camilerin dini özellikleri yanında cami kuran her milletin bu camilerde çocuklara kendi ana dilinin eğitimini verdiğinden bahsetmektedir. Türk camilerinde Türkçe eğitimi verilirken, Pakistan camilerinde Urduca ve diğer milletlerin camilerinde kendi dillerinin eğitimi verilmektedir.³ İlk kuşak Türklerin kendi kültürlerini koruyabilmek adına dayanışarak kurdukları camiler özellikle ilk kuşağın dinini ve kültürünü muhafaza edebilmek adına bir araya gelerek yaptıkları ilk oluşumlardır.

³ Abdullah Saeed, **İslam in Australia**, Crows Nest, Allen&Unwin, 2003, p. 113.

Tablo-72. Burada herhangi bir sosyal derneğe üye misiniz? * Dernek faaliyetlerine düzenli olarak katılır mısınız? Çapraz Tablo

		Dernek faaliyetlerine düzenli olarak katılır mısınız?					Toplam	
		Her zaman	Çoğunlukla	Ara sıra katılırım	Nadiren katılırım	Hiç bir zaman		
Burada herhangi bir sosyal derneğe üye misiniz?	<i>Evet, Meslek/iş derneği</i>	Sayı	4	3	2	0	2	11
		Sütun%	11,8%	13,6%	5,3%	,0%	10,5%	9,0%
	<i>Evet, Hemşeri derneği</i>	Sayı	0	0	1	0	1	2
		Sütun%	,0%	,0%	2,6%	,0%	5,3%	1,6%
	<i>Evet, Türk derneği</i>	Sayı	3	3	6	0	0	12
		Sütun%	8,8%	13,6%	15,8%	,0%	,0%	9,8%
	<i>Evet, Cami derneği</i>	Sayı	13	6	7	1	0	27
		Sütun%	38,2%	27,3%	18,4%	11,1%	,0%	22,1%
	<i>Evet, Dini/ Cemaatsel Dernek</i>	Sayı	9	5	4	0	0	18
		Sütun%	26,5%	22,7%	10,5%	,0%	,0%	14,8%
	<i>Evet, Okul derneği</i>	Sayı	1	2	4	0	0	7
		Sütun%	2,9%	9,1%	10,5%	,0%	,0%	5,7%
	<i>Hayır</i>	Sayı	1	0	10	8	15	34
		Sütun%	2,9%	,0%	26,3%	88,9%	78,9%	27,9%
	<i>Diğer</i>	Sayı	3	3	4	0	1	11
		Sütun%	8,8%	13,6%	10,5%	,0%	5,3%	9,0%
	<i>Toplam</i>	Sayı	34	22	38	9	19	122
		Sütun%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Cami derneklerine üyelik en üst seviyede iken, “Türk Dayanışma Dernekleri”ne üyelik son derece düşük bir üyelik çizgisi göstermektedir. “Türk Dayanışma Derneği” adı altında Avustralya’da yaşayan tüm Türkleri kapsayıcı faaliyetleri organize etmesi beklenen derneklerin, dernek yöneticilerinin siyasi görüşleri doğrultusunda faaliyetlerde bulunuyor olması, bu derneklere üyeliği düşüren çok önemli bir sebeptir. Aynı zamanda, Türk Dayanışma Dernekleri ve cami dernekleri ilk kuşak Türk göçmenleri tarafından kurulmuş ve idari kadrosu bu zamana kadar değişmemiştir. Erskville Cami Derneği’nde üyeliği bulunan Kamil Bey bu durumun sebebini gençlerin derneklere olan ilgisizliği ile açıklamaktadır. Avustralya’ya göç eden ilk Müslüman topluluk olmaları sebebi ile, dini ihtiyaçlarını gidermek üzere derneklerini oluşturup cami yaptırdıkları için bu dernekler cami derneği olarak adlandırılmaktadır.

Derneklere üyelik oranının düşük olması, dernekler ve sivil toplum kuruluşları ile ilgili bir memnuniyetsizliğe işaret ettiği kadar, bu dernekler hakkında herhangi bir fikir sahibi olmadıklarını da göstermektedir. “Avustralya’da Türklere ait sivil toplum kuruluşlarının (dernek, federasyon) faaliyetlerinden memnun musunuz?” sorusunun frekans dağılımının yer aldığı Tablo-73’e göre, yaklaşık %41 “Fikrim Yok” demiştir. Faaliyetler hakkında herhangi bir fikri olmayanların oranının çok yüksek olması dernek üyeliklerinin düşük olmasının sebebinin açıklar niteliktedir. “Memnunum” ve “Çok Memnunum” diyenlerin oranı ise %34’e yakındır. “Memnun Değilim” ve “Hiç Memnun Değilim” şeklinde cevap verenler ise %25 civarındadır.

Görüldüğü üzere büyük çoğunluk bir gruplaşmanın varlığından söz etmektedir. Hemşeri grupları ve dini cemaatler gruplaşmaların temelini oluşturmaktadır. Fethullah Gülen, İskenderpaşa, Süleyman Hilmi Tunahan (Süleymancı) cemaatleri en yaygın olanlardır. Gülen cemaati çok değişik sahalarda faaliyetlerini sürdürmektedir. Dinler arası diyalog ve kültürlerarası anlayış vakıfları, ilköğretim ve lise düzeyinde eğitim veren okulları, İslami İlimler ve Araştırma Akademisi (ISRA), çeşitli dernekleri ile çok farklı sahada faaliyet gösteren bir oluşumdur. Avustralya Katolik Üniversitesi’nde Müslüman ve Katolik ilişkileri konusunda araştırmalar yapmakta olan “Fethullah Gülen Kürsüsü”⁴ 2007’de kurulmuştur.

İskenderpaşa cemaatinin ise Avustralya’nın bir çok şehrinde dergahları ve vakıfları vardır. Bu merkezlerde yapılan çeşitli faaliyetler ve belirli aralıklarla yapılan aile kampları cemaat üyelerini bir araya getirmektedir. İskenderpaşa cemaatinin lideri Nureddin Coşan’ın⁵ Avustralya’nın Brisbane şehrinde yaşıyor olması, cemaat üyelerinin bu şehirde yoğunlaşmasına sebep olmuştur. Sydney ve Melbourne’de açılan Kotku Dergahı’nda da cemaat üyeleri varlıklarını sürdürmektedirler. Fakat son dönemde bazı değişikliklerin olması beklenmektedir. Cemaat üyelerinden Fatma Hanım, Sydney’deki dergahın kapatılacağını, Nureddin Coşan’ın cemaat üyelerini

⁴ http://www.acu.edu.au/about_acu/research/about_us/research_centres_-and-_institutes/asia-pacific_centre_for_inter-religious_dialogue/fethullah_gulen_chair/

⁵ İskenderpaşa cemaati lideri Nureddin Coşan’ın babası ve cemaatin bir önceki lideri Mahmud Esad Coşan Avustralya’da yaşamış ve 2001’de geçirdiği bir trafik kazasında Sydney’de vefat etmiştir.

Brisbane'a çağırıldığını ve oluşuma orada yapılması planlanan külliyyede katkı vermelerinin beklendiğini söylemiştir.

Avustralya'daki Türklerin siyasi örgütlenmelerinin ya da cemaat ilişkilerinin Türkiye'nin prototipi olarak değerlendirilebileceğinden bahseden Auburn Meclis Üyesi İzzet Bey, yapılan görüşmede dernekler ve cemaatler arasındaki farklardan şu şekilde söz etmektedir.

“S: “Derneklerin pek bir rolü yok, cemaatler daha aktif” şeklinde bir algı var. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

İzzet Bey: Türkiye’de ne ise burada da o var. Yani fazlası yok. Oradaki cemaatler burada da var. Türk insanı Türkiye’de ne ise burada da o. Yani bence, cemaatlerin fazla olması buradaki Türkler için bir zenginliktir.

S: Dernekler arasında olduğu düşünülen çatışma, ayrılık cemaatler arasında da var mı?

İzzet Bey: Dernekler arasında olabilir ama cemaatler arasında çatışma gibi bir durum yok.

S: Cemaatler bir araya geliyorlar mı?

İzzet Bey: Gerekli zaman bir araya gelebiliyorlar. Mesela bayram festivallerinde bira araya gelebiliyorlar. Benim için cemaatlerin fazla olmasının bir zararı olmaz. İnsanlar hangisine yönelmek isterse ona yönelir.”

Melbourne başkonsolosu Aydın Nurhan, Türk dernekleri ve cemaatlerinin konsolosluk öncülüğünde bir araya gelerek çeşitli festivaller yaptıklarını söylemektedir. Sydney’de de bunun yapılabileceğini ama halkla iletişimi yüksek bürokratlara çok büyük görevler düştüğünü hatırlatmaktadır. Yapılan gözlemler ve görüşmeler, Sydney ve Melbourne’deki Türklerin farklı sosyal yapılara sahip olduğuna dair çok yaygın bir inancın varlığını ortaya koymaktadır. Türk toplumunun birlikteliği ve biraradalığı anlamında Melbourne ve Sydney şehirlerinin farklı özellikler göstermesinde iki şehir arasındaki fiziki farklılıkların da çok etkili olduğuna dair genel bir kanı vardır. Sydney’deki Türkler, dayanışma ve bir arada olma anlamında Melbourne’u överek, Sydney’deki Türklerin aynı dayanışmayı başaramadığından dem vurmaktadırlar. Melbourne’deki Moreland Türk Derneği

Başkanı Cemal Akdeniz, dini bayramlarda yapılan festivallerin Melbourne’de 17 seneden beri devam ettiğini fakat Sydney’de yeni başladığını söyleyerek; ‘Sydney’de yapılmıyor demiyoruz ama Melbourne’de daha etkin çalışmalar yapılıyor’ demektedir. **Zaman Gazetesi** Sydney temsilcisi ise, Sydney’de de sürekli programlar yapıldığını fakat bu programların bir çatı altında yapılmıyor olmasından dolayı halkın eleştirel yaklaştığını söylemektedir. Sydney’de de yakın zamanda Melbourne’de yapılan büyük çaplı festivaller gibi festival yapılmasının planlandığını söylemektedir. Şehir merkezinde yapılan Melbourne Anadolu Festivali, günlük 20 bin kişinin katılım sağladığı en büyük Türk festivalidir.

Cemaatlerin Türk toplumu için yararlı işler yaptığı ifade edilse de cemaatler ve tarikatlar hususunda çok farklı değerlendirmelere sahip olan kişilerin sayısı da azımsanmayacak seviyededir. Turkish News Weekly gazetesi sahibi ve editörü Levent Ağaçayak tarikatlar ve cemaatlerin yapısal oluşumlarının menfaat temelli olduğunu ifade etmektedir. Ağaçayak’a göre “*tarikatlara mürit olmanın bir sebebi vardır. Para kazanırsınız bu işten.*” Menfaatin sağlanmadığı durumda cemaatlerin dağılacağı ve parçalanacağı düşünülmektedir. Cemaatlerin toplum içindeki yerine dair iki farklı görüşün hakimiyeti söz konusudur. Cemaatlerin kültürün devamlılığına yönelik etkisine olan inanç ile cemaatlerin bireysel menfaatleri ön plana aldığına yönelik inanç iki farklı ve zıt görüşü ortaya koymaktadır.

Türklerin bir araya gelebildiğini gösteren diğer bir değişken yerel ve genel yönetimlerde Türklerin söz sahibi olmasıdır. Türklerin yönetimlerde çok fazla yer almamalarının çeşitli sebepleri vardır. Avustralya’nın göçmenlere bu noktada sağladığı imkanların ölçüsü nispetinde, Türklerin birbirlerine destek vermeleri, eğitim düzeyleri ya da görev alma konusunda ne kadar istekli oldukları ve görev almalarına gösterdikleri önem de çok etkilidir. Tablo-75’de yer alan “Avustralya’daki Türklerin yerel yönetimlerde yer almamasının sebebi Türkler arasında dayanışma olmamasından kaynaklıdır” şeklinde yapılandırılmış olan ve güçlüden zayıfa doğru 5 puanlık bir skalaya sahip olan değerlendirme (kanaat) sorusuna “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” şeklinde cevap verenlerin oranı

%61 gibi çok büyük bir temsile sahiptir. “Fikrim yok” %25, “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle katılmıyorum” %14’tür.

Tablo-75. Avustralya’daki Türklerin yerel yönetimlerde çok fazla yer almamalarının sebebi Türkler arasında dayanışma olmamasından kaynaklanmaktadır.

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Katılıyorum</i>	80	33,5	33,9
<i>Kesinlikle Katılıyorum</i>	64	26,8	27,1
<i>Fikrim Yok</i>	59	24,7	25,0
<i>Katılmıyorum</i>	20	8,4	8,5
<i>Kesinlikle Katılmıyorum</i>	13	5,4	5,5
<i>Toplam</i>	236	98,7	100,0
<i>Cevapsız</i>	3	1,3	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Türkler arasında dayanışma olmadığı için, Türklerin yerel yönetimlerde yer alamadığını düşünenlerin oranı hayli yüksektir.

Soru dayanışma eksenli sorulduğunda büyük çoğunluk dayanışmanın olmadığına istinaden cevap verirken, Tablo-77’de yer aldığı şekli ile, “Avustralya’daki Türklerin Türk aday gösteren partiye oy verdikleri fikrine katılıyor musunuz?” sorulduğunda oranlar biraz farklılaşmaktadır. Tablo-77’ye göre, bu soruya “Kesinlikle katılıyorum” ve “Katılıyorum” diyenlerin oranı yaklaşık %50 iken, “Kesinlikle katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” diyenlerin oranı %27 civarındadır. “Kararsızım” diyenlerin oranı ise yaklaşık %22’dir. Bu soru, “Avustralya’daki Türklerin yerel yönetimlerde yer almamasının sebebi Türkler arasında dayanışma olmamasından kaynaklıdır” şeklinde sorulan soruya verilen cevapları test etmek maksadı ile sorulmuştur. Her ne kadar dayanışma yok deseler de, bilinçaltılarında var olan bir dayanışmanın varlığından söz etmek mümkündür. Türklerin yerel yönetimlerde yer almama sebebinin dayanışma eksikliğinden ziyade, eğitim düzeylerinin düşük olmasından kaynaklandığını Tablo-78 göstermektedir. “Avustralya’daki Türklerin yerel yönetimlerde yer almamalarının sebebi eğitim düzeylerinin düşük olmasıdır” şeklinde yapılandırılan ve güçlüden zayıfa beş puanlık bir skalaya sahip olan kanaat sorusuna, katılımcıların yaklaşık %63’ü “Katılıyorum” ve “Kesinlikle katılıyorum”, yaklaşık %20’si “Fikrim yok” ve

yaklaşık %17'si “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle katılmıyorum” şeklinde cevap vererek, eğitim düzeylerindeki zayıflığın bu konuda daha etkili olduğuna dair fikir beyan etmişlerdir.

Tablo-78. Avustralya'daki Türklerin yerel yönetimlerde yer almamalarının sebebi eğitim düzeylerinin düşük olmasıdır.

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Katılıyorum</i>	92	38,5	39,0
<i>Kesinlikle Katılıyorum</i>	56	23,4	23,7
<i>Fikrim Yok</i>	48	20,1	20,3
<i>Katılmıyorum</i>	26	10,9	11,0
<i>Kesinlikle Katılmıyorum</i>	14	5,9	5,9
<i>Toplam</i>	236	98,7	100,0
<i>Cevapsız</i>	3	1,3	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Çok-kültürcü Avustralya siyasal sistemi, etnik ayırım gözetmeksizin tüm vatandaşlara açıktır. Bütün vatandaşlar eşit fırsatlara sahiptir. Buna rağmen, Türklerin yönetimde fazla rol almama durumları, Avustralya sisteminin Türkler tarafından tam olarak benimsenmemesi ya da Avustralya'ya entegrasyon düzeylerinin düşük olması ile ilişkilendirilebilir. Pilot çalışma esnasında yapılan görüşmelerde, Avustralya sistemine duydukları güven ve herhangi bir sorunları olmadığına dair inanç ile sistemde bir eksiklik görmedikleri ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, yönetime katılmaya dair bir isteklerinin olmadığından hareketle, “Avustralya'da Türklerin yerel yönetimlerde yer almama sebebi, yönetime katılmaya ihtiyaç hissetmemeleri, herhangi bir sorunlarının olmamasıdır” şeklinde bir hipotez oluşturularak, güçlüden zayıfa doğru 5 puanlık bir skalaya sahip olan değerlendirme (kanaat) sorusu yapılandırılmıştır.

Tablo-79. Avustralya'daki Türklerin yerel yönetimlerde yer almamalarının sebebi yönetime katılmaya ihtiyaç hissetmemeleri herhangi bir sorunlarının olmamasıdır.

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Fikrim Yok</i>	65	27,2	27,5
<i>Katılmıyorum</i>	62	25,9	26,3
<i>Kesinlikle Katılmıyorum</i>	45	18,8	19,1
<i>Katılıyorum</i>	35	14,6	14,8
<i>Kesinlikle Katılıyorum</i>	29	12,1	12,3
<i>Toplam</i>	236	98,7	100,0
<i>Cevapsız</i>	3	1,3	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-79'da yer alan "Avustralya'daki Türklerin yerel yönetimlerde yer almamalarının sebebi yönetime katılmaya ihtiyaç hissetmemeleri herhangi bir sorunlarının olmamasıdır" kanaatine "Fikrim yok" diyenler %28 civarındadır, "Katılmıyorum" ve "Kesinlikle katılmıyorum" diyenlerin oranı yaklaşık %45'tir. "Katılıyorum" ve "Kesinlikle katılıyorum" cevabı verenler ise yaklaşık olarak %27'dir. Frekans değerleri göstermektedir ki; katılımcılar çoğunlukla, Türklerin herhangi bir sorunları olmadığı için, yönetime katılmadıklarına inanmamaktadırlar. Avustralya siyasal sistemine bilaistisna güvenleri olmadığı çıkarımına da varılabilir. Yönetime katılmaya ihtiyaç hissetmeleri Avustralya siyasal sisteminde eksiklikler olduğuna dair inançları olduğuna ve bu eksikliklerin kendi katılımları ile giderilebileceğine olan bir inancı beraberinde getirmektedir. Var olan sorunlarının kendi katılımları olmaksızın çözülemeyeceğini düşündüklerine dair bir yargıya varmak söz konusudur.

D - Kültür Algısı ve Kültür Aktarımı

Avustralya çok-kültürcü bir politikayı benimsemiş, göçmenler aracılığı ile kendi ulusunu oluşturmuş bir ülkedir. Avustralya'ya göç eden ilk Müslüman topluluğun Türkler olması sebebi ile, Türklerin bu topluma kendilerini kabul ettirme süreçleri uzun sürmüştür. Dilsel ve dinsel anlamda yaşamaya başladıkları toplumdaki farklılıklarını, onları ihtiyaçlarını kendi imkanları ile karşılamak zorunda bırakmıştır. Örneğin, dini açıdan en temel ihtiyaçlarından biri olarak görülen camiler, kurulan dernekler aracılığı ile belli bir zaman içinde inşa edilmiştir. Yaşadıkları sıkıntıların yanı sıra kültürel çeşitlik de iyi ve kötü yanları ile hayatlarına girmiştir. Kültürel çeşitlilik kültürlerin birbirinden beslenerek zenginleşmesine yol açsa bile bu farklı yapıya uyum sağlamak için belli bir sürenin geçmesi gereklidir. Çalışma çok-kültürcü politikaların bu süreci ne kadar kolaylaştırdığının anlaşılmasını sağlamayı da hedeflemektedir. Birden fazla soru ile katılımcıların değişik kültürlerle bir arada yaşıyor olmaları hakkındaki düşünceleri ve duyguları tespit edilmeye çalışılmıştır. Çok-kültürcülük politikalarının uygulandığı bir ülkede kendi kültürel ihtiyaçlarını ne derece karşılayabildikleri ve mevcut kültürel çeşitliliğe ne derece uyum sağladıkları anlaşılmaya çalışılmıştır.

Bu sorulardan ilki “Farklı kültürlerle bir arada yaşamak kültürel zenginliğimizi artırmaktadır” şeklinde yapılandırılan ve güçlüden zayıfa doğru beş dereceli skala ile değerlendirmeye tabi tutulan kanaat sorusudur. Sorunun frekans dağılımının yer aldığı Tablo-88’de görüleceği üzere, katılımcıların %81’i “Katılıyorum” ve “Kesinlikle katılıyorum” şeklinde cevap vererek, çok büyük bir oran ile değişik kültürlerle bir arada yaşamayı kültürel zenginlik açısından olumlu olarak değerlendirmektedirler. Kültürel zenginlik olarak gördükleri farklı kültürlerle, bir arada yaşamayı aynı zamanda keyifli de buluyorlar mı? Tablo-89’da yer alan, “Değişik toplumlardan ve kültürlerden insanlarla bana büyük bir keyif vermektedir” şeklinde tanımlanan kanaat sorusuna da katılımcıların çoğunluğu (yaklaşık %76) “Katılıyorum” ve “Kesinlikle katılıyorum” demektedir. Tablo-90’da yer alan “İmkanım olsa çok değişik kültürlerden insanların bulunduğu bir ülkede yaşamak istemezdim” şeklinde yapılandırılan kanaat sorusuna katılımcıların büyük çoğunluğu (yaklaşık %59) “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle katılmıyorum” şeklinde cevap

vermiştir. %29 civarında katılımcı ise “Katılıyorum” ve “Kesinlikle katılıyorum” şeklinde cevap verirken, %13’e yakını “Fikrim yok” demiştir. Farklı kültürlerle bir arada yaşamaya dair kanaatler göz önünde bulundurulduğunda, Avustralya’daki çok-kültürlü hayata dair büyük oranda bir memnuniyetten söz edilebilir.

Daha önce Tablo-23’de yer alan ve analizi yapılan “Avustralya’daki hayatınızdan memnun musunuz?” sorusunun yanıtları genel anlamda da Avustralya’da yaşamaya yönelik bir memnuniyetin varlığına işaret etmektedir. Bununla birlikte kendi vatani ve kendi kültüründen uzakta olmanın getirdiği sorunlar ve özlemler Türkiye’de yaşama arzusunu artırmaktadır. “Avustralya’da yaşayan Türklerin çoğu imkânları olsa Türkiye’de yaşamak isterler” ve “Avustralya’daki hayatınızdan memnun musunuz?” değişkenleri arasındaki çapraz ilişkinin gösterildiği Tablo-92’ye göre ise; Avustralya’daki hayatından “Çok memnun” olanların %50’si, Avustralya’da yaşayan bir çok Türkün Türkiye’de yaşamak istediğine dair kanaate “Kesinlikle katılıyorum” ve “Katılıyorum” demişlerdir. “Kısmen memnun” olduğunu ifade edenlerin %65’i, “İdare eder, daha iyi olabilir” diyenlerin yaklaşık %69’u ve “Memnun değilim” diyenlerin %70’i; “Kesinlikle katılıyorum” ve “Katılıyorum” cevabı vermişlerdir.

Tablo-92. Avustralya’da yaşayan Türklerin çoğu imkânları olsa Türkiye’de yaşamak isterler * Avustralya’daki hayatınızdan memnun musunuz? Çapraz Tablo-

		Avustralya’daki hayatınızdan memnun musunuz?				
		<i>Çok memnunum</i>	<i>Kısmen memnunum</i>	<i>İdare eder, daha iyi olabilir</i>	<i>Memnun değilim</i>	<i>Toplam</i>
Avustralya’da yaşayan Türklerin çoğu imkânları olsa Türkiye’de yaşamak isterler	<i>Kesinlikle Katılıyorum</i>	27	24	18	6	75
		28,1%	26,4%	50,0%	60,0%	32,2%
	<i>Katılıyorum</i>	21	35	7	1	64
		21,9%	38,5%	19,4%	10,0%	27,5%
	<i>Fikrim Yok</i>	19	16	6	3	44
		19,8%	17,6%	16,7%	30,0%	18,9%
	<i>Katılmıyorum</i>	21	12	4	0	37
		21,9%	13,2%	11,1%	,0%	15,9%
<i>Kesinlikle Katılmıyorum</i>	8	4	1	0	13	
	8,3%	4,4%	2,8%	,0%	5,6%	
Toplam		96	91	36	10	233
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Avustralya'daki hayattan memnuniyet dereceleri ne olursa olsun, büyük çoğunluk Türkiye'de yaşamak istemektedir. Bu bir çelişki olarak değerlendirilebileceği gibi, Avustralya'da yaşamının bir çok yönden tatmin edici olsa da tam bir tatmin sağlayamadığına işaret etmektedir. En büyük tatminsizlik kültür aktarımı noktasında ortaya çıkmaktadır. Sosyo-ekonomik anlamda çocuklarının iyi bir geleceğe sahip olacağına inanırlarken, kültürel anlamda kaybedebilecekleri hakkındaki korkuları sebebi ile, Türkiye'de yaşamayı arzulamaktadırlar. “Çocuklarımı kaybetmekten korkuyorum” önermesi ile “Avustralya'da çocuklarımı çok iyi bir gelecek bekliyorum” önermesi arasındaki çapraz ilişkinin yer aldığı Tablo-94'e göre, “Avustralya'da çocuklarımı çok iyi bir gelecek bekliyorum” önermesine “Kesinlikle katılıyorum” diyenlerin yaklaşık %40'ı, “Katılıyorum” diyenlerin %51 civarı, “Fikrim yok” diyenlerin %46'sı, “Katılmıyorum” diyenlerin yaklaşık %54'ü ve “Kesinlikle katılmıyorum” diyenlerin %75'i; “Çocuklarımı kaybetmekten korkuyorum” önermesine “Kesinlikle katılıyorum” ve “Katılıyorum” şeklinde cevap vermişlerdir. Görüldüğü üzere, çocuklarının Avustralya'da iyi bir geleceği olduğuna inansalar da, inanmasalar da çocuklarının farklı bir kültür ortamı içinde yetişmesi ve öz kültürlerinden uzak olmaları sonucunda, çocuklarını kültürel ve ahlaki olarak hatta çeşitli bağımlılıklar edinmeleri sonucu kaybetme korkuları söz konusudur.

Tablo-94. Avustralya'da çocuklarımı çok iyi bir gelecek bekliyorum * Çocuklarımı kaybetmekten korkuyorum. (Çapraz Tablo)

		Avustralya'da çocuklarımı çok iyi bir gelecek bekliyorum					
		<i>Kesinlikle Katılıyorum</i>	<i>Katılıyorum</i>	<i>Fikrim Yok</i>	<i>Katılmıyorum</i>	<i>Kesinlikle Katılmıyorum</i>	<i>Toplam</i>
Çocuklarımı kaybetmekten korkuyorum.	<i>Kesinlikle Katılıyorum</i>	14	19	7	11	9	60
		33,3%	24,4%	12,5%	22,9%	75,0%	25,4%
	<i>Katılıyorum</i>	3	21	19	15	0	58
		7,1%	26,9%	33,9%	31,2%	,0%	24,6%
	<i>Fikrim Yok</i>	5	10	16	7	0	38
		11,9%	12,8%	28,6%	14,6%	,0%	16,1%
Çocuklarımı kaybetmekten korkuyorum.	<i>Katılmıyorum</i>	6	22	11	15	2	56
		14,3%	28,2%	19,6%	31,2%	16,7%	23,7%
Çocuklarımı kaybetmekten korkuyorum.	<i>Kesinlikle Katılmıyorum</i>	14	6	3	0	1	24
		33,3%	7,7%	5,4%	,0%	8,3%	10,2%
Toplam		42	78	56	48	12	236
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bir çok Türk ailesi, yetişme çağındaki çocuklarını Türkiye'deki akrabalarının yanına göndererek çocuklarının Türkiye'de eğitim hayatlarına devam etmelerini tercih etmiştir. Daha çok ilk göçmen kuşağı arasında görülen bu uygulamanın nedeni, yetişme çağındaki çocuklarının Avustralya kültüründen etkilenme derecesini en aza indirmeye çalışmak ve çocuğun en önemli dönemini Türkiye'de, öz kültürü ile yetişmesini sağlamaktır. Göçmenlerin Avustralya'da çocuklarını çok iyi bir gelecek beklediğine dair bir inançları olsa da Türkiye'nin kültür üzerindeki etkisini de kabul etmektedirler. “Avustralya'da çocuklarımı çok iyi bir gelecek bekliyorum” (1) önermesi ile “Mümkün olsa çocuklarımı Türkiye'de yetiştiririm” (2) önermesi arasındaki çapraz ilişkinin görülebileceği Tablo-96'ya göre; 1'e “Kesinlikle katılıyorum” diyenlerin yaklaşık %31'i, “Katılıyorum” diyenlerin yaklaşık %44'ü, “Fikrim yok” diyenlerin %50'si, “Katılmıyorum” diyenlerin yaklaşık %69'u, “Kesinlikle katılmıyorum” diyenlerin ise %83 civarı; 2'ye “Kesinlikle katılıyorum” ve “Katılıyorum” demişlerdir. “Avustralya'da çocuklarımı çok iyi bir gelecek bekliyorum” önermesine verilen cevapların ağırlıkları güçlü cevaptan zayıf cevaba giderken düzenli bir artış göstermiştir. Başka bir ifade ile, çocuklarını iyi bir gelecek beklediklerine dair inanç seviyesinin azalması, çocuklarını Türkiye'de yetiştirme isteğinin artması ile doğru orantılıdır.

Tablo-96. Mümkün olsa çocuklarımı Türkiye'de yetiştiririm * Avustralya'da çocuklarımı çok iyi bir gelecek bekliyorum Çapraz Tablo

		Avustralya'da çocuklarımı çok iyi bir gelecek bekliyorum					
		Kesinlikle Katılıyorum		Fikrim Yok	Kesinlikle Katılmıyorum		Toplam
Mümkün olsa çocuklarımı Türkiye'de yetiştiririm	Kesinlikle Katılıyorum	9	13	12	19	8	61
		21,4%	16,7%	21,4%	39,6%	66,7%	25,8%
	Katılıyorum	4	21	16	14	2	57
		9,5%	26,9%	28,6%	29,2%	16,7%	24,2%
	Fikrim Yok	6	9	18	5	0	38
		14,3%	11,5%	32,1%	10,4%	,0%	16,1%
	Katılmıyorum	8	28	8	10	2	56
		19,0%	35,9%	14,3%	20,8%	16,7%	23,7%
	Kesinlikle Katılmıyorum	15	7	2	0	0	24
		35,7%	9,0%	3,6%	,0%	,0%	10,2%
Toplam	42	78	56	48	12	236	
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Tablo-159’da yer alan iki değişken arasındaki çapraz ilişkinin yer aldığı tabloya göre; çeşitli sebeplerle kendilerini Avustralya’ya ait hissettiğini söyleyenler Avustralya’da çocuklarını çok iyi bir gelecek beklediğine daha çok inanmaktadır. Her ne kadar çocuklarını Türkiye’de yetiştirmek isteseler de, Avustralya’da yetişen Türk gençlerinin de bazı özelliklerini Türkiye’de yetişen gençlerden daha çok beğenmektedirler. Avustralya’yı ahlaki açıdan eleştirmektedirler ve korkuları da daha çok bu konuda kendini göstermektedir. Avustralya’da yetişen gençler hakkında ne düşündüklerini anlayabilmek maksadı ile “Avustralya’da yetişen gençler Türkiye’dekilerden daha dürüştür” ve “Avustralya’da yetişen gençlerin ahlaki değerleri Türkiye’dekilerden yüksektir” şeklinde iki kanaat sorusu yapılandırılmıştır. Tablo-97 ve Tablo-98’de bu önermelerin frekans dağılımları yer almaktadır. Katılımcılar çoğunlukla Avustralya’da yetişen gençleri daha dürüst bulurken, Türkiye’deki gençlerin ahlaki değerlerinin daha yüksek olduğunu düşünmektedir. Avustralya’da yetişen gençlerin saf olduğunu, yalan bilmediğini ve Türkiye’ye gittikleri takdirde sorun yaşayacaklarını, kandırılacaklarını düşündüklerini çeşitli şekillerde ifade etmişlerdir. Dürüst olma halini ahlaki değerlerden farklı olarak değerlendirmektedirler. Tablo-100’de, “Mümkün olsa çocuklarımı Türkiye’de yetiştiririm” ve “Avustralya’da yetişen gençler Türkiye’de yetişen gençlerden daha dürüştür” önermeleri arasında var olan çapraz ilişi yer almaktadır. Çocuklarını Türkiye’de yetiştirmeyi çok önemli bulanlar ile önemsemeyenlerin genel olarak buluştuğu nokta Avustralya’daki gençlerin daha dürüst olduğudur. Ahlaki değerler noktasında bu durum tersine dönmektedir. Dürürlük ahlaki değerlerden biri olsa da Avustralya’da yaşayan Türklerin gençleri tanımlama noktasında dürürlüğü ahlaki değerler dışında değerlendirdikleri bilinmektedir. Dürürlük, sonucunda problem yaşayacağı bir durum oluşacağı bilinse dahi yalan söylememe kendini net bir şekilde ifade etme hali olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte ahlaki değerler dürürlük dışında saygı vb. kültürel değerleri içine almaktadır ve Avustralya’da yaşayan Türk gençlerinin eksik olarak görüldükleri noktaya işaret etmektedir.

**Tablo-100. Avustralya'da yetişen gençler Türkiye'de yetişen gençlerden daha dürüstür *
Mümkün olsa çocuklarını Türkiye'de yetiştiririm. (Çapraz Tablo)**

		Mümkün olsa çocuklarını Türkiye'de yetiştiririm					
		<i>Kesinlikle</i>		<i>Fikrim</i>		<i>Kesinlikle</i>	
		<i>Katılıyorum</i>	<i>Katılıyorum</i>	<i>Yok</i>	<i>Katılmıyorum</i>	<i>Katılmıyorum</i>	<i>Toplam</i>
Avustralya'da yetişen gençler Türkiye'de yetişen gençlerden daha dürüstür	<i>Kesinlikle</i>	19	13	2	15	14	63
	<i>Katılıyorum</i>	31,1%	22,8%	5,3%	26,8%	58,3%	26,7%
	<i>Katılıyorum</i>	12	16	9	18	2	57
		19,7%	28,1%	23,7%	32,1%	8,3%	24,2%
	<i>Fikrim Yok</i>	10	11	19	9	5	54
		16,4%	19,3%	50,0%	16,1%	20,8%	22,9%
	<i>Katılmıyorum</i>	7	14	6	14	0	41
		11,5%	24,6%	15,8%	25,0%	,0%	17,4%
	<i>Kesinlikle</i>	13	3	2	0	3	21
	<i>Katılmıyorum</i>	21,3%	5,3%	5,3%	,0%	12,5%	8,9%
Toplam	61	57	38	56	24	236	
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Diğer kültürlere saygı gösteriyor ve onlarla bir arada olmanın zenginlik getirdiğine inanıyor olsalar da, yakın ilişkiler kurmamaya özen göstermektedirler. Birinci kuşak için söylenebilecek olan, farklı kültürlerle yakın ilişkilerde kesin kırmızı çizgileri olduğudur. İkinci kuşakta bu durum kısmen kırılmışken, üçüncü kuşakta daha fazla bir kırılmadan söz edilebilir. İlişkilerin en yakını aile içi ilişkiler olduğuna göre, farklı kültürden kişilerle yapılan evliliklere olan bakış açıları, değişik kültürlere yakınlık boyutlarını gösterecektir. Bu şekilde yapılacak olan evliliklere bakış açıları, çocuklarının eş tercihleri üzerinden anlaşılmaya çalışılacaktır. Çocukların cinsiyetlerinin, farklı kültürlerden olan evliliklere bakış açılarını da anlayabilmek maksadı ile; sorular kız ve erkek çocukları için ayrı olarak hazırlanmıştır. Tablo-101'de yer alan "Oğlunuz ya da erkek kardeşinizin Türk olmayan biri ile evliliğini onaylar mısınız?" sorusuna %31'e yakın katılımcı "Kendi tercihidir, müdahale etmem", %30'u "Müslümansa onaylarım", yaklaşık %26'sı "Kesinlikle onaylamam" diye cevap verirken, %10'u "Onaylarım" demiştir. Aynı soru kız çocuk ve kız kardeş için sorulduğunda benzer cevaplar alınmıştır (Tablo-102). Kız çocuk ve kız kardeşler için Türk olmayan bir kişi ile evlilik hakkında; "Kesinlikle onaylamam" diyenlerin oranında küçük de olsa bir artış gözükürken, diğer kategorilerde de küçük çaplı azalmalar görülmektedir. Farklı kültürden olan evlilikler konusunda, çocuklarına müdahale etmedikleri ve kendi tercihlerine bıraktıkları yönünde bir tablo çizilmiş

olsa da, bu durum çocuklarının bu konuda ebeveynlerini söz sahibi olarak görmedikleri ve kendi kararlarının arkasında durarak, ailelerinin müdahalesine izin vermedikleri şeklinde de okunabilir. Bu soru net bir soru olduğu için yaşanan reel durumlar üzerine verilen ve zorunda kaldıkları bir durumu göstermektedir. Fakat gönüllerinde yatanın ya da arzularının ne olduğunu anlamayabilmek için kanaat sorusu olarak sorulan iki soru bu konudaki görüşlerinin net bir şekilde anlaşılmasına yardımcı olacaktır.

Tablo-103'de yer alan "Oğlumun yabancılarla evlenmesinden kaygı duyuyorum" şeklinde yapılandırılmış olan ve güçlüden zayıfa doğru 5 puanlık bir skalaya sahip olan değerlendirme (kanaat) sorusuna "kesinlikle katılıyorum" ve "katılıyorum" şeklinde cevap verenlerin oranı yaklaşık olarak % 45', "Katılmıyorum" ve "Kesinlikle katılmıyorum" şeklinde cevap verenler %36 ve "Fikrim yok" diyenler ise %19 civarındadır. Aynı soruya kız çocukları için verdikleri cevaplar Tablo-104'de yer almaktadır. Buna göre, yaklaşık %49 "Kesinlikle katılıyorum" ve "Katılıyorum" diyerek kaygılarını onaylarken, %32'ye yakını "Kesinlikle katılmıyorum" ve "Katılmıyorum" diyerek herhangi bir kaygı duymadıklarını söylemiştir. Yaklaşık %17 ise bu konuda herhangi bir fikirleri olmadığını beyan etmiştir. Kız ve erkek çocuklarının farklı kültürlerden kişilerle evlilikleri çoğunlukla kaygı uyandırmaktadır. Cinsiyete yönelik belirgin bir farklılık olmamakla birlikte, kız çocuklarının yabancılarla evlenmeleri üzerine duyulan kaygı, erkek çocukları için duyulan kaygıdan daha fazladır. Erkek çocuklarının Türk olmayan kişiler ile evliliğine bakış açıları ve kaygı düzeylerinin çapraz ilişkisinin yer aldığı Tablo-106 göstermektedir ki; oğlunun ya da erkek kardeşinin Türk olmayan bir kişi ile evliliğini kendi tercihi şeklinde değerlendirenlerin yaklaşık %23'ü oğlunun yabancı ile evlenmesinden kaygı duyduğunu "Kesinlikle katılıyorum" veya "Katılıyorum" düzeyinde ifade etmiştir. Oğlunun yabancılarla evlenmesini onaylayacağını söyleyenlerin yaklaşık %29'u, yabancılarla evliliğinden kaygı duyduğunu belirtmiştir. Türk olmayan kişilerle evliliği kesinlikle onaylamayanların %20'sinin, oğullarının yabancılarla evliliklerinden kaygı duymadığını belirtmeleri şaşırtıcı gözüküyor olsa da, kaygı duymama sebepleri, çocuklarının böyle bir evlilik yapmayacaklarından emin olmalarıdır. Anketin uygulanması esnasında yoğun bir

şekilde kaygı duyacak bir şey olmadığını belirtmişler ve çocuklarına inançlarından bahsetmişlerdir. Tablo-108 bu iki değişkenin çapraz ilişkisini göstermektedir. Kız çocukları ile ilgili çapraz ilişkinin; erkek çocukları ile ilgili olarak söylenen çapraz ilişkiden farkı, oranların çok belirgin olmayan artışıdır.

Tablo-106. Oğlumun yabancılarla evlenmesinden kaygı duyuyorum *
Kızınız ya da kız kardeşinizin Türk olmayan biri ile evliliğini onaylar mısınız? (Çapraz Tablo)

		Kızınız ya da kız kardeşinizin Türk olmayan biri ile evliliğini onaylar mısınız?					
		<i>Kesinlikle onaylamam</i>	<i>Müslümansa onaylarım</i>	<i>Onaylarım</i>	<i>Kendi tercihidir müdahale etmem</i>	<i>Diğer</i>	<i>Toplam</i>
Kızımın yabancılarla evlenmesinden kaygı duyuyorum	<i>Kesinlikle Katılıyorum</i>	31	12	3	9	1	56
		51,7%	17,1%	12,5%	12,3%	12,5%	23,8%
	<i>Katılıyorum</i>	11	22	4	8	5	50
		18,3%	31,4%	16,7%	11,0%	62,5%	21,3%
	<i>Fikrim Yok</i>	6	20	2	15	1	44
		10,0%	28,6%	8,3%	20,5%	12,5%	18,7%
	<i>Katılmıyorum</i>	5	13	8	20	1	47
		8,3%	18,6%	33,3%	27,4%	12,5%	20,0%
	<i>Kesinlikle Katılmıyorum</i>	7	3	7	21	0	38
		11,7%	4,3%	29,2%	28,8%	,0%	16,2%
<i>Toplam</i>	67	60	70	24	73	8	
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Tablo-108. Kızımın yabancılarla evlenmesinden kaygı duyuyorum *
Kızınız ya da kız kardeşinizin Türk olmayan biri ile evliliğini onaylar mısınız? (Çapraz Tablo)

		Kızınız ya da kız kardeşinizin Türk olmayan biri ile evliliğini onaylar mısınız?					
		<i>Kesinlikle onaylamam</i>	<i>Müslümansa onaylarım</i>	<i>Onaylarım</i>	<i>Kendi tercihidir müdahale etmem</i>	<i>Diğer</i>	<i>Toplam</i>
Kızımın yabancılarla evlenmesinden kaygı duyuyorum	<i>Kesinlikle Katılıyorum</i>	34	16	3	8	1	62
		50,7%	23,5%	15,0%	11,0%	12,5%	26,3%
	<i>Katılıyorum</i>	15	18	4	11	5	53
		22,4%	26,5%	20,0%	15,1%	62,5%	22,5%
	<i>Fikrim Yok</i>	5	18	1	14	1	39
		7,5%	26,5%	5,0%	19,2%	12,5%	16,5%
	<i>Katılmıyorum</i>	7	12	7	19	1	46
		10,4%	17,6%	35,0%	26,0%	12,5%	19,5%
	<i>Kesinlikle Katılmıyorum</i>	6	4	5	21	0	36
		9,0%	5,9%	25,0%	28,8%	,0%	15,3%
<i>Toplam</i>	67	68	20	73	8	236	
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Göçmenlerin diğer kültürlerle ilişkilerinin boyutlarını belirleyen diğer faktör arkadaşlık ilişkileridir. Farklı kültürlerle bir arada yaşayan ve aynı iş ortamını paylaşan Türklerin, özel alanlarını kimlerle paylaştığı ve diğer kültürlerden olan kişilerin kendi özel yaşam alanlarına girmelerine ne derece müsaade ettikleri, adaptasyon seviyelerinin anlaşılmasına izin verecektir. Çocuklarının farklı kültürlerden kişilerle olası evliliklerinin onaylanmasa da, olumsuz yargıları olan kişilerin oranının çok yüksek olmadığı gözden kaçmamaktadır. Buna karşılık, Tablo-109'da yer alan, "Ailenizde başka kültürden kişiler var mı?" şeklinde sorulan soruya ağırlıklı olarak (yaklaşık %81) "Hayır" cevabı vermişlerdir. Farklı kültürlerin kendi aileleri içinde yer alma ihtimaline yönelik olumlu tutumun fiili durumdan daha yüksek olduğu görülmektedir. Aile içindeki kültür çeşitliliğinin tespiti kadar yakın arkadaş çevresindeki kültür çeşitliliğini tespit etmek de önemlidir. Tablo-110 "Türk olmayan yakın arkadaşlarınız var mı" sorusunun frekans dağılımını göstermektedir. Katılımcıların yaklaşık %29'u "Hayır, yok" yaklaşık %26 "Evet, 10'dan fazla", %23 "Evet, 1-2", yaklaşık %14 "Evet, 3-5", %9'a yakını "Evet, 6-10" cevabını vermiştir. Çoğunluk, kendi kültüründen olmayan bir kişi ile yakın bir arkadaşlık ilişkisi geliştirmediğini söylemiştir. Bununla beraber, Tablo-111'de yer aldığı üzere; mevcut arkadaş çevresini en çok Türkler ve Avustralyalıların oluşturduğunu söyleyenlerin oranı yaklaşık %45'tir. Yalnızca Türklerden (akrabalar ve hemşeriler dahil) oluşan bir arkadaş çevresi olduğunu söyleyenler yaklaşık %29'dur. Bunun dışında, 'Her kesim/her millet', 'Müslümanlar', 'Diğer göçmenler', 'Türkler, diğer göçmenler ve Avustralyalılar', 'Türkler, Müslümanlar, Araplar', 'Türkler ve diğer göçmenler' ve 'Avustralyalılar', arkadaş çevrelerinde olduğunu söyledikleri gruplardır. Bu araştırmaya başlarken, Avustralya'da yaşayan Türk göçmenlerin arkadaş grupları içerisinde en çok Türkler ve diğer göçmenler olduğu varsayılmıştı. Göçmenlerin deneyimlerini en iyi anlayan ve paylaşanların yine diğer göçmenler olduğu düşüncesinden hareketle arkadaş çevrelerini oluşturanların, aynı grup olduğuna dair bir varsayım geliştirilmişti. Göçmenlerin, göçün yapıldığı ülkenin vatandaşlarınca dışlandığına dair yaygın kanaatin bu varsayımda etkili olduğu söylenebilir. Türklerin arkadaş çevrelerinde hatta yakın arkadaş çevrelerinde Avustralyalıların önemli bir

yere sahip olduğu gör÷lmektedir. Aynı işyerini paylaşıyor olmaları arkadaşlık ilişkisini etkilediği kadar ‘yakın arkadaşlık’ ilişkisi üzerinde de etkisi vardır.

Çok-kültürlü bir toplumda, arkadaşlık ilişkilerini belirleyen faktörler arasında gösterilecek en önemli faktörlerin başında ortak dil gelmektedir. Avustralya’da yaşayan Türklerin İngilizce seviyesi arkadaşlık ilişkilerinin boyutunu gösterirken, Türkçenin kullanıldığı yerler de diğer bir gösterge olarak düşün÷lmektedir. Aynı zamanda; Türkçe konuşulan ortamın özellikleri, Türklerin farklı kültürlerle ilişkilerinin boyutuna işaret etmektedir. Tablo-112 ‘Hangi ortamlarda Türkçe konuşuyorsunuz?’ şeklinde sorulan sorunun frekans dağılımını göstermektedir. Buna göre; %39’a yakını ‘evde’, yaklaşık %31 ‘her ortamda’, %26 civarı ‘evde, işyerinde’ Türkçe konuşmaktadır. Sadece evde Türkçe konuştuğunu söyleyenler için İngilizce konuşmasını gerektirecek bir işyerinde çalışıyor olduğu ve İngilizce seviyesinin yüksek olduğu söylenebilir. ‘Her ortamda’ Türkçe konuştuğunu söyleyenlerin ise her ortamda Türkçe konuşması; bütün çevresinin ya da çalışıyorsa işyerinin, Türklerden oluştuğunun veya emekli olduğunun göstergesidir. ‘Evde, işyerinde’ Türkçe konuştuğunu söyleyenler ise, Türklerin yaşadığı yerlerdeki işyerlerinde veya yoğunlukla Türklerin çalıştığı işyerlerinde çalışanlardır. Yaklaşık %2 ise ‘Hiçbir ortamda’ Türkçe konuşmadığını söylemektedir. Hiçbir ortamda Türkçe konuşmayanların eşlerinin Türk olmadığı ve Türklerin yaşadığı yerlerden uzakta yaşadığı gözlemlere dayanarak söylenebilir.

E - Çok-Kültürlü Bir Ülkede Yaşam ve Politikalara Bakış Açıları

Bu bölümde çok-kültürcülüğü benimsemiş ve kültür çeşitliliğini zenginlik olarak gördüğünü ifade eden, kültürlerin uyumuna (harmony) önem veren bir ülkede yaşayan Türklerin, bu çeşitliliğe ne kadar yakın olduğu anlaşılmalı çalışılacaktır. Avustralya'nın çok-kültürlü bir toplum olması; işgücü gereksinimini karşılamak için farklı uluslardan emek göçü alması ve mevcut nüfusundaki yetersizliği giderme arzusuna dayanır. *Bir* toplum oluşturma çabası ön plandadır. Avrupa'ya yapılan uluslararası göçlerden bu yönde ayrışır. Avrupa'ya doğru gerçekleştirilen uluslararası göçler salt iş gücü ihtiyacını karşılamaya yönelik olarak ya da ekonomik ve eğitimsel sebeplerle gerçekleştirilen göçler olup geçici süreli olması temel hedeftir. Avustralya toplumunda döngüsel bir çok-kültürlü/çok-kültürcülükten bahsedilebilir. Avustralya'da bir toplum yaratmanın çok-kültürlülükten geçmek zorunda olduğu anlaşılmıştır. Daha önce uygulanan homojen bir beyaz Avrupalı ırk temelinde oluşacak olan Avustralya'yı amaçlayan Beyaz Avustralya Politikası (White Australia Policy) çökmüştür. Avustralya'da Çok-kültürcülük Politikası temelinde kültürel çeşitliliğin korunması ve bütün kültürlerin, kendi öz kültürlerini yaşatmalarına imkan veren bir sosyal yapı hakimdir. Avustralya'nın çok-kültürlü bir ülke olmasının sebebini, Türklerin nasıl değerlendirdiğini algılamak maksadı ile sorulan 'Avustralya sizce neden çok-kültürlü bir ülkedir?' sorusunun frekans dağılımı Tablo-113'de yer almaktadır. Avustralya'nın çok-kültürlü olma sebebini çok-kültürün zenginliğinden faydalanmasına bağlayanlar yaklaşık %31 ile birinci sırada yer almaktadır. İşgücüne ihtiyacı olduğu için Avustralyanın çok-kültürlü olduğunu düşünenler %26 civarında katılımcı ile temsil edilerek ikinci sırada yer almaktadır. Sosyal devlet anlayışına sahip olduğu için Avustralya'nın çok-kültürlü bir ülke olduğuna inananlar yaklaşık %20 ile üçüncü sıradadır. Eğitim olanaklarının yüksek olmasını çok-kültürlü olma sebebi olarak değerlendirenler ise %13 civarındadır. En yüksek paya sahip olan çok-kültürün zenginliğinden faydalanıyor olduğuna inanç, Avustralya'nın çok-kültürlü bir toplum oluşturma sebebi olan; toplum oluşturmak ve işgücü eksiğini gidermek olduğuna dair gerçekliğe işaret etmektedir. Bu da çok-kültürlü bir toplumu dolayısı ile çok-kültürcülük politikalarını zorunlu kılmaktadır. Her ne kadar Avustralya bu politikasını zorunlu değil de gönüllü olarak uyguladığını iddia etse de, Türk toplumu bunun mecburiyetten ileri geldiğini düşünmektedir. Tablo-114'de katılımcıların

Avustralya'nın çok-kültürcülük politikasını nasıl değerlendirdikleri yer almaktadır. Buna göre, %29 civarında katılımcı 'mecburi bir politika' olarak değerlendirmekte ve gönüllü olduğuna inanmamaktadır. Yaklaşık %21 'inandırıcı bir politika' olarak değerlendirirken, %20 'eksikleri olan bir politika' olarak görmektedir. %9 civarındaki katılımcı 'idealist ve hümanist bir politika olarak değerlendirmektedir. 'Medyatik bir politika' ve 'inandırıcı olmayan bir politika' olarak değerlendirenler yaklaşık %7 ile eşit bir temsile sahiptir. Katılımcıların büyük çoğunluğu (yaklaşık %70) çok-kültürcülük politikasını mecburi, inandırıcı olmayan, medyatik, eksikleri olan ya da yaşam düzeyine inemeyen bir politika olarak değerlendirmekte ve lanse edildiği kadar mükemmel olmadığına inanmaktadırlar. Geri kalan %30 politikayı güvenilir bulmaktadır.

Tablo-114. Avustralya'nın çok kültürcülük politikasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Mecburi bir politika</i>	69	28,9	29,4
<i>İnandırıcı olan bir politika</i>	49	20,5	20,9
<i>Eksikleri olan bir politika</i>	47	19,7	20,0
<i>İdealist ve hümanist bir politika</i>	22	9,2	9,4
<i>Medyatik bir politika</i>	17	7,1	7,2
<i>İnandırıcı olmayan bir politika</i>	17	7,1	7,2
<i>Yaşam düzeyine inemeyen bir politika</i>	14	5,9	6,0
<i>Toplam</i>	235	98,3	100,0
<i>Cevapsız</i>	4	1,7	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Çok-kültürcülük politikasının 4 temel prensibi, Avustralya devletinin kültürel çeşitliliğin tüm Avustralyalılar için yararlı olduğunun önemsenmesi ve ilan edilmesi ile başlar. Politikanın ilk prensibi şu şekilde açıklanmaktadır. 'Farklı kültürel söylemler bütün Avustralyalıları zenginleştirir ve çok-kültürlü ulusumuzu daha güçlü ve yaratıcı kılar.'⁶ İkinci prensip; Avustralya devletinin, herkesin eşit fırsatlara sahip olduğu; adil, kapsayıcı ve sosyal olarak bağlı bir toplum taahhüdü verdiğiinden

⁶ Department of Immigration and Citizenship, *The People of Australia; Australia's Multicultural Policy*, Canberra 2011, p. 5.

http://www.immi.gov.au/media/publications/multicultural/pdf_doc/people-of-australia-multicultural-policy-booklet.pdf, (Çevrimiçi), 17 Mayıs 2012.

bahseder. Farklı kültürleri ve dilleri olan bütün toplulukların ihtiyaçlarını karşılamakla sorumlu olan devlet hizmetleri bulunmaktadır. Avustralya vatandaşı olan herkesin eşit hak ve değer sahip olduğu Avustralya Çok-kültürcülük Politikası el kitapçığında açıkça belirtilmiştir. Avustralya, devlet olarak tüm kültürlerle eşit haklar vaat ederken, Türk halkının bu konuda ne düşündüğünü anlamak üzere, Tablo-115’de frekans dağılımı yer alan, ‘Size göre, Avustralya’da bütün kültürler eşit değer ve muamele görüyor mu?’ sorusu sorulmuştur. Bütün kültürlerin eşit değer gördüğünü düşünen katılımcılar yaklaşık %35, farklı kültürlerin değişik muameleler gördüğünü düşünenler ise yaklaşık olarak %34’tür. ‘Kısmen’ cevabı verenler ise yaklaşık %31’dir. Bütün değerlendirmeler benzer oranla sahiptir. Katılımcıların ağırlıklı olarak, Avustralya devletinin tüm kültürlerin eşitliğine ilişkin uygulamaya inanmadıkları görülmektedir. Avustralya’da kültürler arasında ayrımcılık yapılmadığına inananlar kadar, inanmayanlar da vardır. Bununla birlikte, şayet bir ayrımcılık yapılıyorsa bunun devletten değil toplumdan kaynaklandığını düşünen göçmenler de mevcuttur. İlk göçmen kuşağından olan Yunus Bey ile Avustralya’ya hissettiği aidiyet hakkında konuşulurken, aşağıdaki diyalog yaşanmıştır.

“İnan: Kendinizi buraya ait hissediyor musunuz artık?”

Yunus Bey: Şimdi bir atasözü ile cevap vereyim bu sorunuza. Gavurun ekmeğini yiyen gavurun kılıcını sallar diye. Karnını nerde doyuruyorsan oraya bir şükran borcun var. Madem bu devlet bana hiçbir ayrımcılık yapmadı.

İnan: Yapmadı mı hiç?”

Yunus Bey: Yapmadı.

İnan: Bütün kültürlerle eşit muamele mi yapılıyor burada?”

Yunus Bey: Asıl ayrımcılığı kim yapıyor biliyor musun? Etnik gruplar kendi aralarında. Mesela Yunanlı sevmez bizi. Hiçbir Avrupalı sevmez. Avustralyalı da yakın zamana kadar sevmezdi.”

Tablo-115. Size göre, Avustralya’da bütün kültürler eşit değer ve muamele görüyor mu?			
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Kısmen</i>	73	30,5	30,8
<i>Evet</i>	53	22,2	22,4
<i>Hayır</i>	52	21,8	21,9
<i>Kesinlikle evet</i>	30	12,6	12,7
<i>Kesinlikle hayır</i>	29	12,1	12,2
<i>Toplam</i>	237	99,2	100,0
<i>Cevapsız</i>	2	,8	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Bütün kültürlere eşit davranıldığına inanmadığını söyleyen katılımcılar, Avustralya’da temel hak ve özgürlüklerin herkes için sağlanmakta olduğuna ağırlıklı olarak inanmaktadır. Şöyle ki; ‘Avustralya’da temel hak ve özgürlükler herkes için sağlanmaktadır’ şeklinde yapılandırılan ve güçlüden zayıfa beşli skalaya sahip olan kanaat sorusunun yer aldığı Tablo-116’da görüleceği üzere, “Kesinlikle katılıyorum” ve “Katılıyorum” şeklinde cevap verenlerin oranı yaklaşık %79’dur. Aynı şekilde, Tablo-117’de yer alan, ‘Gündelik yaşantımdaki bütün taleplerimi baskı altında kalmadan dile getirebiliyorum’ şeklindeki kanaat sorusuna, katılımcıların %84’e yakını olumlu cevap vermiştir. Çok-kültürcülük politikalarına inanç ya da bütün kültürlerin eşitliği noktasında çok olumlu görüşlere sahip olmasalar da, özgür olduklarını, kendilerine karışanın olmadığını ve bütün isteklerini yerine getirebildiklerini söylemektedirler. Avustralya yasalarının, kurallar noktasında çok katı olduğu ve cezalarının ağır olduğunu fakat bunun da olması gereken olduğuna inandıklarını, anket uygularken yapılan görüşmelerde dile getirmişlerdir. Kimileri, özgürlüğün aşırı olduğunu düşünmektedir. Bunun da faydadan çok zarar getireceğini söylemektedir. Örneğin kumar oynamanın serbest olduğu Avustralya’da, Türk ailelerinden birçoğunun evliliklerinin bu yüzden bittiğini ya da bitme noktasına geldiğini gözlemlerimizde tespit ettik. En yaygın olarak oynanan kumar çeşidi olan makineler, bir çok kafe ve eğlence mekanının bir köşesinde, müzik kutuları gibi yerini almıştır. Devletin işletmesinde olan kulüplerde bile çeşitli kumar makineleri ve kumar salonları mevcuttur. Devletin kumardan vergi alıyor olması eleştirilmekte ve kumara devlet desteğinin çekilmesi gerektiği düşünülmektedir. Özellikle göçmenlerin kumara düşkün olduğuna dair yaygın bir kanaat vardır. Türklerin içinde

de kumar oynayanların olduğunu ve bundan dolayı ailelerin parçalandığını yukarıda söylemiştik. Bu konuda katılımcıların ne düşündüğünü öğrenebilmek maksadı ile, Tablo-118’de frekans dağılımı görülebilecek olan, ‘Avustralya’daki Türklerin ailelerinin dağılmasının en önemli sebebi kumardır’ şeklinde kanaat sorusu sorulmuştur. Katılımcıların %47’si “Kesinlikle katılıyorum” ve “Katılıyorum”, yaklaşık %31’i “Fikrim yok”, %22’si “Kesinlikle katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” demiştir. Katılımcıların yarısına yakını Türklerin ailelerinin dağılmasının en önemli sebebi olarak kumarı görürken, kumarın yanında başka sebepler de var, yalnızca kumar değil diyerek bu fikre katılmayanlar da vardır. Bu soruya katılmayanlar, kumarın Türk aileler üzerinde böyle bir etkisi olduğunu kabul etmekte, fakat en önemli sebep olarak düşünmemektedirler.

Kumarın bu kadar yaygın olmasının en önemli sebebi, yasalarca serbest bırakılmış olmasıdır. Kumar dahil, bireylerin kendi paralarını harcama özgürlüğü, özgür ve açık toplumun birincil özelliğidir.⁷ Özgürlükler kapsamında değerlendirilmesi bir tarafa, kumar üzerinden devletin elde ettiği gelir azımsanacak gibi değildir. Vergiler kumar çeşitlerine göre ayarlanmıştır. Devlet bünyesinde kumar ve çeşitlerini düzenleyen, lisanslar veren kurumlar vardır. Her eyalette, eyalette oynanan kumarın büyüklüğüne göre değişen farklı kurumlar vardır. Kumar ve at yarışı komisyonları, yürütme kurulları hatta New South Wales’de Oyun ve Yarış Bakanlığı (Department of Gaming and Racing) ile kontrol sağlanmakta ve düzenlemeler yapılmaktadır. Verimlilik Komisyonu’nun 2010 raporuna göre; kumar gelir vergisi büyük eyaletler ve ülkedeki vergi gelirlerinin %10’unu oluşturmaktadır.⁸ Bir ülkenin gelirinin %10’unun kumardan geliyor olması, kumarın neden yasaklanmadığına dair çok ciddi bir göstergedir. Aynı raporda, kumar sektörünün çok büyük bir işveren olduğundan bahsedilerek, 2005’de 50 bin lisanslı görevlinin bu sektörde çalıştığı rapor edilmiştir. Raporun devamında ise olumsuz yanlarından şu şekilde bahsedilmiştir.

⁷ Julie Novak, Richard Allsop, “Free to Gamble: The roles of the gambling industry and policy in a modern Australian society”, **Institute of Public Affairs**, No: 1, February 2009, p. 23.

⁸ Productivity Commission, 2010, *Inquiry Report Gambling Vol.1*, Report No. 50, AusInfo, Canberra, p. 7. (14.38) http://www.pc.gov.au/__data/assets/pdf_file/0010/95680/gambling-report-volume1.pdf

‘Kumar 1990’larda serbest olduktan sonra, müteakip yıllar kumar endüstrisinin büyümekle kalmadığını, kumarın bir çok Avustralyalı ve ailesi üzerinde yan etkilerinin de olduğunu gösterdi. Kumar oldukça rağbet gören bir eğlence biçimidir. Bir önceki yıl, Avustralyalıların %70’i kumar türlerinden herhangi birini oynamıştır.’⁹

Kumarın zararları çeşitli şekillerde gündeme gelmiş, çeşitli yasa teklifleri verilmiş ve kumarı bıraktırmak üzere çeşitli organizasyonlar kurulmuştur. 2007’de çıkan **BBC News** haberi ‘Avustralya’nın en az gurur duyacağı dünya rekoru alt başlığı ile yayınlanmıştır. Verilen habere göre, Avustralya nüfusunun %80’inden fazlası kumar oynamaktadır.’¹⁰ Öyle ki, Melbourne Cup Day olarak adlandırılan ve at yarışlarının yapıldığı gün resmi tatildir. Aynı haberde, daha önce yapılmış olan bir araştırmanın sonuçları da yayınlanıyor. Bu araştırmaya göre, ‘Avustralyalılar alkol ve benzine harcadıkları paradan fazlasını, kumara harcamaktadırlar.’¹¹

Ekonomiye katkısı ve özgür bireylerin eğlence tercihlerini kendilerinin belirlemeleri noktasından hareketle, kumarın Avustralya’da bu denli yaygın olduğu söylenebilir. Türk ailelerinin de kumar alışkanlıkları yüzünden problemler yaşadığını katılımcılar da onaylamıştı. Kumarın serbest olmasının, özgürlükler çerçevesinde değerlendirilip değerlendirilmeyeceği tartışmalı bir alandır. Bu konuda, katılımcıların ne düşündüğünü öğrenmek üzere kanaat sorusu olarak ‘Kumar oynamanın serbest olması özgürlükler çerçevesinde değerlendirilmelidir’ şeklinde yapılandırılan, güçlüden zayıfa beşli skalaya sahip olan kanaat sorusunun frekans dağılımı Tablo-119’da yer almaktadır. Buna göre, katılımcıların %44’üne yakını “Kesinlikle katılmıyorum” ve “Katılmıyorum” diyerek, kumarın serbest olmasının özgürlük kapsamına alınmaması gerektiğini düşündüklerini beyan etmişlerdir. %31 civarındaki katılımcı ise “Kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” diyerek, kumar

⁹ Productivity Commission, 2010, *Inquiry Report Gambling Vol.1*, Report No. 50, AusInfo, Canberra, p. 5. http://www.pc.gov.au/_data/assets/pdf_file/0010/95680/gambling-report-volume1.pdf.

¹⁰ Nick Bryant, “Australia In Thrall Of Gambling Mania”, **BBC News**, 30 OCAK 2007. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/6313083.stm>, (Çevrimiçi), 27 Nisan 2012.

¹¹ **Ibid.**

oynama tercihinin bireylerin tasarrufunda olduğunu düşünerek, özgürlükler çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Yaklaşık %26 civarındaki katılımcı ise bu konuda net bir yargıda bulunmamış ve “Fikrim yok” demiştir.

Tablo-119. Kumar oynamanın serbest olması özgürlükler çerçevesinde değerlendirilmelidir.

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Kesinlikle Katılmıyorum</i>	63	26,4	26,7
<i>Fikrim Yok</i>	61	25,5	25,8
<i>Katılıyorum</i>	42	17,6	17,8
<i>Katılmıyorum</i>	40	16,7	16,9
<i>Kesinlikle Katılıyorum</i>	30	12,6	12,7
<i>Toplam</i>	236	98,7	100,0
<i>Cevapsız</i>	3	1,3	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Çok-kültürcülük politikaları bütün kültürlerin eşit haklara sahip olduğu ve ırkçılığın cezalandırılacağı esasına dayansa ve ciddi yaptırımları olsa da, kültürel çatışmaların kimi zaman ırkçılık boyutuna uzandığı yadsınamaz. Çok-kültürlülük Komisyonu Başkanı Bülent Has Dellaloğlu'nun söylediğine göre, devlet ırkçılığı yasaklamış olsa da, Beyaz Avustralya Politikasının daha avantajlı olduğunu düşünenler vardır. Bu kişilerin kimler olduğu, devlet kademesinde de var olup olmadığı sorulduğunda, Dellaloğlu ayrımcı tutumlara bireysel olarak her kademedede rastlanılabileceğini fakat devlet içinde var olmadığını, devletin açıkça böyle bir politika yürütmediğini ifade etmiştir. ırkçılık yapanların halkın içinden kişiler olduğunu fakat bazı akademisyenlerin de ırkçılık ya da Beyaz Avustralya politikası yandaşı çalışmalar yaptığını öne sürmüştür. Politikacıların seçim çalışmalarında da, halkı kışkırtmak ya da bölmek için bu tür şeyleri kullandığını vurgulayan Dellaloğlu, bu tarz insanların her yerde olabileceğini fakat memleketin ırkçı olmadığını savunmaktadır. “*Ben ayrıca seslerini duymak istiyorum*” diyen Dellaloğlu, ırkçılık faaliyetlerini gizlice yapmalarındansa açıkça yapmalarının, bu kişilerin kimler olduğunu ve ne istediklerini görüp ona göre bir tutum sergilemek açısından da daha iyi olduğunu söylemektedir. 11 Eylül'den sonra, Müslümanlara karşı bazı tepkilerin geliştiğinden de bahseden Dellaloğlu, ismi Muhammed olan bir kişinin daha önce başvurduğu

işyerine, ismini John olarak değiştirip başvurduktan sonra iş görüşmesine çağrıldığını konuşmamız sırasında aktarmıştır. Dellaloğlu, ABS (Avustralya İstatistik Kurumu) verilerindeki Müslüman nüfusunun sayısının gerçekte olanın çok altında olmasının sebebinin, bireylerin nüfus sayımında dinini açıklamaktan kaçınması olduğunu belirtmektedir. 11 Eylül'deki olayların ardından, gizlenmiş olan ırkçılığın açığa çıktığından bahsedenler olmaktadır. Auburn Belediye Meclis üyesi İzzet Bey, Avustralya'nın çok-kültürlülüğü yaşatmak isteyen ve koruyan bir ülke olduğunu fakat hala ırkçılık duygusunun mevcut olduğunu söyleyerek aşağıda yer aldığı şekliyle örneklendirmektedir.

İnan: Irkçılık yönetim bazında var mı yoksa sadece halk arasında mı?

İzzet Bey: Her ikisinde de var. Gizli de olsa bu mevcut.

İnan: Gizli ne demek? Nasıl anlıyorsunuz gizli olduğunu?

İzzet Bey: Yani içinde beslemiş. Şöyle ifade edeyim. Lübnan asıllı Müslüman bir arkadaşımız, İşçi Partisi'nde uzun süre hizmet eden bir arkadaşımız. 25 yıl hizmet vermiş, iyi bir avukat. Kendisi milletvekili aday olmak üzereyken, 11 Eylül olayından sonra arkadaşı ikinci plana koydular. Milletvekilliğine kesin gözüyle bakılıyordu. Müslüman olması çok büyük bir etki yarattı. Onun yerine Müslüman olmayan bir hanımefendiyi aday yaptılar. Bundan anladığımız içlerinde var fakat fazla dışarı yansıtıyorlar. Tabi kanunlar da buna izin vermiyor. O yüzden gizli.

Avustralya'da gizliden de olsa , bir ırkçılığın varlığından söz edilmesinde, özellikle 11 Eylül'den sonra Müslümanlara yönelik tepkilerin önemli bir rol oynadığı şeklinde yaygın bir kabul vardır. Sorunun kökeninde ırkçılığın Araplara ya da Türklere yapılıyor olması değil, ırkçılığın şiddetle yasaklanmış olduğu çok-kültürlü bir ülkede halihazırda varlığını sürdürebiliyor olması yer almaktadır. Çalışma konumuz gereği Türkler ve Türklere yönelik ırkçılıklar ilgi alanımızı oluşturmaktadır. 11 Eylül saldırılarından sonra, Türkler içinde tepki gören kesim, daha çok başörtülü olan kadınlar ve sakallı erkeklerdir. Katılımcılara sorulan '11 Eylül'ün Türklerin Avustralya'daki yaşantısına etkileri oldu mu?' sorusunun cevaplarının frekans dağılımının yer aldığı Tablo-120'ye göre, 'Bilmiyorum' diyenler %32 civarında, 'Hayır olmadı' diyenler %32'ye yakın bir oran ile temsil edilmektedir. 11 Eylül'ün

yaşantılarını etkilediği alanları detaylı bir şekilde belirterek, problemler yaşandığını belirtenlerin oranı toplamda %35 civarındadır. Sorun yaşanan alanlar, komşuluk ilişkileri, iş hayatı, arkadaşlık ilişkileri veya bütün alanlar olarak ayrılmıştır. Detaylı değil de topluca bakıldığında, sorun yaşandığı yönünde görüş bildirenlerin oranı; 11 Eylül'ün herhangi bir etkisi olup olmadığını bilmediğini söyleyenlerden ya da herhangi bir etkisi olmadığını söyleyenlerden az bir farkla da olsa üste çıkmaktadır. 11 Eylül ile ilgili olarak sorulan ikinci soru, birinci soruyu test etme niteliğine de sahiptir. İkinci soruda, yaşanmış olabilecek sıkıntılar tespit edilerek soru oluşturulmuş ve ilk soruda hayır ya da bilmiyorum cevabı verenlerin, muhtemel sıkıntıları gördüklerinde herhangi bir fikir değişiklikleri olup olmadığı anlaşılmaya çalışılmıştır. Tablo-121'de yer alan '11 Eylül'deki saldırılardan sonra Türklere yönelik tepkiler oluştu mu?' şeklindeki soruya yaklaşık %27 'Herhangi bir tepki oluşmadı', %23 civarı 'Türkleri Arap zannettikleri için, Türkler tepkilerle karşılaştı', yaklaşık %18 'İlk başlarda potansiyel suçlu muamelesi gördük ama şimdi durum değişti' diye cevap verirken %11 civarındaki katılımcı herhangi bir tepki oluşup oluşmadığını bilmediğini söylemektedir. %7 ise göç politikalarının değiştiğini düşünmektedir. İki değişken arasındaki çapraz ilişkinin yer aldığı Tablo-122'ye göre, 11 Eylül'ün Türklerin yaşantısına bir etkisi olmadığını düşünenlerin, büyük çoğunluğu (yaklaşık %62), Türklere yönelik herhangi bir tepki oluşmadığını ifade ederken, geri kalan yaklaşık %38, Türklere yönelik çeşitli tepkiler olduğunu ifade etmiştir. Türkler, Arap zannedildiği için çeşitli tepkilere maruz kaldığına dair inanç en yüksek katılımın sağlandığı kategoridir. Türklerin Avustralya'daki yaşantısına 11 Eylül'ün herhangi bir etkisinin olup olmadığını bilmediğini söyleyenlerin hiçbiri, Türklere yönelik tepkiler oluşup oluşmadığını bilmiyorum dememiştir. Fakat yaklaşık %16'sı 'herhangi bir tepki oluşmadı' cevabını vermiştir. Geri kalan %84 ise, yaşanan çeşitli tepkilerden bahsetmiştir.

İlk etapta Türklerin yaşantısına herhangi bir etki olmadı ya da bilmiyorum diyenlerin, karşılaşılan problemlerin somut olarak ortaya koyulması, aslında Türklerin çeşitli problemlerle karşılaştıklarını hatırlamalarına sebep olmuştur. Problemleri ya da tepkileri bilmediğini ya da herhangi bir problem olmadığını

söyleyenlerin, daha sonra çeşitli tepkilere işaret etmeleri, yaşanan olayların birebir kendi başlarına gelmemiş olması ile ilişkilendirilebilir.

Tablo-122. 11 Eylül'deki saldırılardan sonra Türklere yönelik tepkiler oluştu mu? * 11 Eylül'ün Türklerin Avustralya'daki yaşantısına etkileri oldu mu? Çapraz Tablo

		11 Eylül'ün Türklerin Avustralya'daki yaşantısına etkileri oldu mu?								
		Hayır olmadı	Evet, iş hayatında	Evet, komşularla ilişkilerde	Evet, okulda	Evet, arkadaşlarla ilişkilerde	Bilmiyorum	Her alanda	Diğer	Toplam
11 Eylül'deki saldırılardan sonra Türklere yönelik tepkiler oluştu mu?	İlk başlarda potansiyel suçlu muamelesi gördük ama şimdi durum değişti	6 8,0%	8 26,7%	6 50,0%	5 62,5%	3 37,5%	6 8,1%	7 30,4%	0 ,0%	41 17,7%
	Herhangi bir tepki oluşmadı	47 62,7%	1 3,3%	1 8,3%	0 ,0%	1 12,5%	12 16,2%	1 4,3%	0 ,0%	63 27,3%
	Sınırdan geçişlerde sıkıntı yaşadık	2 2,7%	1 3,3%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	3 4,1%	2 8,7%	0 ,0%	8 3,5%
	Göç politikaları değişti	7 9,3%	4 13,3%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	5 6,8%	1 4,3%	0 ,0%	17 7,4%
	Türkiye'den misafirlerimizin gelmeleri daha sıkıntılı oldu	1 1,3%	3 10,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	4 5,4%	0 ,0%	0 ,0%	8 3,5%
	Türkleri Arap zannettikleri için Türkler tepkilerle karşılaştı	9 12,0%	12 40,0%	3 25,0%	3 37,5%	3 37,5%	13 17,6%	10 43,5%	1 100,0%	54 23,4%
	Diğer	3 4,0%	1 3,3%	1 8,3%	0 ,0%	1 12,5%	7 9,5%	2 8,7%	0 ,0%	15 6,5%
	Bilmiyorum	0 ,0%	0 ,0%	1 8,3%	0 ,0%	0 ,0%	24 32,4%	0 ,0%	0 ,0%	25 10,8%
	Toplam	75 100,0%	30 100,0%	12 100,0%	8 100,0%	8 100,0%	74 100,0%	23 100,0%	1 100,0%	231 100,0%

11 Eylül'den sonra, Türklere ya da Müslümanlara yönelik çeşitli tepkiler olduğuna dair düşünceler olsa da, büyük çoğunluk (yaklaşık %61) Avustralya'daki bütün kültürlerin uyum içerisinde yaşadığını düşünmektedir (Tablo-123). Aynı zamanda, son dönemde ırkçı politikaların artış gösterdiğine dair bir kanıyı paylaşanlar katılımcıların yaklaşık olarak %62'sidir (Tablo-124). İki değişken arasındaki çapraz ilişkinin yer aldığı Tablo-126 göstermektedir ki; Avustralya'da bütün kültürlerin eşit değer ve muamele gördüğünü 'Kesinlikle evet' ile destekleyenlerin yaklaşık %57'si ve 'Evet' diyenlerin yaklaşık %43'ü, Avustralya'da son dönemde ırkçı politikaların artış gösterdiğini "Kesinlikle katılıyorum" ve "Katılıyorum" diyerek desteklemiştir. 'Avustralya'da bütün kültürler eşit değer ve muamele görüyor mu?' sorusuna, 'Kesinlikle hayır' cevabı verenlerin yaklaşık %66'sı, 'Hayır' diyenlerin ise %61'e yakını ırkçı politikaların artış gösterdiğini düşünmektedir.

Bir ülkede ırkçılığın varlığının en çok ortaya çıktığı yer ya da bütün kültürlere eşit davranılıp davranılmadığının tespit edileceği yer olarak iş hayatı örnek gösterilebilir. Katılımcılarımızın iş hayatlarında göçmen oldukları için herhangi bir sorun yaşayıp yaşamadıklarını öğrenmek üzere sorulan 'İş hayatınızda göçmen olmanızdan dolayı ne ölçüde sorun yaşıyorsunuz?' sorusunun frekans dağılımının yer aldığı Tablo-127 göstermektedir ki, yaklaşık %51 'hiçbir zaman' sorun yaşamadığını söylemektedir. Katılımcıların yaklaşık yarısı göçmen olmaktan kaynaklı iş hayatlarında sorun yaşadıklarını söylerken, diğer yarısı 'bazen' (yaklaşık %23) ve 'çok az' (yaklaşık %18) yoğunluklu olmak üzere çeşitli seviyelerde sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Avustralya'da bir göçmen olarak iş hayatında sorun yaşayanlar, katılımcıların yaklaşık olarak yarısını teşkil ederken; göçmen olmalarının yanında Türk olmalarının ne derece sorun teşkil ettiğini anlayabilmek önemlidir. Bir göçmen ülkesindeki herhangi bir göçmenin yaşayacağı sorunlardan ziyade etnik kökenin de sorunlara ayrıca bir etkisi olup olmadığını tespit etmek üzere, Tablo-128'de frekans dağılımı yer alan 'İş hayatınızda Türk olmanızdan dolayı ne derecede sorun yaşıyorsunuz?' sorusu yapılandırılmıştır. Katılımcıların büyük çoğunluğu (yaklaşık %61), Türk olmanın iş hayatlarını hiç etkilemediğini söylemiştir. Geri kalanları ise büyük oranda (%19 civarı) 'bazen', yaklaşık %16 'çok az', her zaman ve çoğu zaman sorun

yaşadıklarını söylemişlerdir. Göçmen olmak ya da Türk göçmen olmaktan kaynaklı sorun yaşadığını söyleyenlerin büyük çoğunluğunun probleminin dil olduğu düşünülmektedir.

Ekonomik sebeplerle yapılan Avustralya'ya göç, bir karşılıklı gönüllülük ve arz-talep esasına dayanmaktadır. Bundan dolayı, Türk göçmenlerinin kolaylıkla iş bulduklarını ve işlerini kaybetme korkuları bulunmadığı varsayımı ile yola çıkılmıştı. Anket ve çeşitli gözlemler sonucunda varsayımın geçerli olduğu düşünülmektedir. Tablo-129'da görüleceği üzere, işini 'her zaman' ve 'çoğu zaman' kaybetme korkusu yaşayanlar yaklaşık %8'dir. İşini kaybetmekten hiç korkmadığını söyleyenler ise %48 civarındadır. 'Çok az' korktuğunu söyleyenler yaklaşık %23 ve 'bazen' korktuğunu ifade edenler ise yaklaşık olarak %20'dir. İşini kaybetmekten korkmamanın sebepleri arasında, sosyal devlet anlayışı ile yönetilen Avustralya'nın, bireyler işsiz kalsalar bile onların zor durumda kalmayacaklarını garanti altına alan işsizlik maaşlarının, geçinmelerini sağlayacak seviyede olması gösterilebilir. Göçmen olarak Avustralya'da yaşayan Türklerin, sosyal hizmet alımlarında genel olarak herhangi bir problem yaşamadıkları Tablo-130'da görülebilmektedir. Yaklaşık %19 ise herhangi bir vatandaş kadar sıkıntı yaşadığını, göçmen ya da Türk olmanın ekstra bir problem oluşturmadığını söylemektedir. Göçmen olduğu için ya da Türk göçmen olduğu için sınırlamalarla karşılaştıklarını söyleyenler ise sadece %7 civarındadır. Test sorusu olarak sorulan "Avustralya'da resmi kurumlara başvurduğunuzda herhangi bir sorun yaşıyor musunuz?" sorusuna verilen cevaplar Tablo-130'da yer aldığı üzere, genel olarak (yaklaşık %78) resmi kurumlarla herhangi bir sorun yaşanmadığı söylenmiştir. 'Ciddi sorunlar' yaşadığını ve 'Hiç ilgilenilmediğini' söyleyenler ise yalnızca %10 civarındadır. Kişilerin Avustralya resmi kurumları ile herhangi bir problemlerinin olmadığını, işleri düştüğünde hemen başvurduklarını Tablo-131'de yer alan "Herhangi bir sıkıntınız halinde ilk olarak kimlere/nereye başvurursunuz" sorusuna verilen cevaplar göstermektedir. Avustralya'daki Türklerin, sıkıntıları olduğunda yakın çevreleri ya da Türk dernekleri aracılığı ile sorunun çözümünü arayacakları varsayılmıştır. Entegrasyonun ilk koşulu olan ortak dile sahip olduktan sonra, yani entegrasyon sürecine girildikten sonra kendi sorunlarını resmi kurumlar aracılığı ile yakın

çevrelerine başvurmadan çözüme ulaştırmaktadırlar. Herhangi bir sıkıntıları halinde “akraba, hemşeri ya da arkadaşlarına” başvurular %24 civarında iken, sorunu ile ilgili resmi kurumlara başvurular yaklaşık %62’dir. Türk kuruluşlarına (dernek, konsolosluk) başvuranların oranı çok düşüktür. Derneklerin çok sayıda olması aralarında bir dayanışmanın bulunmaması ve Türkleri kapsayan bir Türk derneği olmayışı Türk göçmenlerinin ana sorunlarından biridir. Daha önce bahsedildiği gibi, derneklere üyelik oranı bir hayli düşüktür. Konsoloslukların iletişimde yetersiz kaldığını ve halkın sorunlarından habersiz olduğunu düşünenler de oldukça fazladır. Türk Konsolosluklarına Avustralya kurumlarından daha fazla güvenileceğine dair bir varsayım ile yapılan çalışma sonucu tam tersi bir sonuç ortaya çıkarmıştır. Tablo-132’de frekans dağılımı görülecek olan “Avustralya’da en çok güvendiğiniz kurum hangisidir?” sorusuna verilen cevaplar incelendiğinde en çok Türk konsolosluklarına güvenenler %22 civarındadır. Avustralya polisi başta olmak üzere, Centrelink (sosyal yardımları yapan kuruluş), Avustralya Göçmenlik Bürosu ya da Avustralya kurumlarının hepsine güvendiğini söyleyen katılımcılar yaklaşık olarak %56’dır. Hiçbir kuruma güvenmediğini belirtenler ise %9 civarında iken, “Diğer” seçeneği ile “Allah, akrabalarım, ailem..” cevaplarını verenler yaklaşık %7’dir.

Tablo- 132. Avustralya’da en çok güvendiğiniz kurum hangisidir?			
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Avustralya Polisi</i>	73	30,5	31,9
<i>Türk Konsolosluğu</i>	50	20,9	21,8
<i>Centrelink</i>	26	10,9	11,4
<i>Avustralya Immigration Ofisi</i>	21	8,8	9,2
<i>Hiçbiri</i>	21	8,8	9,2
<i>Diğer</i>	17	7,1	7,4
<i>Hepsi</i>	13	5,4	5,7
<i>Avustralya kurumlarının hepsi, yargı</i>	8	3,3	3,5
<i>Toplam</i>	229	95,8	100,0
<i>Cevapsız</i>	10	4,2	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Avustralya’da ekonomik ve sosyal anlamda yaşam koşullarının iyi olması ve sosyal devlet olmasının getirdiği özellikler, Türklerin Avustralya kurumlarına büyük ölçüde

güvendiğini göstermiştir. İş hayatında Türk olmanın büyük ölçüde bir sıkıntı oluşturmadığı düşünülmektedir.

Bir ülkenin gelişmişlik seviyesini gösteren faktörlerden birisi de ülkedeki kadınların konumudur. Avustralya’da kadınlara yönelik pozitif ayrımcılıktan bahsedilebilir. Kadınlara tanınan haklar kimileri tarafından eleştiri konusu olmuştur. Kadın eşi ya da işvereni hakkında bir şikayette bulunduğu zaman, genellikle kadının lehine olacak şekilde sonuçlanmaktadır. Görüşmeler yaptığımız kişilerin ortak yargısı, Avustralya’da kadınların birinci sırada, çocukların ikinci, hayvanların üçüncü sırada olduğu ve erkeklerin sıralamada sonda yer aldığıdır. Bazı kadınların bu hakları suiistimal ettiklerini ve erkeklerin haklı oldukları halde haksız konumda değerlendirildiği vakalardan bahsedilmiştir. Bülent Bey, eşine karşı herhangi bir şiddet uygulamadığı halde, eşinin polise kendisini şikayet etmesi sebebi ile polisin gece uyurken evine girip, uykusundan uyandırdığını ve kendisini evinden çıkardığını anlatmaktadır. Polisin müdahalesi sonucu gerçekleşen boşanmalarda, ihtiyacı olan kadınlara ev ve para yardımı yapılmaktadır. Bu da boşanmaların daha kolay hale gelmesine sebep olmaktadır. İş hayatında kadınların ayrımcılığa maruz kalıp kalmadığı konusunda da, Tablo-133 göstermektedir ki; yaklaşık %57 herhangi bir ayrımcılık yapılmadığından bahsetmiştir. Ayrımcılık yapıldığını düşünen yaklaşık %24’ün bir kısmı pozitif ayrımcılıktan bahsetmişlerdir.

- Avustralya’da Yaşam

Avustralya’ya ekonomik sebeplerle giden göçmenler, iş bulma konusunda herhangi bir sıkıntı çekmemişlerdir. Fakat iş değiştirme sıklıklarının yüksek olduğu Tablo-134’de görülebilir. Hiç iş değiştirmedini söyleyenler %27 civarındayken 3’ten fazla iş değiştirenler katılımcıların yarısına yakındır (yaklaşık %49). Sadece 1 defa iş değiştirenler %10’ken, 2 defa iş değiştirenler yaklaşık %14’tür. Hiç çalışmamayı tercih edenlerin analiz yapılırken dışarıda bırakıldığı, Tablo-135’de yer alan “Avustralya’da iken hiç işsiz kaldınız mı?” sorusuna “Hayır” cevabı verenler %46 civarındadır. İşsiz kaldığını söyleyenler ise yaklaşık %41’ken, hiç çalışmadığını belirterek kendisini işsiz kalanlar kategorisine sokmayanlar yaklaşık olarak %13’dür. Bu kişiler eğer çalışmak isteseler iş bulabilecekleri kanısındadır ve kendi tercihleri

olarak çalışmamayı seçmişlerdir. Tablo-136 işsiz kalma sürelerini ortaya koymaktadır. 1 yıl ve daha fazla bir süre ile işsiz kaldığını belirtenler yaklaşık %36 ile birinci sırada yer almaktadır. İkinci sırada hiç çalışmadığını belirtenler yaklaşık %23 ile yer alırken, 2 ile 5 ay arasında işsiz kaldığını belirtenler %16 civarındadır. 6 ay işsiz kalanlar %14 ile temsil edilirken, yalnızca 1 ay işsiz kalanlar %9'a yakındır. Uzun süreli işsiz olan ve hiç çalışmayanlar birlikte değerlendirilirse, katılımcıların içinde yüksek bir oran, belirli aralıklarla çalışmayarak ya da hiç çalışmayarak devletin işsizler için sunduğu imkanlardan yararlanmaktadır. Bu durum, işsizlik süresince nasıl geçindiklerinin görülebileceği Tablo-137'de yer almaktadır. İşsiz kaldıkları sürede işsizlik maaşı ile geçinenler %67 civarındayken, birikimlerini değerlendirenler yaklaşık %16'dır. "Aileden yardım aldım" veya "eşim çalıştı" şeklinde cevap verenler ise %14 civarındadır.

Tablo-135. Avustralya'da iken hiç işsiz kaldınız mı?

	Frekans	Yüzde
<i>Hayır</i>	110	46,0
<i>Evet</i>	99	41,4
<i>Çalışmadım</i>	30	12,6
<i>Toplam</i>	239	100,0

Tablo-137. İşsiz kaldığınız sürede nasıl geçindiniz?

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>İşsizlik maaşı</i>	86	36,0	67,2
<i>Birikimim vardı</i>	20	8,4	15,6
<i>Aileden yardım aldım</i>	12	5,0	9,4
<i>Eşim çalıştı</i>	6	2,5	4,7
<i>Diğer</i>	4	1,7	3,1
<i>Ara Toplam</i>	128	53,6	100,0
<i>İşsiz kalmadı</i>	110	46,0	
<i>Cevapsız</i>	1	,4	
<i>Ara Toplam</i>	111	46,4	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Avustralya'da yaşamının getirdiği birçok kolaylık yanında zorlukları olduğu da muhakkaktır. Tablo-138'de görüleceği üzere, Avustralya'da yaşamının en zor tarafını yaklaşık %30 "ahlaki değerlerde yozlaşma olması", %20'ye yakını

‘Müslümanlara tepkilerin oluşması’ olarak belirtmişlerdir. Yaklaşık %15 ise, Avustralya’da yaşamının herhangi bir zorluğu olmadığını söylemiştir. %9’a yakın katılımcı “göçmenlerin ayırimcılığa uğraması” ve diğer %9 ‘bir çok kültürün bir arada olması” şeklinde sıkıntılardan bahsetmişlerdir. Bahsedilen diğer sıkıntıların başında, Türkiye’ye olan coğrafi uzaklık, Avustralya vatandaşlığı almada güçlüklerin artması ya da yabancı dil gelmektedir.

Tablo-138. Size göre Avustralya’da yaşamının en zor tarafı nedir?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Ahlaki değerlerde yozlaşma olması</i>	71	29,7	30,2
<i>Müslümanlara tepkilerin oluşması</i>	46	19,2	19,6
<i>Yok</i>	34	14,2	14,5
<i>Göçmenlerin ayırimcılığa uğraması</i>	20	8,4	8,5
<i>Bir çok kültürün bir arada olması</i>	20	8,4	8,5
<i>Çok uzak olması</i>	17	7,1	7,2
<i>Vatandaşlığa geçmede güçlüklerin artması</i>	14	5,9	6,0
<i>Diğer</i>	8	3,3	3,4
<i>Yabancı dil</i>	5	2,1	2,1
<i>Ara Toplam</i>	235	98,3	100,0
<i>Cevapsız</i>	4	1,7	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

- Aidiyet

Hayatın sonunun, ömrün tahmin edilen son kısmının geçirilmek istendiği yer, aidiyetin en fazla hissedildiği yerdir. Yaşanılan yerden memnuniyet, o yere aidiyetin sebebi değildir. Belirli koşullar itibari ile, yaşanılan yerden ayrılamamak ve yaşamaya devam etmek o yere karşı geliştirilen tam bir aidiyeti göstermez. Avustralya’da yaşayan Türkler için, aidiyet geliştirilen yerler 3 kısma ayrılmaktadır. İlki, öz kültürünün olduğu yer, bazı kişiler için doğduğu yer olan Türkiye’dir. Daha çok Avustralya’da doğan Türklerin ve çocuk yaşta Avustralya’ya göç eden grup içinde bazı kişileri kapsayan Avustralya’ya karşı geliştirilen aidiyet ise ikinci kısmı oluşturmaktadır. Üçüncü kısımda ise, hem Türkiye’ye hem de Avustralya’ya karşı birbirinden ayrılamaz boyutta olan bir aidiyet yer almaktadır. Tablo-139’da yer alan “Hayatınızın sonunu nerede geçirmek istersiniz?” sorusuna katılımcıların yarısından fazlası (yaklaşık %54) Türkiye, yaklaşık %27’si Avustralya cevabı vermiştir.

Yaklaşık %7 “bilmiyorum” ya da “kararsızım” cevabı verirken, yaklaşık %7 açık uçlu olan “diğer” cevabını seçmişler ve “Asya ülkesi, her yer, herhangi bir ülke, huzurlu olacağım yer, Müslümanların rahat yaşayabileceği bir yer, Mekke-Medine, Hindistan-Fransa, İstanbul, Monaco ve cennet”i hayatlarının sonunu/ahir ömürlerini geçirmek istedikleri yerler olarak belirlemişlerdir. “Hem Türkiye hem Avustralya’da” cevabı verenlerin oranı ise çok düşüktür (%3). Avustralya’da yaşayan Türklerin, aidiyet duygularının Türkiye’ye yönelik olarak daha fazla olduğu düşünülebilir. Avustralya’ya karşı aidiyet hissedenler, Türkiye’ye aidiyet hissedenlerin yarısını oluşturmaktadır. Hem Türkiye hem Avustralya’da hayatının sonunu geçiremeyeceklerini bildikleri için, iki ülke arasında bir tercih yapmışlar, tercih yapamayanlar ise bilmiyorum ya da kararsızım diyerek, Avustralya’ya karşı güçlü bir aidiyet duygusuna sahip oldukları gibi bir izlenim bırakmışlardır.

Tablo-139. Hayatınızın sonunu nerede geçirmek istersiniz?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Türkiye’de</i>	127	53,1	54,3
<i>Avustralya’da</i>	63	26,4	26,9
<i>Diğer</i>	16	6,7	6,8
<i>Bilmiyorum</i>	9	3,8	3,8
<i>Kararsızım</i>	8	3,3	3,4
<i>Hem Türkiye hem Avustralya’da</i>	7	2,9	3,0
<i>Çocuklarım neredeyse</i>	4	1,7	1,7
<i>Toplam</i>	234	97,9	100,0
<i>Cevapsız</i>	5	2,1	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Hayatın sonu bir anlamda yaşlılığa işaret etmektedir. Katılımcıların yaklaşık olarak yarısı yaşlılık dönemlerini Türkiye’de geçirmek istediklerini söylemektedir. “Yaşlıların Türkiye’de yaşamayı tercih etmesini anlamlı buluyorum” şeklinde kanaat sorusu olarak yapılandırılan soruya “Katılıyorum” ve “Kesinlikle katılıyorum” şeklinde cevap verenlerin oranı Tablo-147’de görüleceği üzere %70 civarındadır. Genç bireylerin hayatlarının sonunu ya da yaşlılığı kendilerine uzak gördükleri için, hayatının sonunu nerede geçirmek istediğine dair kararsızlıklarının olması mümkündür. Fakat benzer bir soru, yaşlılar hakkında kanaatlerini belirlemek için yöneltildiğinde daha fazla kişinin hayatlarının sonunda Türkiye’de yaşamayı anlamlı

bulduğu görülmektedir. Fakat iki soru arasındaki temel fark, istek ve anlamlı bulmak arasındaki farktan kaynaklanıyor da olabilir. Yaşlandıktan sonra Türkiye’de yaşamayı istemek anlamlı olarak değerlendirilirken, çocukların Avustralya’da olması ya da farklı sebeplerden ötürü Türkiye’de yaşamak tercih edilmiyor da olabilir. Avustralya’nın sosyal hizmetlerinin ve doğal yapısının da, Avustralya’da yaşamının tercih edilmesi noktasında etkili olduğu bilinmektedir. “Avustralya hem gençler, hem de yaşlılar için yaşanacak en ideal yerdir” şeklinde yapılandırılan kanaat sorusunun frekans dağılımının yer aldığı Tablo-148’e göre, katılımcıların yaklaşık %60’ı “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” demişlerdir. Avustralya bir çok açıdan ideal bir ülke olarak değerlendirilmesine rağmen, bu durum ona karşı tam anlamıyla bir aidiyet hissedilmediği gerçeğini değiştirmemektedir.

Hayatın sonunun geçirilmek istendiği yer üzerinden aidiyet duygusunun nereye yönelik olduğu net bir şekilde anlaşılabilir gibi, gündelik yaşam içindeki bazı alışkanlıklar da hangi ülkeye ne derece bir aidiyet hissedildiğini ortaya koyacaktır. İzlenen televizyon kanalları ya da hangi ülkenin gündeminin ne derece takip edildiği, İngilizce seviyesi ile ilişkilendirilebileceği gibi, hissedilen aidiyet durumunun bir göstergesi olarak da değerlendirilebilir. Tablo-140 hangi dilde yayın yapan televizyon kanallarını kimlerin izlediğini göstermektedir. Göçmenlerin %41’i İngilizce ve Türkçe, %36’sı Türkçe ve %21’i İngilizce yayın yapan televizyon kanallarını izlerken, Avustralya’da doğanların yarısı her iki dilde, yaklaşık %33’ü İngilizce ve yaklaşık %18’i Türkçe, göçmen çocuğu olarak Avustralya’ya giden ikinci kuşanın ise yaklaşık %49’u her iki dilde, %27 civarı İngilizce ve yaklaşık %21’i Türkçe yayın yapan televizyonları izlemektedir. Bütün kuşakların en çok izlediği kanallar her iki dilde yayın yapan kanallar olmakla birlikte, farklılık birinci kuşanın en çok izlediği kanalın Türkçe olmasından kaynaklanmaktadır. Tablo-141’de Avustralya’ya gidiş statüsü ile Türkiye’deki gelişmeleri takip düzeyi arasındaki ilişki yer almaktadır. Göçmen olarak giden birinci kuşanın %54’ü Türkiye’deki gelişmeleri her gün takip ederken, yaklaşık %28’i haftada bir iki defa, ve yaklaşık %16’sı arada bir takip etmektedir. Buna karşılık Avustralya’da doğanların %40’ı Türkiye’deki gelişmeleri arada bir takip ederken, %25’i her gün ve %15’i haftada bir iki defa takip etmektedir. Göçmen çocuğu olarak Avustralya’ya

gidenlerin ise, yaklaşık %33'ü Türkiye'deki gelişmeleri arada bir takip ederken, yaklaşık %27'si haftada bir iki defa ve %24 civarı her gün takip etmektedir. Türkiye gündemini takip etme kanalları da Avustralya'ya gidiş statüsüne göre farklılık göstermektedir. Avustralya'ya gidiş statüsü ve Türkiye'deki gelişmeleri takip etme araçları arasındaki ilişkiyi gösteren Tablo-142'e göre, birinci kuşak yani göçmen olarak gidenler ve göçmen çocuğu olarak giden ikinci kuşak en çok Türk televizyon kanalları vasıtası ile Türkiye gündemini takip ederken, Avustralya'da doğan Türkler internet aracılığı ile Türkiye gündemini takip etmektedir.

Avustralya'ya göç etme statüsü ile Avustralya'daki gelişmeleri takip etme düzeyi arasındaki ilişkinin yer aldığı Tablo-143'e ve gündemi hangi araçlardan takip ettiklerini gösteren Tablo-144'e göre; göçmen olarak Avustralya'ya gidenlerin yarısı Avustralya gündemini her gün takip ederken, büyük çoğunluğun (yaklaşık %77) Avustralya televizyon kanalları aracılığı ile gündemi takip etmektedirler. Avustralya'da doğanların ise yaklaşık %48'i gündemi her gün Avustralya televizyon kanalları vasıtası ile takip ettiği görülmektedir. Göçmen çocuğu olarak Avustralya'ya gidenlerin ise yaklaşık %64'ü her gün gündem takibi yapmaktadır. Diğer gruplarda olduğu gibi bu grupta da en çok kullanılan araç Avustralya televizyon kanallarıdır. Göçmen olarak giden ilk kuşağın hem Türkiye, hem de Avustralya gündemini benzer oranlarda takip ettiği görülürken, Avustralya'da doğanların Türkiye gündemini takip etme durumu Avustralya gündemini takip etme durumundan daha düşüktür. Göçmenler ile Avustralya doğumluları genel olarak hem Türkiye hem de Avustralya gündemini takip etme düzeyleri karşılaştırıldığında ise, Avustralya doğumluların her iki gündemi takip düzeyleri göçmenlerden daha düşüktür. Avustralya doğumlu kişilerin gündem takip etme düzeylerinin daha düşük olması, apolitik olmaları ile ilişkilendirilebilir. Göçmen olarak giden ilk kuşağın ise, çoğunlukla emekli bireyler olmalarının, gündemi takip etmeleri noktasında etkili olduğu söylenebilir. Aynı zamanda ilk kuşağın Türkiye'ye ilişkin bağlarının daha kuvvetli olması ve Türkiye'ye dair hissettikleri aidiyetin daha yüksek olması muhtemeldir. Gündem takip etme noktasında en sık kullanılan araç televizyon olsa da, gazete okuma oranları değişmekle birlikte hiç de düşük değildir. Tablo-145'de "Hangi sıklıkla ve hangi gazeteleri okuyorsunuz?" sorusuna verilen cevapların frekans dağılımı yer

almaktadır. Buna göre, hiç gazete okumadığını söyleyenlerin oranı sadece %10'dur. Katılımcıların yaklaşık %30'u ise, ara sıra hem Türk hem de Avustralya gazetesi okuduğunu belirtmektedir. Her hafta düzenli olarak Türk gazetesi (Türk gazeteleri haftalık olarak yayınlanmaktadır) okuyanlar ile arada sırada Türk gazetesi okuyanlar hemen hemen aynı orandadır. Düzenli ya da ara sıra olmak üzere sadece Avustralya gazetesi okuyanlar ise toplamda %15 civarındadır. Tablo-146'da Avustralya'ya gidiş statüsüne göre gazete tercihleri yer almaktadır. Çoğunlukla göçmen olarak ya da yakınlarının isteği ile Avustralya'ya gidenlerin; "düzenli olarak hem Türk hem Avustralya gazeteleri", "her hafta düzenli olarak" ya da "ara sıra" Türk gazetesi okudukları görülürken, her gün düzenli olarak Avustralya gazetesi okuyanların daha çok göçmen çocukları olduğu görülmektedir. Ara sıra Avustralya gazetesi okuyanlar ise çoğunlukla göçmen çocukları ve Avustralya'da doğanlardır. Ara sıra hem Türk hem de Avustralya gazetesi okuduğunu söyleyenler de çoğunlukla göçmen olarak Avustralya'ya giden birinci kuşaktır. Katılımcıların ağırlıklı olarak okuduğu gazetenin Türk gazeteleri olduğu görülmektedir. Aynı şekilde Avustralya'da doğanlar ve göçmen çocuğu olarak gidenler arasında da Türk televizyon kanallarının izlendiği gerçeğinden hareketle, Türkiye'ye karşı hissedilen aidiyet duygusunun Türk gazetelerine ve Türk televizyonlarına ilgiyi artırdığı söylenebilir. **Turkish News Weekly** gazetesi sahibi ve editörü Levent Ağaçayak, 2000 yılında Türk televizyonlarının uydu aracılığı ile izlenebilir olmasından sonra, Türkçe bilmeyen Türklerin bile Türkçe öğrenme arzusunun geliştiğini söylemektedir. Televizyonların ve gazetelerin ciddi bir katkısı olduğunu söyleyen Ağaçayak, Avustralya'daki Türklerin Türkiye'ye hissettiği aidiyeti "kan çekiyor" şeklinde yorumlamaktadır. Avustralya doğumlu gençlerin de Türkiye'ye hissettiği aidiyete yönelik bir örneği aşağıdaki şekilde vermektedir.

"Buradan doğmuş büyümüş çocuk bile rugby'ye ilgi göstermez. İllaki Türkiye'den bir takımı var. Fenerbahçe'dir, Galatasaray'dır, Trabzon'dur. İlla ki var yani. Burada da rugby'ye ilgi göstermez. Bilmez bile rugby'nin ne olduğunu yani. Bakmaz bile hiç. Bu kadar. Yani bu İtalyanlarda da var. Arkadaşlar var. Yunanlılarda da var aynı şekilde. Yunan liglerindeki takımları tutuyor adamlar. Yani ne olursan ol. Burada doğma büyüme ol. Ne

olursan ol, mutlaka mutlaka o kan çekiyor yani. Vataniyle ilgili bir şeyler buluyor. Bütün toplumlarda var bu yani.”

Göçmenlerin oluşturduğu bir ülke olan Avustralya’ya yönelik olan aidiyet duygusu entegrasyon sürecinin ardından tamamlanabilecektir. Gerçek Avustralyalının Aussie kelimesi ile tanımlanması dolayısı ile katılımcıların Aussie’yi nasıl tanımladıklarını anlayabilmek için açık uçlu olarak sorulan “Size göre Ausie kimdir?” sorusuna verilen cevapların yer aldığı Tablo-149, kendilerini ne derece Avustralyalı hissettiklerine dair bir gösterge olacaktır. Verilen cevaplar içinde birinci sırada yer alan “Anglo-Saxon” %26 civarında bir temsile sahiptir. “Burada doğup büyüyen, uyum sağlayan” şeklinde cevap verenler ise yaklaşık %22’dir. Katılımcıların %15’e yakını Aussie’yi “Avustralyalı” olarak görürken, yaklaşık %13 “Aborijinler”i gerçek Avustralyalı olarak görmektedir. Diğer katılımcılar ise, Aussie’yi tanımlarken “Avustralya’ya uyum sağlayan herkes”, “Kültürsüz, ahlaksız, ırkçı”, “Göçmen”, “Vatandaş”, “Avustralya’da yaşayan”, “Üç kuşak Avustralya’da yaşayan”, “Avustralyalı hisseden” ve “Saygılı, kültürlü” gibi ifadeleri kullanmışlardır. “Anglo-Saxon” ve “Avustralyalı” olarak Aussie’yi tanımlayan yaklaşık %41’lik bir kesim, gerçek bir Avustralyalının ancak Anglo-Saxon kökenli olunmakla mümkün olabileceğini düşünmektedir. Beyaz Avustralya politikasının kaldırılmış olmasına ve Avustralya’nın tüm göçmenlerin ülkesi olduğuna dair bir politikanın yürütülmesine rağmen katılımcıların çoğunluğunun buna inanmadığı, başka bir deyişle, kendilerinin Avustralyalı olabileceklerine inanmadıkları görülmektedir. Avustralya’da doğmak, belirli bir süre yaşamak, ya da ait hissetmek ve Avustralya’ya uyum sağlamak şeklinde yapılan tanımlar bir arada değerlendirildiğinde, katılımcıların yaklaşık %40’ının, Aussie yani gerçek Avustralyalı olabileceklerine inandıkları görülmektedir. Aborijinler şeklinde Aussie’yi tanımlayanlar ise, Avustralya’yı sömürgeleştiren İngilizlerin ya da Anglo-Saxon kökenlilerin değil, Aborijinlerin Avustralya’nın gerçek sahibi olduğunu söylemektedir. İngilizlerin de göçmen olduklarını, Türklerden farklı bir konumda olmadıklarını düşünmektedirler ve Avustralya’ya sahip çıkan Anglo-Saxon kökenlileri haksız bulmaktadırlar.

Bir ülkeye karşı hissedilen aidiyetin derecesini bireyin kendisini koyduğu yer ile birlikte, nasıl algılandığına dair hissettikleri ortaya çıkarmaktadır. Tablo-150’de yer alan “Kendinizi Avustralya’da ne olarak görüyorsunuz?” sorusunun alternatif cevapları “Aussie”, “Wog”, “Vatandaş”, “Göçmen” ve “Diğer” olarak yapılandırılmıştır. Katılımcıların %49’u kendilerini “vatandaş” olarak tanımlarken, yaklaşık %20’si “wog” olarak tanımlamıştır. Wog kelimesinin anlamı sözlükte “herhangi bir yabancı”¹ ve “Avustralya’da Doğu Avrupa ve Akdeniz’den göçmen gelen insanlar için kullanılan aşağılayıcı söz”² anlamlarına gelmektedir. “Wog” terimi, önceleri argoda göçmenleri aşağılamak için kullanılan ve Anglo-Saxon kökenliler dışındaki göçmenleri kapsayan bir terim haline gelmiştir. %17 civarındaki katılımcı kendilerini “göçmen” olarak gördüğünü ifade ederken, sadece %8 “Aussie” olarak görmektedir.

Katılımcıların çoğunlukla kendilerini “vatandaş” olarak tanımlayarak, resmi bir kimliği ön plana çıkarmış olmaları, Aussie yani gerçek Avustralyalı olarak görenlerin oranının çok düşük olması; kendilerini tam olarak Avustralya’ya ait olarak hissetmediklerine dair bir işaret olarak değerlendirilebilir. Vatandaşlık da bir nevi aidiyet olarak değerlendirilecek olsa da, Avustralyalıların kendilerini ne şekilde tanımladıkları üzerinden yapılacak olan değerlendirme daha faydalı olacaktır. Tablo-151’de görüleceği üzere, katılımcıların büyük çoğunluğu (yaklaşık %42) Avustralyalıların kendilerini “wog” olarak gördüklerini söylemektedir. Yaklaşık %26 “göçmen” olarak ve %21 civarı “vatandaş” olarak görüldüklerini belirtmektedir. Avustralyalıların kendilerini Aussie olarak gördüğünü söyleyenlerin oranı ise yalnızca %6’dır. “Kendinizi Avustralya’da ne olarak görüyorsunuz?” ve “Avustralyalılar sizi Avustralya’da ne olarak görüyor?” değişkenlerinin çapraz ilişkisinin yer aldığı Tablo-152’ye göre, katılımcıların çoğunluğunun yer aldığı kategori olan, kendilerini vatandaş olarak görenlerin yaklaşık %37’si, Avustralyalıların da kendilerini vatandaş olarak gördüğünü söylemektedir. Fakat %29’u “göçmen” olarak tanımlandıklarını düşünürken, %28’i Avustralyalıların

¹ <http://www.zargan.com/sozluk.asp?Sozcuk=wog>, (Çevrimiçi), 2 Mayıs 2012.

² <http://tureng.com/search/wog>, (Çevrimiçi), 2 Mayıs 2012.

gözünde “wog” olduklarını düşünmektedir. Kendilerini “wog” olarak gören katılımcıların %92’si, Avustralyalılar tarafından aynı şekilde değerlendirildiklerini söylemektedir. Kendilerini “göçmen” olarak tanımlayan katılımcıların yaklaşık %53’ü, Avustralyalılarca da göçmen olarak tanımlandıklarını düşünürken; %35’i “wog” olarak tanımlandıklarını düşünmektedir. Kendilerini “Aussie” olarak tanımlayan küçük azınlığın yarısı, Avustralyalılarca da “Aussie” olarak tanımlandıklarını düşünürken; %25’i “wog”, %15’i “göçmen” olarak tanımlandıklarına inanmaktadır.

Daha önce yapılan Aussie tanımlamalarında, yaklaşık %40 bu terimi Avustralya’da doğup büyüyen, uyum sağlayan kişiler olarak tanımlamışlardır. Fakat, kendilerini koydukları yer ya da Avustralyalıların kendileri için uygun buldukları yeri açıklarken Aussie’yi kullananların oranı hayli düşüktür. Kendi yaptıkları tanımlamalar dahilinde, katılımcıların entegrasyon derecelerinin ve Avustralya’ya dair hissettikleri aidiyetin derecesinin düşük olduğu sonucuna varılabilmektedir.

Tablo- 152. Avustralyalılar sizi Avustralya’da ne olarak görüyorlar? * Kendinizi Avustralya’da ne olarak görüyorsunuz? Crosstabulation

		Kendinizi Avustralya’da ne olarak görüyorsunuz?					Toplam
		<i>Aussie /Yerli</i>	<i>Wog / Yabancı</i>	<i>Vatandaş</i>	<i>Göçmen</i>	<i>Diğer</i>	
Avustralyalılar sizi Avustralya’da ne olarak görüyorlar?	<i>Aussie /Yerli</i>	10	0	4	0	0	14
		50,0%	,0%	3,4%	,0%	,0%	5,9%
	<i>Wog / Yabancı</i>	5	43	33	14	4	99
		25,0%	91,5%	28,2%	35,0%	33,3%	41,9%
	<i>Vatandaş</i>	2	1	44	3	0	50
		10,0%	2,1%	37,6%	7,5%	,0%	21,2%
	<i>Göçmen</i>	3	2	34	21	2	62
		15,0%	4,3%	29,1%	52,5%	16,7%	26,3%
	<i>Diğer</i>	0	1	2	2	6	11
		,0%	2,1%	1,7%	5,0%	50,0%	4,7%
Toplam	20	47	117	40	12	236	
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Bireylerin kabul edilmedikleri mekanlara aidiyet duygusunu tam olarak geliştiremeyecekleri ve entegre olamayacakları düşünülebilir. Tablo-156’da frekans dağılımı yer alan “Avustralyalılar göçmenleri hiçbir zaman gerçek bir Avustralya

vatandaşı olarak görmeyeceklerdir” şeklinde yapılandırılan kanaat sorusuna verilen cevaplar kendilerinin Avustralya’ya tam anlamıyla kabul edilip edilmeyeceklerine dair düşüncelerinin ne olduğunu gösterecektir. Katılımcıların çoğunluğu (yaklaşık %56) “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” diyerek, kendilerinin Avustralya vatandaşı olarak görülmediklerini ve görülmeyeceklerini düşündüklerini ifade etmişlerdir.

Entegrasyonun varlığından söz edebilmek için, entegre olunan yapının da entegre olma uğraşı vereni bünyesine kabul etmesi gerekmektedir. Çabalamanın entegre olmanın ön koşulu olduğu düşünülebilir. Karşılıklılık durumu söz konusudur. Entegre olabilme hususunda devletin ve politikalarının etkisi olduğu kadar yerli halkın da etkisi tartışılmaz. Entegrasyon sağlanamamasının ya da halkın tepkilerinin farklı olmasının temel nedeninin din ve kültür farkı olduğu düşünülmektedir.

Açık uçlu olarak sorulan “Kendinizi Avustralya’ya ait hissediyor musunuz?” sorusuna verilen cevaplar Tablo-153’te yer almaktadır. Avustralya’ya aidiyet hissettiğini söyleyenlerin oranı (yaklaşık %68), aidiyet hissetmeyenlerden yüksektir. Avustralya’ya aidiyet hissetme nedenlerini ise, “burada doğdum, büyüdüm”, “uzun yıllardır burada yaşıyorum”, “şu an burada yaşıyorum”, “iş, güç, yaşam koşulları iyi”, “ailem burada”, “adapte oldum, alıştım”, “çok-kültürlü, özgür ülke, insan haklarına saygılı”, “buralıyım, vatandaşım”, “mecburen” olarak açıklamışlardır. Kendilerini Avustralya’ya ait hissetmediklerini söyleyenler ise, aidiyet hissetmeme nedenlerini “Türküm, Türkiyeliyim, köküm burada değil”, “kültür farkı, dil, din farkı”, “ailem, akrabalarım, arkadaşlarım Türkiye’de”, “burada doğmadım, yetişmedim”, “arada kalmış, vatansız, dünyalı”, “Türkiye’ye özlem ve sevgi” olarak açıklamışlardır. Kendilerini Avustralya’ya ait olarak görmediklerini söyleyen kişilerin nedenleri daha çok Türkiye’ye ve kültüre ilişkindir.

Tablo-153. Kendinizi Avustralya'ya ait hissediyor musunuz?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Evet, burada doğdum, büyüdüm</i>	32	13,4	13,7
<i>Evet, uzun yıllardır burada yaşıyorum</i>	24	10,0	10,3
<i>Evet, şu an burada yaşıyorum</i>	15	6,3	6,4
<i>Hayır, Türktüm, Türkiyeliyim, köküm burada değil</i>	15	6,3	6,4
<i>Evet, iş, güç, yaşam koşulları çok iyi</i>	14	5,9	6,0
<i>Evet, ailem burada</i>	13	5,4	5,6
<i>Evet</i>	12	5,0	5,1
<i>Evet, adapte oldum, alıştım</i>	12	5,0	5,1
<i>Hayır, kültür farkı, dil, din farkı</i>	12	5,0	5,1
<i>Evet, Diğer</i>	11	4,6	4,7
<i>Hayır, ailem, akrabalarım, arkadaşlarım Türkiye'de</i>	11	4,6	4,7
<i>Evet, çokkültürlü özgür ülke, insan haklarına saygılı</i>	10	4,2	4,3
<i>Hayır, Diğer</i>	10	4,2	4,3
<i>Hayır</i>	8	3,3	3,4
<i>Evet, buralıyım, vatandaşıım</i>	8	3,3	3,4
<i>Hayır, burada doğmadım, yetişmedim</i>	8	3,3	3,4
<i>Evet, mecburen</i>	7	2,9	3,0
<i>Hayır, arada kalmış, vatansız, dünyalı</i>	6	2,5	2,6
<i>Hayır, Türkiye'ye özlem ve sevgi</i>	6	2,5	2,6
<i>Toplam</i>	234	97,9	100,0
<i>Cevapsız</i>	5	2,1	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-155'de yer alan değişkenler arasındaki çapraz ilişkinin boyutu, aidiyet dereceleri konusunda daha açıklayıcı olacaktır. Avustralya'ya aidiyet hissettiklerini söyleyerek herhangi bir açıklama yapmayanların %40'ı Türkiye'de, diğer %40'ı Avustralya'da ve %20'si çocuklarının olduğu yerde hayatlarının sonunu geçirmek istediklerini söylerken; Avustralya'da doğup büyümüş olmayı, uzun yıllardır Avustralya'da yaşamayı, iş, güç, yaşam koşullarının çok iyi olmasını Avustralya'ya aidiyet sebepleri olarak gösterenlerin çoğunluğu hayatlarının sonunu Avustralya'da geçirmek istediklerini söylemişlerdir. Bunların haricindeki sebepleri Avustralya'ya aidiyet sebebi olarak gösterenler ise, çoğunlukla hayatlarının sonunu geçirmek istedikleri yer olarak Türkiye'yi göstermişlerdir. Dolayısı ile bu kişilerin

hissettiklerini söyledikleri aidiyetin tam bir aidiyet olmadığı, yaşam koşullarının istenen düzeyde olmasından kaynaklı olarak kendilerini Avustralya’da yaşamaya ikna edebilmek adına Avustralya’ya aidiyet hissetmeye kendilerini zorladıkları düşünülebilir. Bunu mecburi bir aidiyet duygusu olarak değerlendirmek mümkündür.

Avustralya’ya dair gelecek planlamaları ve düşünceleri üzerinde, Avustralya’ya hissedilen aidiyet duygusunun etkili olduğu muhakkaktır. Tablo-162’de frekans dağılımı yer alan “gelecekte durumunuzun nasıl olacağını düşünüyorsunuz” sorusuna katılımcıların yaklaşık %45’i “daha iyi”, yaklaşık %31’i “aynı”, yaklaşık %16’sı “çok daha iyi” ve yaklaşık %8’i “daha kötü” ve “çok daha kötü” cevabı vermişlerdir.

Katılımcıların çoğunluğunun, Avustralya’da gelecekteki durumlarının daha iyi olacağı ya da aynı kalacağına inandıkları görülmektedir. Tablo-167’de halen Avustralya’da yaşama nedenlerinin frekans dağılımı yer almaktadır. Buna göre, katılımcıların yaklaşık %33’ü Avustralya’daki imkanların Türkiye’de olmaması sebebi ile, yaklaşık %22’si ise Avustralya’da yaşamaya alıştıkları için halen Avustralya’da yaşadıklarını söylemektedir. Yaklaşık %13 “çocuklarım burada bana ihtiyaçları var” derken, yaklaşık %8 Türkiye’ye dönmek için geç kaldığından dolayı Avustralya’da yaşamak zorunda olduğunu ifade etmektedir. Burada doğdum, başka yerde yaşayamam şeklinde cevap verenler ise sadece %7 civarındadır.

Tablo-167. Halen Avustralya’da yaşamanızın en önemli sebebi nedir?			
	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Burada ki imkanlar Türkiye’de olmadığı için</i>	75	31,4	32,8
<i>Alıştım artık düzenimi değiştirmek istemiyorum</i>	51	21,3	22,3
<i>Çocuklarım burada bana ihtiyaçları var</i>	29	12,1	12,7
<i>Türkiye’ye dönmek için geç kaldığım için burada yaşamak zorundayım</i>	20	8,4	8,7
<i>Türkiye’de sosyal güvencem olmadığı için</i>	17	7,1	7,4
<i>Burada doğdum buradan başka yerde yaşayamam</i>	17	7,1	7,4
<i>Diğer</i>	9	3,8	3,9
<i>Sağlık sorunlarım var buranın sağlık imkanları daha iyi</i>	6	2,5	2,6
<i>Torunlarım bakıyorum</i>	5	2,1	2,2
<i>Toplam</i>	229	95,8	100,0
<i>Cevapsız</i>	10	4,2	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Elde edilen veriler ışığında ve tarihsel serüven içerisinde genel bir değerlendirme yapılacak olursa, Avustralya’da yaşayan Türklerin en yoğun olarak yaşadığı şehirler Melbourne, Sydney, Brisbane’dir. Resmi olarak Avustralya’da yaşayan Türk nüfusu 55 bin civarında olsa da, resmi olmayan rakamlara göre nüfusun 150 bine ulaştığı düşünülmektedir. Avustralya başbakanının yaptığı bir konuşmada Türklerin sayısını 150 bin olarak telaffuz etmesi ve Türkiye cumhurbaşkanının aynı rakamı Türkiye’ye gelen Avustralya başbakanı karşısında telaffuz etmesi bu rakamın resmiyet kazanmasına vesile olmuştur. Resmi rakamların daha düşük olma sebebi yapılan nüfus sayımlarında sorulan soru kalıplarının oluşturulma ve değerlendirilme kriterlerinden kaynaklanmaktadır. Doğum yeri esaslı bir istatistik yapılmakta ve kökeninin sorulduğu soruları Türklerin devletin her şeyi bilmesine gerek olmadığı noktasından tedbir amaçlı olarak ya da konuyu ciddiye almamaktan kaynaklı olarak cevap verilmemesi istatistiklerin net rakamlara ulaşamamasına sebep olmaktadır.

Avustralya’ya ilk Türk göçü 1967’de iki ülke arasında yapılan anlaşma sonrasında yapılmıştır. Anlaşma gereği göçmenler 2 sene boyunca Avustralya’da kalacak ve masrafları Avustralya hükümetince karşılanacaktı. 2 seneden önce Türkiye’ye dönmek isteyenler kendilerine yapılan masrafları ödeyeceklerdi. Bu minvalde kabileler halinde göçmen grupları Sydney ve Melbourne şehirlerine

gönderilmişlerdir. Avustralya'nın işgücü ve nüfus ihtiyacını karşılamak üzere yaptığı göçmen seçimlerinde kalıcı olacak kişilere öncelik verildiği yaptığı mülakatlarda sorduğu sorular üzerinden kendini göstermektedir. Mülakatlara katılan Türklerin de, Avustralya'nın bu talebinden haberdar oldukları için, sürekli kalacaklarını beyan ettikleri yaptığımız çalışmada ortaya koyulmaktadır. İlk göçmen kuşağının gerçek niyeti ise 2 sene para biriktirip ülkelerine geri dönmektir. Bu hedeflerine ulaşamayan göçmenler istek yaparak Avustralya'ya getirdikleri yakınları ile Avustralya Türk toplumunu oluşturmuşlardır. Türkiye'nin bir çok bölgesinden Avustralya'ya göçler olsa da yoğunluğu Çorum, Denizli ve Sakarya illerinden gidenler oluşturmaktadır. Avustralya'ya göç çoğunlukla ekonomik ve evlilik sebepleri ile oluşmuştur. Ayrıca eğitim de bir diğer göç sebebidir. İngilizce eğitimi almak üzere Avustralya'ya gidenler başta olmak üzere lisans, yüksek lisans ve doktora süreçlerini tamamlamak üzere gidenler de vardır. Bunun dışında özel okullarda öğretmenlik yapan kişilerin de tayin yolu ile Avustralya'ya göçleri söz konusudur. Sayıları çok fazla olmasa da siyasi sebeplerden dolayı hem 80'lerde hem de günümüzde Avustralya'ya iltica eden Türkiyeliler Avustralya Türk toplumunu meydana getiren unsurlardandır.

İki yıl çalıştıktan sonra geri dönme planları yapan göçmenler Türkiye'ye temelli dönüş yapamadıkları gibi, sürekli olarak geri dönüş planları yaptıkları için göçten sonra Türkiye'ye ilk gidiş tarihleri de hayli uzamıştır. 6 ila 10 yıllık bir süreçten sonra memleketlerine gidebilenler aradan geçen zaman zarfında alıştıkları yaşam koşullarının etkisi ile Türkiye'ye uyum sağlayamayacak duruma geldiklerini söylemektedirler. Aynı zamanda çocuk sahibi olanların çocuklarının geleceklerini düşünerek ve eğitim hayatlarını bölmek istemeyerek Türkiye'ye dönüşü erteleme durumları, zaman içerisinde kalış sebeplerini değiştirmiş olsa da, geri dönme isteklerinin günümüze kadar ulaşmasına yol açmıştır. İlk kuşak olsun ikinci kuşak olsun Avustralya'da yaşayan Türklerin çoğunluğunun Türkiye'de yaşamlarını sürdürmeye yönelik arzuları olsa da imkanları olmadığı için, yeni düzen oluşturmak zorunda kalacakları için, karşılaştıkları risklerle uğraşmak istemedikleri veya uyum sağlayamamaktan korktukları için bu isteklerini gerçekleştirmeye yönelik fiili çabaları olmamıştır. Bundan sonra da bu durumun değişmeyeceği fakat bu arzunun da bitmeyeceği anlaşılmaktadır. Öyle ki, Türkiye'ye hiç gitmemiş olan Avustralya

doğumlu Türklerin bile Türkiye’de yaşamak istediklerini ama imkanları olmadığını belirtmeleri, Türk kimliklerine vurgular yapmaları öğrenilmiş bir arzu olduğunu düşündürmektedir.

Avustralya’nın Türkiye’ye en uzak mesafede olan ve Türk nüfusunun hayli fazla olduğu bir ülke olması sebebiyle Avustralyalı Türkler yaşadıkları sıkıntılar ve ihtiyaçları bağlamında Avrupa ülkelerinde yaşayan Türklerden farklılık göstermektedir. Öz kültürünü gelecek nesillere aktarmanın en kolay yolu olarak o kültürün yaşatıldığı yerde belirli bir süre yaşamak gösterilmektedir. Bu maksatla Türkiye dışında yaşayan Türk göçmenler çocuklarına kendi kültürlerini aktarabilmek amacıyla sık sık çocuklarını Türkiye’ye getirmektedir. Avustralya’dan Türkiye’ye sık sık gelebilmek maddi açıdan külfetlidir. Bu sebeple her sene Türkiye’ye gidebilen Avustralyalı Türk sayısı çok düşüktür. Ortalama 3-4 senede bir Türkiye’ye gitmeye gayret gösterenler olsa da senelerce gidemeyenlerin olduğu da gözlemlenmiştir. Avustralya’da yaşayan Türklerin Türkiye devletinden gelecek nesillerinin kültür ve dilini gözeterek gidiş gelişlerin sıklaşabilmesi adına kendi firması olan THY uçuş fiyatlarının aşağıya çekilmesine yönelik talepleri vardır. Bu talep karşılandığı takdirde gelecek nesiller için Türk kültürü ve dilinin devamlılığının sağlanması yönünde bir katkı sağlayacağı düşünülebilir.

Avustralya’da yaşayan Türk toplumunun eğitim düzeyleri incelendiğinde ortalama lise mezunu oldukları görülmektedir. İlk göçmen kuşağının eğitim profilinin ilkökul ve ortaokul düzeyinde olduğu, nadiren lise ve üniversite mezunu göçmenlerin de yer aldığı söylenebilir. Göçmen çocuğu olarak gidenlerin eğitim profillerinin çoğunlukla lise ve meslek okulu düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Avustralya’da doğan ilk nesilin de göçmen çocuğu olarak gidenlerin eğitim düzeyine benzer özellikler geliştirdiği tespit edilmiştir. İkinci dönem Avustralya doğumlu gençler de üniversite eğitimine yönelik bir artış olduğu görülmüştür. Fakat genel kanı Avustralya’daki Türk gençlerinin üniversite eğitimine rağbet göstermedikleri yönündedir. Bu durumun temel sebebi ülkenin sosyo-ekonomik seviyesinin yüksek olması ve işgücü talebinin lise ve meslek okulu mezunlarınca karşılanabilecek düzeyde olmasıyla ilişkilidir.

Kültür sürekli bir değişim halindedir. Türk kültürü de bu değişimin bir parçasıdır. Buna mukabil olarak Avustralya'ya giden Türklerin gitmiş oldukları dönemde sahip oldukları Türk kültürünün hiç değişmeden kaldıkları ve Türkiye'deki Türklerin "olumsuz" anlamda çok değişmiş olduklarını düşündükleri görülmüştür. İlk göçmen kuşağının sağladığı kültür aktarımı ile yetişen yeni nesil ise Türkiye'ye geldikleri zaman bambaşka bir kültür ile karşılaşmaktadırlar. Bir anlamda, ilk kuşak ve devamı Avustralya'da 1960-70'ler Türkiye'si şartlarında kalmış ve onu devam ettirmeye gayret göstermektedir. Bu durum da Türkiye ile daha sıkı ilişkiler içinde bulunan Avustralyalı Türkler için eleştiri konusu olmaktadır. Özellikle ilk kuşağın kendilerini ve çocuklarını korumak adına Avustralya kültüründen uzak durmaya çalışması, farklı kültürlerden ve dinlerden kişilerle yakın ilişkiler geliştirmekten uzak durmaları ne tam olarak Avustralyalı olabilmelerine ne de değişen Türk kültüründe değişimin bir parçası olamamaları sonucunu doğurmuştur.

Yeni bir hayat kurdukları farklı bir kültür içinde ne derece değişim sağladıklarına yönelik olan soruya "Hiç değişmedim sadece artık yere tükürmüyorum. Hatta daha fazla Türküm" cevabı manidardır. Türklük algısının güçlendiğini aynı zamanda hiç değişmediklerini belirtmiş olsalar da Avustralya kültürüne adapte oldukları şeklinde okunabilecek bir olgudur. Katılımcılarımızın yarısına yakını kendilerini Türk kültürüne yakın hissetmektedirler. Kendisini Türk hissedenlerin yarısı kadarı ise kültürel olarak Avustralyalı ve Türk olarak hissetmektedirler. Fakat mekânsal aidiyet bakımından Avustralyalı ve Türkiyeli olarak hissedenler çoğunluktadır. Kendisini sadece Avustralyalı olarak hissedenlerin çoğunluğu orada doğmuş ya da çocukken göç etmiş olanlardır. Kendisini Türkiyeli hissedenlerin ilk kuşak göçmenler ve yakın dönemde gidenler yoğunlukta olsa da Avustralya doğumlu ve çocukken gidenlerin de ciddi bir temsilinin olması şaşırtıcı olmakla birlikte, gerek kendi aileleri içinde edinmiş oldukları kültür, gerek din farkı gerekse bu farklılığın diğer etnik gruplarca hissettirilmesi neticesinde ikinci kuşak Türk göçmenlerin doğup büyüdüğü ülkeye karşı geliştirdikleri yabancılık hissinden bahsetmek mümkündür. Avustralya'da doğmuş 15-25 yaş arası gençlerle yapılan bir araştırma sonucuna göre, katılımcıların çoğu kendilerini Avustralya kültüründense Türk kültürüne daha yakın

hissetmektedir. Kadın ve erkek katılımcılar benzer özellikler gösterse de araştırmaya göre erkekler çok az bir farkla kadınlara kıyasla Avustralya kültürüne daha açık görünmektedir. Bahsi geçen araştırmaya göre, katılımcılardan sadece bir tanesi Avustralya kültürüne daha yakın hissettiklerini ifade etmiştir. Bunun şaşırtıcı olmadığını söyleyen Dinç'e göre Avustralya kültürüne Türk kültüründen daha yakın hissetmek ailelerinden almış oldukları eğitime uygun düşmemektedir. Avustralya kültürüne daha yakın hissetmiş olsalar bile bunu açıklamayacaklardır.³

Avustralyalı olmak ile vatandaş olmak arasında ince bir çizgi vardır. Vatandaşlık resmi bir işlem olmakla birlikte, Avustralyalı olmak hissi bir olgudur. Vatandaşlığın resmi bir yanı olsa da, Anglo-Saxon kökenlilerce bu ülkede her zaman yabancı olacakları, Avustralya vatandaşı olarak görülmeceklerine dair genel bir kanı vardır. Bu inanç sadece Türkler için değil bütün göçmenler için geçerlidir. Bir göçmen ülkesi olan Avustralya'da göçmen olarak yaşanan sıkıntılar başka kültürlerden olan göçmenlerin yaşadığı problemlerden çok farklı değerlendirilmemektedir. Herhangi bir göçmen olmanın ortaya çıkardığı problemler Türk göçmen olmanın hissettirdiği eksikliklere benzerlik göstermektedir. Türk ya da Müslüman olmakla ilgili olarak yaşanan sıkıntı 11 Eylül olaylarından sonra ortaya çıkmışsa da bu durumdan çok fazla kişi etkilenmemiştir. Türklerin Arap zannedilmeleri dolayısı ile 11 Eylül'deki ırkçı tepkilerden en fazla etkilenenler başörtülü kadınlar ve sakallı erkekler olmuştur.

Avustralya'da yaşayan Türklerin Türkiye toplumunun bir prototipi olduğu söylenebilir. Türkiye'de yaşanan olaylar ve siyasi güçler Avustralya'da kendisini göstermektedir. Cemaatsel ilişkiler ve siyasi örgütlenmelerde benzer yapılanmalar söz konusudur. Bununla birlikte siyasi kimlik tanımlamaları içerisinde ilk sırada Atatürkçülük, ikinci sırada Muhafazakarlık yer almaktadır. Kültürel kimliklerini "Türk" ve "Avustralyalı Türk" olarak tanımlayanlar Atatürkçü, "Kürt", "Avustralyalı Kürt" olarak tanımlayanlar Sosyal Demokrat ve "Müslüman", "Müslüman

³ Mehmet Dinç, "The Understanding of Culture by Australia-Born Turkish Youths", *New/Yeni Symposium Journal*, C. 48, Sayı 1, Ocak 2010, s. 15. ss. 10-18.

Türk/Kürt” ve “Avustralyalı Müslüman Türk/Kürt” olarak tanımlayanlar Muhafazakar şeklinde siyasi yönelimlerini belirlemişlerdir.

Çok çeşitli kültürün bir arada yaşadığı bir ülkede kendi içine kapalı bir toplum olarak diğer kültürlerle evlilik gibi yakın ilişkileri kendilerinden ve ailelerinden uzak tutmaya çalışarak eş seçimlerini Türkiye’deki yakınları ya da akrabaları aracılığı ile gerçekleştirmektedirler. Bu şekilde yapılan evliliklerin, entegrasyonu tam olarak tamamlanamamış olan Türk toplumu üzerinde olumsuz etkileri oluşmaktadır. Türkiye’den gelen gelin ve damatların adaptasyon süreçleri ya da kültür farkları evliliklerin bir kısmında problemler oluşmasına sebep olmaktadır.

Avustralya’da yaşayan Türk toplumu iki farklı özelliğe sahiptir. Bir tarafta çok fazla çalışıp hiç tatil yapamayan ve para biriktirmeye endeksli bir hayat yaşayanlar diğer tarafta ise devletin sosyal imkanlarından faydalanma yoluna giderek çalışmamayı tercih edenler yer almaktadır. Devletin işsizlere yaptığı mali yardımın üzerine çocuk başına ödediği miktar eklenince hiç çalışmadan rahat şartlarda yaşayabilmektedirler. Çalışan kesim ikinci kesimi eleştirirken, ikinci kesim imkanlar böyle iken çalıştığı zaman daha az ya da aynı miktarda para kazanma durumu varken neden çalışma gereksinimi olduğunu anlayamadıklarını ifade etmektedirler.

Sosyo-ekonomik olarak çok güzel şartları olan bir ülkede yaşıyor olmak Avustralya’nın en güzel tarafı olarak görülmektedir. En beğenilmeyen yanı ise ahlaki değerlerde görülen yozlaşma olarak ortaya çıkmaktadır. Çocuklarını ya da torunlarını maddi ve manevi olarak kaybetmekten korktuğunu söyleyen kişilerin Avustralya’dan ayrılamama sebepleri arasında Türkiye’de kendilerini bekleyen maddi sıkıntılar ve orada sosyal güvencelerinin olmaması yer almaktadır. Çocuklarının kültürlerini öğrenme, yaşama ve aktarma hususunda geçen zaman içerisinde yetersiz kalacağını ve Türk devletinin desteğinin artması gerektiği düşünülmektedir. Özellikle açılacak olan Türk okulları Avustralya’daki gelecek nesil için çok önemli bir ihtiyaç olarak göze çarpmaktadır. Bu eksikliği gidermeye çalışan çeşitli cemaatlerin kurmuş olduğu Türk okulları etkili olmakla beraber yetersiz kalmaktadır. Hem belirli bir ideolojinin varlığı altında kurulmuş olmaları hem de sayılarının azlığı nedeniyle Türk devletinin

kuracağı ve Türkiye’den gönderilen öğretmenlerin görevlendirileceği okullara olan ihtiyacı karşılamamaktadırlar. Farklı dil ve dinin etkisi altındaki bir ülkede yaşayan Türklerin ihtiyacı dinlerini ve dillerini yaşatabilme hususunda ortaya çıkmaktadır. Dini konulardaki eksiklik yapılan camiler ve gönderilen din görevlileri aracılığı ile giderilmektedir. Fakat bu camilerdeki görevlilerin bazılarının Türk halkının ihtiyaçları ile tam olarak ilgilenmedikleri ve namaz kıldırmaktan başka bir şey yapmadıkları noktasında yapılan eleştiriler, toplumun ihtiyaç duyduğu şeylerin daha fazla araştırılarak din görevlilerinin faaliyetlerinin detaylı olarak incelenmesi gerekliliğini doğurmaktadır. Geleceğe yönelik olarak kültürün yozlaşması ya da unutulmasına ilişkin endişe verici bir durumun oluşacağı görülmektedir. Asimilasyon dil ile başlarsa, bir kaç nesil sonra Türkçe’nin ikincil dil olacağı ve hatta bu konuya önem vermeyen ailelerin, ya da farklı kültürlerin oluşturacağı ailelerin ortak dili kullanması neticesinde Türkçe bilmeyen Türklerin oluşturacağı bir toplulukla karşılaşılacaktır. Halihazırda ikinci neslin İngilizceyi daha rahat konuşuyor olmaları, Türklerin kendi aralarında bile İngilizce konuşuyor olmaları geleceğe yönelik projeksiyon olarak gelecekte yaşanacakların habercisidir. Bu bir anlamda da asimilasyonun habercisidir. Asimilasyon en kaba tabiri ile bir kültürün baskın kültür içinde kendi kültürel özelliklerinin eriyerek baskın kültürün bir parçası olmasıdır. Entegrasyon ise kendi kültürel özelliklerini belirli ölçülerde koruyarak baskın kültüre uyum sağlaması olarak tanımlanabilir. Karpat’a göre, göçler entegrasyon ile başlayıp asimilasyon ile sonuçlanır⁴. Asimilasyon süreci ve süresi ise toplumdan topluma değişiklik gösterse de başta ana dilin unutulması ya da ikinci dil olması ile gerçekleşmektedir. Dil kültürün devamlılığı için temel unsurdur. Tuna’ya göre, dil birliği kültür birliğini sağlamaktadır. Toplumun kültürü ya da kültürün devamlılığı o toplumun ortaya koyduğu maddi ve manevi tüm hasıla olarak ele alınırsa, dil ve kültür bağlantısı en açık ve kapsamlı bir biçimde kendisini ortaya koymaktadır.⁵

⁴ Kemal Karpat, **Osmanlı’dan Günümüze Etnik Yapılanma ve Göçler**, İstanbul, Timaş Yayınları, 2010, s. 27.

⁵ Korkut Tuna, *“Dil ve Kimlik”*, **Kültür Sosyolojisi**, Ed. Köksal Alver, Necmettin Doğan, Ankara, Hece, 2007 s. 173. ss. 169-181

Kültürün devamlılığı ve aktarımı noktasında üzerine büyük görevlerin düştüğü derneklerin sayısının aşırı diye nitelenebilecek kadar çok fazla olması parçalanmışlığa işaret etmektedir. Dernek sayısı fazla olsa da üyeliklerinin çok düşük olduğu görülmüştür. Dernekler içinde en fazla üyeliğe sahip olanlar cami dernekleridir. Faaliyetlerine yönelik konuştuğumuz bazı derneklerin temel işlevinin kendilerine başvuran, eşlerinden şiddet görmüş kadınların ihtiyaçlarını gidermeye yönelik yardımlar yaptıklarını ifade etmeleri kültürel faaliyetler noktasında eksik kaldıkları sonucuna varılmasına sebep olmaktadır. Bu noktada Sydney ve Melbourne şehirleri farklılaşmaktadır. Melbourne’de yapılan derneklerin daha fazla bir araya gelebildikleri ve kültürel faaliyetlere daha çok ağırlık verdikleri Sydney’de yaşayan Türklerin de kabullendiği fakat sebebini açıklayamayarak Sydney’deki Türkler arasında dayanışma olmadığını ama Melbourne’de dayanışmanın daha fazla olduğunu ifade ettikleri bir gerçeklik olarak ortaya çıkmaktadır. İki şehir arasındaki bu farklılığın sebepleri coğrafi yapı (Sydney’de yerleşim daha dağınık olup, Melbourne’de tam tersidir) ve politikacıların çok-kültürcülük politikalarını uygulama noktasında farklı davranması hatta daha önceki Sydney belediye başkanının ırkçı tutumları ile tanınmasıdır. Değişik kültürlerin birbirleri ile ilişkilerini ve kültürlerarası uyumu sağlamaya yönelik Sydney ve Melbourne örnekleri ekseninde çok-kültürcülük politikalarının tam anlamı ile uygulandığı zaman kültür içi dayanışmayı ve uyumu da beraberinde getireceği çıkarımına varmak mümkündür.

Türkler arasındaki dayanışmanın seviyesini gösteren bir başka durum yerel ve genel yönetimde yer alan Türk kökenli kişilerin varlığına ilişkindir. Sydney ve Melbourne farkı bu noktada da görülmektedir. Sydney’de sadece Türklerin yoğun yaşadığı bölge olan Auburn’da belediye meclisinde görev alan bir Türk var iken, Melbourne’de milletvekilliği, belediye başkanlığı, belediye meclis üyeliği ve Avustralya Çok-kültürlülük vakfı başkanlığı görevlerinde yer alan çok sayıda Türk vardır. Türklerin belirli alanlarda ön plana çıkmalarında eğitim seviyesinin derecesi önemli olduğu kadar birbirleri ile ilişkilerinin ve dayanışmalarının da etkili olduğu görülmektedir.

Yaşadıkları ülkeye aidiyet hissedebilmeleri o ülkede belirgin bir yerlerinin olması ve kendilerine bir değer verildiğini hissedebilmeleri ile doğru orantılıdır. Çok-kültürlü

bir ülke olarak Çok-kültürcü politikaları ile kültürel çeşitliliği destekleyen Avustralya’da kültürler arasındaki uyumu/harmoniyi bozacak her türlü ırkçı faaliyet suç olarak görülmektedir. Avustralya’da yaşayan Türkler çok kültürlü bir ülkede yaşamayı genel anlamda keyifli bulmakta fakat Türkiye’de yaşamayı tercih etmektedirler. Avustralya’da çocuklarını çok iyi bir geleceğin beklediğine inanırken, çocuklarını imkanları olsa Türkiye’de yetiştirmek istemektedirler. Kültürel çeşitliliği bir yönü ile zenginlik olarak görseler de bu zenginlikten ne derece faydalandıkları tartışmaya açıktır. Farklı kültürlerden yakın ilişkiler geliştirmeye kapalıdırlar. Avustralya devletinin kültürler arasındaki harmoniyi artıracığına ve kültürlerin birbirlerini anlamasına olanak vereceğine inandığı ve desteklediği festivallere Türklerin katılım oranları çok düşüktür. Genel olarak farklı kültürleri anlamaya ya da tanımaya çalışmadıkları görülmektedir. İlk kuşağın yabancı dil probleminden ötürü yakın ilişkiler kuramıyor olmaları doğal karşılansa da, çocuklarının da benzer ilişki biçimleri geliştirmelerini arzulamaktadırlar. Bir kısmı bunu başarmaktadır.

Komşuluk ilişki boyutundan incelendiğinde çok yakın ilişkilerin olmadığı, ilişkilerin iyi olduğu belirtilse de ilişkilerinin yolda karşılaşınca selamlaşmaktan öteye geçmediği gözlenmiştir. Komşuların Türk olduğu durum ile farklı kültürlerden olduğu durumda ilişki biçimlerinin değişiyor olması ilişkinin iyi-kötü değerlendirmesini değiştirmemektedir. Özellikle din farkından kaynaklı olarak diğer kültürlerden komşularının evlerine gitmeyip onları kendi evlerinde ağırlamak şeklinde bir eğilim vardır. Evlerine gitmiyor olsalar da farklı kültürlerden komşularını kendilerine saygılı olarak değerlendirdikleri için komşuluk ilişkilerinin iyi olduğuna ilişkin değerlendirmeler yapılmaktadır.

Avustralya’da yaşayan Türklerin yaşadıkları mahalleyi seçimi noktasında ortaya çıkan tercihlerini etkileyen faktörler arasında iki uç yer almaktadır. Bir kısım Türklerin yaşadığı mahalleye öncelik verirken, diğer bir kısım özellikle Türklerin yaşamadığı mahalleleri tercih etmektedirler. Eğitim seviyesi yükseldikçe Türk gettolarından uzaklaşma eğilimi söz konusudur. Bu noktada dini hassasiyet meselesi tercihleri etkileyen bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Eğitim seviyesi yüksek olsa

da dini hassasiyetin yüksekliği caminin olduğu mahallelere yönelimi artırmaktadır. Bu da Türklerin yoğun olarak yaşadığı semtleri seçmiş olmakla eşdeğerdur.

Avustralya'nın çok-kültürlü bir ülke olması çok-kültürün zenginliğinden faydalanmasına ve çok-kültürlülüğe mecbur olmalarına bağlanmaktadır. Nüfus oluşturmak adına önceleri Anglo-Saxon göçmenleri tercih ederek Beyaz Avustralya oluşturulmaya çalışılmıştır. Avrupa eksenli göç kaynağının azalması neticesinde diğer bölgelerden gelecek göçmenlerle bu eksiğini gidermeye çalışan Avustralya çok-kültürcülük politikalarını uygulayarak oluşturmaya çalıştığı halkını tatmin etmek ve entegrasyonu hızlandırmak mecburiyetindedir. Resmi anlamda bütün kültürel grupların eşit olduğu beyan edilmiş olsa da çeşitli seviyelerde gerçekleştirilen ırkçılık eksenli uygulamaların ortaya çıkmasına engel olamaması Türklerde tüm kültürlerin eşit değur görmediğı kanısının yaygınlaşmasına sebep olmuştur. Eşitsizliğin daha çok etnik gruplarca uygulandığı kabul edilmektedir. Western Sydney Üniversitesi'nin yürüttüğü *Irkçılığa Meydan Okuma Projesi* "Challenging Racism" bağlamında 12.500 kişi ile yapılan çalışmanın sonucuna göre⁶, katılımcıların yaklaşık %80'i etnik kökeni farklı olan insanlarla birlikte yaşamaktan dolayı kendilerini güvende hissettiklerini söylerken, yaklaşık %85 ise Avustralya'da ırka yönelik önyargılar olduğunu ifade etmişlerdir. Yukarıda yer alan bulgular kendi çalışmamızın verileri ile benzer özellik göstermektedir. Katılımcılarımız da ifadelerinde çok-kültürlü bir ülkede yaşamının kendilerini memnun ettiğini, kendilerini zenginleştirdiğine inandıklarını beyan etmişlerdi. Avustralya devletinin uygulamaları yönünde ise eşitsiz uygulamaların imkan dahilinde olmadığı gerçeğinden hareketle temel hakların ve özgürlüklerin herkes için sağlanmakta olduğunu düşünmektedirler.

Türklerin kendilerini tanımlama biçimleri diğer kültürler tarafından nasıl algılandıkları üzerinden anlaşılmalıdır. Kendilerini göçmen olarak tanımlayanlar diğer kültürler tarafından da göçmen olarak, kendilerini vatandaş olarak görenler diğer kültürler tarafından da vatandaş olarak tanımlandıklarını düşünmektedirler.

⁶ Adèle Garnier and Mandy Kretschmar, "Contentious Past, Contentious Present? Immigration Nation and the Origins of Australia's Multiculturalism", **Australian Policy and History**, 2011, pp. 1-2. <http://www.aph.org.au/files/articles/contentiousPast.htm>, (Çevrimiçi), 4 Haziran 2012 pp. 1-5

Tersten bakıldığında ne şekilde algılandıklarına inanıyorlarsa kendilerini tanımlama biçimleri de ona uyarlanmaktadır. Aussie teriminin kendilerindeki karşılığını çeşitli şekillerde tanımlayanlar arasında Avustralya’da doğup, büyüyen ya da uyum sağlayan kişiler için kullanıldığını söyleyenler daha üst sıralarda yer almaktadır. Kendilerini tanımlama biçimleri içerisinde Aussie kavramını kullananların oranının çok düşük olması, Avustralya’da doğup büyüseler de Avustralyalılar tarafından Aussie olarak kabul edilmeyeceklerine inandıklarını göstermektedir.

Sonuç olarak, Avustralya’da yaşayan Türk toplumu homojen olmamakla beraber kendi içine kapalı bir çevre olarak görülmüştür. Eğitim seviyeleri ve Avustralya’da yaşama süreleri dil temelinde kültürel değişimlere sebep olmaya başlamaktadır. Avustralya’da sürülen yaşam sosyal, ekonomik açılardan tatmin edici olmakla birlikte, kültürel ve ahlaki değerler açısından endişe verici olmaya devam etmektedir. Gelecek nesiller için Türkçenin unutulacağına veya ikincil dil olacağına dair belirgin işaretler vardır. Bu noktada Türkiye devletine ve ailelere sorumluluklar düşmektedir. Küreselleşme ve iletişim araçlarının yaygınlaşması dilin asimile olma sürecini uzatacaktır fakat büyük olasılıkla engelleyemeyecektir. Özellikle Türk televizyon kanallarının uydu aracılığı ile takip edilebilir hale gelmesi Avustralya Türk toplumunun Türkçeye olan aşinalığını artırmıştır.

Avustralyalı Türklerin aidiyet hissettikleri yerin daha çok Türkiye olduğu tespit edilmiştir. Kimlik tespitine yönelik olarak sorulan çeşitli sorulara verilen cevaplar içerisinde Avustralyalılığı da kapsayan kimlik kategorileri yer almış olsa da, öncelikli kimliğin tespitine yönelik olarak sorulan sorunun özellikle açık uçlu olarak sorulması kimlik türlerinde hissedilen ağırlığı haylice etkilemiş ve değiştirmiştir. Öncelikli kimliklerini yani gerçekten kendilerini nasıl tanımladıklarını ifade eden bu kategori katılımcıların kendilerini en çok Türk ve Müslüman Türk olarak tanımlarını göstermiştir. Kendilerini Avustralyalı Türk şeklinde tanımlayanların oranı hayli düşüktür. Herhangi bir yönlendirme olmaksızın açık uçlu olarak sorulan sorunun cevapları bilinç dışını açığa çıkarmaktadır ve Avustralya’ya aidiyetin düşük olduğunu göstermektedir.

Aidiyeti anlamlandırmaya yönelik olarak ahir ömürlerini geçirmek istedikleri yerin önemli bir işaret olacağını düşünülmüştür. Bireylerin belirli bir süre sonunda kendilerini gerçekten ait hissettikleri yerde ve kişilerle ömürlerini geçirmek istedikleri bilinmektedir. Bu noktada Avustralya'daki Türklerin hayatlarının son kertesinde ağırlıklı olarak Türkiye'de olmak istedikleri tespit edilmiştir. Mekânsal aidiyetle birlikte bireyler için en yakın hissettikleri kişilerin çocukları olduğu ve onların yaşam biçimine göre kendi hayatlarını şekillendirdikleri bilinmektedir. Avustralya'daki bir kısım Türkün ise hayatının son döneminde Türkiye'ye gelmek isteseler de sadece çocukları ve torunları Avustralya'da yaşadığı için Türkiye'ye dönemedikleri tespit edilmiştir.

SONUÇ

Geçmişten bu yana kültürler birbirleri ile etkileşim halinde olmuştur. Modern ulus devletin kültürel ve siyasal açıdan üniter yapısı modernliğin eleştirisi ile birlikte kırılmalara uğramıştır. Ulus-devlet yapıları içinde birden fazla kültür bulunmaktadır ve çok-kültürlülük tartışmaları ulus-devlet yapılanmaları içinde çeşitli şekillerde yerini almıştır. Avustralya ve Kanada ise çok-kültürlülük tartışmaları içinde ayrıcalıklı ve önemli bir yere sahiptir. Her iki ülkede önce Anglo-Sakson ülkelerden ardından tüm dünyadan göç almıştır. Yine her iki ülke nüfus oluşturmak ve toplumsal birliği sağlayabilmek adına çok-kültürlülüğü kurumsal, pratik ve politik düzeylerde kabul etmiştir. Hem Avustralya hem Kanada geçmişten bu yana çok-kültürlülüğe dayalı olarak şekillenmiştir. Kültürel çeşitliliğe dayalı sorunlar öncelikli olarak asimilasyon politikaları ile çözülmeye çalışılmış bu politikaların işlerliliğini yitirmesi üzerine çok-kültürcülük politikaları kurumsal ve pratik düzeylerde yasalarla desteklenerek benimsenmiştir.

Bu çalışmada çok-kültürlülük tartışmaları bağlamında Avustralya'da yaşayan Türk göçmelerinin kimlik algısı, entegrasyon ve aidiyet durumları ile göç deneyimleri sürecinde karşılaştıkları zorluklar ele alınmıştır. Avustralya, kültürel çeşitliliğin kültürel zenginlik olarak ifade edildiği bir ülkedir. Çeşitli kültürlerin Avustralya ulusunun oluşmasına katkı sağlaması amaçlanmıştır. Bu bağlamda yürütülen çok-kültürcülük ve göç politikalarını düzenleyen Çok-kültürlülük İşlerinden Sorumlu Bakanlık ile Göç ve Vatandaşlık Bakanlığı vardır. Dünyada çok-kültürcülüğü politika bazında uygulayan iki ülkeden birisi Avustralya diğeri Kanadadır. Çok-kültürlülük ve çok-kültürcülük teorilerinin çoğu Avustralya ve Kanada kökenlidir.

Çalışma 3 bölümden oluşmaktadır. İlk iki bölümde çok-kültürlülük ve göç teorileri irdelenerek konunun bütünlüğü sağlanmaya çalışılmıştır. Üçüncü bölümde ise çalışmanın amacı olan Avustralya'da yaşayan Türk toplumunun yapısını, kültürünü ve entegrasyon durumunu tespit etmek üzere yapılan alan araştırmasının verileri ve değerlendirmeleri yer almaktadır.

Kültür kavramının sosyal bilimlerde yer alan tartışmalar içinde önemli ve ayrıcalıklı bir yeri olagelmıştır. Kültür kavramının tanımlanmasında meydana gelen karmaşa özü itibariyle kültürle ilişkili olan tüm sorunsallarda da benzer formlarda yerini almıştır. Birden fazla kültürün biraradalığı şeklinde ortaya çıkan çok-kültürlülük kavramı da kültürün *tanımsızlığı*ndan etkilenmiştir. Çok-kültürlülük etnisiteye, kadına ya da dezavantajlı gruplara dayalı tartışmaları da içine alan geniş bir yelpazede değerlendirilmiştir. İngilizce karşılığı *multiculturalism* olan kavramın Türkçe literatürdeki yeri de tercüme tercihlerine göre yer yer farklılık göstermektedir. Türkçe literatürde multiculturalism kavramı çoğunlukla çok-kültürlülük olarak karşılık bulmuş olsa da kelimenin son eki olan -ism karşılığı olan -cülük'den dolayı bu çalışmada kavramın çok-kültürcülük olan tercümesi tercih edilmiştir. Kelime sonundaki -ism politik ya da ideolojik çağrışımları içermektedir. Bu açıdan çok-kültürcülük kavramı kültürel çeşitliliğin olduğu toplumlarda uygulanan politikaları içermektedir. Çok-kültürlülük kavramı ise multicultural kavramının karşılığı olarak tercih edilerek çeşitli kültürlerin birarada yaşadığı toplumları ve grupları içerecek biçimde kullanılmıştır. Çok-kültürcülük tartışmalarının odak noktası farklı kültürlerden gelen toplulukların/grupların birarada uyumlu bir biçimde yaşayabilmeleri üzerinedir. Bu bağlamda kültürlerin biraradalığının güçlüklerini elimine etmek ve grupların kendi kültürlerini sürdürmelerine olanak sağlamak çok-kültürcü politikaların temel hedefi olmuştur. Çok-kültürcülük politikalarını destekleyecek çeşitli yasal uygulamalar yürürlüğe koyulmuş ve ırkçılık karşıtı yasal düzenlemelerle desteklenerek bu politikaların işleyişine destek verilmiştir. Çok-kültürcülük tartışmalarının temel çıkması bu politikaların bireysel haklar ya da kolektif haklar olarak değerlendirilmesine yönelik tartışmadan kaynaklanmaktadır. Kolektif haklar savunucuları farklı kültürel grupların haklarını ön plana alarak grup haklarının insan haklarından ayrı düşünülmemeyeceğini iddia etmektedir. Bireysel haklar savunucuları ise dezavantajlı grupların haklarını bireysel ve eşit tanıma temelli olarak belirlemektedir. Bu iki grubun konuya bakış açıları ve farklı yorumlamaları çok-kültürcülük tartışmalarının da kültür kavramının içinde bulunduğu karmaşaya benzerlik gösterdiğine işaret etmektedir.

Çok-kültürcülük politikaları kültürlerin farklılığının yüceltilmesi, kültürlerin tek tipleşmesi, global kültürün beslendiği yönünde çeşitli eleştirilere maruz kalmaktadır. Çok-kültürcülük politikalarının diğer kültürlerle yönelik olan saygı ve hoşgörüsünün kendi üstünlüğünü gizliden gizliye ortaya koyan ve diğer kültürleri ötekileştiren bir konuma sahip olduğuna yönelik eleştiriler de mevcuttur.

Çok-kültürlü toplumların ne'liği de benzer bir karmaşa içindedir. Bütün toplumların esasında çok-kültürlü olduğuna yönelik iddialar tartışılan çok-kültürcülük politikalarının karmaşasının nedeni olarak da değerlendirilebilir. Çok-kültürlü olma durumu ile göç olgusu karşılıklı etkileşim halindedir. Çok-kültürlü toplumlar kadar göç olgusu da insanlık tarihi kadar eskidir. Bu durum her iki olgunun da teorisyenlerce çok fazla tartışılmasına ama bütün toplumlar için geçerli bir teorinin henüz geliştirilememesine sebep olmuştur. Bu tartışmalarda genel bir anlayışın ortaya çıkmaması her iki kavram için de herkesin kabul ettiği/edeceği bir tanımın yapılamamış olmasından kaynaklanmaktadır. Göç sebepleri ve çok kültürlü toplumun oluşma nedenleri farklılaştığı için ortak bir tanıma ulaşmak oldukça zordur.

Göçlerin tarihinin insanlığın tarihi ile özdeş olarak değerlendirilmesi sonucunda çok-kültürlü toplumların ne'liği ilgi odağı olmaktadır. Kimi durumda göçler çok-kültürlü toplumların oluşumunu etkilemişken, kimi durumlarda da çok-kültürlü toplumlar göçlere sebep olmuştur. Bu bağlamda tartışmaların ilgi odağını ulus-devlet yapılanmaları içerisinde toplumun kendiliğinden oluşu içerisinde var olan kültürel çeşitlilik ile ulus-devlet yapısı dışından olan toplumların o ülkelere doğru yaptıkları göçler neticesinde oluşan kültürel çeşitlilik meydana getirmektedir. Avustralya göçler sonucu oluşmuş çok-kültürlü bir toplumdur. İngiliz sömürgesi olan Avustralya 1901-1973 tarihleri arasında uyguladığı Beyaz Avustralya Politikası ile beyaz olmayan kişilere göçü yasakladığı Göç Sınırlandırma Sözleşmesini (Immigration Restriction Act) imzalamıştır. Avrupa'dan göç akımının zayıflamasıyla Avustralya işgücü ve nüfus ihtiyacını daha önce göçmen kabul etmediği bölgelerdeki ülkelerle ikili göçmen anlaşmaları yaparak gidermeye çalışmıştır. Kültürel çeşitliliğin artması ile Avustralya'nın uyguladığı asimilasyon politikası işlerliğini yitirmeye başlayınca

1970'lerden sonra çok-kültürcülük politikaları ile süreç iyileştirilmeye çalışılmıştır. Çok-kültürcülük politikalarının önem kazanmasına ve ırkçılığın ciddi yaptırımları olmasına rağmen Beyaz Avustralya Politikasının izleri günümüze kadar gelmiştir. Günümüzde BAP uygulamasına devam edilmesini savunanlar halen bulunmaktadır.

Bu özelliklere sahip olan, bir göçmen ülkesi olarak ifade edilen Avustralya'da yaşayan Türk nüfusu resmi rakamlara göre 60 bin civarında olsa da gerçek sayının resmi rakamların çok üstünde olduğu bilinmektedir ve 150 bin dolayında olduğuna yönelik genel bir kabul söz konusudur. Çok-kültürcülük politikasının uygulandığı bir ülke olan Avustralya'da yaşayan Türk göçmenlerin durumlarını, içinde yaşadıkları kültürü, toplumu, nasıl algıladıklarına, kendi geleceklerini nasıl gördüklerine dair soruların cevaplarını aradığımız bu çalışmanın alan araştırması ayağı Avustralya'da yaşayan Türk göçmenlerle yapılmıştır.

Bu çalışmanın alan araştırması Mart-Haziran 2011 tarih aralığında, Sydney ve Melbourne şehirlerinde 250 kişi ile yapılmıştır. Değerlendirmeler esnasında geçersiz bırakılan anket formlarından sonra kişi sayısı 239 olarak kalmıştır. Araştırmaya katılanların %50,6'sı kadın, %49,4'ü erkeklerden oluşmaktadır. 17 yaş ve üstü katılımcılarla yapılan çalışmada ağırlıklı yaş grubu 30-39 yaş arasındakilerdir. Katılımcıların çoğunluğuna Sydney'de ulaşılmıştır. Araştırma sonucuna göre göçlerin çoğu İç Anadolu Bölgesi'ndendir. Çalışmanın verileri SPSS 16.0 Paket Programı ile analiz edilmiştir.

Avustralya'ya göç 1967 yılında iki ülke arasında yapılan anlaşmaya binaen kabileler halinde yapılmaya başlanmıştır. Göçün temel sebebi ekonomiktir. Daha sonraları göç sebepleri evlilik, eğitim, iltica şeklinde çeşitlenmiştir. Türk göçmenlerin hemen hemen hepsi belirli bir süre sonra Türkiye'ye geri dönmeyi hedefleyerek göç deneyimini gerçekleştirmiştir. Çeşitli sebeplerle süreler uzadıkça geri dönüş imkansızlaşmaktadır. Halen Avustralya'daki Türk göçmenlerin çoğu Türkiye'ye geri dönme isteklerinden vazgeçmiş değildir. Doğum yeri Avustralya olan Türklerin bir çoğunun da Türkiye'de yaşama isteği içerisinde olmaları ilgi çekicidir.

Avustralya'da yaşayan Türkler Türkiye toplumunun bir prototipi olarak değerlendirilebilir. Kültürel, siyasi yapılanmaları ile cemaatleşmeleri ve gruplaşmaları bu sonuca ulaşılmasında önemli bir veridir. Üç kuşaktır Avustralya'da yaşayan Türk göçmenlerin profili kendi içlerinde değişiklikler göstermektedir. Birinci kuşak göçmenlerin eğitim düzeyleri düşük iken ikinci kuşak göçmenlerin çoğunlukla liseye kadar olan zorunlu eğitimi tamamladıkları görülmüştür. Ancak üçüncü kuşakla birlikte eğitime yönelik ilgide bir artış olduğu gözlenmiştir. Meslek profilinin birinci kuşak için vasıfsız işçilik ile başlayan serüveninin restoran işletmeciliğine dönüştüğü ve ikinci kuşak da aile işletmesinde çalışmayı ya da meslek edindirme kurslarını (TAEFF) bitirerek maddi getirisinden dolayı teknisyen olarak çalışmayı tercih etmektedirler.

Avustralya'daki Türk toplumuna yönelik Avustralyalı Türklerin paylaştığı iki temel yargı vardır. Bunlardan birisi hiç çalışmadıkları ve işsizlik maaşı ile geçimlerini temin ettikleri, diğeri ise çok fazla çalıştıkları yönündedir. Bu iki yargının da doğru olarak değerlendirilmesi mümkündür. İlk gruptan olan kişiler işsizlik maaşı beraberinde aldıkları eş ve çocuk yardımları ile çalışan bir bireyin kazanacağı gelire eş değer veya çocuk sayısına bağlı olarak daha fazla bir kazanç elde ettikleri için çalışmanın gereksizliğine işaret etmektedirler. İkinci grup ise daha çok çalışıp birikimlerini daha kısa sürede yapmak istedikleri için ve neredeyse hiç tatil yapmadan, hatta birden fazla işte çalışarak Türkiye'ye geri dönme hedeflerine ulaşmaya gayret göstermektedirler. Sonuç olarak Avustralya'da yaşayan Türkler çok fazla çalışanlar ve işsizlik parası ile geçinmeyi tercih edenler olarak iki gruba ayrılmaktadır.

Kendi içine kapalı bir toplum olan Avustralya Türk toplumu Türk kültürünü devam ettirmeye yönelik isteğini canlı tutmaktadır. Ancak bu noktada kendilerini yetersiz görmekte ve Türkiye devletinin kurumlarıyla destek olması gerektiğine yönelik taleplerde bulunmaktadır. Avustralya'nın coğrafi konumunun ve Türkiye ile arasındaki mesafenin Türkiye devletinin ilgisi noktasında dezavantajlı konumda olmasına neden olduğunu ifade ettikleri ve kendilerini Türkiye devletinin ilgisi yönünden Avrupa'daki Türk göçmenlerinden farklı bir konumda değerlendirdikleri

anlaşılmıştır. Türkiye'nin Avrupa'daki Türk göçmenlerle daha fazla ilgilenmesini eleştirmektedirler. Avustralya'daki Türk nüfusunun sayısının azımsanmayacak düzeyde olduğunu sürekli hatırlatmaktadırlar. Temel düşünceleri kendilerinin Türkiye'nin Avustralya'daki temsilcileri oldukları ve bu temsiliyetin Türkiye devletince hakkının verilmediği yönündedir. Ancak kendilerine yönelik ilgisizliğin sonucunda Avustralya'da Türkiye'den ve Türk kültüründen habersiz bir gelecek nesilin meydana geleceğine yönelik endişeler hakimiyet kazanmıştır.

Çok-kültürcülük politikasına sahip olan bir ülkede yaşayan Türk göçmenler, bu politikanın gereği olan kendi kültürlerini serbestçe yaşamak ve yaşatmak hususunda dışsal bir baskıya maruz kalmamaktadır. Aksine devlet tarafından kültürün devamlılığını sağlamaya yönelik talepleri destek görmektedir. Ancak zaman zaman bireysel olarak çeşitli düzeylerde ırkçılığa maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Özellikle 11 Eylül'den sonra bu tarz faaliyetlerin daha görünür olduğu ifade edilmişse de çok yaygın değildir. Bu noktada Avustralya devletinin ırkçılığa yönelik ciddi yaptırımları etkili olmaktadır.

Çok-kültürcülük politikalarının kültürlerin öz kültürlerinin devamlılığına yönelik desteklerine rağmen kültürün temel unsurlarından olan ana dile yönelik olarak tehlikenin varlığından söz etmek mümkündür. Resmi dilin ve eğitim dilinin İngilizce olması kültürlerin kendi ana dillerine yönelik kullanım sorunlarını gündeme getirmektedir. Bu noktada bireysel ilgi ve özen önemli olmaktadır. Tedbir alınmadığı takdirde, Türkçenin çok yakında olmasa bile zaman/süreç içerisinde kullanım dışı kalacağına dair emareler görülmektedir. Tamamen unutulmasa bile anadil olmaktan çıkıp ikincil dil olacağına yönelik işaretler bulunmaktadır. Üçüncü kuşak Türk çocuklarının ebeveynleri ile konuşurken İngilizceyi tercih ettikleri ve bu tercihe ailelerin çeşitli sebeplerle itiraz edemediklerine dair gözlemler mevcuttur. İkinci kuşağın İngilizce konuşma seviyesinin birinci kuşaktan iyi olması, çocukları ile İngilizce konuşabiliyor olmaları neticesinde üçüncü kuşağın ikinci kuşak gibi Türkçe konuşma zorunluluğu hissetmemeleri, Türkçe kullanımının gelecekte hangi boyutlarda olacağını göstermektedir. Asimilasyonun dil ile başlıyor olmasına binaen Türk devletinin okul ve öğretmen desteği olmadığı takdirde çok yakın bir tarihte

olmasa bile zaman içerisinde büyük oranda asimilasyonun yaşanacağı düşünülebilir. Bir grubun kendi kültürünü gelecek kuşaklara aktarabilmesi için temel kurumlara gereksinmesi vardır. Çok-kültürcülük politikalarının grupların kültürlerini, dillerini ve dinlerini destekleyen yapısının altında Avustralya vatandaşlığı kimliğinin üst kimlik görünümü kazanmasını isteyen yapısı zaman içerisinde tek-kültüre yol açacağı benzetilmektedir. Bu noktada çok-kültürcülük politikalarının Avustralya’da yaşayan Türkler açısından inandırıcı bulunmayan bir yapısı vardır.

Çok-kültürcülük politikalarının kültürler arası hoşgörü, uyum ve birlikteliği sağlamaya yönelik olan diğer bir temel hedefi Avustralya’da yaşayan birinci ve ikinci kuşak Türkler açısından amacına ulaşamamış gibi görünmektedir. Diğer kültürlerle olan birincil ilişkilerden uzak duran yapısı ile Türk göçmenlerin bir çoğu kendi kültürlerinin sürekliliğini sağlamak ve manevi kayıplar yaşamamak adına çocuklarının ilişkilerine de müdahil olmaktadır. Diğer kültürlerle yakın ilişkilerden kaçınanlar çoğunlukla birinci kuşaktan olan göçmenler olmakla birlikte ikinci kuşak içinde geleneklerini sürdürme gayretinde olan bireyler birinci kuşağa benzer özellikler sergilemektedir. Eğitim seviyesindeki yükselme ile birlikte diğer kültürlerle olan yakın ilişkiler seviyesinde de artış söz konusudur.

Yaptığımız araştırmada çeşitli değişkenler üzerinden aidiyet ve kimlik algısı tespit edilmeye çalışılmıştır. Aidiyet ve kimlik algısı noktasında Avustralyalı Türkler arasında bir sınıflama yapılırsa, ilk kuşak göçmenlerin aidiyet hissettikleri yerin Türkiye ve kendilerini tanımladıkları kimliklerinin Türk ve Müslüman Türk olduğu görülmüştür. İkinci kuşak Türklerin de aidiyet hissettikleri yerin ağırlıklı olarak Türkiye olduğunu fakat kimlik tanımlamalarına Avustralyalılığı ekledikleri görülmüştür.

Kimlik algısının birikimlerin değerlendirilmek istendiği yer ile ilişkisi bireylerin kendilerini ait hissettikleri bölgelerde yatırımlarını yapmak isteyecekleri varsayımı ile oluşturulmuştur. Ortaya çıkan sonuçlar birikimlerini Avustralya’da yapmak istedikleri yönünde ağırlık kazanmıştır. Bu sonucun kimlik algısını göstermek hususunda yetersiz kaldığı düşünülmüştür. Aidiyet hissedilen bölgede yatırım yapma

üzerinde etkili olan mesafe faktörü göz ardı edilmiştir. Avustralya'nın Türkiye'ye olan coğrafi mesafesinin birikimlerini Türkiye'de değerlendirme üzerinde olumsuz etkileri vardır. Ancak diğer faktörler göz önüne alındığında ait hissedilen yerin Türkiye olmasına karşılık birikim faktöründe Avustralya'nın ön plana çıkması neticesinde birikim ve aidiyet arasında bir ilişki kurulamayacağı anlaşılmıştır.

Kimlik algısında olan arada kalmışlık ya da kararsızlık hissi çok-kültürcü politikaları ile Avustralya'da yaşam ile ilgili değerlendirmelerinde de gözükmektedir. Türk göçmenler kültürel çeşitliliğin kültürel zenginliğe sahip olmaları sonucunu doğurduğuna inanıyor olsalar da, kültürel zenginlikten tam anlamı ile faydalanamadıkları görülmüştür. Gerek diğer kültürlerle ilişki biçimleri gerekse Avustralya'da sıklıkla yapılan çeşitli kültürlerin festivallerine olan duyarsızlıkları bu çatışmayı ortaya çıkarmaktadır. Duyarsızlığın gerekçesi olarak diğer kültürlerle olan ilgisizlik gösterilebileceği gibi ağır çalışma koşullarının da etkili olduğu görülmüştür.

Yapılan araştırma neticesinde Avustralya'da yaşayan Türklerin hangi kuşaktan olursa olsun Türkiye'ye karşı manevi bir bağlılık geliştirdiği söylenebilir. Türkiye ile olan bağlarını sürdürmeye özen göstermektedirler. Türkiye gündemi özellikle ilk kuşak tarafından sürekli takip edilmektedir. Bununla birlikte algılarındaki Türkiye ve Türk kültürü ilk ayrıldıkları dönemdeki Türkiye ve kültür ile sınırlı kalmıştır. Her ne kadar belirli aralıklarla Türkiye'ye ziyaretleri olsa da bu algılarında bir değişim olmamıştır. Türkiye gündeminin takip edilmesi neticesinde dışardan baktıkları ve içeriği ancak medyanın yansıttığı şekli ile gördükleri için Türkiye'ye yönelik olarak sürekli bir eleştiri halindedirler. Türkiye üzerine konuşmaları yer yer eleştiri yer yer ise özlem ve geri dönüş isteklerini içermektedir. Geri dönüş isteklerine sahip olanlar ciddi bir çoğunluğa sahip olsa da büyük bir kısmı Türkiye'ye geri dönemeyeceklerdir. Bu geri dönüşün imkansızlığını Avustralya'ya olan alışkanlıkları ve Avustralya'nın refah devleti olması ile ilişkilendirmektedirler. Avustralya'da yaşayan Türkler, hiç Türkiye'yi görmemiş olan gençler dahil, Türkiye'ye aidiyet beslemekle birlikte Avustralya'da yaşamaya da büyük ölçüde uyum sağlamışlardır.

KAYNAKÇA

- ABS: Cat. No. 2068.0 - 2006 Census Tables, 2006 Census of Population and Housing, Ancestry (Full Classification List) By Sex
- ABS: Cat. No. 2068.0-2006 Census Tables, 2006 Census of Population and Housing, Country of Birth of Person by Age by Sex, Based On Place Of Usual Residence.
- ABS: Census of The Commonwealth of Australia Taken For The Night Between The 2nd and 3rd April, 1911. (Avustralya 1911 Nüfus Sayımı)
- ABS: Census Of The Commonwealth Of Australia, **1947 Birthplace Of Males, Females And Persons: Censuses, 1911 To 1947.**
- ABS: Census Of The Commonwealth Of Australia, 1947. Birthplace
- Anık, Mehmet: **Kimlik ve Çokkültürcülük Sosyolojisi**, İstanbul, Açılım, 2012.
- Australian Multicultural Advisory Council: **The People of Australia: The Australian Multicultural Advisory Council's Statement on Cultural Diversity and Recommendations to Government**, yy, yy, 2010.

- Appiah, K. Anthony: “*Kimlik, Sahicilik, Hayatta Kalma Çokkültürlü Toplumlar ve Toplumsal Yeniden Üretim*”, **Çokkültürcülük: Tanınma Politikası**, Der. Amy Gutman, Çev. Nazlı Ökten, İstanbul, Yapı Kredi Yay., 2005, ss. 162-175.
- Ayata, İmran: “*Almanya’da Göçmen Kültürü: Resmi Dışlanma İle Vesayetçi Çokkültürcülük Arasında*”, **Toplum ve Bilim**, Sayı:82, Güz 1999, ss:6-21.
- Babacan, Hurriyet: “*Turks*”, **The Australian People, An Encyclopedia of the Nation: Its People and Their Origins**, Ed. by. James Jupp, Cambridge, Cambridge University Press, 2001, pp. 781-789.
- Balı, Ali Şafak: **Çokkültürlülük ve Sosyal Adalet**, Konya, Çizgi Kitabevi Yay., 2001.
- Bağlı, Mazhar, Ertan Özensel: **Çokkültürlü Vatandaşlık**, Konya, Çizgi Kitabevi, 2005.
- Baumann, Gerd: **Çokkültürlülük Bilmecesi**, Ankara, Dost Kitabevi, 2006.
- Berninghaus, Siegfried, Hans-Günther Seifert-Vogt: “*A Microeconomic Model of Migration*”, **Migration and Economic Development**, Ed. by. Klaus F. Zimmermann, Berlin, Springer-Verlag, 1992, pp. 3-40.

- Blum, Lawrence: *“Recognition, Value, and Equality: A Critique of Charles Taylor’s and Nancy Fraser’s Accounts of Multiculturalism”*, **Theorizing Multiculturalism: A Guide to the Current Debate**, Ed. by. Cynthia Willet, Malden, Blackwell Pub., 1998, pp. 73-99.
- B.M.: **İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi**, Çev. İnsan Hakları Üst Kurulu, yy., UNICEF Türkiye, 2004.
- Borjas, George J.: *“Economic Theory and International Migration”*, **International Migration Review**, Vol. 23, No: 3, Special Silver Anniversary Issue: International Migration an Assessment for the 90's, Autumn, 1989, pp. 457-485
- Bouma, Garry D.,
Rod Ling, Douglass Pratt: **Religious Diversity in Southeast Asia and the Pacific: National Case Studies**, London, New York, Springer, 2010.
- Böhmer, Michael,
Henrik Egbert,
Clemens Esser: *“Immigration and Labour Markets: An Introduction”*, **Migration and Labor Markets in the Social Sciences**, Ed. by. Henrik Egbert, Clemens Esser, Lit Verlag, , Berlin, Lit Verlag, 2007, pp: 1-8.
- Bryant, Nick: *“Australia In Thrall Of Gambling Mania”*, **BBC News**, 30 OCAK 2007.
- Bulut, Yücel: **Oryantalizmin Eleştirel Kısa Tarihi**, İstanbul, Yöneliş, 2002.
- Canatan, Kadir: **Avrupa’da Müslüman Azınlıklar**, İstanbul, İnsan Yay., 1995.

- Castles, Stephen,
Mark J. Miller: **Göçler Çağı: Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri**, İstanbul, Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2008.
- Çağlayan, Savaş: *“Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi”*, **Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı: 17, 2006, ss. 67-93.
- Day, Alan: **Historical Dictionary of the Discovery and Exploration of Australia**, Lanham, Maryland and Oxford, The Scarecrow Press, Inc., 2003.
- Department of Immigration and Citizenship: **The People of Australia: Australia’s Multicultural Policy**, Canberra, Commonwealth of Australia, 2011.
- Dinç, Mehmet: *“The Understanding of Culture by Australia-Born Turkish Youths”*, **New/Yeni Symposium Journal**, Cilt. 48, Sayı 1, Ocak 2010, pp. 10-18.
- Donald, James: *“Ne Kadar İngiliz? Popüler Yazın ve Ulusal Kültür”*, **Yitik Ülke Masalları: Kimlik ve Yer Sorunsalı**, Ed. G. Bowman et al., Çev.: Türkan Yöney, İstanbul, Sarmal, 1996, ss. 109-130.
- Duman, Betül: *“Çokkültürlülüğten Ricat mı?”*, **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Dergisi**, Dizi. 3, Sayı 23, İstanbul, 2011/1, ss. 207-239.
- Duvieusart-Déry, Caroline: *“Reification in the Census? Multiculturalist Policies and Identity Markers in 36 Democracies”*, **Looking at Ourselves: Multiculturalism, Conflict & Belonging**,

- Edt. Katherine Wilson, Oxford, Inter-disciplinary Press, 2010, pp. 15-31.
- Doytcheva, Milena: **Çokkültürlülük**, Çev. Tuba Akıncılar Onmuş, İstanbul, İletişim, 2009.
- Eagleton, Terry: **Kültür Yorumları**, çev. Özge Çelik, İstanbul, Ayrıntı, 2011.
- Eliot, T. S.: **Notes towards the Definition of Culture**, London, Faber&Faber Ltd., 1948.
- Ergil, Doğu: “Çokkültürlülük ve Çokdillilik”, **Ank. Üni. Siyasal Bilg. Fak. Dergisi**, C. 50, No. 3, 1995, ss. 159-165.
- Esendemir, Şerif: **Türkiye’de ve Dünya’da Vatandaşlık: Eski Sorular Yeni Arayışlar**, Ankara, Birleşik, 2008.
- Fraser, Nancy: “*From Redistribution to Recognition? Dilemmas of Justice in a “Post-Socialist” Age*”, **Theorizing Multiculturalism: A Guide to the Current Debate**, Ed. by. Cynthia Willet, Malden, Blackwell Pub., 1998, pp. 19-49.
- Garnier Adèle,
Kretschmar Mandy: “*Contentious Past, Contentious Present? Immigration Nation and the Origins of Australia’s Multiculturalism*”, **Australian Policy and History**, 2011. <http://www.aph.org.au/files/articles/contentiousPast.htm>, (Çevrimiçi), 4 Haziran 2012 pp. 1-5
- Glazer, Nathan: **We Are All Multiculturalists Now**, Cambridge, Harvard University Press, 1997.

- Grassby, A. J.: **A Multi-cultural Society for the Future**, Canberra, Australian Government Publishing Service, 1973.
- Gillard, Julia: *Foreword, The People of Australia: Australia's Multicultural Policy*, Canberra, Commonwealth of Australia, 2011.
- Gordon, Milton: **Assimilation in American Life: The Role of Race, Religion, and National Origins**, New York, Oxford University Press, 1964.
- Haas, Hein de: *"Migration and Development: A Theoretical Perspective"*, **Transnationalisation and Development(s): Towards a North-South Perspective**, Bielefeld, Germany, Center for Interdisciplinary Research, May 31 - June 01, 2007, COMCAD Arbeitspapiere - Working Papers, No. 29, 2007.
- Hall, Stuart: *"Yerel ve Küresel: Küreselleşme ve Etniklik"*, **Küreselleşme ve Dünya Sistemi**, Der. Anthony D. King, Çev. Ümit Hüsrev Yolsal, Gülcan Seçkin, Ankara, Bilim ve Sanat Yayınları, 1998.
- Haldun, İbn: **Mukaddime II**, Haz. Süleyman Uludağ, İstanbul, Dergah Yayınları, 1982.
- Hollifield, James F.: *"The Politics of International Migration"*, **Migration Theory: Talking Across Disciplines**, ed. Caroline B. Brettell, James F. Hollifield, New York, Routledge, 2000, pp.143-187.

- International Organization for Migration: **World Migration Report 2010 The Future Of Migration: Building Capacities For Change**, Geneva, International Organization for Migration, 2010.
- Journet, Nicolas: **Evrenselden Özele Kültür, Çokkültürlülük**, İstanbul, İz Yayıncılık, 2009.
- Jupp, James: *“From ‘White Australia’ to ‘Part of Asia’: Recent Shifts in Australian Immigration Policy Towards the Region”*, **International Migration Review**, Vol. 29, No: 1, Special Issue: Diversity and Comparability: International Migrants in Host Countries on Four Continents, Spring- 1995, The Center for Migration Studies of New York, Inc., pp. 207-228
- Jupp, James: **From White Australia to Woomera The Story of Australian Immigration**, New York, Cambridge University Press, 2002.
- Jupp, James: *“The Quest for Harmony”*, **Social Cohesion in Australia**, ed. James Jupp, & John Nieuwenhuysen, Emma Dawson, New York, Cambridge University Press, 2007, pp. 9-20.
- Kaya, Ayhan: *“Türk diasporasında etnik stratejiler ve ‘çok-KÜLT-ürlülük’ ideolojisi: Berlin Türkleri”*, **Toplum ve Bilim**, sayı:82 güz 1999, ss: 23-55.

- Kaya, Ayhan: “*Göç: Güvenlik ve Korkunun İktidarı*”, **8-11 Aralık 2005 Uluslararası Göç Sempozyumu Bildiriler**, Zeytinburnu Belediye Başkanlığı, 2006, İstanbul, ss. 23-28.
- Karpat, Kemal: **Osmanlı’dan Günümüze Etnik Yapılanma ve Göçler**, İstanbul, Timaş Yayınları, 2010.
- Koser, Khalid: **International Migration: A Very Short Introduction**, Oxford, Oxford University Press, 2007.
- Kukathas, Chandran: “*Are There Any Cultural Rights*”, **Political Theory**, Vol. 20, No. 1, Feb. 1992, pp. 105-139.
- Kymlicka, Will: **Çokkültürlü Yurttaşlık Azınlık Haklarının Liberal Teorisi**, İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 1998.
- Lähdesmäki, Tuuli: “*Representation Strategies of Cultural Diversity in Three European Capitals of Culture*”, **Looking at Ourselves: Multiculturalism, Conflict & Belonging**, Ed. by. Katherine Wilson, Oxford, Inter-disciplinary Press, 2010, pp. 3-13.
- Lee, Everett: “*A Theory of Migration*”, **Demography**, Vol. 3, No. 1., 1966, pp. 47-57.
- Mabogunje, Akin L.: “*Systems Approach to a Theory of Rural Urban Migration*”, **Geographic Analysis**, Vol. 2, No:8, 1970, pp. 1-18.

- Manderson, Lenore,
Christine Inglis: “*Turkish Migration and Workforce Participation in Sydney, Australia*”, **International Migration Review**, Vol. 18, No. 2, Summer, 1984, pp. 258-275.
- Markus, Andrew:
James Jupp,
Peter McDonald: **Australia’s Immigration Revolution**, Crows Nest, Allen&Unwin, 2009.
- Massey, Douglas S. et. al.: “*Theories of International Migration: A Review and Appraisal*”, **Population and Development Review**, Vol. 19, No. 3, Sep.1993, pp. 431-466.
- National Multicultural
Advisory Council: **Australian Multiculturalism For a New Century: Towards Inclusiveness**, Canberra, Commonwealth of Australia, 1999.
- Novak, Julie, Richard Allsop: “*Free to Gamble: The roles of the gambling industry and policy in a modern Australian society*”, **Institute of Public Affairs**, No: 1, February 2009, pp. 1-23.
- Okan, Ali Bilge “*Tarihsel Boyutta Avustralya’daki Türk Diasporası (1950-2004)*”, yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Tarihi Anabilim Dalı, 2006.
- Ortaylı, İlber: “*Genel Göç Olgusu*”, **8-11 Aralık 2005 Uluslararası Göç Sempozyumu Bildiriler**, Zeytinburnu Belediye Başkanlığı, 2006, İstanbul, ss.19-22.

- Özbudun, Sibel: **Kültür Halleri**, Ankara, Ütopya Yayınları, 2003.
- Parekh, Bhikhu: **Çokkültürlülüğü Yeniden Düşünmek**, Çev. Bilge Tanrıseven, Ankara, Phoenix Yay, 2002.
- Petersen, William: *“A General Typology of Migration”*, **American Sociological Review**, Vol. 23, No: 3, Jun., 1958, p. 256-266.
- Piore, Michael J.: *“Comment”*, **Industrial and Labor Relations Review**, Vol. 33, No: 3, April 1980, pp. 312-314.
- Piore, Michael J.: *“The Shifting Grounds for Immigration”*, **Annals of the American Academy of Political and Social Sciences**, Vol.: 485 From Foreign Workers to Settlers? Transnational Migration and the Emergence of New Minorities, May, 1986, pp. 23-33.
- Prato, Giuliana B.: *“Introduction–Beyond Multiculturalism: Anthropology at the Intersections Between the local, the national and the Global”*, **Beyond Multiculturalism: Views From Anthropology**, ed. Giuliana B. Prato, Surrey, Ashgate, 2009, pp. 1-19.
- Productivity Commission: *Inquiry Report Gambling Vol.1*, Report No. 50, AusInfo, yy., Canberra, 2010.
http://www.pc.gov.au/_data/assets/pdf_file/0010/95680/gambling-report-volume1.pdf

- Pink, Brian: *“Culture and recreation”*, **2008 Year Book Australia**, No. 90, ABS Cat. 1301.0, Canberra, ABS, 2008, pp. 431-464.
- Ravenstein, E. G.: *“The Laws of Migration”*, **Journal of the Statistical Society of London**, Vol. 48, No. 2 (Jun., 1885), pp. 167-235.
- Ravenstein, E. G.: *“The Laws of Migration”*, **Journal of the Royal Statistical Society**, Vol. 52, No. 2 (Jun., 1889), pp. 241-305.
- Stouffer, Samuel A.: *“Intervening Opportunities: A Theory Relating Mobility and Distance”*, **American Sociological Review**, Vol. 5, No. 6, December 1940, pp. 845-867.
- Sassen, Saskia: **The Global City: New York, London, Tokyo**, New Jersey, Princeton University Press, 2001.
- Saeed, Abdullah: **Islam in Australia**, Crows Nest, Allen&Unwin, 2003.
- Stark, Oded,
David E. Bloom: *“The New Economics of Migration”*, **The American Economic Review**, Vol. 75, No: 2, Papers and Proceedings of the Ninety- Seventh Annual Meeting of the American Economic Association, May, 1985, pp. 173-178.
- Taft, Ronald: **From Stranger to Citizen: A Survey of Studies of Immigrant Assimilation in Western Australia**, Nedlands, University of Western Australia Press, 1965.

- Tekşen, Adnan **Kentleşme Sürecinde Bir Tampon Mekanizma Olarak Hemşehrilik: Ankara'daki Malatyalılar Örneği**, Ankara, DPT, 2003.
- Tuna, Korkut: *"Dil ve Kimlik"*, **Kültür Sosyolojisi**, Ed. Köksal Alver, Necmettin Doğan, Ankara, Hece, 2007, ss. 169-181.
- Tuna, Korkut: **Yurt Dışına İşçi Gönderme Olayının Sosyolojik Eleştirisi**, İstanbul, Edebiyat Fakültesi Basımevi, 1981.
- Tavan, Gwenda: **The Long, Slow Death of White Australia**, Carlton North, Scribe Pb., 2005.
- Taylor, Charles: *"Tanınma Politikası"*, Der. Amy Gutman, **Çokkültürcülük Tanınma Politikası**, Yapı Kredi Yay., İstanbul, 2005.
- Tezcan, Mahmut: **Dış Göç ve Eğitim**, Ankara, Anı Yayıncılık, 2004.
- Todaro, Michael P.: *"A model of Labor Migration and Urban Unemployment in Less Developed Countries"*, **The American Economic Review**, Vol. 59, No: 1, 1969, pp. 138-148.
- Turner, Terence: *"Anthropology and Multiculturalism: What is Anthropology That Multiculturalists Should Be Mindful of If?"*, **Cultural Anthropology**, Vol. 8, No. 4, Nov. 1993, pp. 411-429.

- Unat- Abadan, Nermin: **Bitmeyen Göç: Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa**, İstanbul, Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2006.
- UNDP: **Human Development Report 2009: Overcoming Barriers: Human Mobility and Development**, New York, Palgrave Macmillan, 2009.
- Vatandaş, Celalettin: *“Çokkültürlü Yapıda Ulusal/Etnik Kimlikler (Kanada Örneği), ” Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 3, No:3, 2, 2001, ss. 101-115.
- Walzer, Michael: *“Pluralism: A Political Perspective”*, **The Rights of Minority Cultures**, Ed. by. Will Kymlicka, New York, Oxford University Press, 1995
- Welch, Anthony: *“Cultural Difference and Identity”*, **Education, Change & Society**, ed. Connell et al., Melbourne, AUS: Oxford University Press, 2007, pp. 155–187.
- West, Barbara A., Murphy, Frances T.: **A Brief History of Australia**, New York, Facts on File Inc., 2010.
- Willet, Cynthia: **Theorizing Multiculturalism**, Massachusetts, Blackwell Publishers Ltd., 1998.
- Withers, Glenn: *“Immigration”*, **The Cambridge Handbook of the Social Sciences in Australia**, Ed. by. Ian McAllister et al., Cambridge, Cambridge University Press, pp. 74-93.

- Wolf, Susan: “*Yorum*”, **Çokkültürcülük: Tanınma Politikası**, Der. Amy Gutman, Çev. Rita Urgan, İstanbul, Yapı Kredi Yay., 2005, ss. 94-104.
- Yalçın, Cemal: “*Çokkültürcülük Bağlamında Türkiye’den Batı Avrupa Ülkelerine Göç*”, **C. Ü. Sosyal Bilimler Dergisi**, C. 26, No:1, Mayıs 2002, ss. 45-60.
- Yeğenoğlu, Meyda: “*Küreselleşen Dünyada Çokkültürcülük Ve Konukseverlik*”, **Toplum ve Bilim**, Sayı: 92, Bahar 2002, ss. 120-137.
- Young, Iris Marion: “*Unruly Categories: A Critique of Nancy Fraser’s Dual Systems Theory*”, ed. Cynthia Willet, **Theorizing Multiculturalism: A Guide to the Current Debate**, Malden, Blackwell Pub., 1998, pp. 50-67.
- UNFPA: **Programme of Action, International Conference on Population and Development, Cairo, 1994**, UNFPA, 2004, s.86
- Zolberg, Aristide R.: “*The Next Waves: Migration Theory for a Changing World*”, **International Migration Review**, Vol. 23, No. 3, Special Silver Anniversary Issue: International Migration an Assessment for the 90's (Autumn, 1989), pp. 403-430.
- Žižek, Slavoj: **Kırılğan Temas**, Çev. Tuncay Birkan, Metis Yayınları, İstanbul, 2006.

<http://tureng.com/search/wog>, (Çevrimiçi), 2 Mayıs 2012.

<http://www.abs.gov.au/AUSSTATS/abs@.nsf/Lookup/3416.0Main+Features42008#Anchor5>, (Çevrimiçi), 20 Mart 2012.

http://www.acu.edu.au/about_acu/research/about_us/research_centres_-and-_institutes/asia-pacific_centre_for_inter-religious_dialogue/fethullah_gulen_chair/.

<http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-11559451>, (Çevrimiçi), 15 Nisan 2012.

http://www.dfat.gov.au/geo/turkey/turkey_brief.html, (Çevrimiçi), 11 Mart 2012.

<http://www.immi.gov.au/media/fact-sheets/08abolition.htm> (Çevrimiçi), 6 Haziran 2012.

<http://www.immi.gov.au/media/fact-sheets/20planning.htm> (Çevrimiçi), 6 haziran 2012.

<http://www.newstatesman.com/blogs/the-staggers/2011/02/terrorism-islam-ideology>, (Çevrimiçi), 15 Nisan 2012.

<http://www.zargan.com/sozluk.asp?Sozcuk=wog>, (Çevrimiçi), 2 Mayıs 2012.

<http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/6313083.stm>, (Çevrimiçi), 27 Nisan 2012.

<http://www.abs.gov.au/AUSSTATS/abs@.nsf/Previousproducts/3416.0Main%20Features42008?opendocument&tabname=Summary&prodno=3416.0&issue=2008&num=&view=#Anchor6>, (Çevrimiçi), 10 Mart 2012.

<http://www.dailymail.co.uk/news/article-1355961/Nicolas-Sarkozy-joins-David-Cameron-Angela-Merkel-view-multiculturalism-failed.html>, (Çevrimiçi), 15 Nisan 2012.

http://www.immi.gov.au/media/publications/multicultural/pdf_doc/people-of-australia-multicultural-policy-booklet.pdf (Çevrimiçi), 8 Mayıs 2012.

http://www.immi.gov.au/media/publications/multicultural/pdf_doc/people-of-australia-multicultural-policy-booklet.pdf, (Çevrimiçi), 17 Mayıs 2012.

EKLER

Ek 1: Metin İçinde Verilmeyen Tablolar

Tablo-6 Vatandaşlık durumunuz?

	Sayı	Yüzde
<i>Çifte Vatandaş</i>	179	74,9
<i>Türk</i>	48	20,1
<i>Avustralya</i>	12	5,0
<i>Toplam</i>	239	100,0

Tablo-7 Medeni Durumunuz

	Sayı	Yüzde
<i>Evli</i>	165	69,0
<i>Bekar</i>	40	16,7
<i>Boşanmış</i>	23	9,6
<i>Dul</i>	7	2,9
<i>Diğer</i>	2	,8
<i>Ayrı yaşıyor</i>	2	,8
<i>Toplam</i>	239	100,0

Tablo-8 Eğitim düzeyiniz

	Sayı	Yüzde
<i>Üniversite</i>	74	31,0
<i>Lise</i>	62	25,9
<i>İlkokul</i>	35	14,6
<i>Ortaokul</i>	24	10,0
<i>Meslek Okulu (TAFE) -Kolej</i>	22	9,2
<i>Lisansüstü</i>	20	8,4
<i>Okur-yazar değil</i>	2	,8
<i>Toplam</i>	239	100,0

Tablo-11 Avustralya'daki Türk gençlerinin üniversite eğitimine çok fazla rağbet etmemelerinin sebebi ülkenin sosyo-ekonomik yapısının üniversite eğitime ihtiyaç duymaksızın iyi şartlarla yaşamaya imkan vermesidir.

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Katılıyorum</i>	94	39,3	39,8
<i>Kesinlikle Katılıyorum</i>	75	31,4	31,8
<i>Fikrim Yok</i>	34	14,2	14,4
<i>Katılmıyorum</i>	19	7,9	8,1
<i>Kesinlikle Katılmıyorum</i>	14	5,9	5,9
<i>Toplam</i>	236	98,7	100,0
<i>Cevapsız</i>	3	1,3	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo 15-Şu anda ne iş yapıyorsunuz?-Genel

	Sayı	Yüzde
<i>Öğretmen-Akademisyen</i>	39	16,3
<i>Aşçı-Dönerci vb. gıda sektörü</i>	28	11,7
<i>Ev hanımı</i>	27	11,3
<i>Tüccar-Esnaf</i>	25	10,5
<i>Emekli</i>	23	9,6
<i>Öğrenci</i>	20	8,4
<i>İşçi</i>	18	7,5
<i>İşsiz</i>	13	5,4
<i>Memur</i>	11	4,6
<i>Diğer</i>	10	4,2
<i>Doktor-Sağlıkçı</i>	8	3,3
<i>Malulen Emekli</i>	8	3,3
<i>Yönetici</i>	5	2,1
<i>Bankacı</i>	4	1,7
<i>Toplam</i>	239	100,0

Tablo-16 Şu anda ne iş yapıyorsunuz?-Sydney

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Aşçı-Dönerci vb. gıda sektörü</i>	25	16,4	16,4
<i>Ev hanımı</i>	22	14,5	14,5
<i>Emekli</i>	20	13,2	13,2
<i>Öğrenci</i>	15	9,9	9,9
<i>İşçi</i>	14	9,2	9,2
<i>Tüccar-Esnafl</i>	11	7,2	7,2
<i>Memur</i>	9	5,9	5,9
<i>İşsiz</i>	8	5,3	5,3
<i>Malulen Emekli</i>	8	5,3	5,3
<i>Diğer</i>	6	3,9	3,9
<i>Öğretmen-Akademisyen</i>	5	3,3	3,3
<i>Doktor-Sağlıkçı</i>	4	2,6	2,6
<i>Yönetici</i>	3	2,0	2,0
<i>Bankacı</i>	2	1,3	1,3
<i>Toplam</i>	152	100,0	100,0

a. Anketin yapıldığı şehir = Sydney

Tablo-17 Şu anda ne iş yapıyorsunuz?-Melbourne

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Öğretmen-Akademisyen</i>	34	39,1	39,1
<i>Tüccar-Esnafl</i>	14	16,1	16,1
<i>Ev hanımı</i>	5	5,7	5,7
<i>Öğrenci</i>	5	5,7	5,7
<i>İşsiz</i>	5	5,7	5,7
<i>İşçi</i>	4	4,6	4,6
<i>Doktor-Sağlıkçı</i>	4	4,6	4,6
<i>Diğer</i>	4	4,6	4,6
<i>Aşçı-Dönerci vb. gıda sektörü</i>	3	3,4	3,4
<i>Emekli</i>	3	3,4	3,4
<i>Memur</i>	2	2,3	2,3
<i>Yönetici</i>	2	2,3	2,3
<i>Bankacı</i>	2	2,3	2,3
<i>Toplam</i>	87	100,0	100,0

a. Anketin yapıldığı şehir = Melbourne

Tablo-18 Kaç yıldır Avustralya’da yaşıyorsunuz?

	Sayı	Yüzde
<i>25 yıl üstü</i>	96	40,2
<i>2-5 yıl</i>	39	16,3
<i>20-25 yıl</i>	36	15,1
<i>10-15 yıl</i>	34	14,2
<i>6-9 yıl</i>	18	7,5
<i>16-19 yıl</i>	16	6,7
<i>Toplam</i>	239	100,0

Tablo-20 Neden Avustralya’ya geldiniz?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Evlilik</i>	64	26,8	38,8
<i>Ekonomik-İş</i>	50	20,9	30,3
<i>Eğitim</i>	29	12,1	17,6
<i>Diğer</i>	15	6,3	9,1
<i>Siyasi</i>	7	2,9	4,2
<i>Toplam</i>	165	69,0	100,0
<i>Au'da doğan veya çocukken gelen</i>	74	31,0	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-21 Avustralya’ya gelmeden önce Türkiye’de hangi işi yapıyordunuz?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Öğrenci</i>	31	13,0	18,8
<i>Diğer</i>	26	10,9	15,8
<i>Esnaf</i>	24	10,0	14,5
<i>Ev hanımı-Ev kızı</i>	21	8,8	12,7
<i>Öğretmen-Akademisyen</i>	12	5,0	7,3
<i>Memur</i>	10	4,2	6,1
<i>İşsiz</i>	10	4,2	6,1
<i>Tarım</i>	8	3,3	4,8
<i>Büro elemanı</i>	7	2,9	4,2
<i>İşçi</i>	6	2,5	3,6
<i>Mühendis</i>	6	2,5	3,6
<i>Gıda Sektörü</i>	4	1,7	2,4
<i>Toplam</i>	165	69,0	100,0
<i>Au'da doğan veya çocukken gelen</i>	74	31,0	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-22 Avustralya'ya ilk geldiğinizde Avustralya'ya yerleşme konusundaki düşünceleriniz neydi?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Avustralya'ya yerleşmek üzere geldim.</i>	77	32,2	47,2
<i>2 yıl sonra Türkiye'ye dönmek üzere geldim.</i>	30	12,6	18,4
<i>Birikim yaptıktan sonra dönmek üzere geldim.</i>	27	11,3	16,6
<i>Ne yapacağımı bilemedim kararsız kaldım.</i>	18	7,5	11,0
<i>İşim veya eğitimim bitince döneceğim.</i>	6	2,5	3,7
<i>Türkiye'ye dönmüştüm ama yapamadım geri Avustralya'ya geldim.</i>	3	1,3	1,8
<i>Diğer</i>	2	,8	1,2
<i>Toplam</i>	163	68,2	100,0
<i>Au'da doğan veya çocukken gelen</i>	74	31,0	
<i>Cevapsız</i>	2	,8	
<i>Toplam</i>	76	31,8	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-23 Avustralya'daki hayatınızdan memnun musunuz?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Çok memnunum</i>	96	40,2	41,0
<i>Kısmen memnunum</i>	92	38,5	39,3
<i>İdare eder, daha iyi olabilir</i>	36	15,1	15,4
<i>Memnun değilim</i>	10	4,2	4,3
<i>Toplam</i>	234	97,9	100,0
<i>Cevapsız</i>	5	2,1	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-26 Emekli olanların halen Avustralya'da yaşamasının en önemli sebebi çocuklarının ve torunlarının burada olmasıdır.

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Kesinlikle Katılıyorum</i>	106	44,4	44,9
<i>Katılıyorum</i>	99	41,4	41,9
<i>Fikrim Yok</i>	23	9,6	9,7
<i>Katılmıyorum</i>	7	2,9	3,0
<i>Kesinlikle Katılmıyorum</i>	1	,4	,4
<i>Toplam</i>	236	98,7	100,0
<i>Cevapsız</i>	3	1,3	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-27 Emekli olanların halen Avustralya’da yaşamasının en önemli sebebi sağlık hizmetlerinin daha iyi olmasıdır.

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Katılıyorum</i>	84	35,1	35,6
<i>Kesinlikle Katılıyorum</i>	73	30,5	30,9
<i>Fikrim Yok</i>	35	14,6	14,8
<i>Katılmıyorum</i>	30	12,6	12,7
<i>Kesinlikle Katılmıyorum</i>	14	5,9	5,9
<i>Toplam</i>	236	98,7	100,0
<i>Cevapsız</i>	3	1,3	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-32 İngilizce biliyor musunuz?

	Sayı	Yüzde
<i>Çok iyi biliyorum</i>	93	38,9
<i>İyi biliyorum ama biraz daha geliştirmeliyim</i>	76	31,8
<i>Konuşulanları anlıyorum ama iyi konuşamıyorum</i>	37	15,5
<i>Çok az biliyorum</i>	24	10,0
<i>Bilmiyorum</i>	5	2,1
<i>İhtiyaç duymuyorum</i>	4	1,7
<i>Toplam</i>	239	100,0

Tablo-34 İngilizce biliyor musunuz? * Eğitim düzeyiniz Çapraz Tablo

	Eğitim düzeyiniz							Toplam	
	Okur-yazar değil	İlkokul	Ortaokul	Lise	Meslek Okulu (TAFE) -Kolej	Üniversite	Lisansüstü		
İngilizce biliyor musunuz?	Çok iyi biliyorum	0	1	8	13	18	38	15	93
		,0%	1,1%	8,6%	14,0%	19,4%	40,9%	16,1%	100,0%
	İyi biliyorum ama biraz daha geliştirmeliyim	0	9	11	24	2	26	4	76
		,0%	11,8%	14,5%	31,6%	2,6%	34,2%	5,3%	100,0%
	Konuşulanları anlıyorum ama iyi konuşamıyorum	0	14	5	12	1	4	1	37
		,0%	37,8%	13,5%	32,4%	2,7%	10,8%	2,7%	100,0%
	Çok az biliyorum	0	10	0	10	0	4	0	24
		,0%	41,7%	,0%	41,7%	,0%	16,7%	,0%	100,0%
İhtiyaç duymuyorum	0	1	0	1	0	2	0	4	
	,0%	25,0%	,0%	25,0%	,0%	50,0%	,0%	100,0%	
Bilmiyorum	2	0	0	2	1	0	0	5	
	40,0%	,0%	,0%	40,0%	20,0%	,0%	,0%	100,0%	

Tablo-35 Avustralya'ya geldikten sonra ne zaman çalışmaya başladınız?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Gelir gelmez</i>	63	26,4	38,2
<i>2 ay içinde</i>	31	13,0	18,8
<i>6 ay sonra</i>	24	10,0	14,5
<i>Hiç çalışmadım</i>	21	8,8	12,7
<i>1 yıl sonra</i>	14	5,9	8,5
<i>2 yıldan daha fazla</i>	12	5,0	7,3
<i>Toplam</i>	165	69,0	100,0
<i>Au'da doğan veya çocukken gelen</i>	74	31,0	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-36 Kültür kelimesi size ne ifade ediyor?

	Sayı	Yüzde
<i>Adet, gelenek ve görenekler</i>	104	43,5
<i>Ahlaki değerler ve kurallar</i>	47	19,7
<i>Yaşam tarzı</i>	36	15,1
<i>Dini değerler ve kurallar</i>	28	11,7
<i>Hepsi</i>	9	3,8
<i>Dil</i>	8	3,3
<i>Toplumsal semboller</i>	6	2,5
<i>Diğer</i>	1	,4
<i>Toplam</i>	239	100,0

Tablo-37 Kültürünüzü en fazla belirleyen unsurlar nedir?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Din</i>	93	38,9	39,7
<i>Dil</i>	52	21,8	22,2
<i>Vatan</i>	40	16,7	17,1
<i>Tarih</i>	33	13,8	14,1
<i>Etniklik</i>	16	6,7	6,8
<i>Toplam</i>	234	97,9	100,0
<i>Cevapsız</i>	5	2,1	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-38 Kendinizi hangi kültüre daha yakın hissediyorsunuz?

	Sayı	Yüzde
<i>Türk</i>	116	48,5
<i>Hem Türk hem Avustralya</i>	57	23,8
<i>İslam</i>	33	13,8
<i>Modern kültür</i>	18	7,5
<i>Türk İslam</i>	6	2,5
<i>Diğer</i>	5	2,1
<i>Avustralya</i>	4	1,7
<i>Toplam</i>	239	100,0

Tablo-39 Ait olduğunuzu düşündüğünüz kültürün en önemli özelliği sizce nedir?

	Sayı	Yüzde
<i>Ahlaki değerler</i>	58	24,3
<i>Din</i>	46	19,2
<i>Saygı</i>	45	18,8
<i>Misafirperverlik</i>	30	12,6
<i>Aile</i>	21	8,8
<i>Hoşgörü</i>	15	6,3
<i>Dünyaya açıklık</i>	12	5,0
<i>Çağdaşlık</i>	7	2,9
<i>Temizlik</i>	3	1,3
<i>Hepsi</i>	1	,4
<i>Diğer</i>	1	,4
<i>Toplam</i>	239	100,0

Tablo-40 Kültürel olarak kendinizi nasıl tanımlarsınız?

	Sayı	Yüzde
<i>Türk</i>	58	24,3
<i>Avustralyalı Türk</i>	56	23,4
<i>Avustralyalı Müslüman Türk</i>	51	21,3
<i>Müslüman Türk</i>	48	20,1
<i>Müslüman</i>	6	2,5
<i>Avustralyalı Kürt</i>	4	1,7
<i>Müslüman Kürt</i>	4	1,7
<i>Avustralyalı Müslüman Kürt</i>	3	1,3
<i>İnsan olarak</i>	3	1,3
<i>Kürt</i>	2	,8
<i>Diğer</i>	2	,8
<i>Dünyalı-Evrensel</i>	2	,8
<i>Toplam</i>	239	100,0

Tablo-41 Kendinizi nereli hissediyorsunuz?

	Sayı	Yüzde
<i>Türkiyeli ve Avustralyalı</i>	102	42,7
<i>Türkiyeli</i>	85	35,6
<i>Avustralyalı</i>	28	11,7
<i>Dünya vatandaşı</i>	18	7,5
<i>Yersiz Yurtsuz</i>	4	1,7
<i>Diğer</i>	2	,8
<i>Toplam</i>	239	100,0

Tablo-43 Statüye göre kendinizi nereli hissediyorsunuz çapraz tablo
Kendinizi nereli hissediyorsunuz?

	<i>Türkiyeli</i>	<i>Avustralyalı</i>	<i>Türkiyeli ve Avustralyalı</i>	<i>Dünya vatandaşı</i>	<i>Yersiz Yurtsuz</i>	<i>Diğer</i>	<i>Toplam</i>
<i>Göçmen olarak</i>	22	8	27	2	2	0	61
	25,9%	28,6%	26,5%	11,1%	50,0%	,0%	25,5%
<i>Yakınlarımın istek yapması ile</i>	18	2	28	5	1	0	54
	21,2%	7,1%	27,5%	27,8%	25,0%	,0%	22,6%
<i>Mülteci olarak</i>	1	0	3	2	0	0	6
	1,2%	,0%	2,9%	11,1%	,0%	,0%	2,5%
<i>Turist olarak</i>	2	1	2	2	0	0	7
	2,4%	3,6%	2,0%	11,1%	,0%	,0%	2,9%
<i>Öğrenci olarak</i>	13	1	6	4	0	0	24
	15,3%	3,6%	5,9%	22,2%	,0%	,0%	10,0%
<i>Au'da doğdum</i>	10	9	19	2	0	1	41
	11,8%	32,1%	18,6%	11,1%	,0%	50,0%	17,2%
<i>Göçmen çocuğu olarak geldim</i>	9	7	15	0	1	1	33
	10,6%	25,0%	14,7%	,0%	25,0%	50,0%	13,8%
<i>Diğer</i>	3	0	0	0	0	0	3
	3,5%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	1,3%
<i>Çalışma vizesi</i>	4	0	1	1	0	0	6
	4,7%	,0%	1,0%	5,6%	,0%	,0%	2,5%
<i>Evlilik</i>	3	0	1	0	0	0	4
	3,5%	,0%	1,0%	,0%	,0%	,0%	1,7%
<i>Toplam</i>	85	28	102	18	4	2	239
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo-44 Kültürel değerlerinizi nerede öğrendiniz?

	Sayı	Yüzde
<i>Aile</i>	96	40,2
<i>Aile ve okul</i>	75	31,4
<i>Aile ve arkadaşlar</i>	32	13,4
<i>Kişisel gayret</i>	10	4,2
<i>Aile ve cemaat</i>	10	4,2
<i>Cemaat</i>	9	3,8
<i>Diğer</i>	7	2,9
<i>Toplam</i>	239	100,0

Tablo-45 Çocuklarınıza kültürünüzü nasıl aktarırsınız?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Aile içindeki ilişkilerle</i>	147	61,5	62,3
<i>Türk okullarına göndererek</i>	48	20,1	20,3
<i>Diğer</i>	21	8,8	8,9
<i>Cemaat okullarına göndererek</i>	11	4,6	4,7
<i>Türk okulları ve aile içi ilişkiler</i>	9	3,8	3,8
<i>Toplam</i>	236	98,7	100,0
<i>Cevapsız</i>	3	1,3	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-46 Türkiye'deki siyasetçiler Avustralya'daki Türklere gereken önemi vermektedir.

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Fikrim Yok</i>	69	28,9	29,2
<i>Kesinlikle Katılmıyorum</i>	55	23,0	23,3
<i>Katılmıyorum</i>	53	22,2	22,5
<i>Katılıyorum</i>	40	16,7	16,9
<i>Kesinlikle Katılıyorum</i>	19	7,9	8,1
<i>Toplam</i>	236	98,7	100,0
<i>Cevapsız</i>	3	1,3	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-47 Türkiye'deki siyasetçilerin Avustralya'daki Türk vatandaşlarına gösterdikleri ilgi Almanya ya da diğer Avrupa ülkelerindeki Türk vatandaşlarına gösterdikleri ilgiden farklı değildir.

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Fikrim Yok</i>	88	36,8	37,3
<i>Katılmıyorum</i>	54	22,6	22,9
<i>Kesinlikle Katılmıyorum</i>	47	19,7	19,9
<i>Katılıyorum</i>	29	12,1	12,3
<i>Kesinlikle Katılıyorum</i>	18	7,5	7,6
<i>Toplam</i>	236	98,7	100,0
<i>Cevapsız</i>	3	1,3	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-50 Siyasi görüşünüz nedir? * Kültürel olarak kendinizi nasıl tanımlarsınız? Crosstabulation

		Kültürel olarak kendinizi nasıl tanımlarsınız?												
		Türk	Kürt	Avustralyalı Türk	Avustralyalı Kürt	Müslüman	Müslüman Türk	Avustralyalı Müslüman Türk	Müslüman Kürt	Avustralyalı Müslüman Kürt	Diğer	İnsan olarak	Dünyalı-Evrensel	Toplam
Siyasi görüşünüz nedir?	Atatürkçü	22	0	18	0	0	7	5	0	0	0	1	0	53
		37,9%	,0%	32,7%	,0%	,0%	14,9%	10,6%	,0%	,0%	,0%	33,3%	,0%	22,9%
	Demokrat	3	1	3	1	0	1	3	0	0	0	0	0	12
		5,2%	50,0%	5,5%	25,0%	,0%	2,1%	6,4%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	5,2%
	Liberal	3	0	3	0	0	2	2	0	0	0	0	0	10
		5,2%	,0%	5,5%	,0%	,0%	4,3%	4,3%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	4,3%
	Milliyetçi	9	0	8	0	0	5	4	0	1	0	0	0	27
		15,5%	,0%	14,5%	,0%	,0%	10,6%	8,5%	,0%	33,3%	,0%	,0%	,0%	11,7%
	Muhafazakar	6	0	2	0	1	12	7	3	0	0	0	0	31
		10,3%	,0%	3,6%	,0%	20,0%	25,5%	14,9%	75,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	13,4%
	Milliyetçi Muhafazakar	2	0	4	0	0	9	2	0	1	0	0	0	18
		3,4%	,0%	7,3%	,0%	,0%	19,1%	4,3%	,0%	33,3%	,0%	,0%	,0%	7,8%
	Sosyal Demokrat	3	1	3	0	0	1	3	0	0	0	0	0	11
	5,2%	50,0%	5,5%	,0%	,0%	2,1%	6,4%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	4,8%	
Sosyalist	0	0	5	3	1	0	2	0	0	0	0	1	12	
	,0%	,0%	9,1%	75,0%	20,0%	,0%	4,3%	,0%	,0%	,0%	,0%	50,0%	5,2%	
Apolitik	7	0	4	0	1	4	10	0	1	1	1	0	29	

	12,1% ,0%		7,3% ,0%		20,0%	8,5%	21,3% ,0%		33,3% ^{100,0%}	33,3% ,0%		12,6%	
<i>Diğer</i>	2	0	4	0	0	1	4	0	0	0	0	0	11
	3,4% ,0%		7,3% ,0%		,0%	2,1%	8,5% ,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	4,8%	
<i>Müslüman /Şeriatçı</i>	0	0	0	0	1	4	4	0	0	0	1	0	10
	,0%	,0%	,0%		20,0%	8,5%	8,5% ,0%	,0%	,0%	33,3% ,0%		4,3%	
<i>Milliyetçi/ Müslüman</i>	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
	,0%	,0%	,0%		,0%	,0%	2,1% ,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,4%	
<i>Muhafakazar/ Demokrat</i>	0	0	1	0	1	1	0	1	0	0	0	0	4
	,0%	,0%	1,8% ,0%		20,0%	2,1% ,0%		25,0% ,0%	,0%	,0%	,0%	1,7%	
<i>Atatürkçü/ Milliyetçi</i>	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2
	1,7% ,0%	,0%	,0%		,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%		50,0% ,9%	
<i>Toplam</i>	58	2	55	4	5	47	47	4	3	1	3	2	231
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo-53 Birikiminizi nasıl değerlendirmek istersiniz? * Kültürel olarak kendinizi nasıl tanımlarsınız? Çapraz Tablo

		Kültürel olarak kendinizi nasıl tanımlarsınız?													
		Türk	Kürt	Avustralyalı Türk	Avustralyalı Kürt	Müslüman	Müslüman Türk	Avustralyalı Müslüman Türk	Müslüman Kürt	Avustralyalı Müslüman Kürt	Diğer	İnsan olarak	Dünyalı-Evrensel	Toplam	
Birikiminizi nasıl değerlendirmek istersiniz?	Nakit olarak bankada	Count	14	2	8	0	10	13	0	0	0	1	0	48	
		Sütun%	24,1%	100,0%	15,1%	,0%	,0%	20,8%	26,0%	,0%	,0%	,0%	33,3%	,0%	20,5%
	Memlekette mülk alarak	Count	12	0	7	0	2	17	4	2	1	0	1	0	46
		Sütun%	20,7%	,0%	13,2%	,0%	33,3%	35,4%	8,0%	50,0%	33,3%	,0%	33,3%	,0%	19,7%
	Burada mülk alarak	Count	25	0	30	4	4	16	26	1	2	0	1	0	109
		Sütun%	43,1%	,0%	56,6%	100,0%	66,7%	33,3%	52,0%	25,0%	66,7%	,0%	33,3%	,0%	46,6%
	Diğer	Count	2	0	2	0	0	2	1	0	0	1	0	0	8
		Sütun%	3,4%	,0%	3,8%	,0%	,0%	4,2%	2,0%	,0%	,0%	100,0%	,0%	,0%	3,4%
	Hem Türkiye hem Avustralya 'da mülk	Count	1	0	4	0	0	2	2	0	0	0	0	0	9
		Sütun%	1,7%	,0%	7,5%	,0%	,0%	4,2%	4,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	3,8%
	Birikim yok	Count	2	0	1	0	0	1	3	1	0	0	0	2	10
		Sütun%	3,4%	,0%	1,9%	,0%	,0%	2,1%	6,0%	25,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	4,3%
	Kararsız	Count	2	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	4
		Sütun%	3,4%	,0%	1,9%	,0%	,0%	,0%	2,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	1,7%
Toplam	Count	58	2	53	4	6	48	50	4	3	1	3	2	234	
	Sütun%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Tablo-55 Dini kimlik olarak kendinizi nasıl tanımlıyorsunuz?

	Sayı	Yüzde
<i>Müslüman</i>	133	55,6
<i>Müslüman Sünni</i>	76	31,8
<i>Müslüman Alevi</i>	12	5,0
<i>Diğer</i>	10	4,2
<i>Alevi</i>	5	2,1
<i>Ateist</i>	3	1,3
<i>Toplam</i>	239	100,0

Tablo-56 Dine/dindarlara karşı nasıl bir tutum takınıyorsunuz?

	Sayı	Yüzde
<i>Dindarım</i>	106	44,4
<i>İnançlıyım ancak dini vecibeleri yerine getirmiyorum</i>	65	27,2
<i>Dinlere saygılıyım</i>	65	27,2
<i>Din konusuna ilgisizim</i>	2	,8
<i>Dine ve dindarlığa karşıyım</i>	1	,4
<i>Toplam</i>	239	100,0

Tablo-57 Kendinizi ne derece dindar olarak tanımlar mısınız?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Dindarım</i>	121	50,6	51,1
<i>Biraz dindarım</i>	49	20,5	20,7
<i>Çok dindarım</i>	24	10,0	10,1
<i>Hiç dindar değilim</i>	23	9,6	9,7
<i>Dindar değilim</i>	20	8,4	8,4
<i>Toplam</i>	237	99,2	100,0
<i>Cevapsız</i>	2	,8	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-58 Dine/dindarlara karşı nasıl bir tutum takınıyorsunuz? * Kendinizi ne derece dindar olarak tanımlar mısınız? Çapraz Tablo

Kendinizi ne derece dindar olarak tanımlar mısınız?						
	Çok dindarım	Dindarım	Biraz dindarım	Dindar değilim	Hiç dindar değilim	Toplam
<i>Dindarım</i>	19	82	4	0	0	105
	18,1%	78,1%	3,8%	,0%	,0%	100,0%
<i>İnançlıyım ancak dini vecibeleri yerine getirmiyorum</i>	3	21	29	6	6	65
	4,6%	32,3%	44,6%	9,2%	9,2%	100,0%
<i>Dinlere saygılıyım</i>	2	18	16	14	14	64
	3,1%	28,1%	25,0%	21,9%	21,9%	100,0%
<i>Din konusuna ilgisizim</i>	0	0	0	0	2	2
	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	100,0%
<i>Dine ve dindarlığa karşıyım</i>	0	0	0	0	1	1
	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%	100,0%
<i>Toplam</i>	24	121	49	20	23	237
	10,1%	51,1%	20,7%	8,4%	9,7%	100,0%

Tablo-62 Oturduğunuz mahalleyi tercih etmenizi etkileyen en önemli faktör nedir?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Düzenli bir mahalle olması</i>	77	32,2	32,5
<i>İşime yakın olması</i>	43	18,0	18,1
<i>Diğer Türklerin bu mahallede oturması</i>	29	12,1	12,2
<i>Akrabalarımın bu mahallede oturması</i>	26	10,9	11,0
<i>Diğer</i>	24	10,0	10,1
<i>Kiraların uygun olması</i>	21	8,8	8,9
<i>Devlet evi</i>	7	2,9	3,0
<i>Başka bir yerde ev bulamamak</i>	6	2,5	2,5
<i>Camiye yakın olması</i>	4	1,7	1,7
<i>Toplam</i>	237	99,2	100,0
<i>Cevapsız</i>	2	,8	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-63 Mahallenizdeki komşuluk ilişkilerini nasıl tanımlarsınız?

	Sayı	Yüzde
<i>İyi</i>	93	38,9
<i>Vasat</i>	64	26,8
<i>Çok iyi</i>	39	16,3
<i>Kötü</i>	25	10,5
<i>Çok kötü</i>	18	7,5
<i>Toplam</i>	239	100,0

Tablo-64 Komşularınızla hangi vesilelerle görüşürsünüz?

	Sayı	Yüzde
<i>Yolda karşılaşıncı selamlaşırız</i>	141	59,0
<i>Sık sık ev oturmalarına gider geliriz</i>	35	14,6
<i>Özel günlerde (düğün, bayram, cenaze) görüşürüz</i>	35	14,6
<i>Hiç görüşmem</i>	19	7,9
<i>Bazen</i>	7	2,9
<i>Diğer</i>	2	,8
<i>Toplam</i>	239	100,0

Tablo-67 Oturduğunuz mahallede Türkler var mı?

	Sayı	Yüzde
<i>Evet, birkaç tane Türk aile var</i>	116	48,5
<i>Evet, Türk mahallesinde oturuyorum</i>	82	34,3
<i>Hayır</i>	27	11,3
<i>Bilmiyorum</i>	14	5,9
<i>Toplam</i>	239	100,0

Tablo-68 Oturduğunuz mahallede Türkler var mı? * Oturduğunuz mahalleyi tercih etmenizi etkileyen en önemli faktör nedir? Crosstabulation**Oturduğunuz mahalleyi tercih etmenizi etkileyen en önemli faktör nedir?**

		<i>İşime yakın olması</i>	<i>Akrabalarımın bu mahallede oturması</i>	<i>Kiralara uygun olması</i>	<i>Diğer Türklerin bu mahallede oturması</i>	<i>Başka bir yerde ev bulamamak</i>	<i>Düzenli bir mahalle olması</i>	<i>Diğer</i>	<i>Camiye yakın olması</i>	<i>Devlet evi</i>	<i>Toplam</i>
Oturduğunuz mahallede Türkler var mı?	<i>Evet, Türk mahallesinde oturuyorum</i>	16 37,2%	18 69,2%	4 19,0%	26 89,7%	1 16,7%	8 10,4%	5 20,8%	4 100,0%	0 ,0%	82 34,6%
	<i>Evet, birkaç tane Türk aile var</i>	19 44,2%	8 30,8%	14 66,7%	3 10,3%	3 50,0%	46 59,7%	17 70,8%	0 ,0%	5 71,4%	115 48,5%
	<i>Hayır</i>	3 7,0%	0 ,0%	3 14,3%	0 ,0%	2 33,3%	15 19,5%	2 8,3%	0 ,0%	2 28,6%	27 11,4%
	<i>Bilmiyorum</i>	5 11,6%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	8 10,4%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	13 5,5%
Toplam	43 100,0%	26 100,0%	21 100,0%	29 100,0%	6 100,0%	77 100,0%	24 100,0%	4 100,0%	7 100,0%	237 100,0%	

Tablo-70 Burada herhangi bir sosyal derneğe üye misiniz?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Hayır</i>	148	61,9	62,7
<i>Evet, Cami derneği</i>	27	11,3	11,4
<i>Evet, Dini /Cemaatsel Dernek</i>	18	7,5	7,6
<i>Evet, Türk derneği</i>	12	5,0	5,1
<i>Evet, Meslek/iş derneği</i>	11	4,6	4,7
<i>Diğer</i>	11	4,6	4,7
<i>Evet, Okul derneği</i>	7	2,9	3,0
<i>Evet, Hemşeri derneği</i>	2	,8	,8
<i>Toplam</i>	236	98,7	100,0
<i>Cevapsız</i>	3	1,3	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-71 Dernek faaliyetlerine düzenli olarak katılır mısınız?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Ara sıra katılıyorum</i>	38	15,9	31,1
<i>Her zaman</i>	34	14,2	27,9
<i>Çoğunlukla</i>	22	9,2	18,0
<i>Hiç bir zaman</i>	19	7,9	15,6
<i>Nadiren katılıyorum</i>	9	3,8	7,4
<i>Toplam</i>	122	51,0	100,0
<i>Dernek üyeliği yok</i>	112	46,9	
<i>Cevapsız</i>	5	2,1	
<i>Toplam</i>	117	49,0	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-73 Avustralya'da Türklere ait sivil toplum kuruluşlarının (dernek, federasyon) faaliyetlerinden memnun musunuz?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Fikrim Yok</i>	97	40,6	40,9
<i>Memnunum</i>	66	27,6	27,8
<i>Hiç memnun değilim</i>	32	13,4	13,5
<i>Memnun değilim</i>	27	11,3	11,4
<i>Çok memnunum</i>	15	6,3	6,3
<i>Toplam</i>	237	99,2	100,0
<i>Dernek üyeliği yok</i>	2	,8	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-77 Avustralya'daki Türklerin Türk aday gösteren partiye oy verdikleri fikrine katılıyor musunuz?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Katılıyorum</i>	79	33,1	33,3
<i>Kararsızım</i>	53	22,2	22,4
<i>Katılmıyorum</i>	52	21,8	21,9
<i>Kesinlikle Katılıyorum</i>	40	16,7	16,9
<i>Kesinlikle Katılmıyorum</i>	13	5,4	5,5
<i>Toplam</i>	237	99,2	100,0
<i>Cevapsız</i>	2	,8	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-80 Avustralya'ya geldikten sonra Türkiye'ye ilk defa ne kadar süre sonra gittiniz?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>6 yıl-10 yıl</i>	50	20,9	23,5
<i>2-3 yıl sonra</i>	46	19,2	21,6
<i>4-5 yıl sonra</i>	43	18,0	20,2
<i>Hiç gitmedim</i>	27	11,3	12,7
<i>1 yıl sonra</i>	25	10,5	11,7
<i>6 ay sonra</i>	14	5,9	6,6
<i>11 yıldan fazla</i>	8	3,3	3,8
<i>Toplam</i>	213	89,1	100,0
<i>Burada doğan</i>	23	9,6	
<i>Cevapsız</i>	3	1,3	
<i>Toplam</i>	26	10,9	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-83 Türkiye'ye hangi sıklıkta gidiyorsunuz?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Birkaç sene de bir</i>	79	33,1	33,5
<i>4- 5 senede bir</i>	73	30,5	30,9
<i>Türkiye'ye hiç gitmedim</i>	23	9,6	9,7
<i>Nadiren</i>	20	8,4	8,5
<i>Her sene izin dönemlerinde</i>	19	7,9	8,1
<i>Özel günlerde (Düğün, cenaze,vs.)</i>	10	4,2	4,2
<i>Diğer</i>	7	2,9	3,0
<i>Sık sık</i>	5	2,1	2,1
<i>Toplam</i>	236	98,7	100,0
<i>Cevapsız</i>	3	1,3	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-84 Türkiye'ye öncelikle niçin gidiyorsunuz?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Aile ziyareti için</i>	159	66,5	73,6
<i>Tatil yapmak için</i>	43	18,0	19,9
<i>İş için</i>	7	2,9	3,2
<i>Özel günler</i>	3	1,3	1,4
<i>Diğer</i>	2	,8	,9
<i>Memleket ziyareti</i>	2	,8	,9
<i>Toplam</i>	216	90,4	100,0
<i>Türkiye'ye hiç gitmedim</i>	20	8,4	
<i>Cevapsız</i>	3	1,3	
<i>Toplam</i>	23	9,6	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-85 Türkiye'de yapılan genel seçimlere oy kullanmak için gider misiniz?

	Sayı	Yüzde
<i>İstiyorum ama çok uzak</i>	108	45,2
<i>Hayır</i>	73	30,5
<i>Orada yaşamıyorum</i>	36	15,1
<i>Evet</i>	22	9,2
<i>Toplam</i>	239	100,0

Tablo-88 Farklı kültürlerle bir arada yaşamak kültürel zenginliğimizi artırmaktadır.

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Katılıyorum</i>	97	40,6	40,9
<i>Kesinlikle Katılıyorum</i>	95	39,7	40,1
<i>Fikrim Yok</i>	28	11,7	11,8
<i>Katılmıyorum</i>	11	4,6	4,6
<i>Kesinlikle Katılmıyorum</i>	6	2,5	2,5
<i>Toplam</i>	237	99,2	100,0
<i>Cevapsız</i>	2	,8	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-89 Değişik toplumlardan ve kültürlerden insanlarla bir arada yaşamak bana büyük bir keyif vermektedir.

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Katılıyorum</i>	111	46,4	46,8
<i>Kesinlikle Katılıyorum</i>	68	28,5	28,7
<i>Fikrim Yok</i>	29	12,1	12,2
<i>Katılmıyorum</i>	23	9,6	9,7
<i>Kesinlikle Katılmıyorum</i>	6	2,5	2,5
<i>Toplam</i>	237	99,2	100,0
<i>Cevapsız</i>	2	,8	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-90 İmkânım olsa çok değişik kültürlerden insanların bulunduğu bir ülkede yaşamak istemezdim.

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Katılmıyorum</i>	85	35,6	35,9
<i>Kesinlikle Katılmıyorum</i>	54	22,6	22,8
<i>Katılıyorum</i>	39	16,3	16,5
<i>Fikrim Yok</i>	30	12,6	12,7
<i>Kesinlikle Katılıyorum</i>	29	12,1	12,2
<i>Toplam</i>	237	99,2	100,0
<i>Cevapsız</i>	2	,8	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-97 Avustralya'da yetişen gençler Türkiye'de yetişen gençlerden daha dürüsttür

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Kesinlikle Katılıyorum</i>	63	26,4	26,7
<i>Katılıyorum</i>	57	23,8	24,2
<i>Fikrim Yok</i>	54	22,6	22,9
<i>Katılmıyorum</i>	41	17,2	17,4
<i>Kesinlikle Katılmıyorum</i>	21	8,8	8,9
<i>Toplam</i>	236	98,7	100,0
<i>Cevapsız</i>	3	1,3	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-101 Oğlunuz ya da erkek kardeşinizin Türk olmayan biri ile evliliğini onaylar mısınız?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Kendi tercihidir müdahale etmem</i>	73	30,5	30,8
<i>Müslümansa onaylarım</i>	71	29,7	30,0
<i>Kesinlikle onaylamam</i>	61	25,5	25,7
<i>Onaylarım</i>	24	10,0	10,1
<i>Diğer</i>	8	3,3	3,4
<i>Toplam</i>	237	99,2	100,0
<i>Cevapsız</i>	2	,8	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-102 Kızınız ya da kız kardeşinizin Türk olmayan biri ile evliliğini onaylar mısınız?

	Sayı	Yüzde
<i>Kendi tercihidir müdahale etmem</i>	73	30,5
<i>Müslümansa onaylarım</i>	69	28,9
<i>Kesinlikle onaylamam</i>	68	28,5
<i>Onaylarım</i>	20	8,4
<i>Diğer</i>	9	3,8
<i>Toplam</i>	239	100,0

Tablo-103 Oğlumun yabancılarla evlenmesinden kaygı duyuyorum

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Kesinlikle Katılıyorum</i>	56	23,4	23,7
<i>Katılıyorum</i>	50	20,9	21,2
<i>Katılmıyorum</i>	47	19,7	19,9
<i>Fikrim Yok</i>	45	18,8	19,1
<i>Kesinlikle Katılmıyorum</i>	38	15,9	16,1
<i>Toplam</i>	236	98,7	100,0
<i>Cevapsız</i>	3	1,3	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-104 Kızımın yabancılarla evlenmesinden kaygı duyuyorum

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Kesinlikle Katılıyorum</i>	62	25,9	26,3
<i>Katılıyorum</i>	53	22,2	22,5
<i>Katılmıyorum</i>	46	19,2	19,5
<i>Fikrim Yok</i>	39	16,3	16,5
<i>Kesinlikle Katılmıyorum</i>	36	15,1	15,3
<i>Toplam</i>	236	98,7	100,0
<i>Cevapsız</i>	3	1,3	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-109 Ailenizde başka kültürden kişiler var mı?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Hayır</i>	193	80,8	81,4
<i>Evet</i>	44	18,4	18,6
<i>Toplam</i>	237	99,2	100,0
<i>Cevapsız</i>	2	,8	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-110 Türk olmayan yakın arkadaşlarınız var mı?

	Sayı	Yüzde
<i>Hayır, yok</i>	68	28,5
<i>Evet, 10'dan fazla</i>	61	25,5
<i>Evet, 1-2</i>	55	23,0
<i>Evet, 3-5</i>	33	13,8
<i>Evet, 6-10</i>	22	9,2
<i>Toplam</i>	239	100,0

Tablo-111 Mevcut arkadaş çevreniz daha çok hangi gruplardan oluşuyor?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Türkler ve Avustralyalılar</i>	106	44,4	44,9
<i>Türkler</i>	58	24,3	24,6
<i>Her kesim/ her millet</i>	16	6,7	6,8
<i>Müslümanlar</i>	15	6,3	6,4
<i>Hemşeriler ve akrabalar</i>	10	4,2	4,2
<i>Diğer göçmenler</i>	9	3,8	3,8
<i>Diğer</i>	6	2,5	2,5
<i>Türkler, diğer göçmenler, Avustralyalılar</i>	5	2,1	2,1
<i>Türkler, Müslümanlar, Araplar</i>	4	1,7	1,7
<i>Türkler ve diğer göçmenler</i>	4	1,7	1,7
<i>Avustralyalılar</i>	3	1,3	1,3
<i>Toplam</i>	236	98,7	100,0
<i>Cevapsız</i>	3	1,3	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-112 Hangi ortamlarda Türkçe konuşuyorsunuz?

	Sayı	Yüzde
<i>Evde</i>	92	38,5
<i>Her ortamda</i>	75	31,4
<i>Evde, işyerinde</i>	62	25,9
<i>Hiçbir ortamda</i>	5	2,1
<i>Diğer</i>	5	2,1
<i>Toplam</i>	239	100,0

Tablo-113 Avustralya sizce neden çok kültürlü bir ülkedir?

	Sayı	Yüzde
<i>Çokkültürün zenginliğinden faydalıyor</i>	73	30,5
<i>İşgücüne ihtiyacı var</i>	62	25,9
<i>Sosyal devlet anlayışına sahip</i>	48	20,1
<i>Eğitim olanakları çok fazla</i>	32	13,4
<i>Hümanist /İnsancıl</i>	14	5,9
<i>Diğer</i>	10	4,2
<i>Toplam</i>	239	100,0

Tablo-116 Avustralya'da temel hak ve özgürlükler herkes için sağlanmaktadır.

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Katılıyorum</i>	104	43,5	43,9
<i>Kesinlikle Katılıyorum</i>	82	34,3	34,6
<i>Fikrim Yok</i>	23	9,6	9,7
<i>Katılmıyorum</i>	21	8,8	8,9
<i>Kesinlikle Katılmıyorum</i>	7	2,9	3,0
<i>Toplam</i>	237	99,2	100,0
<i>Cevapsız</i>	2	,8	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-117 Gündelik yaşantımdaki bütün taleplerimi baskı altında kalmadan dile getirebiliyorum.

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Katılıyorum</i>	100	41,8	42,4
<i>Kesinlikle Katılıyorum</i>	97	40,6	41,1
<i>Fikrim Yok</i>	23	9,6	9,7
<i>Katılmıyorum</i>	11	4,6	4,7
<i>Kesinlikle Katılmıyorum</i>	5	2,1	2,1
<i>Toplam</i>	236	98,7	100,0
<i>Cevapsız</i>	3	1,3	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-118 Avustralya'daki Türklerin ailelerinin dağılmasının en önemli sebebi kumdur.

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Fikrim Yok</i>	73	30,5	30,9
<i>Katılıyorum</i>	61	25,5	25,8
<i>Kesinlikle Katılıyorum</i>	50	20,9	21,2
<i>Katılmıyorum</i>	39	16,3	16,5
<i>Kesinlikle Katılmıyorum</i>	13	5,4	5,5
<i>Toplam</i>	236	98,7	100,0
<i>Cevapsız</i>	3	1,3	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-120 11 Eylül'ün Türkler'in Avustralya'daki yaşantısına etkileri oldu mu?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Bilmiyorum</i>	76	31,8	32,3
<i>Hayır olmadı</i>	75	31,4	31,9
<i>Evet, iş hayatında</i>	31	13,0	13,2
<i>Her alanda</i>	23	9,6	9,8
<i>Evet, komşularla ilişkilerde</i>	12	5,0	5,1
<i>Evet, arkadaşlarla ilişkilerde</i>	9	3,8	3,8
<i>Evet, okulda</i>	8	3,3	3,4
<i>Diğer</i>	1	,4	,4
<i>Toplam</i>	235	98,3	100,0
<i>Cevapsız</i>	4	1,7	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-121 11 Eylül'deki saldırılardan sonra Türklere yönelik tepkiler oluştu mu?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Herhangi bir tepki oluşmadı</i>	63	26,4	27,2
<i>Türkleri Arap zannettikleri için Türkler tepkilerle karşılaştı</i>	54	22,6	23,3
<i>İlk başlarda potansiyel suçlu muamelesi gördük ama şimdi durum değişti</i>	42	17,6	18,1
<i>Bilmiyorum</i>	25	10,5	10,8
<i>Göç politikaları değişti</i>	17	7,1	7,3
<i>Diğer</i>	15	6,3	6,5
<i>Sınırdan geçişlerde sıkıntı yaşadık</i>	8	3,3	3,4
<i>Türkiye'den misafirlerimizin gelmeleri daha sıkıntılı oldu</i>	8	3,3	3,4
<i>Toplam</i>	232	97,1	100,0
<i>Cevapsız</i>	7	2,9	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-123 Avustralya'da bütün kültürler uyum içerisinde yaşamaktadır.

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Katılıyorum</i>	87	36,4	36,9
<i>Kesinlikle Katılıyorum</i>	56	23,4	23,7
<i>Fikrim Yok</i>	47	19,7	19,9
<i>Katılmıyorum</i>	36	15,1	15,3
<i>Kesinlikle Katılmıyorum</i>	10	4,2	4,2
<i>Toplam</i>	236	98,7	100,0
<i>Cevapsız</i>	3	1,3	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-124 Avustralya'da ırkçı politikalar son dönemde artış göstermiştir.

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Katılıyorum</i>	80	33,5	33,9
<i>Fikrim Yok</i>	67	28,0	28,4
<i>Kesinlikle Katılıyorum</i>	45	18,8	19,1
<i>Katılmıyorum</i>	30	12,6	12,7
<i>Kesinlikle Katılmıyorum</i>	14	5,9	5,9
<i>Toplam</i>	236	98,7	100,0
<i>Cevapsız</i>	3	1,3	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-126 Avustralya’da ırkçı politikalar son dönemde artış göstermiştir. * Size göre, Avustralya’da bütün kültürler eşit değer ve muamele görüyor mu? Crosstabulation

		Size göre, Avustralya’da bütün kültürler eşit değer ve muamele görüyor mu?					
		<i>Kesinlikle evet</i>	<i>Evet</i>	<i>Kısmen</i>	<i>Hayır</i>	<i>Kesinlikle hayır</i>	<i>Toplam</i>
Avustralya’da ırkçı politikalar son dönemde artış göstermiştir.	<i>Kesinlikle Katılıyorum</i>	7	2	14	13	9	45
		23,3%	3,8%	19,4%	25,5%	31,0%	19,1%
	<i>Katılıyorum</i>	10	21	21	18	10	80
		33,3%	39,6%	29,2%	35,3%	34,5%	34,0%
	<i>Fikrim Yok</i>	6	16	24	15	5	66
		20,0%	30,2%	33,3%	29,4%	17,2%	28,1%
	<i>Katılmıyorum</i>	3	10	9	5	3	30
		10,0%	18,9%	12,5%	9,8%	10,3%	12,8%
	<i>Kesinlikle Katılmıyorum</i>	4	4	4	0	2	14
		13,3%	7,5%	5,6%	,0%	6,9%	6,0%
<i>Toplam</i>	30	53	72	51	29	235	
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Tablo-127 İş hayatınızda göçmen olmanızdan dolayı ne derecede sorun yaşıyorsunuz?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Hiçbir zaman</i>	106	44,4	51,2
<i>Bazen</i>	48	20,1	23,2
<i>Çok az</i>	38	15,9	18,4
<i>Çoğu zaman</i>	10	4,2	4,8
<i>Her zaman</i>	5	2,1	2,4
<i>Toplam</i>	207	86,6	100,0
<i>Çalışmadım</i>	30	12,6	
<i>Cevapsız</i>	2	,8	
<i>Toplam</i>	32	13,4	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-128 İş hayatınızda Türk olmanızdan dolayı ne derecede sorun yaşıyorsunuz?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Hiçbir zaman</i>	126	52,7	60,9
<i>Bazen</i>	40	16,7	19,3
<i>Çok az</i>	33	13,8	15,9
<i>Her zaman</i>	5	2,1	2,4
<i>Çoğu zaman</i>	3	1,3	1,4
<i>Toplam</i>	207	86,6	100,0
<i>Çalışmadım</i>	30	12,6	
<i>Cevapsız</i>	2	,8	
<i>Toplam</i>	32	13,4	
Toplam	239	100,0	

Tablo-129 İşinizi kaybetme korkusu duydunuz mu/duyar mısınız?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Hiçbir zaman</i>	100	41,8	48,3
<i>Çok az</i>	48	20,1	23,2
<i>Bazen</i>	42	17,6	20,3
<i>Her zaman</i>	11	4,6	5,3
<i>Çoğu zaman</i>	6	2,5	2,9
<i>Toplam</i>	207	86,6	100,0
<i>Çalışmadım</i>	30	12,6	
<i>Cevapsız</i>	2	,8	
<i>Toplam</i>	32	13,4	
Toplam	239	100,0	

Tablo-130 Sosyal hizmet alımlarında (sağlık, eğitim, vs.) problem yaşıyor musunuz?

	Sayı	Yüzde
<i>Hayır, hiçbir problem yaşamıyorum.</i>	170	71,1
<i>Herhangi bir vatandaş kadar sıkıntı yaşıyorum.</i>	46	19,2
<i>Göçmen olduğum için sınırlamalarla karşılaşıyorum.</i>	10	4,2
<i>Diğer</i>	7	2,9
<i>Türk göçmen olduğum için sınırlamalarla karşılaşıyorum.</i>	6	2,5
Toplam	239	100,0

Tablo-131 Herhangi bir sıkıntınız halinde ilk olarak kimlere/nereye başvurursunuz?

	Sayı	Yüzde
<i>Sorunumla ilgili resmi kurumlara</i>	150	62,8
<i>Akraba, hemşeri ve arkadaşlarıma</i>	58	24,3
<i>Bulduğum yerdeki Türk kuruluşlarına</i>	16	6,7
<i>Diğer</i>	15	6,3
<i>Toplam</i>	239	100,0

Tablo-133 İş hayatında kadınlar ayrımcılığa maruz kalmaktadır.

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Kesinlikle Katılmıyorum</i>	73	30,5	31,1
<i>Katılmıyorum</i>	61	25,5	26,0
<i>Fikrim Yok</i>	45	18,8	19,1
<i>Katılıyorum</i>	40	16,7	17,0
<i>Kesinlikle Katılıyorum</i>	16	6,7	6,8
<i>Toplam</i>	235	98,3	100,0
<i>Cevapsız</i>	4	1,7	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-134 Avustralya'da yaşadığımız süre içinde hiç iş değiştirdiniz mi, kaç defa?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Hayır</i>	56	23,4	26,8
<i>5'ten fazla</i>	35	14,6	16,7
<i>3 defa</i>	33	13,8	15,8
<i>2 defa</i>	29	12,1	13,9
<i>1 defa</i>	21	8,8	10,0
<i>4 defa</i>	19	7,9	9,1
<i>5 defa</i>	16	6,7	7,7
<i>Toplam</i>	209	87,4	100,0
<i>Çalışmadım</i>	30	12,6	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-136 Ne kadar süre işsiz kaldınız?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>1 yıl ve üzeri</i>	54	22,6	50,5
<i>2-5 ay</i>	20	8,4	18,7
<i>6 ay</i>	18	7,5	16,8
<i>1 ay</i>	11	4,6	10,3
<i>7-11 ay</i>	4	1,7	3,7
<i>Toplam</i>	107	44,8	100,0
<i>işsiz kalmadı</i>	130	54,4	
<i>Cevapsız</i>	2	,8	
<i>Toplam</i>	132	55,2	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-140 Genellikle hangi dilde yayın yapan televizyon kanallarını tercih ediyorsunuz?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Her ikisi de</i>	98	41,0	41,5
<i>Türkçe</i>	71	29,7	30,1
<i>İngilizce</i>	56	23,4	23,7
<i>Hiçbiri</i>	11	4,6	4,7
<i>Toplam</i>	236	98,7	100,0
<i>Cevapsız</i>	3	1,3	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-141 Türkiye'deki gelişmeleri sıklıkla hangi araçlarla takip ediyorsunuz?*Avustralya'ya yaşamak için hangi statüyle geldiniz? Çapraz Tablo

		Avustralya'ya yaşamak için hangi statüyle geldiniz?											
		Göçmen olarak	Millicci olarak Yakınlarının istek yapması ile	Turist olarak	Öğrenci olarak	Au'da doğdum	Çocuğu olarak geldim	Diğer Göçmen	Çalışma vizesi	Evlilik	Toplam		
Türkiye'deki gelişmeleri takip ediyor musunuz?	Her gün	33	31	6	7	13	10	8	0	5	3	116	
		54,1%	58,5%	100,0%	100,0%	56,5%	25,0%	24,2%	,0%	83,3%	75,0%	49,2%	
	Hafta da bir iki defa	17	12	0	0	5	6	9	1	1	0	51	
		27,9%	22,6%	,0%	,0%	21,7%	15,0%	27,3%	33,3%	16,7%	,0%	21,6%	
	Ayda bir iki defa	0	1	0	0	3	2	2	0	0	1	9	
		,0%	1,9%	,0%	,0%	13,0%	5,0%	6,1%	,0%	,0%	25,0%	3,8%	
Arada bir	10	9	0	0	2	16	11	1	0	0	49		
	16,4%	17,0%	,0%	,0%	8,7%	40,0%	33,3%	33,3%	,0%	,0%	20,8%		
Hiç	1	0	0	0	0	6	3	1	0	0	11		
	1,6%	,0%	,0%	,0%	,0%	15,0%	9,1%	33,3%	,0%	,0%	4,7%		
Toplam		61	53	6	7	23	40	33	3	6	4	236	
		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Tablo 142. Türkiye’deki gelişmeleri sıklıkla hangi araçlarla takip ediyorsunuz? * Avustralya’ya yaşamak için hangi statüyle geldiniz? Crosstabulation

		Avustralya’ya yaşamak için hangi statüyle geldiniz?										
		Göçmen olarak	Mitheci olarak Yakınlarımı istek yapması ile	Turist olarak	Öğrenci olarak	Au’da doğdum	Göçmen çocuğu olarak geldim	Diğer	Çalışma vizesi	Evlilik	Toplam	
Türkiye’deki gelişmeleri sıklıkla hangi araçlarla takip ediyorsunuz?	Türk gazeteleri	9 15,0 %	5 9,4% %	0 0,0% %	0 0,0% %	2 8,7% %	2 5,9% %	1 3,3% %	1 50,0 %	0 0,0% %	0 0,0% %	20 8,9%
	İnternet	19 31,7 %	22 41,5% %	3 50,0 %	2 28,6 %	19 82,6 %	16 47,1 %	9 30,0 %	0 0,0% %	4 66,7 %	1 25,0 %	95 42,2%
	Türk Televizyon kanalları	30 50,0 %	25 47,2% %	3 50,0 %	4 57,1 %	1 4,3% %	13 38,2 %	18 60,0 %	1 50,0 %	2 33,3 %	3 75,0 %	100 44,4%
	Diğer	2 3,3% %	1 1,9% %	0 0,0% %	1 14,3 %	1 4,3% %	3 8,8% %	2 6,7% %	2 0,0% %	0 0,0% %	0 0,0% %	10 4,4%
	Toplam	60 100,0 %	53 100,0% %	6 100,0 %	7 100,0 %	23 100,0 %	34 100,0 %	30 100,0 %	2 100,0 %	6 100,0 %	4 100,0 %	225 100,0% %

Tablo 143. Avustralya’daki gelişmeleri takip ediyor musunuz? * Avustralya’ya yaşamak için hangi statüyle geldiniz? Crosstabulation

		Avustralya’ya yaşamak için hangi statüyle geldiniz?										
		Göçmen olarak	Mitheci olarak Yakınlarımı istek yapması ile	Turist olarak	Öğrenci olarak	Au’da doğdum	Diğer çocuğu olarak geldim	Çalışma vizesi	Evlilik	Toplam		
Avustralya’daki gelişmeleri takip	Her gün	31 50,8% %	23 43,4% %	2 33,3% %	4 57,1% %	9 39,1% %	19 47,5% %	21 63,6% %	0 0,0% %	1 16,7% %	1 25,0% %	111 47,0%
	Haftada bir iki defa	17 27,9% %	11 20,8% %	3 50,0% %	0 0,0% %	6 26,1% %	10 25,0% %	6 18,2% %	1 33,3% %	2 33,3% %	1 25,0% %	57 24,2%
	Ayda bir iki defa	1 1,6% %	2 3,8% %	1 16,7% %	1 14,3% %	3 13,0% %	5 12,5% %	0 0,0% %	0 0,0% %	1 16,7% %	0 0,0% %	14 5,9%
	Arada bir	8 13,1% %	14 26,4% %	0 0,0% %	0 0,0% %	4 17,4% %	6 15,0% %	6 18,2% %	2 66,7% %	2 33,3% %	0 0,0% %	42 17,8%
	Hiç	4 6,6% %	3 5,7% %	0 0,0% %	2 28,6% %	1 4,3% %	0 0,0% %	0 0,0% %	0 0,0% %	0 0,0% %	2 50,0% %	12 5,1%
Toplam	61 100,0 %	53 100,0 %	6 100,0 %	7 100,0 %	23 100,0 %	40 100,0 %	33 100,0 %	3 100,0 %	6 100,0 %	4 100,0 %	236 100,0 %	

Tablo 144. Avustralya'daki gelişmeleri daha çok hangi araçlarla takip ediyorsunuz? * Avustralya'ya yaşamak için hangi statüyle geldiniz? Crosstabulation

		Avustralya'ya yaşamak için hangi statüyle geldiniz?										
		Göçme olarak	Yakınlarını istek ile	Mülteciler olarak	Turist olarak	Öğrenciler olarak	Au'da doğdu	Göçmen olarak geldim	Diğer	Çalışma vizesi	Evlilik	Toplam
Avustralya'daki gelişmeleri daha çok hangi araçlarla takip ediyorsunuz?	Avustralya	5	4	1	0	6	6	7	0	1	1	31
		8,8%	8,0%	16,7%	,0%	27,3%	15,4%	21,2%	,0%	16,7%	50,0%	13,9%
	Türk	4	7	1	0	1	1	1	1	1	0	17
		7,0%	14,0%	16,7%	,0%	4,5%	2,6%	3,0%	33,3%	16,7%	,0%	7,6%
	Avustralya	44	34	4	4	8	21	18	2	2	0	137
		77,2%	68,0%	66,7%	80,0%	36,4%	53,8%	54,5%	66,7%	33,3%	,0%	61,4%
	İnternet	2	5	0	0	6	7	6	0	2	1	29
		3,5%	10,0%	,0%	,0%	27,3%	17,9%	18,2%	,0%	33,3%	50,0%	13,0%
	Diğer	2	0	0	1	1	1	0	0	0	0	5
		3,5%	,0%	,0%	20,0%	4,5%	2,6%	,0%	,0%	,0%	,0%	2,2%
Radyo	0	0	0	0	0	3	1	0	0	0	4	
	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	7,7%	3,0%	,0%	,0%	,0%	1,8%	
Toplam	57	50	6	5	22	39	33	3	6	2	223	
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Tablo-145 Hangi sıklıkla ve hangi gazeteleri okuyorsunuz?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Ara sıra hem Türk hem de Avustralya gazetesi okurum</i>	71	29,7	30,1
<i>Her hafta düzenli olarak Türk gazetesi alırım</i>	41	17,2	17,4
<i>Ara sıra Türk gazetesi okurum</i>	39	16,3	16,5
<i>Düzenli olarak hem Türk hem de Avustralya gazetesi okurum</i>	26	10,9	11,0
<i>Gazete okumuyorum</i>	24	10,0	10,2
<i>Her gün düzenli olarak Avustralya gazetesi alırım</i>	20	8,4	8,5
<i>Ara sıra Avustralya gazetesi okurum</i>	15	6,3	6,4
<i>Toplam</i>	236	98,7	100,0
<i>Cevapsız</i>	3	1,3	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo 146. Avustralya'ya yaşamak için hangi statüyle geldiniz? * Hangi sıklıkla ve hangi gazeteleri okuyorsunuz? Crosstabulation

		Hangi sıklıkla ve hangi gazeteleri okuyorsunuz?						Toplam	
		Her hafta düzenli olarak Türk gazetesi alırım	Her gün düzenli olarak Avustralya gazetesi alırım	Ara sıra Türk gazetesi okurum	Ara sıra Avustralya gazetesi okurum	Düzenli olarak hem Türk hem de Avustralya gazetesi okurum	Ara sıra hem Türk hem de Avustralya gazetesi okurum	Gazete okumuyorum	
Avustralya'ya yaşamak için hangi statüyle geldiniz?	Göçmen olarak	13 31,7%	3 15,0%	11 28,2%	2 13,3%	7 26,9%	22 31,0%	3 12,5%	61 25,8%
	Yakınlarımın istek yapması ile	13 31,7%	3 15,0%	12 30,8%	1 6,7%	7 26,9%	12 16,9%	5 20,8%	53 22,5%
	Mülteci olarak	1 2,4%	0 ,0%	2 5,1%	0 ,0%	1 3,8%	1 1,4%	1 4,2%	6 2,5%
	Turist olarak	1 2,4%	1 5,0%	1 2,6%	0 ,0%	0 ,0%	2 2,8%	2 8,3%	7 3,0%
	Öğrenci olarak	3 7,3%	2 10,0%	2 5,1%	2 13,3%	3 11,5%	11 15,5%	0 ,0%	23 9,7%
	Au'da doğdum	4 9,8%	2 10,0%	5 12,8%	5 33,3%	3 11,5%	13 18,3%	8 33,3%	40 16,9%
	Göçmen çocuğu olarak geldim	3 7,3%	7 35,0%	3 7,7%	5 33,3%	4 15,4%	9 12,7%	2 8,3%	33 14,0%
	Diğer	1 2,4%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	1 1,4%	1 4,2%	3 1,3%
	Çalışma vizesi	1 2,4%	2 10,0%	3 7,7%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	6 2,5%
	Evlilik	1 2,4%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	1 3,8%	0 ,0%	2 8,3%	4 1,7%
	Toplam	41 100,0%	20 100,0%	39 100,0%	15 100,0%	26 100,0%	71 100,0%	24 100,0%	236 100,0%

Tablo-147 Yaşlıların Türkiye’de yaşamayı tercih etmesini anlamlı buluyorum.

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Katılıyorum</i>	83	34,7	35,3
<i>Kesinlikle Katılıyorum</i>	82	34,3	34,9
<i>Fikrim Yok</i>	37	15,5	15,7
<i>Katılmıyorum</i>	25	10,5	10,6
<i>Kesinlikle Katılmıyorum</i>	8	3,3	3,4
<i>Toplam</i>	235	98,3	100,0
<i>Cevapsız</i>	4	1,7	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-148 Avustralya hem gençler hem de yaşlılar için yaşanacak en ideal yerdir

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Katılıyorum</i>	83	34,7	35,2
<i>Kesinlikle Katılıyorum</i>	58	24,3	24,6
<i>Katılmıyorum</i>	50	20,9	21,2
<i>Fikrim Yok</i>	35	14,6	14,8
<i>Kesinlikle Katılmıyorum</i>	10	4,2	4,2
<i>Toplam</i>	236	98,7	100,0
<i>Cevapsız</i>	3	1,3	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-149 Size göre Aussie kimdir?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Anglo- Saxon</i>	55	23,0	26,3
<i>Burada doğup büyüyen uyum sağlayan</i>	45	18,8	21,5
<i>Avustralyalı</i>	31	13,0	14,8
<i>Aborjinler</i>	28	11,7	13,4
<i>Avustralya 'ya uyum sağlayan herkes</i>	9	3,8	4,3
<i>Kültürsüz ahlaksız ırkçı</i>	8	3,3	3,8
<i>Göçmen</i>	8	3,3	3,8
<i>Vatandaş</i>	7	2,9	3,3
<i>Avustralya 'da yaşayan</i>	6	2,5	2,9
<i>Üç kuşak Avustralya 'da yaşayan</i>	5	2,1	2,4
<i>Avustralyalı hisseden</i>	5	2,1	2,4
<i>Saygılı, kültürlü</i>	2	,8	1,0
<i>Toplam</i>	209	87,4	100,0
<i>Cevapsız</i>	30	12,6	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-150 Kendinizi Avustralya’da ne olarak görüyorsunuz?

	Sayı	Yüzde
<i>Vatandaş</i>	117	49,0
<i>Wog / Yabancı</i>	48	20,1
<i>Göçmen</i>	40	16,7
<i>Aussie /Yerli</i>	20	8,4
<i>Diğer</i>	14	5,9
<i>Toplam</i>	239	100,0

Tablo-151 Avustralyalılar sizi Avustralya’da ne olarak görüyorlar?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Wog / Yabancı</i>	99	41,4	41,9
<i>Göçmen</i>	62	25,9	26,3
<i>Vatandaş</i>	50	20,9	21,2
<i>Aussie /Yerli</i>	14	5,9	5,9
<i>Diğer</i>	11	4,6	4,7
<i>Toplam</i>	236	98,7	100,0
<i>Cevapsız</i>	3	1,3	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-152 Avustralyalılar sizi Avustralya’da ne olarak görüyorlar? * Kendinizi Avustralya’da ne olarak görüyorsunuz? Crosstabulation

		Kendinizi Avustralya’da ne olarak görüyorsunuz?					
		<i>Aussie /Yerli</i>	<i>Wog / Yabancı</i>	<i>Vatandaş</i>	<i>Göçmen</i>	<i>Diğer</i>	<i>Toplam</i>
Avustralyalılar sizi Avustralya’da ne olarak görüyorlar?	<i>Aussie /Yerli</i>	10 50,0%	0 ,0%	4 3,4%	0 ,0%	0 ,0%	14 5,9%
	<i>Wog / Yabancı</i>	5 25,0%	43 91,5%	33 28,2%	14 35,0%	4 33,3%	99 41,9%
	<i>Vatandaş</i>	2 10,0%	1 2,1%	44 37,6%	3 7,5%	0 ,0%	50 21,2%
	<i>Göçmen</i>	3 15,0%	2 4,3%	34 29,1%	21 52,5%	2 16,7%	62 26,3%
	<i>Diğer</i>	0 ,0%	1 2,1%	2 1,7%	2 5,0%	6 50,0%	11 4,7%
	<i>Toplam</i>	20 100,0%	47 100,0%	117 100,0%	40 100,0%	12 100,0%	236 100,0%

Tablo-153 Kendinizi Avustralya'ya ait hissediyor musunuz?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Evet, burada doğdum, büyüdüm</i>	32	13,4	13,7
<i>Evet, uzun yıllardır burada yaşıyorum</i>	24	10,0	10,3
<i>Evet, şu an burada yaşıyorum</i>	15	6,3	6,4
<i>Hayır, Türküm, Türkiyeliyim, köküm burada değil</i>	15	6,3	6,4
<i>Evet, iş, güç, yaşam koşulları çok iyi</i>	14	5,9	6,0
<i>Evet, ailem burada</i>	13	5,4	5,6
<i>Evet</i>	12	5,0	5,1
<i>Evet, adapte oldum, alıştım</i>	12	5,0	5,1
<i>Hayır, kültür farkı, dil, din farkı</i>	12	5,0	5,1
<i>Evet, Diğer</i>	11	4,6	4,7
<i>Hayır, ailem, akrabalarım, arkadaşlarım Türkiye'de</i>	11	4,6	4,7
<i>Evet, çokkültürlü özgür ülke, insan haklarına saygılı</i>	10	4,2	4,3
<i>Hayır, Diğer</i>	10	4,2	4,3
<i>Hayır</i>	8	3,3	3,4
<i>Evet, buralıyım, vatandaşıım</i>	8	3,3	3,4
<i>Hayır, burada doğmadım, yetişmedim</i>	8	3,3	3,4
<i>Evet, mecburen</i>	7	2,9	3,0
<i>Hayır, arada kalmış, vatansız, dünyalı</i>	6	2,5	2,6
<i>Hayır, Türkiye'ye özlem ve sevgi</i>	6	2,5	2,6
<i>Toplam</i>	234	97,9	100,0
<i>Cevapsız</i>	5	2,1	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-155 Hayatınızın sonunu nerede geçirmek istersiniz? * Kendinizi Avustralya'ya ait hissediyor musunuz? Crosstabulation

		Kendinizi Avustralya'ya ait hissediyor musunuz?																			
		Evet	Hayır	Evet, burada doğdum, büyüdüüm	Evet, buralıyım, vatandaşıım	Evet, şu an burada yaşıyorum	Evet, uzun yıllardır burada yaşıyorum	Evet, iş, güç, yaşam koşulları çok iyi	Evet, adapte oldum	Evet, mecburen	Evet, ailem burad a	Evet, çokkültürlü özgür ülke, haklarına saygılı	Evet, Diğer	Hayır, ailem, akrabalar arkadaşlar Türkiye 'de	Hayır, Türküm, Türkiyeliyim , köküm burada değil	Hayır, kültür farkı, din farkı	Hayır, burada doğmadım yetişmedim	Hayır, arada kalmış, vatansız, dünyalı	Hayır, Türkiye 'ye özlem ve sevgi	Hayır, Diğer	Topla m
Hayatınızın sonunu nerede geçirmek istersiniz?	Türkiye 'de	4	2	10	4	9	9	5	6	4	5	6	2	10	14	11	8	5	6	6	126
		40,0%	28,6%	31,2%	50,0%	60,0%	37,5%	35,7%	50,0%	57,1%	38,5%	60,0%	18,2%	90,9%	93,3%	91,7%	100,0%	83,3%	100,0%	60,0%	54,5%
Avustralya 'd a		4	1	15	2	2	14	7	4	2	5	3	1	0	0	0	0	0	0	1	61
		40,0%	14,3%	46,9%	25,0%	13,3%	58,3%	50,0%	33,3%	28,6%	38,5%	30,0%	9,1%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	10,0%	26,4%
Diğer		0	4	1	0	2	0	0	1	0	0	1	1	1	1	1	0	1	0	2	16
		,0%	57,1%	3,1%	,0%	13,3%	,0%	,0%	8,3%	,0%	,0%	10,0%	9,1%	9,1%	6,7%	8,3%	,0%	16,7%	,0%	20,0%	6,9%
Hem Türkiye hem Avustralya 'd a		0	0	0	1	0	0	1	0	0	2	0	3	0	0	0	0	0	0	0	7
		,0%	,0%	,0%	12,5%	,0%	,0%	7,1%	,0%	,0%	15,4%	,0%	27,3%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	3,0%
Bilmiyorum		0	0	3	1	1	0	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	9
		,0%	,0%	9,4%	12,5%	6,7%	,0%	7,1%	8,3%	,0%	,0%	,0%	9,1%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	10,0%	3,9%
Kararsızım		0	0	3	0	0	1	0	0	1	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	8
		,0%	,0%	9,4%	,0%	,0%	4,2%	,0%	,0%	14,3%	,0%	,0%	27,3%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	3,5%
Çocuklarım neredeyse		2	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4
		20,0%	,0%	,0%	,0%	6,7%	,0%	,0%	,0%	,0%	7,7%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	1,7%
Toplam		10	7	32	8	15	24	14	12	7	13	10	11	11	15	12	8	6	6	10	231
		100,0 %	100,0 %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0 %	100,0%	100,0 %	100,0%	100,0 %	100,0%	100,0%	100,0 %	100,0%	100,0%	100,0%	100,0 %	100,0 %

Tablo-156 Avustralyalılar göçmenleri hiçbir zaman gerçek bir Avustralya vatandaşı olarak görmeyeceklerdir.

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Katılıyorum</i>	68	28,5	28,8
<i>Kesinlikle Katılıyorum</i>	65	27,2	27,5
<i>Katılmıyorum</i>	51	21,3	21,6
<i>Fikrim Yok</i>	36	15,1	15,3
<i>Kesinlikle Katılmıyorum</i>	16	6,7	6,8
<i>Toplam</i>	236	98,7	100,0
<i>Cevapsız</i>	3	1,3	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Tablo-157 Eşi Türkiye'den getirmek şeklinde yapılan evlilikler Türk toplumunun Avustralya toplumuna entegrasyonunu zorlaştırmaktadır.

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Katılıyorum</i>	73	30,5	30,9
<i>Kesinlikle Katılıyorum</i>	54	22,6	22,9
<i>Katılmıyorum</i>	46	19,2	19,5
<i>Fikrim Yok</i>	44	18,4	18,6
<i>Kesinlikle Katılmıyorum</i>	19	7,9	8,1
<i>Toplam</i>	236	98,7	100,0
<i>Cevapsız</i>	3	1,3	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

**Tablo-159 Kendinizi Avustralya'ya ait hissediyor musunuz? * Avustralya'da çocuklarımı çok iyi bir gelecek bekliyorum.
Avustralya'da çocuklarımı çok iyi bir gelecek bekliyorum**

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Fikrim Yok	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Toplam
<i>Evet</i>	2 18,2%	3 27,3%	4 36,4%	2 18,2%	0 ,0%	11 100,0%
<i>Hayır</i>	1 12,5%	3 37,5%	3 37,5%	1 12,5%	0 ,0%	8 100,0%
<i>Evet, burada doğdum, büyüdüm</i>	3 9,4%	11 34,4%	7 21,9%	9 28,1%	2 6,2%	32 100,0%
<i>Evet, buralıyım, vatandaşıım</i>	4 50,0%	3 37,5%	1 12,5%	0 ,0%	0 ,0%	8 100,0%
<i>Evet, şu an burada yaşıyorum</i>	3 20,0%	6 40,0%	5 33,3%	1 6,7%	0 ,0%	15 100,0%
<i>Evet, uzun yıllardır burada yaşıyorum</i>	5 20,8%	12 50,0%	3 12,5%	3 12,5%	1 4,2%	24 100,0%
<i>Evet, iş, güç, yaşam koşulları çok iyi</i>	6 42,9%	3 21,4%	3 21,4%	2 14,3%	0 ,0%	14 100,0%
<i>Evet, adapte oldum, alıştım</i>	3 25,0%	2 16,7%	4 33,3%	2 16,7%	1 8,3%	12 100,0%
<i>Evet, mecburen</i>	3 42,9%	2 28,6%	1 14,3%	1 14,3%	0 ,0%	7 100,0%
<i>Evet, ailem burada</i>	1 7,7%	4 30,8%	7 53,8%	0 ,0%	1 7,7%	13 100,0%
<i>Evet, çokkültürlü özgür ülke, insan haklarına saygılı</i>	1 10,0%	6 60,0%	1 10,0%	2 20,0%	0 ,0%	10 100,0%
<i>Evet, Diğer</i>	2	5	0	2	2	11

Kendinizi Avustralya'ya ait hissediyor musunuz?

	18,2%	45,5%	,0%	18,2%	18,2%	100,0%
<i>Hayır, ailem, akrabalarım, arkadaşlarım Türkiye’de</i>	2	2	2	4	1	11
	18,2%	18,2%	18,2%	36,4%	9,1%	100,0%
<i>Hayır, Türüm, Türkiyeliyim, köküm burada değil</i>	1	5	2	5	2	15
	6,7%	33,3%	13,3%	33,3%	13,3%	100,0%
<i>Hayır, kültür farkı, dil, din farkı</i>	0	3	3	6	0	12
	,0%	25,0%	25,0%	50,0%	,0%	100,0%
<i>Hayır, burada doğmadım, yetişmedim</i>	1	3	3	1	0	8
	12,5%	37,5%	37,5%	12,5%	,0%	100,0%
<i>Hayır, arada kalmış, vatansız, dünyalı</i>	0	2	1	2	1	6
	,0%	33,3%	16,7%	33,3%	16,7%	100,0%
<i>Hayır, Türkiye’ye özlem ve sevgi</i>	2	1	0	3	0	6
	33,3%	16,7%	,0%	50,0%	,0%	100,0%
<i>Hayır, Diğer</i>	1	1	5	2	1	10
	10,0%	10,0%	50,0%	20,0%	10,0%	100,0%
<i>Toplam</i>	41	77	55	48	12	233
	17,6%	33,0%	23,6%	20,6%	5,2%	100,0%

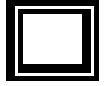
Tablo-161 Kendinizi Avustralya'ya ait hissediyor musunuz? * Mükün olsa çocuklarımı Türkiye'de yetiştiririm Crosstabulation

		Mükün olsa çocuklarımı Türkiye'de yetiştiririm					
		Kesinlikle Katlıyorum	Katlıyorum	Fikrim Yok	Katlıyorum	Kesinlikle Katlıyorum	Toplam
Kendinizi Avustralya'ya ait hissediyor musunuz?	Evet	3	1	4	2	1	11
		4,9%	1,8%	10,8%	3,6%	4,3%	4,7%
	Hayır	3	3	0	2	0	8
		4,9%	5,4%	,0%	3,6%	,0%	3,4%
	Evet, burada doğdum, büyüdüm	5	4	10	9	4	32
		8,2%	7,1%	27,0%	16,1%	17,4%	13,7%
	Evet, buralıyım, vatandaşım	0	0	0	7	1	8
		,0%	,0%	,0%	12,5%	4,3%	3,4%
	Evet, şu an burada yaşıyorum	3	4	3	2	3	15
		4,9%	7,1%	8,1%	3,6%	13,0%	6,4%
	Evet, uzun yıllardır burada yaşıyorum	5	7	1	10	1	24
		8,2%	12,5%	2,7%	17,9%	4,3%	10,3%
	Evet, iş, güç, yaşam koşulları çok iyi	3	2	4	3	2	14
		4,9%	3,6%	10,8%	5,4%	8,7%	6,0%
	Evet, adapte oldum, alıştım	5	1	2	2	2	12
		8,2%	1,8%	5,4%	3,6%	8,7%	5,2%
	Evet, mecburen	2	2	1	0	2	7
		3,3%	3,6%	2,7%	,0%	8,7%	3,0%
	Evet, ailem burada	2	4	3	3	1	13
		3,3%	7,1%	8,1%	5,4%	4,3%	5,6%
	Evet, çokkültürlü özgür ülke, insan haklarına saygılı	0	4	0	5	1	10
		,0%	7,1%	,0%	8,9%	4,3%	4,3%
	Evet, Diğer	4	3	2	1	1	11
		6,6%	5,4%	5,4%	1,8%	4,3%	4,7%
	Hayır, ailem, akrabalarım, arkadaşlarım Türkiye'de	4	5	1	1	0	11
		6,6%	8,9%	2,7%	1,8%	,0%	4,7%
	Hayır, Türüm, Türkiyeliyim, köküm burada değil	6	3	1	4	1	15
		9,8%	5,4%	2,7%	7,1%	4,3%	6,4%
	Hayır, kültür farkı, dil, din farkı	6	2	2	0	2	12
	9,8%	3,6%	5,4%	,0%	8,7%	5,2%	
Hayır, burada doğmadım, yetişmedim	2	3	0	2	1	8	
	3,3%	5,4%	,0%	3,6%	4,3%	3,4%	
Hayır, arada kalmış, vatansız, dünyalı	2	1	1	2	0	6	
	3,3%	1,8%	2,7%	3,6%	,0%	2,6%	
Hayır, Türkiye'ye özlem ve sevgi	2	4	0	0	0	6	

	3,3%	7,1%	,0%	,0%	,0%	2,6%
<i>Hayır, Diğer</i>	4	3	2	1	0	10
	6,6%	5,4%	5,4%	1,8%	,0%	4,3%
<i>Toplam</i>	61	56	37	56	23	233
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo-162 Gelecekte durumunuzun nasıl olacağını düşünüyorsunuz?

	Sayı	Yüzde	Geçerli Yüzde
<i>Daha iyi</i>	104	43,5	44,6
<i>Aynı</i>	72	30,1	30,9
<i>Çok daha iyi</i>	38	15,9	16,3
<i>Daha kötü</i>	15	6,3	6,4
<i>Çok daha kötü</i>	4	1,7	1,7
<i>Toplam</i>	233	97,5	100,0
<i>Cevapsız</i>	6	2,5	
<i>Toplam</i>	239	100,0	

Ek 2: Anket Soruları

Aşağıdaki cevaplayacağımız sorular, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı'nda yapmakta olduğum "Çokkültürlülük Tartışmaları Bağlamında Avustralya'daki Türklerin Kimlik Algısı" başlıklı yüksek lisans çalışmamın verilerini oluşturmaktadır. Bu anketin size uygulanması tamamen tesadüfidir. Bu sorulara vereceğiniz cevaplarla, Avustralya'daki Türk vatandaşlarımız hakkında doğru bilgiler elde edilmesine katkıda bulunmuş olacaksınız. Araştırma sonuçları hiçbir siyasi ya da ticari amaç için kullanılmayacaktır.

Önemli Not: Eksik doldurulan anketler değerlendirme dışı tutulacağından; emeğinizin ziyan olmaması için lütfen anket formunu tam olarak doldurduğunuza emin olunuz.

Yardımcı olmak için gösterdiğiniz çabaya müteşekkirim.

Ayşe Mahinur İNAN

1. Cinsiyetiniz?

a () Kadın b () Erkek

2. Yaşınız

a () -19 b) 19-29 c () 30-39 d () 40-49 e () 50-59 e () 60 ve üzeri

3. Doğum Yeriniz?

İl: İlçe: Köy:

4. Türkiye'de köken olarak neredensiniz?

.....

5. Vatandaşlık durumunuz?

a () Türk b () Avustralya c () Çifte vatandaş

6. Avustralya'daki statünüz nedir?

a () Vatandaş b () Göçmen c () Oturma İzinli d () Mülteci e () Köprü
Vizesine sahip e () Kaçak e () Diğer.....

7. Medeni Durumunuz

a () Evli b () Bekar c () Boşanmış d () Dul e ()
Diğer.....

8. Evlenip boşandıysanız sayısı nedir?

a () Hiç b () 1 c () 2 d () 3 e () 4 f () 4'ten fazla

9. Evli iseniz eşiniz ya da boşanmış iseniz eski eşinizin doğum yeri neresidir?

.....

10. Evli değilseniz ya da yeniden evlenmek durumunda kalsaydınız eşinizin hangi kültürden olmasını tercih edersiniz?

a () Türkiye b () Avustralya c () Nereli olduğunun bir önemi yok
d () Diğer (açıklayınız).....

11. Çekirdek aile, anne, baba ve evlenmemiş çocuklardan oluşan aile modelidir.

Geniş aile, anne, baba, çocuklar, çocukların eşleri ve çocukları, anne ve babanın kardeşlerini de içeren ailedir.

Yukarıdaki tanımlamaya göre sizin aileniz hangi kategoride yer alır?

a () Çekirdek aile b () Geniş aile c () Yalnız yaşıyorum

12. Eğitim düzeyiniz

- a () Okur-yazar değil b () İlkokul c () Ortaokul d () Lise
e () TAFE-College f () Üniversite g () Lisansüstü h ()
Diğer.....

13. Evli iseniz eşinizin eğitim durumu nedir?

- a () Okur-yazar değil b () İlkokul c () Ortaokul d () Lise
e () TAFE-College f () Üniversite g () Lisansüstü h ()
Diğer.....

14. Çocuklarınız varsa fiili eğitim durumlarını belirtiniz?

	1.	2.	3.	4.	5.
Erkek	a) İlkokul b) Ortaokul c) Lise d) TAFE-Coll. e) Üniversite f) Lisansüstü g) Diğer.....	a) İlkokul b) Ortaokul c) Lise d) TAFE-Coll. e) Üniversite f) Lisansüstü g) Diğer.....	a) İlkokul b) Ortaokul c) Lise d) TAFE-Coll. e) Üniversite f) Lisansüstü g) Diğer.....	a) İlkokul b) Ortaokul c) Lise d) TAFE-Coll. e) Üniversite f) Lisansüstü g) Diğer.....	a) İlkokul b) Ortaokul c) Lise d) TAFE-Coll. e) Üniversite f) Lisansüstü g) Diğer.....
Kız	a) İlkokul b) Ortaokul c) Lise d) TAFE-Coll. e) Üniversite f) Lisansüstü g) Diğer.....	a) İlkokul b) Ortaokul c) Lise d) TAFE-Coll. e) Üniversite f) Lisansüstü g) Diğer.....	a) İlkokul b) Ortaokul c) Lise d) TAFE-Coll. e) Üniversite f) Lisansüstü g) Diğer.....	a) İlkokul b) Ortaokul c) Lise d) TAFE-Coll. e) Üniversite f) Lisansüstü g) Diğer.....	a) İlkokul b) Ortaokul c) Lise d) TAFE-Coll. e) Üniversite f) Lisansüstü g) Diğer.....

15. Oğlunuz varsa ya da olmuş olsa eğitimi hakkında ne söyleyebilirsiniz?

- a () İlköğretimi bitirsin yeter b () Liseye kadar okumasını isterim
c () Üniversiteyi bitirmesini isterim d () Kendi tercihi ama bence okuyabildiği kadar okusun

16. Kızınız varsa ya da olmuş olsa eğitimi hakkında ne düşünüyorsunuz?

- a () İlköğretimi bitirsin yeter b () Liseye kadar okumasını isterim
c () Üniversiteyi bitirmesini isterim d () Kendi tercihi ama bence okuyabildiği kadar okusun

17. İngilizce biliyor musunuz?

- a () Çok iyi biliyorum b () İyi biliyorum ama biraz daha geliştirmeliyim
c () Konuşulanları anlıyorum ama iyi konuşamıyorum
d () Çok az biliyorum e () İhtiyaç duymuyorum f () Bilmiyorum

18. Kaç yıldır Avustralya'da yaşıyorsunuz?

- a () 2-5 yıl b () 6-9 yıl c () 10-15 yıl d () 16-19 yıl e () 20-25 yıl f () 25 yıl
üstü

19. Ailenizden Avustralya'ya ilk gelen kimdir?

- a () Ben b () Ben ve eşim c () Ben, eşim ve çocuklarım d () Anne-
Babam
e () Dedem f () Çocuklarım g () Akrabalarım g () Eşim
h () Diğer.....

20. Avusturalya'da yaşamak için hangi statüyle geldiniz?

- a () Göçmen olarak b () Yakınlarının istek yapması ile
c () Mülteci olarak d () Turist olarak
e () Öğrenci olarak f () Burada doğdum **(26. Soruya geçiniz)**
g () Göçmen çocuğu olarak geldim **(25. Soruya geçiniz)** h () Diğer.....

21. Neden Avustralya'ya geldiniz?

- a () Ekonomik b () Eğitim c () Evlilik d () Siyasi e () Diğer
.....

22. Avustralya'ya gelmeden önce Türkiye'de hangi işi yapıyordunuz?

- a () Devlet kurumunda memur işçisi b () Devlet kurumunda işçi c () Fabrika
d () Aşçı, garson e () İnşaat sektöründe işçi f () Tarım
g () Hayvancılık h () Esnaf ı ()
Restoran işletmecisi j () Doktor k ()
i () Öğretmen Mühendis l () İşsiz m () Öğrenci n () Ev
hanımı o () Diğer.....

23. Avustralya'ya ilk geldiğinizde Avustralya'ya yerleşme konusundaki düşünceleriniz neydi?

- a () Avustralya'ya yerleşmek üzere geldim.
b () 2 yıl sonra Türkiye'ye dönmek üzere geldim.
c () Birikim yaptıktan sonra dönmek üzere geldim.
d () Türkiye'ye dönmüştüm ama yapamadım geri Avustralya'ya geldim.
e () Ne yapacağımı bilemedim kararsız kaldım.

24. Avustralya'ya geldikten sonra ne zaman çalışmaya başladınız?

- a () Gelir gelmez b () 2 ay içinde c () 6 ay sonra d () 1 yıl sonra
e () Diğer.....

25. Avustralya'ya ilk geldiğinizde nerede kaldınız?

- a () Hostelde b () Akrabaların yanında c () Hemşerilerin
yanında d () Arkadaşların / Tanıdıkların yanında e () Diğer
(Belirtiniz).....

26. Şu anda ne iş yapıyorsunuz?

- a () Memur b () Fabrika işçisi c () Yönetici
d () Ticaret e () Kuaför f () Aşçı, Dönerci
vb. gıda sektörü h () Restoran işletmecisi ı () Öğretmen
g () Bulaşıkçı, temizlikçi j () Mühendis k () Bankacı
i () Doktor l () Avukat m () Ev hanımı **(29. Soruya geçiniz)**
n () Öğrenci **(29. Soruya geçiniz)** o () İşsiz **(29. Soruya geçiniz)**
p () Emekli emeklisi q () Malulen Emekli r () Eş bakım
s () Diğer.....

27. İşyerinizin türü aşağıdakilerden hangisidir?

- a () Devlet-Belediye vs. Resmi Kurumlar b () Özel sektör (fabrika) c () Özel
sektör (diğer) d () Kendime ait işyerinde e () İnşaat sektörü f ()
c () Aile işletmesi Diğer.....

28. Çalışmakta olduğunuz / emekli olduğunuz işi nasıl buldunuz?

- a () Akrabalarım aracılığı ile b () Hemşerilerim aracılığı ile
c () Arkadaşlarım aracılığı ile d () Dernek aracılığı ile

e () Ailem aracılığı ile
g () Diğer.....

f () Resmi kuruluşlar aracılığı ile

29. Evliyseniz eşiniz ne iş yapıyor?

- a () Memur
d () Ticaret sektörü
g () Öğretmen
i () Bankacı
l () Öğrenci
o () Emekli
r () Diğer.....
- b () İşçi
e () Kuaför
h () Doktor
j () Avukat
m () İşsiz
o () Malulen Emekli
- c () Yönetici
f () Aşçı, Dönerci vb. gıda
ı () Mühendis
k () Ev hanımı
n () Diğer.....
p () Eş bakım emeklisi

30. Eşinizin işyerinin türü aşağıdakilerden hangisidir?

- a () Devlet-Belediye vs. Resmi Kurumlar
c () Özel sektör (diğer)
c () Aile işletmesi
d () Kendime ait işyerindee () İnşaat sektörü
f () Diğer.....

31. Kadınların çalışması hususunda ne düşünüyorsunuz?

- a () Kesinlikle çalışmalı
d () Kendi tercihidir
- b () Zorda kalınca çalışmalı
e () Kesinlikle çalışmamalı
- c () Kararsızım

32. Hanenizin haftalık gelirinin toplamı nedir?

- a () -\$1500
e () \$ 4501-5500
i () \$ 8501-9500
- b () \$ 1501-2500
f () \$ 5501-6500
j () \$ 9501-11000
- c () \$ 2501-3500
g () \$ 6501-7500
k () \$ 11000 üzeri
- d () \$ 3501-4500
h () \$ 7501-8500

33. Kendinizi aşağıdaki gruplardan hangisi içinde görüyorsunuz

- a () Çok düşük gelirli
d () Yüksek gelirli
- b () Düşük gelirli
e () Çok yüksek gelirli
- c () Orta gelirli

34. Avustralya'da yaşadığımız süre içinde hiç iş değiştirdiniz mi, kaç defa?

- a () Hayır
e () 4 defa
- b () 1 defa
f () 5 defa
- c () 2 defa
g () 5'ten fazla
- d () 3 defa

35. Avustralya'da iken hiç işsiz kaldınız mı?

- a () Evet
b () Hayır (38. Soruya geçiniz)

36. Ne kadar süre işsiz kaldınız?

- a () 1 ay
c () 6 ay
- b () 2-5 ay
d () 7-11 ay
- e () 1 yıl ve üzeri

37. Bu süreç içerisinde nasıl geçindiniz? (1 den fazla seçenek sizin için uygunsa onları da işaretleyiniz)

- a () İşsizlik maaşı
b () Birikimim vardı
c () Aileden yardım aldım
d () Diğer.....

38. Son çalıştığımız iş yerinizde Türkiyeliler var mı / var mıydı ?

- a () Hayır
d () Evet, 11-20
- b () Evet, 1-5
e () Evet, 20 üzeri
- c () Evet, 6-10
f () Hiç çalışmadım (42. Soruya geçiniz)

39. İşinizi kaybetme korkusu duydunuz mu / duyar mısınız?

- a () Her zaman
b () Çoğu zaman
c () Bazen
d () Çok az
e () Hiçbir zaman

40. İş hayatında göçmen olmamdan kaynaklanan sorunlar yaşadım / yaşıyorum.
a () Her zaman b () Çoğu zaman c () Bazen d () Çok az e () Hiçbir zaman
41. İş hayatında Türk göçmen olmamdan kaynaklanan sorunlar yaşadım / yaşıyorum.
a () Her zaman b () Çoğu zaman c () Bazen d () Çok az e () Hiçbir zaman
42. Sosyal hizmet almalarında (sağlık, eğitim, vs.) problem yaşıyor musunuz?
a () Hayır, hiçbir problem yaşamıyorum.
b () Göçmen olduğum için sınırlamalarla karşılaşıyorum.
c () Türk göçmen olduğum için sınırlamalarla karşılaşıyorum.
d () Herhangi bir vatandaş kadar sıkıntı yaşıyorum.
e () Diğer (**Belirtiniz**).....
43. (Burada doğmadıysanız ve çocukken gelmediyseniz) Avustralya'ya gelirken en büyük korkunuz neydi?
a () Yabancı dil problemi b () Türkiye'den çok uzak olmak c () Kültürel farklılıklar
d () Ayrımcılığa maruz kalmak e () Diğer
(**Belirtiniz**).....
44. Endişe ettiğiniz hususlarla karşılaştınız mı?
a () Evet (**Belirtiniz**).....
b () Hayır (**Belirtiniz**).....
45. Türkiye'de en çok neyi özleyorsunuz?
a () Ailemi b () Arkadaşlarımı c () Memleketimi
d () Türkçe konuşmayı e () Kültür f () Yemekleri
g () Yaşamımı h () Hiçbir şeyi i () Diğer
(**Belirtiniz**).....
46. Avustralya'ya geldikten sonra Türkiye'ye ilk defa ne zaman gittiniz?
a () 6 ay sonra b () 1 yıl sonra c () 2-3 yıl sonra d () 4-5 yıl sonra
e () 6 yıl + f () Hiç gitmedim (49. soruya geçiniz)
47. Türkiye'ye hangi sıklıkta gidiyorsunuz?
a () Her sene izin dönemlerinde b () Birkaç sene de bir c () 4- 5 senede bir
d () Özel günlerde (Düğün, cenaze, vs.) e () Sık sık f () Diğer
(**Belirtiniz**).....
48. Türkiye'ye öncelikle niçin gidiyorsunuz?
a () Aile ziyareti için b () Tatil yapmak için c () İş için d () Diğer.....
49. Tatilinizi nerede geçiriyorsunuz?
a () Avustralya b () Türkiye c () Singapur – Malezya d () Avrupa e () Diğer.....
50. Ailenizde başka kültürden kişiler var mı?
a () Evet b () Hayır

51. Yukarıdaki soruya evet cevabı verdiyseniz, hangi kültürden, yakınlık dereceniz?
.....
52. Birikiminizi nasıl değerlendirmek istersiniz?
a () Nakit olarak bankada b () Memlekette mülk olarak
c () Burada mülk olarak d () Diğer
(Belirtiniz).....
53. Kültürel olarak kendinizi nasıl tanımlarsınız?
a () Türk b () Aussie c () Kürt
d () Avustralyalı Türk e () Avusturalyalı Kürt f () Müslüman
g () Müslüman Türk h () Avusturalyalı Müslüman Türk ı () Müslüman Kürt
i () Avusturalyalı Müslüman Kürt j () Diğer.....
54. Kendinizi nereli hissediyorsunuz?
a () Türkiyeli b () Avusturalyalı c () Türkiyeli ve
Avusturalyalı
d () Dünya vatandaşı e () Yersiz Yurtsuz e () Diğer **(Belirtiniz)**.....
55. Kendinizi Avusturalya’da ne olarak görüyorsunuz?
a () Aussie /Yerli b () Wog / Yabancı c () Vatandaş d () Göçmen e ()
Diğer.....
56. Avusturalyalılar sizi Avusturalya’da ne olarak görüyorlar?
a () Aussie / Yerli b () Wog / Yabancı c () Vatandaş d () Göçmen e ()
Diğer.....
57. Size göre Aussie kimdir?
Belirtiniz:
58. Siyasi görüşünüz aşağıdaki kategorilerden hangisi içerisinde yer alır?
a () Atatürkçü b () Demokrat c () Liberal
d () Milliyetçi e () Muhafazakar f () Milliyetçi Muhafazakar
g () Sosyal Demokrat h () Sosyalist ı () Apolitik
i () Diğer **(Belirtiniz)**
59. Avusturalya’da ki yerel ve genel seçimlerde oy kullanıyor musunuz?
a () Hayır b () Evet, vatandaşlık görevim c () Evet, kullanmazsam
cezası var
d () Evet, **Belirtiniz**.....
60. Avusturalya’daki Türklerin Türk adayı olan partiye oy verdikleri fikrine katılıyor
musunuz?
a () Kesinlikle Katılıyorum b () Katılıyorum c () Kararsızım
d () Katılmıyorum e () Kesinlikle Katılmıyorum
61. Türkiye’de yapılan genel seçimlerde oy kullanmak için gider misiniz?
a () Evet b () İstiyorum ama çok uzak c () Orada yaşamıyorum
d () Hayır
62. Avusturalya vatandaşıysanız vatandaşlık başvurunuzu başvuru yapmaya hak kazanır
kazanmaz yaptınız mı?
a () Evet
b () Hayır, çünkü yeterince bilgilendirilmediğim için korktum
c () Hayır, çünkü ihtiyaç duymadım
d () Buraya çocukken geldim
e () Burada doğdum

63. Dini kimliğinizi aşağıdaki kategorilerden hangisi içinde değerlendirirsiniz?
a () Müslüman b () Müslüman Alevi b () Müslüman Sünni
c () Alevi c () Hristiyan d () Ateist e () Diğer.....
64. Dine karşı tutumunuz?
a () Dindarım b () İnançlıyım ancak dini vecibeleri yerine getirmiyorum
c () Dinlere saygılıyım d () Din konusuna ilgisizim e () Dine ve dindarlığa karşıyım
65. Kendinizi dindar olarak tanımlar mısınız?
a () Çok dindarım b () Dindarım c () Biraz dindarım
d () Dindar değilim e () Hiç dindar değilim
66. Kendinizi öncelikli olarak hangi kimlikle tanımlarsınız?
.....
67. Avustralya’da dost seçiminizde aşağıdaki faktörlerden hangisi en fazla etkilidir?
a () Akriba/hemşeri olmak b () Aynı inanç dünyasından olmak
c () Aynı işyerinde çalışıyor olmak d () Aynı memleketten olmak
e () Göçmen olmak f () Aynı ideolojiden olmak
g () Ortak ilgi alanlarımızın olması h () Aynı aile yapısına sahip olmak
ı () Fark etmez i () Diğer.....
68. Diğer Türklerle en sık nerede görüşürsünüz?
a () Dernekte b () Evde c () İşte d () Görüşmüyorum e () Diğer.....
69. Avusturalya’da yaşayan Türklerle çok fazla görüşmüyorum çünkü;
Buradaki Türkler (Belirtiniz)
.....
70. Mevcut arkadaş çevreniz daha çok aşağıdaki gruplardan hangisinden oluşuyor?
a () Yalnızca Türkler b () Türkler ve Avustralyalılar c () Avusturalyalılar
d () Yalnızca hemşeriler ve akrabalar e () Yalnızca Müslümanlar f () Diğer göçmenler
g () Diğer.....
71. Oturduğunuz mahallede Türkler var mı?
a () Evet, Türk mahallesinde oturuyorum b () Evet, birkaç tane Türk aile var c () Hayır
d () Bilmiyorum
72. Oturduğunuz mahalleyi tercih etmenizi etkileyen en önemli faktör aşağıdakilerden hangisidir?
a () İşime yakın olması b () Akrabalarımın bu mahallede oturması
c () Kiraların uygun olması d () Diğer Türklerin bu mahallede oturması
e () Başka bir yerde ev bulamamak f () Düzgün bir mahalle olması
g () Diğer.....
73. Mahallenizdeki komşuluk ilişkilerini genel olarak nasıl tanımlarsınız?
a () Çok iyi b () İyi c () Vasat d () Kötü e () Çok kötü

74. Komşularınızla hangi vesilelerle görüşürsünüz?

- a () Yolda karşılaşınca selamlaşırız
b () Sık sık ev oturmalarına gider geliriz
c () Özel günlerde (düğün, bayram, cenaze) görüşürüz
d () Hiç görüşmem
e () Diğer
(Belirtiniz).....

75. Avustralya'daki Türklerin kendi aralarındaki ilişkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

- a () Oldukça sıkı bir dayanışma var
b () Küçük grup dayanışması var, ama genel anlamda bir dayanışma yok
c () Gruplar arasında büyük ayrılıklar var
d () Diğer (Belirtiniz).....

76. Türk olmayan yakın arkadaşlarınız var mı?

- a () Hayır, yok (78. Soruya geçiniz)
b () Evet, 1-2
c () Evet, 3-5
d () Evet, 6-10
e () Evet, 10'dan fazla

77. Eğer varsa, nereliler?

.....

78. Burada herhangi bir sosyal derneğe üye misiniz?

- a () Evet, Meslek/iş derneği
b () Evet, Hemşeri derneği
c () Evet, Türk derneği
d () Evet, Cami derneği
e () Evet, Dini /Cemaatsel Dernek
f () Evet, Okul derneği
g () Hayır (81. Soruya geçiniz)

79. Üye olduğunuz derneklerin isimleri nelerdir?

.....

80. Dernek faaliyetlerine düzenli olarak katılır mısınız?

- a () Her zaman
b () Çoğunlukla
c () Ara sıra katılırim
d () Nadiren katılırim
e () Hiç bir zaman

81. Avusturalya'da Türklere ait sivil toplum kuruluşlarının (derneklerin, federasyonların) faaliyetlerinden memnun musunuz?

- a () Çok memnunum
b () Memnunum
c () Fikrim Yok
d () Memnun değilim
e () Hiç memnun değilim

82. Avustralya'da resmi kurumlara işiniz düştüğünde herhangi bir sorun yaşıyor musunuz?

- a () Herhangi bir sorun yaşamıyorum
b () Ciddi sorunlar yaşıyorum
c () Hiç ilgilenmiyorlar
d () Hiç işim düşmedi

83. Herhangi bir sıkıntınız halinde ilk olarak kimlere / nereye başvurursunuz?

- a () Sorunumla ilgili resmi kurumlara
b () Bulduğum yerdeki Türk kuruluşlarına
c () Akriba, hemşeri ve arkadaşlarıma
d () Diğer.....

84. En güvendiğiniz kurum aşağıdakilerden hangisidir?

- a () Türk Konsoloslugu
b () Avusturalya Immigration Ofisi
c () Avusturalya Polisi
d () Centrelink
e () Diğer.....

85. Avusturalya'da kutlanan festival ve bayramlardan en tuhafınıza gidene hangisidir, neden?

.....

.....

86. Boş zamanlarınızı en çok nasıl değerlendirirsiniz?

- a () Pikniğe giderim b () Evde dostlarımızla toplanır barbekü yaparız
c () Alışveriş merkezine giderim d () Yüzmeye ya da spora giderim
e () Kahve ya da kafeye giderim f () Club'a / bara giderim
g () Bahçemle ilgilenirim h () Diğer
(Belirtiniz).....

87. En sık yediğiniz 3 yemek çeşidi nedir?

- 1.....
2.....
3.....

88. En çok sevdiğiniz 3 yemek çeşidi nedir?

- 1.....
2.....
3.....

89. Avustralya'da aileniz dışından kişilerle bir evi paylaştınız mı?

- a () Hemşerilerimle b () Akraba c () Tanıdık d () Ev arkadaşları e () Diğer.....

90. Ne kadar süre yukarıdaki kişilerle bir evi paylaştınız?

- a () 6 aydan az b () 6 ay-1 yıl arası c () 1-2 yıl d () 3 yıl ve üzeri

91. Kültürünüzü en fazla belirleyen unsurlar aşağıdakilerden hangisidir?

- a () Din b () Tarih c () Etniklik d () Vatan e () Dil

92. Kültür kelimesi size ne ifade ediyor?

- a () Adet, gelenek ve görenekler b () Ahlaki değerler ve kurallar
b () Dini değerler ve kurallar c () Yaşam tarzı
d () Toplumsal semboller e () Dil
f () Diğer (Belirtiniz)

93. Kendinizi hangi kültüre daha yakın hissediyorsunuz?

- a () Türk b () Avustralya c () Hem Türk hem Avustralya d () İslam
e () Modern kültür f () Diğer.....

94. Kültürel değerlerinizi nerede öğrendiniz?

- a () Aile b () Aile ve okul c () Aile ve arkadaşlar
d () Cemaat e () Kişisel gayret f () Diğer.....

95. Ait olduğunuzu düşündüğünüz kültürün en önemli özelliği sizce nedir?

- a () Saygı b () Din c () Misafirperverlik
d () Ahlaki değerler e () Aile f () Temizlik
g () Hoşgörü h () Çağdaşlık ı () Dünyaya açıklık

96. Çocuklarınıza kültürünüzü nasıl aktarırsınız?

- a () Türk okullarına göndererek b () Aile içindeki ilişkilerle
c () Cemaat okullarına göndererek d () Diğer.....

97. Oğlunuz ya da erkek kardeşinizin Türk olmayan biri ile evliliğini onaylar mısınız?

- a () Kesinlikle onaylamam b () Müslümansa onaylarım c () Onaylarım
d () Kendi tercihidir müdahale etmem e () Diğer (Belirtiniz).....

- 98. Kızınız ya da kız kardeşinizin Türk olmayan biri ile evliliğini onaylar mısınız?**
a () Kesinlikle onaylamam Onaylarım b () Müslümansa onaylarım c ()
d () Kendi tercihidir müdahale etmem e () Diğer (**Belirtiniz**).....
- 99. Aileyi etkileyecek önemli kararları kim verir?**
a () Kadın b () Erkek c () Kadın ve Erkek ortak olarak d () Ailenin tüm bireyleri
- 100.Hangi ortamlarda Türkçe konuşuyorsunuz?**
a () Evde b () Evde, işyerinde c () Her ortamda d () Hiçbir ortamda
- 101.Avustralya çokkültürlü bir ülke çünkü;**
a () İşgücüne ihtiyacı var b () Eğitim olanakları çok fazla
c () Sosyal devlet anlayışına sahip d () Çokkültürün zenginliğinden faydalanyor
d () Hümanist /İnsancıl e () Diğer.....
- 102. Avusturalya'nın çokkültürcülük politikasını nasıl değerlendiriyorsunuz?**
a () İnandırıcı olan bir politika b () Medyatik bir politika
c () Mecburi bir politika d () İdealist ve hümanist bir politika
e () Yaşam düzeyine inemeyen bir politika f () Eksikleri olan bir politika
g () İnandırıcı olmayan bir politika
- 103.Size göre, Avustralya'da bütün kültürler eşit değer ve muamele görüyor mu?**
a () Kesinlikle evet b () Evet c () Kısmen
d () Hayır e () Kesinlikle hayır
- 104.11 Eylül'ün Türkler'in Avustralya'daki yaşantısına etkileri oldu mu?**
a () Hayır olmadı b () Evet, iş hayatında c () Evet, komşularla ilişkilerde,
d () Evet, okulda e () Evet, arkadaşlarla ilişkilerde f () Bilmiyorum
- 105.11 Eylül'deki saldırılardan sonra Türklere yönelik tepkiler oluştu mu?**
a () İlk başlarda potansiyel suçlu muamelesi gördük ama şimdi durum değişti
b () Herhangi bir tepki oluşmadı
c () Sınırdan geçişlerde sıkıntı yaşadık
d () Göç politikaları değişti
f () Türkiye'den misafirlerimizin gelmeleri daha sıkıntılı oldu
g () Türkleri Arap zannettikleri için Türkler tepkilerle karşılaştı
h () Diğer (**Belirtiniz**)

106. ve 125. sorular arası	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Fikrim Yok	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Farklı kültürlerle bir arada yaşamak kültürel zenginliğimizi artırmaktadır.	()	()	()	()	()
Değişik toplumlardan ve kültürlerden insanlarla bir arada yaşamak bana büyük bir keyif vermektedir.	()	()	()	()	()

Burada temel hak ve özgürlükler herkes için sağlanmaktadır	()	()	()	()	()
İmkânım olsa çok değişik kültürlerden insanların bulunduğu bir ülkede yaşamak istemezdim.	()	()	()	()	()
Göçmenlerin yerel yönetimde söz sahibi olma ve oy kullanma hakkının olmaması normal karşılanmalıdır.	()	()	()	()	()
Gündelik yaşantımdaki bütün taleplerimi baskı altında kalmadan dile getirebiliyorum	()	()	()	()	()
Avusturya'da bütün kültürler uyum içerisinde yaşamaktadır.	()	()	()	()	()
İş hayatında kadınlar ayrımcılığa maruz kalmaktadır.	()	()	()	()	()
Avusturya'daki Türk gençlerinin üniversite eğitimine çok fazla rağbet etmemelerinin sebebi ülkenin sosyo-ekonomik yapısının üniversite eğitimine ihtiyaç duymaksızın iyi şartlarla yaşamaya imkan vermesidir.	()	()	()	()	()
Türkiye'deki siyasetçiler Avusturya'daki Türklere gereken önemi vermektedir.	()	()	()	()	()
Türkiye'deki siyasetçilerin Avusturya'daki Türk vatandaşlarına gösterdikleri ilgi Almanya ya da diğer Avrupa ülkelerindeki Türk vatandaşlarına gösterdikleri ilgiden farklı değildir.	()	()	()	()	()
Avusturya'da ırkçı politikalar son dönemde artış göstermiştir.	()	()	()	()	()

Avusturalya'daki Türklerin yerel yönetimlerde çok fazla yer almamalarının sebebi Türkler arasında dayanışma olmamasından kaynaklanmaktadır.	()	()	()	()	()
Avusturalya'daki Türklerin yerel yönetimlerde yer almamalarının sebebi eğitim düzeylerinin düşük olmasıdır.	()	()	()	()	()
Avusturalya'daki Türklerin yerel yönetimlerde yer almamalarının sebebi yönetime katılmaya ihtiyaç hissetmemeleri her hangi bir sorunlarının olmamasıdır.	()	()	()	()	()
Avusturalya'da Türkler genel olarak kendi kabuğunda yaşamaktadır.	()	()	()	()	()
Eşi Türkiye'den getirmek şeklinde yapılan evlilikler Türk toplumunun Avusturalya toplumuna entegrasyonunu zorlaştırmaktadır.	()	()	()	()	()
Avusturalya'daki Türklerin ailelerinin dağılmasının en önemli sebebi kumardır.	()	()	()	()	()
Kumar oynamanın serbest olması özgürlükler çerçevesinde değerlendirilmelidir.	()	()	()	()	()
Avusturalya'da yaşayan göçmenler vakitlerinin çoğunu çalışarak geçirmektedirler.	()	()	()	()	()

126. Kendinizi buraya ait hissediyor musunuz?

a) Evet, çünkü

.....

.....
.....
b) Hayır, çünkü;
.....
.....

127. Hayatınızın sonunu nerede geçirmek istersiniz?

a () Türkiye’de b () Avustralya’da c () Diğer(Belirtiniz).....

128. Avustralya’daki hayatınızdan memnun musunuz?

a () Çok memnunum b () Kısmen memnunum c () İdare eder, daha iyi olabilir
d () Memnun değilim

129. Genellikle hangi dilde yayın yapan televizyon kanallarını tercih ediyorsunuz?

a () Türkçe b () İngilizce c () Her ikisi de d () Diğer.....

130. Türkiye’deki gelişmeleri takip ediyor musunuz?

a () Her gün b () Haftada bir iki defa c () Ayda bir iki defa d () Arada bir e () Hiç

131. Türkiye’deki gelişmeleri sıklıkla hangi araçlarla takip ediyorsunuz?

a () Türk gazeteleri b () İnternet c () Türk Televizyon kanalları d () Diğer.....

132. Avustralya’daki gelişmeleri takip ediyor musunuz?

a () Her gün b () Haftada bir iki defa c () Ayda bir iki defa d () Arada bir e () Hiç

133. Avustralya’daki gelişmeleri sıklıkla hangi araçlarla takip ediyorsunuz?

a () Avustralya gazeteleri b () Türk gazeteleri c () Avustralya Televizyon kanalları
d () İnternet e () Diğer.....

134. Gazete okuyor musunuz?

a () Her hafta düzenli olarak Türk gazetesi alırım
b () Her gün düzenli olarak Avustralya gazetesi alırım
c () Ara sıra Türk gazetesi okurum
d () Ara sıra Avustralya gazetesi okurum
e () Düzenli olarak hem Türk hem de Avustralya gazetesi okurum
f () Ara sıra hem Türk hem de Avustralya gazetesi okurum
g () Gazete okumuyorum

35 ve 148. sorular arası	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Fikri Yok	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Avustralyalılar göçmenleri hiçbir zaman gerçek bir Avustralya vatandaşı	()	()	()	()	()
Emekli olanların halen Avustralya’da yaşamasının en önemli sebebi sağlık hizmetlerinin daha iyi olmasıdır	()	()	()	()	()
Emekli olanların halen Avustralya’da yaşamasının en önemli sebebi çocuklarının ve torunlarının burada	()	()	()	()	()

olmasıdır.					
Yaşlıların Türkiye’de yaşamayı tercih etmesini anlamlı buluyorum.	()	()	()	()	()
Avusturalya hem gençler hem de yaşlılar için yaşanacak en ideal yerdir	()	()	()	()	()
Burada çocuklarımı çok iyi bir gelecek bekliyor.	()	()	()	()	()
Çocuklarımı kaybetmekten korkuyorum.	()	()	()	()	()
Mümkün olsa çocuklarımı Türkiye’de yetiştiririm	()	()	()	()	()
Çocuklarıma yeterli dini eğitim veremiyorum / veremeyeceğimden korkuyorum	()	()	()	()	()
Oğlumun / oğullarımın yabancılarla evlenmelerinden kaygı duyuyorum	()	()	()	()	()
Kızımın / kızlarıımın yabancılarla evlenmelerinden kaygı duyuyorum	()	()	()	()	()
Burada yetişen gençlerin ahlaki değerleri Türkiye’dekilerden daha fazladır	()	()	()	()	()
Burada yetişen gençler Türkiye’de yetişen gençlerden daha dürüsttür	()	()	()	()	()
Avusturalya’da yaşayan Türklerin çoğu imkanları olsa Türkiye’de yaşamak isterler.	()	()	()	()	()

149. Gelecekte durumunuzun nasıl olacağını düşünüyorsunuz?

- a () Çok daha iyi b () Daha iyi c () Aynı d () Daha kötü e () Çok daha kötü

150. Size göre Avusturalya’da yaşamının en güzel tarafı nedir?

- a () Yaşam şartlarının sosyo-ekonomik olarak çok iyi olması
- b () Çokkültürlü bir ülke olması
- c () İnsan haklarına saygılı olunması
- d () Özgürlükler ülkesi olması
- e () Eğitim olanaklarının yüksek olması
- f () Tüm insanlara eşit muamele edilmesi
- g () Yok

151. Size göre Avusturalya’da yaşamının en zor tarafı nedir?

- a () Göçmenlerin ayrımcılığa uğraması
- b () Müslümanlara tepkilerin oluşması
- c () Ahlaki değerlerde yozlaşma olması
- d () Bir çok kültürün bir arada olması
- e () Vatandaşlığa geçmede güçlüklerin artması
- f () Diğer.....
- g () Yok

152. Halen Avusturalya’da yaşamınızın en önemli sebebi nedir?

- a () Türkiye’ye dönmek için geç kaldığım için burada yaşamak zorundayım
- b () Torunlarıma bakıyorum
- c () Çocuklarım burada bana ihtiyaçları var
- d () Sağlık sorunlarım var buranın sağlık imkanları daha iyi
- e () Alıştım artık düzenimi değiştirmek istemiyorum
- f () Türkiye’de sosyal güvencem olmadığı için
- g () Burada ki imkanlar Türkiye’de olmadığı için
- h () Burada doğdum buradan başka yerde yaşayamam

153. Avustralya’da yaşamak ile ilgili gelecek planlarınız nedir?

- a () Temelli burada kalmak
- b () 3-5 yıl daha burada kalıp Türkiye’ye dönmek istiyorum.
- c () Bir an önce Türkiye’ye dönmek istiyorum
- d () 5-10 yıl daha burada kalıp geri dönmek
- e () Emekli olup dönmek istiyorum
- f () Emekli olup gidip gelmek istiyorum
- g () Başka bir ülkede yaşamak istiyorum.
- h () Kararsızım
- ı () Diğer.....

...../...../2011

İmza

Sabırla verdiğiniz cevaplar için çok teşekkür ederim.